

O'QUV QO'LLANMA



HAYVONOT MAHSULOTLARI SUD VETERINARIYA SANITARIYA EKSPERTIZASINING ILMIY VA NAZARIY ASOSLARI



-  IBRAGIMOV FURKAT BURIYEVICH
-  RASULOV UTKIR ILASHOVICH
-  DO'SKULOV VOXIDJON MUXITDINOVICH
-  SAFAROV ALISHER ABDUQAHOR O'G'LI



Samarqand – 2026

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**IBRAGIMOV FURKAT BURIYEVICH,
RASULOV UTKIR ILASHOVICH,
DO'SKULOV VOXIDJON MUXITDINOVICH,
SAFAROV ALISHER ABДУQAHOR O'G'LI**

**HAYVONOT MAHSULOTLARI SUD
VETERINARIYA SANITARIYA
EKSPERTIZASINING ILMIY VA NAZARIY
ASOSLARI**

O'QUV QO'LLANMA

Mutaxassisliklar:

70840301-Veterinariya sanitariyasi,
veterinar-sanitarlik ekspertizasi va
chorvachilik maxsulotlarini qayta ishlash
gigiyenasi.

70840111 – Favqulotda vaziyatlarda
veterinariya nazorati va jamoat
salomatligini saqlash

Samarqand – 2026

UDK 619:614.31:343.98

BBK 48.73 + 67.52

F.B.Ibragimov., U.I. Rasulov., V.M.Do'skulov, A.A.Safarov. Hayvonot mahsulotlari sud veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy va nazariy asoslari: O'quv qo'llanma. – Samarqand, – “ACCESS SERVICE” nashriyoti, 2026-y. – 210 bet.

Taqrizchilar

B.A.Kuliyev

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti “Hayvonlarlar anatomiyasi, gistologiya va patologik anatomiya” kafedrasida dotsenti, veterinariya fanlari nomzodi

O.O'.Qo'ldoshev

VITI Veterinariya-sanitariyasi va zoogigiyenasi laboratoriyasi direktori v.f.d. katta ilmiy xodimi

Mazkur o'quv qo'llanma insonlarni sifatli va xavfsiz oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etuvchi sud-veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy va nazariy asoslariga bag'ishlangan. Qo'llanmada hayvonot mahsulotlarining xavfsizligini ta'minlash, inson va hayvonlar uchun umumiy bo'lgan yuqumli, yuqumsiz hamda invazion kasalliklarning oldini olish, shuningdek, ularning tarqalishini veterinariya-sanitariya jihatdan nazorat qilish masalalari keng yoritilgan.

O'quv qo'llanma “Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi” fakulteti talabalarlari uchun mo'ljallangan bo'lib, xususan, 70840301 – Veterinariya sanitariyasi, veterinariya-sanitarlik ekspertizasi va chorvachilik mahsulotlarini qayta ishlash gigiyenasi hamda 70840111 – Favqulotda vaziyatlarda veterinariya nazorati va jamoat salomatligini saqlash yo'nalishlari talabalarlari uchun mos ravishda ishlab chiqilgan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan 14-03-2026-yilda Oliy ta'lim tashkilotlari talabalarlari uchun tayyorlangan o'quv adabiyotini ekspertizadan o'tkazganlik natijasi bo'yicha Ma'lumotnoma my.gov.uz portali orqali nashr etishga etilgan.

3077



ISBN: 978-9910-611-81-0

Mazkur qo'llanma universitet Ilmiy Kengashining 2025-yil 31-oktabrdagi 3 - sonli yig'ilishida tasdiqlangan va chop etishga tavsiya etilgan.

MUNDARIJA

KIRISH.....	6
MA'RUZA MASHG'ULOTLARI.....	8
1. Hayvonot mahsulotlari sud veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy va nazariy asoslari fani to'grisida umumiy tushuncha	8
2. Hayvonot mahsulotlari sud veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy va nazariy asoslari fanining boshqa fanlar bilan bog'liqligi	11
3. O'lgan hayvon gavdasini yo'rishda sud veterinariya ekspertizasi .	13
4. O'lgan hayvon gavdasini yo'rish ishlarini xujjatlashtirish va xavsizlik qoidalari	20
5 Patologo-anotomik tekshirish uchun materiallar olish va ularning sud veterinariya ekspertizasi	24
6. Hayvonlarni noto'g'ri oziqlantirish natijasida kelib chiqadigan o'limning sud veterinariya ekspertizasi	26
7. Yuqumli kasalliklarga qarshi kurashda sud veterinariya ekspertizasi.....	31
8. Turli omillar ta'siridan hayvonlar o'limida sud veterinariya ekspertizasi.	36
9. Hayvonlar oldi-sottisida sud veterinariya ekspertizasi	38
10. Sud veterinariya sanitariya ekspertizasi ishlarini xujjatlashtirish va xodimlar javobgarligi	41
11 Kalla-pocha va boshqa go'sht turlarini soxtalashtirishda veterinariya sud ekspertizasi	44
12 Hayvonlarning jinsi va yoshiga xos mahsulotlar soxtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi	50
13 Hayvonlar go'stining toifasi va semizlik darajasi soxtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi	53
14. Go'sht navlari soxtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi	57
15. Go'shtni notug'ri tamg'alaganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi	60
16. Go'sht va kalla-pocha chiqimini soxtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi	62
17. Majburiy so'yilgan hayvonlar go'shtini soxtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi	64
18. Mahsulotlarni tayyorlash va tashishda sud veterinariya sanitariya qoidalarining buzilishi.....	67

19. Sut, baliq va boshqa mahsulotlarni sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.....	71
20. Sud veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun namunalar olish qoidalarining buzilishlari	77
21 Toksikoinfeksiyalar va toksikozlarning sud veterinariya ekspertizasi va tekshiruvi	81
22. Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida chegara, bojxona va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi	83
23. Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi	89
24. Veterinariya vrachlarining sud javobgarligi	93
25. Veterinariya hujjatlarini qalbakilashtirishda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi	94
AMALIY MASHG'ULOTLAR.....	98
1. Sud verinariya ekspertizasining huquq va majburiyatlari	98
2. O'lgan hayvonlar jasadini sud veterinariya sanitariya ekspertizasi	99
3. Patanatomik materiallarni qabul qilish	102
4. Oziq-ovqatning buzilishida sud veterinariya sanitariya ekspertizasi	105
5. Hayvonlarning infeksiyon kasalliklarini oldini olishda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi	107
6. Go'shtni orgaleptik ko'rsatkichlari asosida qaysi hayvon turiga mansubligini aniqlash	109
7. Go'sht turlarini qalbakilashtirishda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi	110
8. Sifati o'zgargan parranda tuxumi sud veterinariya ekspertizasi.	112
9. Hayvonlar sotishida sud veterinariya ekspertizasi.....	113
10. Veterinariya vrachining sud javobgarligi	115
11. Kategoriyalarni sohtalashtirish va tana (gavda) go'shtining yog'liligini aniqlashda sud-veterinariya ekspertizasi	117
12. Majburiy so'yilgan hayvonlar go'shtini sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi	120
13. Hayvonlar va hayvon mahsulotlarini sotib olish va tashishda veterianriya sanitariya qoidalarining buzilishi.....	122
14. Saqlash texnologiyasi o'zgarishi natijasida sifatio'zgarishiga uchragan go'sht mahsulotlari sud ekspertizasi	124
15. Ionlashtiruvchi nurlanish, texnik va atmosfera elektr energiyasidan zarar ko'rgan hayvonlarning sud veterinariya ekspertizasi	127

16. Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati bo'limlari, uchastka, chegara va transport punktlari rahbar va xodimlarining vazifalari	129
17. Veterinariya hujjatlarini loyihalashda buzilishlar. Ish materiallari asosida sud veterinariya ekspertizasi	149
18. O'simliklardan zaharlanishlarni laboratoriya diagnostikasi	151
19. Toksikologik izlanishlarga materiallarni yuborish tartibi	155
20. Hayvonlarni zaharli moddalar bilan zaharlangandagi sud-veterinariya ekspertizasi	156
21. Hayvonlarni zaharli moddalar bilan zaharlangandagi sud-veterinariya ekspertizasi	158
22. Sud veterinariya sanitariya ekspertiza uchun namunalar olish bilan bog'liq qoidabuzarliklar	161
23. Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi tizimidagi Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati	162
24. Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida chegara, bojxona va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi	169
25. Veterinariya hujjatlarini soxtalashtirilganda sud-veterinariya ekspertizasi	172
LABORATORIYA MASHG'ULOTLARI.....	176
1. Patanatomik materiallarni qabul qilish	176
2. Go'sht va sut namunasini tekshirishga tayyorlash	178
3. Go'shtning namlik miqdorini aniqlash	180
4. Go'sht tarkibidagi yog'ni aniqlash	182
5. Organoleptik ko'rsatgichlari bo'yicha go'shtni hayvon turlariga mansubligini aniqlash	185
6. Fizik-kimyoviy usul bilan go'shtni hayvon turlariga mansubligini aniqlash	190
7. Sutni soxtaligini aniqlash usullari	194
8. Baliq mahsulotlarining soxtaligini aniqlash usullari	198
9. Patologik materiallardan zaxarlovchi moddalarni aniqlash	203
10. Soxtalashtirilgan asalni aniqlash usullari	206

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda aholini sifatli va xavfsiz oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, hayvonot mahsulotlarining xavfsizligi nafaqat inson salomatligi, balki umumiy sanitariya-epidemiologik barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois veterinariya sanitariya ekspertizasi, xususan sud-veterinariya sanitariya ekspertizasi fani bugungi kunda alohida ilmiy-amaliy yo'nalish sifatida shakllanib, keng rivojlanib bormoqda.

Sud-veterinariya sanitariya ekspertizasi hayvonlar, ularning mahsulotlari hamda ular bilan bog'liq turli holatlarda yuzaga keladigan nizolarni ilmiy asosda o'rganish, baholash va xulosa berishga qaratilgan muhim fan hisoblanadi. Ushbu fan tergov va sud jarayonlarida muhim daliliy ahamiyatga ega bo'lib, hayvonlarning o'lim sabablari, mahsulotlarning sifati va xavfsizligi, shuningdek qalbakilashtirish holatlarini aniqlashda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi.

Bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari, oziq-ovqat mahsulotlari savdosining kengayishi hamda ishlab chiqarish texnologiyalarining murakkablashuvi veterinariya nazorati oldiga yangi talablarni qo'ymoqda. Ayniqsa, hayvonot mahsulotlarini noqonuniy aylanishi, ularni qalbakilashtirish, noto'g'ri saqlash va tashish holatlari inson salomatligi uchun jiddiy xavf tug'diradi. Shu sababli sud-veterinariya ekspertizasi mutaxassislari nafaqat biologik va tibbiy bilimlarga, balki huquqiy bilimlarga ham ega bo'lishi zarur.

Mazkur o'quv qo'llanma aynan shu ehtiyojlardan kelib chiqib yaratilgan bo'lib, unda sud-veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy va nazariy asoslari tizimli ravishda yoritilgan. Qo'llanmada hayvonot mahsulotlarining xavfsizligini ta'minlash, yuqumli va yuqumsiz kasalliklarning oldini olish, ularni aniqlash hamda veterinariya-sanitariya jihatdan baholash masalalari keng qamrab olingan.

Shuningdek, ushbu qo'llanmada sud-veterinariya ekspertizasining asosiy ob'ektlari – hayvon jasadlari, go'sht va go'sht mahsulotlari, sut, baliq va boshqa oziq-ovqat mahsulotlari chuqur tahlil qilinadi. Ularning sifat ko'rsatkichlari, buzilish sabablari hamda qalbakilashtirish usullari

ilmiy asosda tushuntirib beriladi. Bu esa talabalarga nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lash imkonini yaratadi.

Sud-veterinariya sanitariya ekspertizasi ko'plab fanlar bilan uzviy bog'liq holda rivojlanadi. Jumladan, anatomiya, patologik anatomiya, mikrobiologiya, epizootologiya, toksikologiya va bioximiya kabi fanlar ushbu yo'nalishning ilmiy asosini tashkil etadi. Shu bois mazkur qo'llanma fanlararo integratsiyani ta'minlashga ham xizmat qiladi hamda talabalarni kompleks fikrlashga o'rgatadi.

Qo'llanmada alohida e'tibor hayvonlarning o'lim sabablarini aniqlash, majburiy so'yish holatlarini baholash, patologo-anatomik tekshiruvlarni o'tkazish hamda ularni hujjatlashtirish masalalariga qaratilgan. Sud-veterinariya ekspertizasi jarayonida to'g'ri va asosli xulosa chiqarish uchun zarur bo'lgan metodlar, usullar va qoidalar batafsil bayon etilgan.

Bundan tashqari, qo'llanmada veterinariya mutaxassislarining huquq va majburiyatlari, ularning sud jarayonlaridagi o'rni hamda javobgarligi masalalari ham yoritilgan. Bu esa bo'lajak mutaxassislarni nafaqat ilmiy jihatdan, balki kasbiy va huquqiy jihatdan ham tayyorlashga xizmat qiladi.

Mazkur o'quv qo'llanma "Veterinariya sanitariyasi, veterinariya-sanitarlik ekspertizasi va chorvachilik mahsulotlarini qayta ishlash gigiyenasi" hamda "Favqulodda vaziyatlarda veterinariya nazorati va jamoat salomatligini saqlash" yo'nalishlarida tahsil olayotgan talabalar uchun mo'ljallangan. Shu bilan birga, undan amaliyotchi veterinariya mutaxassislari, ilmiy xodimlar hamda oziq-ovqat xavfsizligi sohasida faoliyat yuritayotgan mutaxassislar ham foydalanishlari mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ushbu o'quv qo'llanma sud-veterinariya sanitariya ekspertizasining nazariy asoslarini chuqur o'rganish, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish hamda zamonaviy talablar asosida malakali mutaxassislar tayyorlashga xizmat qiladi.

MA'RUZA MASHG'ULOTLARI

1-Mavzu: Hayvonot mahsulotlari sud veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy va nazariy asoslari fani to'grisida umumiy tushuncha.

Reja:

1. Hayvonot mahsulotlari sud veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy va nazariy asoslari fani to'grisida qisqacha tushunchalar

2. Insonlar va hayvonlar sog'ligini saqlash ishida veterinariya sanitariya ekspertizasi fanining o'rni va vazifalari.

Fan ta'rif: Hayvonlarning o'limi, ularning ommaviy zaharlanishi, go'sht va go'sht mahsulotlarini qalbakilashtirish bilan bog'liq sud ishlarini ko'rib chiqishda, boshqa hollarda, tergov idoralari faqat mutaxassis veterinar yordami bilan hal etadigan savollarga ega. Sud-sanitariya va veterinariya ekspertizasi - bu tergov va sud jarayonlarida ob'ektiv xulosa berish uchun ilmiy veterinariya bilimlariga asoslangan tadqiqot va dalillardan biridir. Hayvonlar, hayvonlarning tana go'shti, ashyoviy dalillar (qon, siydik, jun va boshqalar), tergov va sud ishlari materiallari sud-veterinariya ekspertizasining ob'ekti asoslarini o'rganadigan fandir.

Fanning maqsadi: Sud-veterinariya sanitariya ekspertizasi fani odam va hayvonlar uchun umumiy bo'lgan, asosan odamlar sog'lig'iga xavf tug'diradigan yuqumli va yuqumsiz hamda invazion kasalliklarni shuningdek chorvachilik mahsulotlari orqali hayvonlar orasida tarqaladigan kasalliklarning oldini olish va xar xil choralar ko'rishni veterinariya-sanitariya jixatidan nazorat qilib turishdir.

Sud -veterinariya sanitariya ekspertiza fanining tarixi. Mustaqil fan sifatida sud-tibbiy veterinariya nishatan yaqinda paydo bo'ldi; uning tug'ilishi XIX asrning 50-60 yillariga to'g'ri keldi. - Rossiya veterinariya tibbiyotining shakllanish davri. 1864 yilda serfdomning bekor qilinishi bilan Rossiya imperiyasida sud islohoti o'tkazildi. Xususan, ochiq sud joriy etildi va sud nizomi tasdiqlandi. Jinoyat protsessining ustavida shifokorlarning (tibbiy) huquq va majburiyatlari belgilangan. Bu davrda fuqarolik veterinariya xizmati Rossiya Imperiyasi Ichki Ishlar Vazirligi (MVD) Tibbiy Boshqarmasi tasarrufida edi va mustaqil sifatida u asta-sekin 1850-yillarda ajralib

chiqa boshladi. Bunga Sankt-Peterburg, Varshava, Moskva va Qozonda veterinariya ixtisoslashgan oliy o'quv yurtlarining ochilishi yordam berdi. Zotan, 1875 yilda veterinariya Rossiya Ichki ishlar vazirligi 1875 yil 4-avgustdagi dumaloq xatda tergovchilarga shifokorlar va veterinariya mutaxassislari bilan birga mutaxassislarni jalb etish majburiyatini yukladi.

Shu bilan birga, Sankt-Peterburg tibbiyot jarrohlik akademiyasining veterinariya bo'limida professor I.I.Ravich tomonidan o'qitilgan sud-veterinariya fani o'quv dasturida veterinariya fanlari ro'yxatiga kiritilgan.birinchi mahalliy darslik - "Talabalar uchun sud-veterinariya tibbiyotining qisqa kursi Shifokorlar "(1907) - Xarkov veterinariya instituti professori FT Popov hayvonlarni sotish va sotib olishning munozarali jihatlarini to'g'risida batafsil to'xtaldi. Vazirlik veterinariya mutaxassislari bilan birga mutaxassislarni jalb etish majburiyatini yukladi. Sankt-Peterburg tibbiyot-jarrohlik akademiyasining professori, veterinar N.N.Mari o'zining mashhur "Shifokorlar va talabalar uchun go'shtni tekshirish bo'yicha qo'llanma" da (1912) birinchi marta go'shtning morfologiyasi va kimyosi, qalbakilashtirish holatlarida asoslangan tibbiy yondashuvlar haqida birinchi bor batafsil ma'lumot taqdim etdi. turli xil hayvonlar turlarining go'shti sog'lom va g'ayritabiiy go'shtning turg'unligini aniqladi. Ushbu kitob hanuzgacha talabalar va amaliy veterinariya mutaxassislari uchun katta tarixiy va ilmiy qiziqish uyg'otmoqda. Sovet davrida "Sud-veterinariya ekspertizasining asoslari" birinchi qo'llanmasi 1951 yilda nashr etilgan. Uni Leningrad veterinariya instituti professorlari V. Z. Chernyak, M. A. Dobin, P. I. Kokurichev yozgan. Kitob ikki nashrda chop etildi, oxirgisi 1963 yilda. 1977 yilda P. I. Kokurichev va M. A. Dobin ushbu kitobni veterinariya tibbiyotiga ixtisoslashgan universitet talabalari uchun darslik sifatida tayyorladilar. Birinchi nashrda (1951) yuqumli kasalliklarni veterinariya ko'rigidan o'tkazish, karantin buzilishi, noto'g'ri miqdordagi va sifatli oziqlantirish, hayvonlarni saqlash va ulardan foydalanish qoidalarini buzish masalalari ko'rib chiqildi; veterinariya ishchilarining Jinoyat kodeksi va RSFSR Jinoyat-protsessual kodeksining moddalarida belgilangan javobgarligi to'g'risidagi sud-toksikologiya savollariga javoblar berildi. Keyingi nashrda alohida bo'limda mutaxassislarga sud tizimi to'g'risida zarur ma'lumotlar berilgan.Veterinariya mutaxassislari uchun ma'lumotnoma I. II Si-zonenko "Sud va veterinariya akusherliklari" (1977)

hayvonlarga akusherlik yordamini ko'rsatishda, tug'ruqdan keyingi asoratlarni davolashda va sut bezlari kasalliklarida uchraydigan kamchiliklar, asoratlar va xatolarning ishonchli amaliy misollari bo'yicha ko'rib chiqildi. 1979 yilda (2-nashr, 1986 yilda nashr etilgan) veterinariya mutaxassisi V.P. Obraztsov uchun sud-veterinariya ekspertizasining umumiy qoidalari (huquqlari, majburiyatlari, qoidalari) berilgan. hujjatlarni yuritish va boshqalar), turli xil hayvonlarning go'shtlari toifalari va navlari, shuningdek etiketkaning ulgurji va chakana savdosida etiketkalarni sotish qoidalari va qoidalari to'g'risidagi ma'lumotlar. Tana go'shtining navlarga bo'linishi bo'yicha har bir navning o'ziga xos morfologik xususiyatlarini aks ettiruvchi yuqori sifatli kesmalarning differentsial xususiyatlariga alohida e'tibor beriladi. Bundan tashqari, go'shtning turini, uning jinsi va yoshini, so'yish oldidan tutiladigan hayvonlarning go'sht sifatiga ta'sirini aniqlashda munozarali masalalar ko'rib chiqildi. Oziq-ovqat mahsulotlaridagi pestitsidlarni aniqlash usullari qisqacha tavsiflangan.

Birinchi marta sud-veterinariya ekspertizasi bo'yicha mustaqil bo'lim "Veterinarning tezkor ma'lumotnomasida" paydo bo'ldi (1990) (V.P.A. Kunakov) 1995 yilda qayta nashr etilganida ushbu bo'lim yangilandi va kengaytirildi. "Veterinariya shifokori qo'llanmasi" da (2006) professor A. A. Kunakov tomonidan yozilgan sud-veterinariya-sanitariya ekspertizasi bo'limi yangi iqtisodiy sharoitda veterinariya xizmatining faoliyatiga bag'ishlangan. 2001 yilda professor A. V. Jarovning sud-veterinariya tibbiyoti bo'yicha darsligi qishloq xo'jaligi universitetlarining veterinariya fakultetlari talabalari uchun nashr etildi.

Ushbu darslikning nashr etilishi Rossiya Federatsiyasida muhim ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar ro'y berganligi bilan izohlanadi. Konstitutsiya (1993 yil 12 dekabr), RFning «Veterinariya to'g'risida» gi qonuni (1993 yil), RF Jinoyat kodeksi (1997 yil 1 yanvar) qabul qilindi va Rossiya Federatsiyasi Jinoyat-protsessual kodeksiga va Fuqarolik kodeksiga jiddiy o'zgartirishlar kiritildi. Go'sht sanoatining veterinariya-sanitariya xizmati davlat maqomini oldi va hayvonot va o'simlik xom ashyosini sotib olish va qayta ishlashga talablar kuchaydi. Bo'lajak veterinar va texnolog muhandislar yuqori malakali yuristlar malakasiga ega bo'lishlari kerak. Bunga ushbu kitobda tasvirlangan texnologik jarayonlar buzilgan holda hakamlilik masalalarini bilgan holda sud-veterinariya va sanitariya tibbiyotining asoslarini o'rganish yordam beradi

2-Mavzu: Hayvonot mahsulotlari sud veterinariya sanitariya ekspertizasining ilmiy va nazariy asoslari fanining boshqa fanlar bilan bog'liqligi

Raja:

1. Fanning boshqa fanlar bilan bog'liqligi.
2. Fanning veterinariya vrachini tayyorlashdagi o'rni.

Boshqa fanlar bilan aloqadorligi. Sud -veterinariya sanitariya ekspertiza fani ko'pgina fanlar bilan uzviy aloqada rivojlanib kelmoqda ya'ni: Anatomiya, patologik anatomiya, fiziologiya, zoogigiena, mikrobiologiya, epizootologiya, terapiya, parazitologiya, farmakologiya, toksikologiya, bioximiya va x.k. Veterinariya sanitariya ekspertizasi kasb egalari yuqorida keltirib o'tilgan fanlarning usullariga tayanagan holda oziq-ovqat mahsulotlarining tarkibiy qismlarini o'rganadi va ularni sanitariya jixatdan to'g'ri baholaydi.

Ekspertiza - bu qonun hujjatlarida belgilangan protsessual shaklda amalga oshiriladigan ashyoviy dalillarni o'rganish sud (prokuratura, tergov organlari) nomidan fan, texnika yoki boshqa maxsus bilim sohalarini biluvchi shaxslar tomonidan o'tkazilgan tergov davomida aniqlangan boshqa materiallar va narsalar; jinoyat ishini tergov qilish yoki sud muhokamasi paytida yuzaga keladigan maxsus masalalar bo'yicha asosli xulosani tuzish. Veterinariya ekspertizasi hayvonlarning o'limi yoki kasallanishining sababi, kasallikning tabiati, ajratish rejimining to'g'riligi va kasal va shubhali hayvonlarning saqlanishi, shuningdek go'sht mahsulotlari yoki hayvon xom ashyolarining veterinariya-sanitariya yaroqliligi to'g'risida xulosa beradi. Shaxsiy foydalanishdagi uy hayvonlariga etkazilgan zarar, shuningdek brakonerlik bilan bog'liq ishlarni ko'rib chiqishda hayvonlarning almashinishi, sotib olinishi va sotilishi bilan bog'liq nizolar, shuningdek sud muhokamasi mavzusi bo'lishi mumkin. , hayvonot mahsulotlarining buzilishi va qalbakilashtirilishi va boshqalar.

Hayvonlarning o'limi, shuningdek majburiy so'yish holatlarida ayrim odamlarning aybdorligi to'g'risida savol tug'ilishi mumkin. Hunday hollarda otopsi sud-veterinariya xususiyatiga ega va ba'zi maxsus rasmiyatchiliklar bilan birga keladi. Bu tergov organlarining

rasmiy taklifi asosida ularning vakillari, shuningdek xolislar ishtirokida amalga oshiriladi. Shuni esda tutish kerakki, hayvonlarning har qanday o'limi sudning mavzusi bo'lishi mumkin va otib tashlangan har qanday protokol sudda oddiy otib olish protokoli emas, balki sud-veterinariya hujjati sifatida ko'rib chiqilishi mumkin. Sud-tibbiy veterinariya otopsi patologik va anatomik jihatdan texnik jihatdan juda farq qiladi, ammo bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Patoanatomik va sud-veterinariya tadqiqotlarining huquqiy asoslari bir-biridan farq qiladi. Birinchisi o'tkaziladi hayvonlarning o'lim sababini aniqlashning maqsadi, klinik tashxisni tasdiqlash va u bilan birgalikda davolanishning to'g'riligi, ikkinchidan tashqari, odamlarning hayvonning o'limida aybdorligini aniqlash uchundir.

Sud-veterinariya ekspertizasi ob'ekti bo'lgan hayvonlarning jasadlari ko'pincha parchalanish holatidadir, ularning og'irligi ko'proq yoki kamroq darajaga yetishi mumkin. Murdaning fermentlar ta'siri ostida parchalanishi odatda avtoliz deb ataladi. Sud ekspertizasi amaliyotida avtoliz (o'zini o'zi eritish) va mikroorganizmlarning parchalanish bosqichini to'g'ri aniqlash katta ahamiyatga ega: 1) hayot davomida yuzaga kelgan bu jarayonlar va o'zgarishlar doimo farqlanishi kerak; 2) ular hayvonning o'limidan keyin o'tgan davrni aniqlashga yordam beradi. Bunday holda, atrof-muhit haroratini hisobga olish kerak: u qanchalik baland bo'lsa, tezroq parchalanish sodir bo'ladi. Teri osti to'qimasida ko'p miqdordagi yog bo'lgan yirik hayvonlarda ichki organlar mayda yoki yomon oziqlangan hayvonlarga qaraganda tezroq parchalanadi. Avtoliz murdani bo'ylab kuzatiladi, ammo u fermentlarga boy bo'lgan organlarda, ya'ni oshqozon osti bezi va tekshiruv sohasida, kuchsizroq - yurak, jigar, buyrak, skelet mushaklarida ko'proq namoyon bo'ladi. Avtolitik jarayonlar natijasida provodtrikulaning shilliq qavati qatlamlarda eksfoliatsiyalanadi va em-xashak massasida qoladi. Qizilo'ngachning shilliq qavati osongina chiqariladi, oshqozon shisha bo'ladi, gevsetilir. Oshqozonda ko'pincha eroziya va uning devorining teshilishi kuzatiladi. Avtoliz reaktiv o'zgarishlar bo'lmaganda (tomir reaksiyasi, yallig'lanish) intravital jarayonlardan farq qiladi. yurak, jigar, buyraklar, autolik jarayonlar granül distrofiyasida bo'lgani kabi bir xil o'zgarishlar bilan birga keladi. Bunday holda, organning tuzilishi silliqqlanadi, to'qima qaynab turgan suvga singib ketgandek silliq, kul rangga aylanadi. Gistologik bo'limlarda sitoplazmaning yadrolari va tarkibiy elementlari yomon

bo'yalgan va keyingi bosqichlarda yo'q qilinadi. Avtoliz paytida yuzaga kelgan o'zgarishlar granüler distrofiyadan organ kattalashmaganida, shuningdek murdaning dastlabki parchalanish belgilari mavjudligida farqlanadi.

3-Mavzu: O'lgan hayvon gavdasini yo'rishda sud veterinariya ekspertizasi.

Reja:

1. O'lgan hayvon gavdasini yo'rish haqida tushuncha.
2. Jasadni aniqlash joyida tekshirish.
3. Vafotdan keyingi o'zgarishlar va ularning sud ahamiyati.
4. Eksqumatsiya

Hayvonlarning o'limi, shuningdek majburiy so'yish holatlarida biron bir odamlarning aybdorligi to'g'risida savol tug'ilishi mumkin. Bunday hollarda otopsi sud-veterinariya xususiyatiga ega va ba'zi maxsus rasmiyatchiliklar bilan birga keladi. Bu tergov organlarining rasmiy taklifi asosida ularning vakillari, shuningdek xolislar ishtirokida amalga oshiriladi. Shuni esda tutish kerakki, hayvonlarning har qanday o'limi sudning mavzusi bo'lishi mumkin va otib tashlangan har qanday protokol sudda oddiy otib olish protokoli emas, balki sud-veterinariya hujjati sifatida ko'rib chiqilishi mumkin. Sud-tibbiy veterinariya patologik va anatomik jihatdan texnik jihatdan juda farq qiladi, ammo bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Patoanatomik va sud-veterinariya tadqiqotlarining huquqiy asoslari bir-biridan farq qiladi. Hayvonlarning o'lim sababini aniqlashning maqsadi, klinik tashxisni tasdiqlash va u bilan birgalikda davolanishning to'g'riligi, ikkinchidan tashqari, odamlarning hayvonning o'limida aybdorligini aniqlash uchun.

Sud-veterinariya ekspertizasi ob'ekti bo'lgan hayvonlarning jasdlari ko'pincha parchalanish holatidadir, ularning og'irligi ko'proq yoki kamroq darajaga yetishi mumkin. Murdaning fermentlar ta'siri ostida parchalanishi odatda avtoliz deb ataladi. Sud ekspertizasi amaliyotida avtoliz (o'zini o'zi eritish) va mikroorganizmlarning parchalanish bosqichini to'g'ri aniqlash katta ahamiyatga ega: 1) hayot davomida yuzaga kelgan bu jarayonlar va o'zgarishlar doimo

farqlanishi kerak; 2) ular hayvonning o'limidan keyin o'tgan davrni aniqlashga yordam beradi. Bunday holda, atrof-muhit haroratini hisobga olish kerak: u qanchalik baland bo'lsa, tezroq parchalanish sodir bo'ladi. Teri osti to'qimasida ko'p miqdordagi yog bo'lgan yirik hayvonlarda ichki organlar mayda yoki yomon oziqlangan hayvonlarga qaraganda tezroq parchalanadi. Avtoliz murdani bo'ylab kuzatiladi, ammo u fermentlarga boy bo'lgan organlarda, ya'ni oshqozon osti bezi va tekshiruv sohasida, kuchsizroq - yurak, jigar, buyrak, skelet mushaklarida ko'proq namoyon bo'ladi. Avtolitik jarayonlar natijasida provodtrikulaning shilliq qavati qatlamlarda eksfoliatsiyalanadi va em-xashak massasida qoladi. Qizilo'ngachning shilliq qavati osongina chiqariladi, oshqozon shisha bo'ladi, gevşetilir. Oshqozonda ko'pincha eroziya va uning devorining teshilishi kuzatiladi. Avtoliz reaktiv o'zgarishlar bo'lmaganda (tomir reaksiyasi, yallig'lanish) intravital jarayonlardan farq qiladi. yurak, jigar, buyraklar, autolik jarayonlar granül distrofiyasida bo'lgani kabi bir xil o'zgarishlar bilan birga keladi. Bunday holda, organning tuzilishi silliq qatlanadi, to'qima qaynab turgan suvga singib ketgandek silliq, kul rangga aylanadi. Gistologik bo'limlarda sitoplazmaning yadrolari va tarkibiy elementlari yomon bo'yalgan va keyingi bosqichlarda yo'q qilinadi. Avtoliz paytida yuzaga kelgan o'zgarishlar granüler distrofiyadan organ kattalashmaganida, shuningdek murdaning dastlabki parchalanish belgilari mavjudligida farqlanadi.

Patologik va anatomik otopsi bilan ko'p hollarda kasallikning borishi to'g'risidagi ma'lumotlar ob'ektivdir, shuning uchun aksariyat hollarda ishonchli. Sud-tibbiy ko'rikda ular atayin buzilishi mumkin.

Sud-veterinariya paytida nafaqat o'limning sababini, balki vaziyatni, shuningdek uning paydo bo'lish vaqtini ham aniqlash kerak. Sud-tibbiy ko'rik ekspert sifatida tayinlangan veterinar tomonidan amalga oshiriladi; tergov idoralari bir qator savollarni tug'dirmoqdalar: hayvonlarning o'limi sababi nima? Hayvon asosiy kasallikdan tashqari boshqa kasalliklardan aziyat chekdimi? O'z vaqtida veterinariya yordamini ko'rsatish orqali hayvonlarni saqlab qolish mumkinmi? agar hayvonlar o'ldirilsa, unda nima bilan, qanday asbob bilan? Vaziyatga qarab boshqa savollar berilishi mumkin. Sud-tibbiy ko'rikda, har qanday boshqa kabi, infektsiya tarqalishining oldini olish uchun qoidalarga qat'iy rioya qilinadi.

Murdani topilgan joyda tekshirish. Hayvonning o'limi sodir bo'lgan holatlar va uning sabablari aniqlanganda, murdani topilgan joyda tekshirish, shuningdek atrofda holatni o'rganish muhim yordam berishi mumkin. Buni noodatiy holatlarda to'satdan vafot etgan hayvonning tana go'shtini tekshiradigan har bir veterinar tomonidan hisobga olinishi kerak, agar o'lim sababi aniq bo'lmasa va shu munosabat bilan zo'ravon o'lim yoki hayvonga xizmat ko'rsatadigan odamning nazorati va beparvosi haqida savol tug'ilishi mumkin. Bunday savollar paydo bo'lishi mumkin, masalan, ertalab yashash xonasida kechqurun sog'lom bo'lgan hayvonning jasadi topilsa, to'satdan o'lishi mumkin, va undan ham ko'proq yaylovda bir nechta hayvon va hokazo. Bunday hollarda murdani va uning yarasini tekshirish. Mahalliy hokimiyat, politsiya yoki tergov organlari vakillari va majburiy ravishda guvohlarni jalb qilgan holda amalga oshirilishi kerak. Murdani ko'zdan kechirishda uning holatiga, g'ayrioddiy holatiga, mahkamlash usuliga e'tibor qaratiladi, agar hayvon oqizilgan bo'lsa (zanjirda), zaraming tabiati va yaqin atrofda g'ayrioddiy sekretyalar (qusish, qon, ko'pik va boshqalar), shuningdek begona narsalar. Topilgan har bir narsani sinchkovlik bilan tekshirish kerak, natijalari yozib olinadi maxsus tuzilgan tekshirish to'g'risida hisobot. Ishirokchilarning fikriga ko'ra, o'limning sabablari va sharoitlarini aniqlashga yordam beradigan va saqlanishi mumkin bo'lgan barcha narsalar bayonnomada qayd etilishi va hokimiyat vakilining zaxirasiga topshirilishi yoki qo'shimcha tadqiqotlar uchun laboratoriyaga yuborilishi kerak.

Ulimdan keyingi o'zgarishlar va ularning sud ahamiyati. Hayvonlar jasadida o'limdan keyingi quyidagi o'zgarishlar rivojlanadi: sovutish, qattiq o'lim, qonning koagulyatsiyasi va qayta taqsimlanishi, kadavroviiy hipostazalar va dog'lar, kadavriv ekssudat va kadavratlarning ajralishi. Sud-meditina tekshiruvdagi barcha o'zgarishlar e'tiborga olinishi va otopsi hisobotida qayd etilishi kerak. Ularning xarakteri va rivojlanishining ba'zi xususiyatlari hayvonning asosiy kasalligini aniqlashga yordam beradi; bundan tashqari, ularning rivojlanish darajasi ma'lum chegaralar ichida hayvonning o'limidan keyin o'tgan davrni aniqlashga imkon beradi. Hayvonning o'limidan otopsiyaga qadar bo'lgan vaqtni aniqlash uchun kadavratlarning o'zgarishi va jasadga atrof-muhit ta'sirining natijasi, hayvonning turi va ozuqaviy holati, shuningdek kasallikning tabiati hisobga olinadi.

Bundan tashqari, yoz mavsumida hayvonning o'limi retsepti pashshalarning rivojlanish bosqichlari bilan belgilanishi mumkin. Agar jasadning tabiiy teshiklarida faqat chivin tuxumlari bo'lsa, u holda o'limdan keyin bir kun o'tdi; mayda lichinkalar 1 - 2 kundan keyin, yiriklari - 2 - 5dan keyin va kuklalar - 6 - 7 kundan keyin paydo bo'ladi. Ma'lumki, chivinlarning to'liq rivojlanishi 20 -22°C haroratda 22 kun ichida sodir bo'ladi. Shunday qilib, agar biz o'lik hayvonlarda joylashgan kuklarning kattalar chivinlariga aylanishini kuzatsak, va keyin kuknalarni to'plash paytidan boshlab ularning chivinlarga aylanishiga qadar o'tgan kunlar sonini olib tashlasak, o'limdan necha kun o'tganligini aniqlay olamiz. Jasadni sovutish. Hayotiy funktsiyalar to'xtatilgan paytdan boshlab hayvonning tanasida issiqlik energiyasini ishlab chiqarish to'xtaydi va jismoniy qonunlarga ko'ra, tana va atrof-muhit harorati tenglashadi. Kelajakda murdaning yuzasidan namlikning bug'lanishi tufayli uning harorati atrof-muhit haroratidan 2 - 3°C ga tushishi mumkin. To'liq sovutish, ya'ni murdani haroratini havo harorati bilan tenglashtirish, otlarda 63 soatdan keyin, itlarda - 46 soatdan keyin.

Tana haroratining pasayishi egri chiziq bo'ylab sodir bo'ladi: tana harorati va atrof-muhit o'rtasidagi farq qancha ko'p bo'lsa, murdan tezroq soviydi va aksincha, agar farq kam bo'lsa, harorat sekinroq tenglashadi. Katta, yaxshi boqilgan hayvonlar mayda va ozg'in hayvonlarga qaraganda sekinroq soviydi. Qalin palto sovishini oldini oladi. Mishyak, strixnin, gidrosyanik kislota bilan zaharlangan hayvonlarda boshqa sabablarga ko'ra o'lganlarga qaraganda sovutish sekinroq bo'ladi. Sovutish tezligiga ta'sir qiluvchi ko'plab omillar tufayli hayvonning ushbu belgi bilan nobud bo'lish vaqtini faqat dastlabki 2 kun ichida taxmin qilish mumkin.

Sud-veterinariya ekspertizasi ob'ekti bo'lgan hayvonlarning jasadlari ko'pincha parchalanish holatidadir, ularning og'irligi ko'proq yoki kamroq darajaga yetishi mumkin. Murdaning fermentlar ta'siri ostida parchalanishi odatda avtoliz deb ataladi. Sud ekspertizasi amaliyotida avtoliz (o'zini o'zi eritish) va mikroorganizmlarning parchalanish bosqichini to'g'ri aniqlash katta ahamiyatga ega: 1) hayot davomida yuzaga kelgan bu jarayonlar va o'zgarishlar doimo farqlanishi kerak; 2) ular hayvonning o'limidan keyin o'tgan davmi aniqlashga yordam beradi. Bunday holda, atrof-muhit haroratini hisobga olish kerak: u qanchalik baland bo'lsa, tezroq parchalanish

sodir bo'ladi. Teri osti to'qimasida ko'p miqdordagi yog bo'lgan yirik hayvonlarda ichki organlar mayda yoki yomon oziqlangan hayvonlarga qaraganda tezroq parchalanadi. Avtoliz murdani bo'ylab kuzatiladi, ammo u fermentlarga boy bo'lgan organlarda, ya'ni oshqozon osti bezi va tekshiruv sohasida, kuchsizroq - yurak, jigar, buyrak, skelet mushaklarida ko'proq namoyon bo'ladi. Avtolitik jarayonlar natijasida provodrikulaning shilliq qavati qatlamlarda eksfoliatsiyalanadi va em-xashak massasida qoladi. Qizilo'ngachning shilliq qavati osongina chiqariladi, oshqozon shisha bo'ladi, gevsetilir. Oshqozonda ko'pincha eroziya va uning devorining teshilishi kuzatiladi. Avtoliz reaktiv o'zgarishlar bo'lmaganda (tomir reaksiyasi, yallig'lanish) intravital jarayonlardan farq qiladi. yurak, jigar, buyraklar, autolik jarayonlar granül distrofiyasida bo'lgani kabi bir xil o'zgarishlar bilan birga keladi. Bunday holda, organning tuzilishi silliq, kul rangga aylanadi. Gistologik bo'limlarda sitoplazmaning yadrolari va tarkibiy elementlari yomon bo'yalgan va keyingi bosqichlarda yo'q qilinadi. Avtoliz paytida yuzaga kelgan o'zgarishlar granüler distrofiyadan organ kattalashmaganida, shuningdek murdaning dastlabki parchalanish belgilari mavjudligida farqlanadi.

Jasadning parchalanishining quyidagi belgilari mavjud: 1) vodorod sulfidi, indol va boshqa gazlarning chiqishi natijasida hosil bo'lgan iflos hud; 2) to'planishdan terini va ichki a'zolari ko'kalamzorlashtirish. O'limdan keyingi qon ketishni timpaniya, oshqozon va ichakning tekislashi bilan kuzatiladigan intravital qon ketishdan ajratish kerak. Hayotiy shishib ketganda, bu organlarda qonning qayta taqsimlanishi bilan birga keladi: jigar anemiya, o'pka, aksincha, giperemikdir: yurakning o'ng yarmida chapga qaraganda ko'proq qon bor.

Eksgumatsiya. Bu allaqachon dafn etilgan murdalarni olib qo'yish va adliya organlarining buyrug'i bilan ularni qayta otish. Ex maqsad namlash - tekshirish faqat murdani bajarishi kerak bo'lgan yangi holatlarga aniqlik kiritish. Yuqumli bo'lmagan murdalar yuqumli bo'lganlarga qaraganda tezroq parchalanadi. Otopsiyada qolgan organlar va to'qimalar, shuningdek murdani ostidagi tuproq patohistologik, toksikologik, bakteriologik tadqiqotlar uchun ishlatiladi. O'lish vaqti va erda qolish vaqtini hisobga olgan holda, barcha begona narsalar va ularga tegishli narsalar sinchiklab tekshiriladi, ular hayvonning o'limi tabiati haqidagi savolga aniqlik

kiritishi mumkin (bo'yinbog', zanjirlar, jabduqlar qoldiqlari, begona metall buyumlar, o'qlar, mixlar va boshqalar).

Hayvonlarning jasadlarini ochishda jamoat va shaxsiy xavfsizlik qoidalari. Patologik va anatomik tekshiruvni boshlashdan oldin, veterinar yoki feldsher, inson salomatligi va atrof-muhitni muhofaza qilishda veterinariya-sanitariya qoidalariga qat'iy va so'zsiz rioya qilinishi uchun javobgar bo'lgan shaxslar tegishli shart-sharoitlarni ta'minlaydilar. Kasallik qo'zg'atuvchilarning tarqalishining, chorvachilik fermalari va atrof-muhitning ifloslanishining oldini olish, ochilgan shaxsning ham, uning yordamchilarining, xizmat ko'rsatuvchi xodimlarning, shuningdek ochilishda ishtirok etgan boshqa odamlarning jamoat va shaxsiy xavfsizligini ta'minlash uchun barcha umumiy va maxsus choralar ko'rilmogda.

Sud-veterinariya ekspertizasi ob'ekti bo'lgan hayvonlarning jasadlari ko'pincha parchalanish holatidadir, ularning og'irligi ko'proq yoki kamroq darajaga yetishi mumkin. Murdaning fermentlar ta'siri ostida parchalanishi odatda avtoliz deb ataladi. Sud ekspertizasi amaliyotida avtoliz (o'zini o'zi eritish) va mikroorganizmlarning parchalanish bosqichini to'g'ri aniqlash katta ahamiyatga ega: 1) hayot davomida yuzaga kelgan bu jarayonlar va o'zgarishlar doimo farqlanishi kerak; 2) ular hayvonning o'limidan keyin o'tgan davrni aniqlashga yordam beradi. Bunday holda, atrof-muhit haroratini hisobga olish kerak: u qanchalik baland bo'lsa, tezroq parchalanish sodir bo'ladi. Teri osti to'qimasida ko'p miqdordagi yog bo'lgan yirik hayvonlarda ichki organlar mayda yoki yomon oziqlangan hayvonlarga qaraganda tezroq parchalanadi. Avtoliz murdani bo'ylab kuzatiladi, ammo u fermentlarga boy bo'lgan organlarda, ya'ni oshqozon osti bezi va tekshiruv sohasida, kuchsizroq - yurak, jigar, buyrak, skelet mushaklarida ko'proq namoyon bo'ladi. Avtolitik jarayonlar natijasida provodtrikulaning shilliq qavati qatlamlarda eksfoliatsiyalanadi va em-xashak massasida qoladi. Qizilo'ngachning shilliq qavati osongina chiqariladi, oshqozon shisha bo'ladi, gevçetilir. Oshqozonda ko'pincha eroziya va uning devorining teshilishi kuzatiladi. Avtoliz reaktiv o'zgarishlar bo'lmaganda (tomir reaksiyasi, yallig'lanish) intravital jarayonlardan farq qiladi. yurak, jigar, buyraklar, autolik jarayonlar granül distrofiyasida bo'lgani kabi bir xil o'zgarishlar bilan birga keladi. Bunday holda, organning tuzilishi silliqatlanadi, to'qima qaynab turgan suvga singib ketgandek silliq, kul rangga aylanadi. Gistologik

bo'limlarda sitoplazmaning yadrolari va tarkibiy elementlari yomon bo'yalgan va keyingi bosqichlarda yo'q qilinadi. Avtoliz paytida yuzaga kelgan o'zgarishlar granüler distrofiyadan organ kattalashmaganida, shuningdek murdaning dastlabki parchalanish belgilari mavjudligida farqlanadi.

Jasdlarni ochishda siz tozalik va aniqlikka rioya qilishingiz kerak ogohlantirish. Jarohatlanganda qo'llar tezda yuviladi, yaradan bir necha tomchi qon siqiladi, ular bardoshli yod bilan ishlanadi, bint bilan bog'lanadi, so'ngra yangi qo'lqop kiyib, ishlashni davom ettiradi. Otopsi tugaganidan so'ng kadavrov materiallari olib tashlanadi, kombinizonlar, poyabzal, asboblari, stol va seksiya xonalari yakuniy ishlav berish va dezinfektsiya qilish amalga oshiriladi. Asboblari iliq suv bilan yuviladi, zararsizlantiruvchi eritma (lizolning 2% eritmasi) yoki bug 'bilan qaynatish orqali neytrallanadi. Qaynatishdan oldin asboblarning kesilgan qismi paxta yoki doka bilan o'raladi. Etiklar, nallari, piyozchalar iliq suv va sovun bilan yuviladi va 2% xloramin yoki natriy gidroksid eritmasi, 3 ... 5% lizol eritmasi yoki sovun-karbol aralashmasi bilan dezinfektsiyalanadi. Ko'ylak va choyshabli shlyapalar vaqti-vaqti bilan qaynatiladi yoki avtoklavda sterilizatsiya qilinadi. Qo'lqoplar qo'llardan olinmasdan yuviladi, zararsizlantiriladi (simobli xlorid 1: 100,3 ... 5% lik lizol eritmasi, 20% karbol yoki sirka kislotasi eritmasi, 4% formalin eritmasi va boshqalar), so'ng ehtiyotkorlik bilan olib tashlanadi. Qo'llar iliq suv bilan cho'tka bilan yaxshilab yuviladi. Ochishdan keyin kaliy permanganatning 1 ... 3% eritmasi dezinfektsiyalash va dezodoratsiya qiluvchi vosita sifatida qo'llarni 3 ... 5 minutga botiradi va teridan jigarrang rangni olib tashlash uchun oksalat kislotasining to'yingan eritmasiga yoki 1% qo'shiladi. xlorid kislotasi eritmasi. Stollar va seksion xonalarni deodorizatsiya qilish uchun oqartiruvchi va tezkor, formalin, lizol, kreolin, karboksilik kislota va boshqa dezinfektsiyalash vositalaridan foydalaniladi. Shuni ta'kidlash kerakki, dezinfektsiyalash vositasi darhol harakat qilmaydi: ta'sir qilish kerak.

4 - Mavzu: O'lgan hayvon gavdasini yo'rish ishlarini xujjatlashtirish va xavsizlik qoidalari.

Reja:

1. O'lgan hayvon gavdasini yo'rish ishlarida xavsizlik qoidalari va xujjatlashtirish.
2. O'lgan hayvon gavdasini yo'rish dalolatnomasi (Akti). Dalolatnomaning (kirish, tavsiflovchi, xulosA. qismlari. Eksgumatsiya.
3. O'lgan hayvon gavdasini yo'rishda jamoat va shaxsiy xavfsizlik qoidalari.

Sud-veterinariya ekspertizasi ob'ekti bo'lgan hayvonlarning jasadlari ko'pincha parchalanish holatidadir, ularning og'irligi ko'proq yoki kamroq darajaga yetishi mumkin. Murdaning fermentlar ta'siri ostida parchalanishi odatda avtoliz deb ataladi. Sud ekspertizasi amaliyotida avtoliz (o'zini o'zi critish) va mikroorganizmlarning parchalanish bosqichini to'g'ri aniqlash katta ahamiyatga ega: 1) hayot davomida yuzaga kelgan bu jarayonlar va o'zgarishlar doimo farqlanishi kerak; 2) ular hayvonning o'limidan keyin o'tgan davrni aniqlashga yordam beradi. Bunday holda, atrof-muhit haroratini hisobga olish kerak: u qanchalik baland bo'lsa, tezroq parchalanish sodir bo'ladi. Teri osti to'qimasida ko'p miqdordagi yog 'bo'lgan yirik hayvonlarda ichki organlar mayda yoki yomon oziqlangan hayvonlarga qaraganda tezroq parchalanadi. Avtoliz murdani bo'ylab kuzatiladi, ammo u fermentlarga boy bo'lgan organlarda, ya'ni oshqozon osti bezi va tekshiruv sohasida, kuchsizroq - yurak, jigar, buyrak, skelet mushaklarida ko'proq namoyon bo'ladi. Avtolitik jarayonlar natijasida provodrikulaning shilliq qavati qatlamlarda eksfoliatsiyalanadi va em-xashak massasida qoladi. Qizilo'ngachning shilliq qavati osongina chiqariladi, oshqozon shisha bo'ladi, gevsetilir. Oshqozonda ko'pincha eroziya va uning devorining teshilishi kuzatiladi. Avtoliz reaktiv o'zgarishlar bo'lmaganda (tomir reaksiyasi, yallig'lanish) intravital jarayonlardan farq qiladi. yurak, jigar, buyraklar, autolik jarayonlar granül distrofiyasida bo'lgani kabi bir xil o'zgarishlar bilan birga keladi. Bunday holda, organning tuzilishi silliqlanadi, to'qima qaynab turgan suvga singib ketgandek silliq, kul rangga aylanadi. Gistologik bo'limlarda sitoplazmaning yadrolari va tarkibiy elementlari yomon

bo'yalgan va keyingi bosqichlarda yo'q qilinadi. Avtoliz paytida yuzaga kelgan o'zgarishlar granüler distrofiyadan organ kattalashmaganida, shuningdek murdaning dastlabki parchalanish belgilari mavjudligida farqlanadi.

Jasadning parchalanishining quyidagi belgilari mavjud: 1) vodorod sulfidi, indol va boshqa gazlarning chiqishi natijasida hosil bo'lgan iflos hid; 2) to'planishdan terini va ichki a'zolari ko'klamzorlashtirish. O'lindan keyingi qon ketishni timpaniya, oshqozon va ichakning tekislashi bilan kuzatiladigan intravital qon ketishdan ajratish kerak. Hayotiy shishib ketganda, bu organlarda qonning qayta taqsimlanishi bilan birga keladi: jigar anemiya, o'pka, aksincha, giperemikdir: yurakning o'ng yarmida chapga qaraganda ko'proq qon bor.

O'lgan hayvon gavdasini yo'rish dalolatnomasi. Hayvonlar murdaning har bir sud-veterinariya tekshiruvi uchun tegishli yozma hujjat tuziladi - dalolatnoma tuzilib, u murdaning ichidagi normadan chetga chiqishini aks ettiradi va hayvonning o'limi sababi to'g'risida xulosa beradi.

Sud-veterinariya otopsi akti uch qismdan iborat: kirish, yoki kirish, tavsiflovchi (protokol) va yakuniy. kirish yoki aktga kirish bir qator umumiy qoidalarni o'z ichiga oladi. Bu shuni ko'rsatadiki: 1) sud-tibbiyot ekspertizasini kim amalga oshiradi; 2) kim hozir bo'lsa; 3) vaqt (qachon) uni amalga oshirish joyi (qacrdA.; 4) ekspertiza o'tkazish asoslari; 5) tekshirilayotgan ob'ektning nomi (hayvonlarning turi, jinsi, rangi, belgilari, yoshi va boshqa hujjatlarga asoslangan ma'lumotlar); 6) barcha ma'lum dastlabki ma'lumotlar va otopsiyaning borishi. Otopsiyadan oldin, mutaxassis veterinar hayvondan uning barcha hayvonlar haqida: uning kasal bo'lganligi, davolanganligi va kimligini aniqlashni talab qilishga haqli. Agar hayvon veterinar nazorati ostida bo'lsa, u mutaxassisning iltimosiga binoan hayvonning o'limi bilan bog'liq barcha holatlar to'g'risida og'zaki yoki yozma ravishda tushuntirish berishga majburdir.

Amalning tavsiflovchi yoki protokoli qismi eng muhimi va topilgan barcha dalillarning batafsil bayoni. Bu tavsiflovchi (hikoyaA. bo'lishi kerak. Avvalo, identifikatsiyalash amalga oshiriladi, ya'ni jasadni qo'shimcha hujjatlar bilan ko'rsatilgan ma'lumotlar bilan tanishtirish: hayvon, zoti, rangi, belgilari, yoshi va boshqalar. Ushbu ma'lumotlarning barchasi qo'shimcha hujjatlar bilan tasdiqlangan; Hujjatlar va haqiqiy ma'lumotlar o'rtasida tafovutlar mavjudligi alohida

bandga asoslanadi. Tashqi tekshiruv oxirida ular ichki organlar va bo'shliqlarni ochishni boshlaydilar. Ularning ta'rif tartibi va ketma-ketligi taxminan quyidagicha. Hajmi: A. o'lcham; B. massa; D. hajm. Shakl: A. umumiy ko'rinish va tashqi ko'rinish; B. qismlar nisbati; D. qirralarning tabiati. Yuzaki: A. rangi, shaffofligi, qon tarkibi va tomirlarni to'ldirish darajasi; B. sirt namligi; D. shakl - balandlik va tushkunlik, porlash. qoplama; D. kapsula qanday chiqariladi. Muvofiqlik: A. butun tanani; B. alohida qismlar yoki bo'limlar. Ichki tuzilishi: A. parenximatoz organlarda - kesilgan yuza (3 a, b, c moddalariga muvofiq tavsif); B. bo'shliq organlarida - tarkibi: miqdori, bo'shliq devorlariga munosabati, rangi, shaffofligi, tutarliligi; bo'shliq devorlari buladi.

Sud-meditina veterinariya ko'rigida kataral yallig'lanish, shish va boshqalar kabi xulosalar bilan chegaralanib bo'lmaydi. Har ikki holatda ham o'zgarishlarning o'ziga xos tavsifini berish kerak. Masalan, o'pkaning oldingi loblari induratsiya qilingan va qizil rangga ega; siqilgan joylarning bo'laklari suvga cho'kadi, bulutli suyuqlik ularning kesma yuzasidan siqib chiqariladi va bronxlardan shilimshiq (kataral, bronxopnevmoniya). Agar turli joylarda bitta a'zoda teng bo'lmagan o'zgarishlar bo'lsa, unda ularning har bir qismini tavsiflash kerak. Masalan, xuddi shu hayvonlarda o'pkaning orqa loblari pushti rangga ega, havosi bor, ularning qismlari suvda suzadi, lekin ko'pikli suyuqlik (shish) kesma yuzasidan siqib chiqariladi.

Sud ishlarida, iloji bo'lsa, "normal", "ko'rinadigan o'zgarishsiz" kabi iboralardan saqlanib. Organlarni tekshirish rasmini tasvirlash yaxshiroqdir. Gap shundaki, sud-veterinariya otopsi dalolatnomasi ko'pincha qo'shimcha tekshiruv uchun ishlatiladi va hatto kichik o'zgarishlarga asoslangan boshqa mutaxassis hayvonning o'limi sabablari to'g'risida boshqacha xulosa berishi mumkin. Masalan, qoqsholdan o'lim hech qanday yallig'lanish jarayoniga ega emas, yagona belgi - qattiq og'riq va yumshoq mushaklari bo'lgan organlarning keskin qisqarishi. Sud-tibbiy tekshiruv har doim to'liq bo'lishi kerak. Ya'ni, tekshiruv uchun mavjud bo'lgan barcha organlar va tizimlarni tekshirish va tavsiflash kerak, hatto otopsiyaning boshida tashxis aniq bo'lgan holatlarda ham.

Amaliyotning oxirgi qismida patologik anatomik tashxis mavjud. Aktning ushbu qismida maxsus tavsiflangan tanalarda ilgari tasvirlangan o'zgarishlar ko'rsatilishi kerak. Masalan, o'pkadagi

tasvirlangan muhrlar bu erda kataral, krupoz yoki yiringli bronxopnevmoniya, oshqozonda gastrit kabi o'zgarishlar va boshqalardir, bu qism ajratilmaydi: 1) asosiy kasallik, ya'ni to'g'ridan-to'g'ri yoki u bilan bog'liq bo'lgan asoratlar tufayli yuzaga keladigan kasallik; o'z-o'zidan-janubning janubidagi vafot etgan; 2) murakkablashtirmoq asosiy kasallikning kamayishi, ya'ni patogenetik asosiy kasalliklar bilan bog'liq bo'lgan patologik jarayonlar; murdani ko'zdan kechirish paytida uchraydigan, ammo hayvonning o'limiga olib keladigan sabablar bilan bog'liq bo'lmagan kasalliklar patologik tushxis raqobatdosh, hamroh va asosiy kasalliklar bilan birga bo'lishi mumkin bo'lgan asosiy kasallikni ko'rsatadi. Raqobat - ikki yoki undan ko'p aniqlangan kasalliklar, ularning har biri o'limga olib kelishi mumkin. Yondosh kasalliklar - bu faqat jami o'limga olib keladigan kasalliklar. Fon - bu asosiy kasallikning patogenezida muhim ahamiyatga ega va kasallikning noxush oqibatida ma'lum rol o'ynagan kasallik. Bundan tashqari, u o'limning bevosita sababini ko'rsatishi mumkin, agar u asosiy kasallik bilan mos kelmasa, lekin undan kelib chiqsa. Masalan, asosiy kasallik - leykemiya, ammo qonning ko'payishi natijasida qorin bo'shlig'iga qon quyilishi, kattalashgan taloqning yoritilishi, tutqichning yoritilishi sabab bo'lgan.

Sud-veterinariya ekspertining xulosasi ma'lum bir sxema bo'yicha ko'rsatilishi kerak. Xulosalar ilmiy asoslangan, asoslantirilgan va sud tergov organlari tomonidan ekspertga berilgan savollarga javoblardan iborat bo'lishi kerak. Agar ekspertiza natijasida ish uchun muhim bo'lgan muammolar doirasini kengaytirish mumkin bo'lsa va ular ekspertning vakolatiga kirsas, u ularni qo'yishga va ularga javob berishga haqlidir. Amaliyotning kirish va tavsif qismlari joyida yoki otopsiyadan so'ng darhol yoziladi va barcha ishtirok etuvchilar tomonidan imzolalanadi. Tadqiqotning yakuniy qismi tadqiqot natijalarini olgandan keyin keyinroq amalga oshirilishi mumkin; u otopsiyani amalga oshirgan mutaxassis shifokor tomonidan imzolalanadi.

Hayvonning jasadini sud-veterinariya akti hayvon o'lgan taqdirda asosiy hujjat bo'lib, murdani tashlab yoki ko'mib yuborganidan keyin tergov va sud organlari uchun eng muhim bo'lib qoladi va ular, shuningdek mutaxassislar tomonidan qattiq tanqidga uchraydi. Ushbu hujjat ko'pincha tomonlarning har tomonlama muhokamasi mavzusidir, shuning uchun u eng aniq va to'liq ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak

5-Mavzu: Patologo-anatomik tekshirish uchun materiallar olish va ularning sud veterinariya ekspertizasi.

Reja:

1. Bakteriologik, gistologik va kimyoviy tekshirishlar uchun patologo-anatomik materiallar olish.
2. Ashyoviy dalillarni sud-veterinariya ekspertizasi.
3. Hayvonlarda to'satdan o'lim sud-veterinariya ekspertizasi.

Ayrim xollarda har doim ham hayvonning o'limining sababini aniqlash mumkin emas. Ko'pincha, faqat biron bir kasallik haqida taxmin qilinadi, bu laboratoriya tekshiruvi yordamida tasdiqlashni talab qiladi - bakteriologik, gistologik yoki kimyoviy.

Eng sodda tadqiqotlar otopsi tomonidan tegishli jihozlar yordamida amalga oshirilishi mumkin, ammo ko'pincha patologik materiallar tumanlararo, viloyat veterinariya laboratoriyalariga yoki ixtisoslashgan institutlarga yuboriladi. Laboratoriya tadqiqotlari uchun materialni to'g'ri yig'ish va saqlash yoki uni yangi tarzda yuborish juda muhimdir.

Bakteriologik tadqiqotlar. Material yuqumli kasalliklarga shubha qilingan hollarda olinadi va material taxmin qilinayotgan kasallikka qarab olinadi va yuboriladi. Masalan, sepsisdan shubha qilingan bo'lsa, taloq, ochilmagan yurak va sepsis (lezyon) manbasi bakteriologik tekshirish uchun yuboriladi. Kuydirgi kasalligini tekshirish uchun ochilmagan murdalardan, ochilgan murdalardan taloqdan va karbunkuloz bo'lsa, shikastlanish joyidan qon tomirlari yuboriladi. Agar cho'chqa go'shti shubhasi bo'lsa, naycha suyagi, taloq va buyraklar yuboriladi; brusellyoz uchun - bekor qilingan homila, meva membranalari, qon, sut; paratifda - jigar, o't pufagi, mezenterik limfa tugunlari, taloq; paratuberkuloz uchun - yonbosh tarkibidagi tarkibiy qism va unga tutashgan limfa tugunlari; sil kasalligi, glandalar, blastomikoz uchun - shikastlangan organlarning qismlari.

Aujesky kasalligi bo'yicha tadqiqotlar uchun ular miyani, taloqni, o'pkalarni yuborishadi; leptospiroz uchun - qon, siydik, jigar, buyraklar; quturish uchun - miya.

Bakteriologik tekshirish uchun material steril idishda steril holda olinadi va maxsus holatlarda laboratoriyaga sir saqlanadi. Kichkina,

butun tanalar yoki organlar shisha idishlarga, metall chelaklarga yoki qopqoqli tanklarga yuboriladi. Haddan tashqari holatlarda, material suv o'tkazmaydigan matoga o'raladi va qutilarga qadoqlanadi, ammo hech qanday holatda infektsiyaning tarqalishining oldini olish uchun gazeta qog'ozini, sumkani va boshqalarni ishlatmang. Masofadan kelib chiqqan holda yangi material etkazib berilmasa, u 30% glitserinning suvli eritmasida saqlanadi

Gistologik tekshiruv. Kichik plastinkalarni (to'qima bo'laklarini) qalinligi 0,5 sm dan oshmaydigan qilib oling va to'qima plastinkasini shunday o'zgartiringki, unda o'zgartirilgan to'qima va normal to'qima mavjud. Material 10% suvda o'rnatiladi formalin eritmasida. Ba'zi hollarda xuddi o'sha organlar yangi, bakteriologik kabi gistologik tekshiruvga yuboriladi. Masalan, agar bezlar, sil kasalligi, blastomikoz, aktinomikoz yoki chechak kasalligi shubha qilinsa, zararlangan organlarning qismlari yuboriladi; paratuberkulozda - yonbosh qismi va unga tutashgan limfa tuguni. Ko'zga ko'rinadigan makroskopik o'zgarishlar sezilmaydigan hollarda, odatda, histologik o'zgarishlar bo'lgan organlarning qismlari ekspertizaga yuboriladi. Masalan, agar ot yuqumli anemiya shubha qilinsa, jigar, buyrak, taloq, yurak va o'pka qismlari yuboriladi; yuqumli ensefalomielit uchun - jigar qismlari; quturish uchun - ammiak shoxlari va serbellum; Aujeszky kasalligi bo'yicha - medulla oblongata; pnevmoniya uchun - o'pka va boshqalar.

Kimyoviy tadqiqotlar. Agar zaharlanish shubha qilingan bo'lsa, material yuboriladi. Materialni yig'ish uchun kamida 1 litr sig'imga ega dukta qutichaga ega bo'lish kerak: oshqozon va ingichka ichakning bir bo'lagi 1-sonli qutiga, jigar va buyraklar bo'laklari 2-son kassaga joylashtirilgan. Ushbu organlar tadqiqot uchun yuborilib, quyidagi fikrlarga asoslanadi: agar zahar ichakdan so'rilgan bo'lsa, jigarda saqlanib qolishi yoki buyraklar tomonidan tanadan chiqarilishi mumkin, shuning uchun ulardagi zahar boshqa organlarga qaraganda ko'proq bo'lishi kerak.

Material bilan bir qatorda, hujjat qaysi hayvondan olinganligi, otopsi paytida aniqlangan kasallikning belgilari yoki shubha qilingan kasallikning belgilari yoki otopsi to'g'risidagi ma'lumot ilova qilingan hujjat yuborilishi kerak.

Qo'shimcha tadqiqotlar. Tekshirishdan tashqari, ba'zida tekshirish maqsadida quyidagi tekshiruvlar o'tkaziladi: terapevtik va kimyoviy. Agar zaharlanish gumon qilinsa, murdani, qonni, siydikni,

oshqozon-ichak traktidagi ichki a'zolarni, shuningdek voqea joyidan musodara qilingan zaharli moddalarni tekshirish uchun yuboriladi; Qon aylanishini, og'riqli o'zgarishlarni, yong'in yaralarining izlarini aniqlash uchun ichki organlar, to'qimalar va terining qismlari yuboriladi. Gistologik tekshiruv kasallikning rivojlanishida, homilada yoki o'limda, homila ichidagi o'lik tug'ilishda (tanlash uchun) juda istiqbolli hisoblanadi. Bir qator hollarda hayvonlarni konveyerda so'yishda va bunday yashirin kasalliklar masalasini hal qilishda gistologik xulosa hal qiluvchi bo'ladi.

6-Mavzu: Hayvonlarni noto'gri oziqlantirish natijasida kelib chiqadigan o'limning sud veterinariya ekspertizasi.

Reja:

1. Hayvonlarni noto'gri oziqlantirishini tekshirish.
2. Noto'gri foydalanish natijasida hayvonlar kasalliklari va o'limini tekshirish.
3. Hayvonlarni noto'gri saqlashda sodir bo'ladigan ozgatilishlarni tekshirish.

Oziqlantirish buzilishi uchun ekspertiza. Hayvonlarning ochligi ozuqa etishmasligi bilan mumkin - birlamchi ochlik - va ishtaha yo'qolishi va ozuqa hazm bo'lishi bilan kechadigan turli kasalliklar - ikkilamchi ochlik. Oziqlanish tufayli hayvonlarning ochligi charchoq va boshqa og'riqli ko'rinishga olib keladi. Ushbu belgilarning ochlik boshlanganidan keyin paydo bo'lish vaqti kunlik ovqatlanish hajmiga, hayvonlarning dastlabki yog'liligiga, ularning yoshi va jinsiga, ekspluatatsiya intensivligiga, atrof-muhit harorati va boshqa omillarga bog'liq.

Hayvonlarning charchashining bir qator belgilari mavjud: taloq hajmi kamayadi. Uning hajmi nafaqat atrofik jarayonlarga, balki organni qon bilan to'ldirish darajasiga ham bog'liq; limfa tugunlari kamayishi tufayli hajm kamayadi, ba'zida follikullarda ko'payish markazlarining to'liq yo'q bo'lib ketishi; oshqozon-ichak traktining devorlari submukoza va mushak membranalarining pasayishi va shilliq qavatdagi burmalarning tekislanishi tufayli yupqalanadi; chuvalchangsimon o'simta va tutqich yog tarkibiga kirmaydi va

tomurlar o'tib ketadigan plyonkalardir; buyraklar va asab tizimi biroz o'zgargan.

Xiralashgan hayvonlarning organlarini gistologik tekshirish quyidagi o'zgarishlarni aniqlaydi: epikardiyada yog 'hujayralari yo'qligi; zenka qishlog'ida follikullar hajmining kamayishi; limfotsitlar sonining keskin pasayishi va limfa tugunlarida, ayniqsa sinuslarda gemosiderin birikmasining ko'payishi; Gemosiderinning jigarda, asosan Kupffer hujayralarida sezilarli miqdorda to'planishi, Disse bo'shlig'ining kengayishi bilan interstitsial shish, ba'zida o'tkir venoz tiqilib qolish, jigar hujayralari hajmi kamayadi; yurak mushaklari va buyraklarida parenximal distrofiya belgilari mavjud, aksariyat hollarda ovqatlanishning susayishi boshqa kasalliklar bilan murakkablashadi, ular och organizmning qarshiligi pasayishi fonida rivojlanadi. Asosan, bu pnevmoniya bo'lib, u hayajonlangan hayvonlarda juda o'ziga xos tarzda paydo bo'ladi. Ko'pincha kataral bronxopnevmoniya, kamroq kataral-yiringli va yiringli-nekrotik kuzatiladi. Yirik qoramol va otlarda gipostatik pnevmoniya rivojlanishi mumkin. Qoida tariqasida, pnevmoniya o'pka to'qimalariga katta zarar etkazilishiga qaramay, normal va hatto past tana haroratida ro'y beradi: ko'pincha o'pkaning old va o'rta loblari, kamdan kam hollarda orqa loblarning pastki qismlari ushlanib qoladi. Ta'sir qilingan joylar qizil, go'shtli va shilimshiqli kesilgan joydan siqib chiqariladi, odatda yiring bilan. Yiringli-nekrotik pnevmoniya bilan ko'pincha yiringli termoyadroviy uchraydigan nekroz joylari topiladi. Bakteriologik tadqiqotlar davomida har xil shartli patogen mikrofloralar ajratib olinadi.

Pnevmoniyaning tashqari ovqat hazm qilish tizimining buzilishi ko'pincha organlarning disfunktsiyasi va oshqozon-ichak traktining shilliq qavatida yuzaga keladigan turli xil yallig'lanish jarayonlari bilan murakkablashadi. Charchoq alomatlari bo'lsa, hayvonning o'limining sabablari to'g'risida xulosa chiqarish uchun charchoqning sababini - odatdagi ovqatlanmaslik yoki kasallikni aniqlash kerak. Bu otopsiyada asoratlarni aniqlanganda juda muhimdir: o'pka, ichakning yallig'lanishi va boshqalar. Buning uchun butun podadagi hayvonlarning holatini va asoratlangan kasallikning davomiyligini hisobga olish kerak. Masalan, podadagi hayvonlarning katta qismi emirilsa va otopsiyada tashxisni kuchaytiradigan kasalliklar juda eski bo'lmasa, ya'ni ular yashirin xarakterga ega bo'lsa, xulosa quyidagicha bo'lishi mumkin: hayvonning o'limi ovqatlanishning susayishi natijasida kelib chiqqan,

kataral bronxopnevmoniya bilan murakkablashgan. Asorat enterit kabi boshqa kasalliklarda ham mumkin. Agar topilgan bo'lsa surunkali kasallikdan holdan toygan hayvon, masalan, malign neoplazma, ichki organlardagi surunkali yallig'lanish o'choqlari va boshqa patologik jarayonlar, podaning boshqa hayvonlarida charchoq bo'lmasa, xulosa quyidagicha bo'lishi mumkin: hayvon bunday va shunday surunkali kasallikdan aziyat chekishga olib keldi va keyin o'lingacha. Hech qanday sababsiz charchoqdan o'lim paydo bo'ladi degan xulosaning o'zi noto'g'ri. Charchoqqa nima sabab bo'lganligini ko'rsatish kerak: etarlicha ovqatlanmaslik, surunkali kasalliklar va boshqalar. Cho'kishdan tashqari ochlik kasalligi quyidagi klinik belgilar bilan birga bo'lishi mumkin: tushkunlik, harakatlarda letargiya - kasal hayvonlar juda ko'p yotishadi, beixtiyor o'midan turib harakat qilishadi, tana haroratining $36 - 35^{\circ}\text{C}$ gacha pasayishi, defekatsiyani kechiktirish, siyish, aksincha, tez-tez, pulsatsiya. kuchsiz, chandiqlar harakati sekin. O'lim hayotiy organlarning funksiyalari asta-sekin yo'q bo'lib ketishi bilan sodir bo'ladi.

Alimentar distrofiyadan vafot etgan hayvonlarning jasadlarini otib chiqish quyidagi belgilarni ko'rsatdi. Omurgalar, makloki, qovurg'alarining spinous jarayonlari bor, terisi notekis, palto zerikarli, xiralashgan, munchoqlar mintaqasida ko'pincha to'shaklar mavjud; teri osti yog 'to'qimasi yo'q; shudringda, teri osti to'qimasida, ba'zida jelatinli shish, prepuce, qorin va ekstremitalar hududida; mushak to'qimalari hajmi sezilarli darajada kamayadi, individual mushak tolalari ingichka bo'ladi, mushaklar suvli bo'ladi. Suyaklar hajmi ozgina kamayadi, ammo ularning kirilganligi ortadi. Suyak iligi suyultirilgan, jelatinli tutarliliga ega, naycha suyaklaridan oqib chiqadi. Xiralashgan hayvonlarda epikardial yog 'joylashgan joyda jelatinli massa (seroz yog' atrofiyasi) kuzatiladi: yog 'ko'payganda, yog' hujayralari seroz suyuqlik bilan to'ldiriladi. Yurak hajmi kamayadi, ko'pincha lipofustsin pigmentining (jigarrang atrofiya) cho'kishi yoki granüler distrofiyaning rivojlanishi tufayli jigarrang rangga ega bo'ladi. Ikkinchi holda, miyokard etishmovchiligi kuzatiladi. Jigar hajmi keskin qisqaradi, ba'zi holatlarda qirralari keskin bo'ladi, boshqalarida ular ko'pincha kapsulaning 2 bargini ifodalaydi, ular orasida parenximali hujayralar bo'lmaydi.

Sud-veterinariya ekspertizasida hayvonlarning begona jismlarning kirib kelishi natijasida (travmatik perikard, peritonit) nobud bo'lishi

holatlariga alohida e'tibor beriladi. Ko'pincha, hayvonlarga haddan tashqari boqish yoki ularga nazoratsiz gaz hosil qiluvchi ozuqa berish paytida o'lim holatlarida sud-veterinariya ekspertizasi buyuriladi. Podada yoki suruvni beparvo boqishda yosh hayvonlarda katta qorinning kengayishi kuzatiladi (timpania), odatda, bu katta o'lim bilan birla keladi. Jasadlar juda shishib ketgan, chandiqlar gazlar bilan shishgan, o'ng yurak cho'zilgan (yurakning o'ng yarmida chapga qaraganda ko'proq qon bor - asfiksiyonli yurak), o'pkada tiqilib qolgan giperemiya va shish bor. Buzilib qolgan, oson fermentlangan ozuqani nazoratsiz boqishda otlar ba'zan o'lishadi. Xuddi shunga o'xshash holat ish paytida yoki yugurishda qizdirilgan otlarni ortiqcha boqish va sug'orishda kuzatiladi: ularda kolik bor. Otopsiyada qorinning kuchli kengayishi va anusning chiqishi, oshqozon kuchli distillangan yoki gaz bilan uzilgan, o'pkada konjestif giperemiya va shish, gilos-qizil qon mavjudligi aniqlanadi. Ko'pincha amalda, ovqatlanish buzilganda, hayvonlar ichakning o'tkir tekislik (timpaniya), tarkibidagi turg'unlik (xmostaz va koprostaz) tufayli o'lishadi. Ushbu barcha holatlarda anamnestik ma'lumotlarni sinchkovlik bilan yig'ish, oldingi kasalliklardan differentsial tashxis qo'yish zarur. Kasalliklar va hayvonlarning noto'g'ri o'limidan o'limini tekshirish tubuatsiya. Noto'g'ri foydalanish natijasida hayvonlar kasalliklari tez-tez uchraydi, garchi sud jarayoni juda kam uchraydi. Bularga noto'g'ri sog'ish, abort qilish, otlar va sigirlarda juftlashish qoidalarini buzish natijasida kelib chiqadigan mastit kiradi; yaxshi jihozlanmaganligi sababli otlarga mexanik shikastlanish; hayvonlar haydash paytida oqsoqlik va hk. Ushbu kasalliklarni tashxislash qiyin emas, lekin hayvonlarning ekspluatatsiyasi uchun aybdorlarning aybini oqlash uchun ularning paydo bo'lishiga sabab bo'lgan barcha holatlarni aniqlash kerak: ho'yralar bo'lsa - sog'ish apparatlarining xizmat ko'rsatish darajasi; otlar jabduqlar bilan shikastlanganda - jabduqlar mos kelmasligi sabablari, ish sharoitlari, ob-havo sharoiti va boshqalar.

Noto'g'ri foydalanish tufayli o'lim ko'pincha hayvonlarning haddan tashqari og'irligi, ayniqsa otlar, ho'kizlar, ov itlari uchun haddan tashqari yuk tufayli yuzaga keladi. Tekshiruv paytida siz e'tibor berishingiz kerak anamnestik ma'lumotlar, hayvonlar ishlatilgan sharoitlar, ularning tayyorgarligi (yaroqliligi). Yuqori atrof-muhit haroratida, o'qitilmagan hayvonlar jismoniy muhitda ishlaydigan

o'qitilgan hayvonlarga yoki o'rtacha haroratda ishlaydigan hayvonlarga qaraganda kamroq jismoniy faoliyat bilan o'lishlari mumkin.

Charchoqdan o'limning bevosita sababi yurak etishmovchiligi bo'lishi mumkin. Gipoksiya kislorodga talabning ortishi va uni kerakli miqdorda etkazib bermaslik tufayli yuzaga keladi. Gipoksiyaning paydo bo'lishiga noqulay jabduqlar, qattiq yoqalar va yuqori darajada bog'langan shirin maymun yordam beradi. Gipoksiya nafas qisilishining kuchayishiga olib keladi: nafas olishda ishtirok etadigan mushaklar ekshalatsiyadagi mushaklarga qaraganda bir oz kuchliroqdir, natijada nafas olayotgan havoning muhim qismi o'pkada qolib, cho'zilib ketadi. alveolalar devorlarining yorilishi, ya'ni amfizem ("sug'urta"). amfizema - alveolyar, o'pka hajmining ko'payishi, ularning anemiyasi, kesish paytida qichqiriq eshitiladi; va interstitial, havo hujayralararo biriktiruvchi to'qima ichiga kiradi. Yurakning buzilishi, asosan, uning nogironligi bilan sodir bo'ladi. Yurak nogironligi deganda uning har qanday organik nuqsonlari, shuningdek infeksiyalar, invazyalar va intoksikatsiya natijasida kelib chiqqan kasalliklar tushuniladi. Intensiv ish bilan yuk 6 ... 7 baravar ko'payadi, bunda tananing barcha zaxira kuchlari safarbar qilinadi va ortiqcha yuk bilan ortiqcha ish boshlanadi. Hayvonlarning mashg'ulotlari juda muhimdir. Masalan, baland tog 'relefi sharoitiga o'rganilmagan hayvonlar normal stress ostida o'lishlari mumkin, holbuki baland balandlikka moslangan hayvonlar og'ir yuklarga bardosh bera oladilar. Klinik jihatdan, buzilish pulsning tezlashishi va zaiflashishi, terlashning kuchayishi, nafas qisilishi, ko'zga ko'rinadigan shilliq pardalarning siyanozi, umumiy zaiflik bilan namoyon bo'ladi. O'lim vaqtida hayvonda konvulsiyalar bo'lishi mumkin. O'lim ish paytida yoki soat 12 dan 24 gacha yoki undan keyin sodir bo'lishi mumkin. Otopsiyada yuqori nafas yo'llarida ko'pik topiladi, amfizem, ko'pincha venoz tiqilishi va o'pka shishi, yurak kengayadi, yurak kengayadi, ba'zida yurak mushagining egiluvchanligi qayd etiladi. Haddan tashqari ish paytida kuzatilgan o'zgarishlar nafaqat o'pka va yurakda, balki boshqa organlarda ham qayd etiladi. Endokrin bezlardagi o'zgarishlar (qalqonsimon bezlar, buyrak usti bezlari) katta ahamiyatga ega, ammo bu o'zgarishlarning diagnostik ahamiyati hali o'rganilmagan. Noto'g'ri foydalanish natijasida hayvonlar o'limi to'g'risida da'vo qo'zg'atilganida, ekspertga quyidagi savollar tug'ilishi mumkin:

Hayvonni ekspluatatsiya qilishda qo'llaniladigan jismoniy faoliyat uning organizmining fiziologik holatiga mos keldimi?

Yiqilgan yoki kasal hayvonlarni ekspluatatsiya qilish va dam olish rejimining buzilishi qanday edi?

Ushbu qoidabuzarliklar hayvonning sog'lig'iga qanday ta'sir qildi?

Xayvonga g'amxo'rlik qilish uchun tayinlangan kishi uning sog'lig'i yomonlashayotganini payqadimi va agar u kasal bo'lib qolsa o'limni oldini olish uchun qanday choralar ko'rish kerak?

Hayvonlarni saqlashning zoogigigenik sharoitlari buzilishini tekshirish. Hayvonlarni saqlashning zoogigenik sharoitlarini buzilishi katta zarar etkazadi. Noqulay sharoitlarda organizmning yuqumli kasalliklarga tabiiy qarshiligi pasayadi, shartli ravishda patogen mikroflora patologik jarayonlarni keltirib chiqarishga qodir bo'ladi. Duzoq va cho'chqa hayvonlarida o'pka kasalliklari, ayniqsa tutilganda juda ko'p uchraydi. Havoning namligi yuqori (80 ... 100%) bo'lgan xonalarda past (8 ° C dan past) haroratlar bilan birgalikda: qarshilikning pasayishi hipotermiyadan kelib chiqadi. Havoning namligi yuqori bo'lgan (22 °C dan yuqori) haroratlar ham yomon ta'sir qiladi. Odamlar yashaydigan uy-joy, shamollatishning yo'qligi yoki, aksincha, shashka, shuningdek, pollar turi (cho'chqachilarning tsement kasalligi), axlatning turi va miqdori, binolarning yoritilish darajasi va boshqa omillar hayvonlar organizmining qarshiligining pasayishiga va ular orasida kasalliklarning paydo bo'lishiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Qo'ylarda pnevmoniya, qoida tariqasida, noqulay sharoitlar yoki etarli darajada boqmaslik tufayli ularning tanasining qarshiligi pasayishi natijasida ro'y beradi.

7-Mavzu: Yuqumli kasalliklarga qarshi kurashda sud veterinariya ekspertizasi.

Reja:

1. Yuqumli kasalliklarga qarshi kurash profilaktik tadbiriy choralar ko'rish.
2. Karantin quyish tamoyillari. Karantindagi qoidabuzarliklar.
3. Hayvonlarning jasadlarini yo'q qilish qoidalarini buzulishi.

Yuqumli kasalliklarni sud-veterinariya ko'rigidan o'tkazish zarurati ma'muriyat yoki veterinariya mutaxassislari tomonidan karantin qoidalarini buzgan taqdirda yuzaga keladi.

"Veterinariya tibbiyoti to'g'risida" (1993 y.) Qonunining qoidalar, veterinariya qoidalar, Rossiya Federatsiyasi hukumatining farmonlari va ko'rsatmalari, veterinariya va fitosanitariya nazorati federal xizmati yoki mahalliy veterinariya organlarining yuqumli va antropozoonotik kasalliklarga qarshi kurashish va boshqalar. veterinariya hujjatlarining qoidalar va qonunbuzarlikning og'irligiga va fermer xo'jaligiga yoki mulkdorga etkazilgan zarar miqdoriga qarab, aybdorlarga pul jarimasi yoki ma'muriy jarima solinishi mumkin bu Jinoyat kodeksining tegishli moddalari bo'yicha javobgar bo'ladi.

Bunday hollarni ko'rib chiqishda veterinar quyidagi hollarda yuqumli kasalliklarning tarqalishida aybdor bo'lgan fuqarolarga nisbatan ekspert sifatida ishtirok etishi mumkin:

- karantin tadbirlarini buzish;
- hayvonlarni tashish qoidalarini buzish;
- patogenlarni to'g'ridan-to'g'ri odamlar tomonidan o'tkazish;
- veterinarning buyruqlari, buyruqlari, ko'rsatmalariga rioya qilmaslik

Kasal hayvonlarni izolyatsiya qilish bo'yicha mutaxassislari; murdalarni ochish va ko'mib yuborish qoidalarini buzish; dezinfektsiyalash bo'yicha ko'rsatmalarning buzilishi. Karantinni buzish. Karantin cheklash tizimini o'z ichiga oladi, burun ichidagi yuqumli kasalliklarning oldini olish uchun tashqi tomondan ham, ichkarida ham amalga oshiriladigan chora-tadbirlar. Rossiya Federatsiyasining chegaralarida veterinariya va fitosanitariya nazorati bo'yicha federal xizmatning ko'rsatmalari va qoidalar asosida, shuningdek bitimlar va konventsionalarga muvofiq chegara nazorati veterinariya punktlari mavjud. Ular chegaradan olib o'tiladigan hayvonlarga, hayvonlardan olinadigan mahsulotlar va xom ashyolarga, shuningdek ozuqa, em-xashak, biologik mahsulotlar, qo'ziqorinlarning jonli madaniyatlari, bakteriyalar, viruslar va hayvonlarning spermatologiyalariga veterinariya nazoratini amalga oshirishni buyuradilar. Yuqumli kasallik aniqlangan taqdirda, veterinariya xizmati olib kirishni to'xtatib, uning erta tashxisi va profilaktikasi bo'yicha tadbirlarni tashkil qilishi shart. Belgilangan qoidalarni buzganlikda

aybdor shaxslar ma'muriyat tomonidan ham, veterinariya xodimlari tomonidan ham ma'muriy yoki sud javobgarlikka tortiladilar.

Uydagi karantin veterinariya xizmati tomonidan quyidagi kasalliklar uchun amalga oshiriladi: vabo, umumiy pnevmoniya, qoramollarning amfizemasi karbunkulasi, glanderozlar, epizootik limfangit, yuqumli anemiya, yuqori nafas yo'llarining yuqumli katarasi va otlar, oshqozon yarasi va Sibir hayvonlarining yuqumli plevropnevmoniyasi. Cho'chqalar, vabo va bakterial eritroselalar, qo'y poxi, echki pnevmoniyasining yuqumli irsiy kasalligi, vabo, vabo va qushlarning o'tkir-difteriyasi. Bundan tashqari, brutsellyoz, sil kasalligi va paratuberkulyoz bilan kasallangan qoramollarni izolyatsiya qilish punktlari ularga yaylovlar ajratilib, karantinga tortiladi. Karantinni amal qilishda taqiqlash uchun quyidagi choralar ko'riladi:

hayvonlarning karantin zonasidan olib kirilishi va olib chiqilishi, transport vositasi orqali yoki u orqali chorva mollari yoki xom ashyo mahsuloti;

ozuqa va em-xashak sotib olish;

hayvonlar va qushlarning yarmarkalari va ko'rgazmalarini tashkil etish va o'tkazish;

veterinariya va sanitariya nazorati organlarining roziligisiz karantin fermalaridan hayvonlar va parrandalarni qayta guruhlash (haydash);

ruxsatsiz odamlarning karantin zonasiga, chorvachilik majmualari va fermalariga xizmat ko'rsatish xodimlaridan tashqari kirishlari.

Yuqumli kasalliklar ma'lum bir hududda paydo bo'lganda, veterinar kasallikni yo'q qilish uchun zarur choralarni ko'radi, masalan, karantin holati, hayvonlarning profilaktik va terapevtik emlashlari va boshqalar. Bunday hollarda veterinariya tadbirlaridan voz kechgan shaxslar ushbu ishlarning ahamiyatini bilmasliklari yoki etarlicha bilmasliklari sababli. Yuqumli kasalliklarga qarshi kurash choralari javobgarlikka tortiladi yoki jamoatchilik tomonidan tan olinadi yoki "Veterinariya to'g'risida" gi qonunga muvofiq jarimaga tortiladi.

Hayvon jasadini yo'q qilish qoidalarini buzish. Yuqumli kasalliklardan o'lgan hayvonlarning jasadlari odamlar, yirtqich (yovvoyi) hayvonlar, qushlar, kemiruvchilar va hasharotlar tomonidan infektsiyaning tarqalish manbai bo'lishi mumkin. Ushbu infektsiyadan vafot etgan hayvonlarning jasadlaridan terini olib tashlash yoki qayta ishlash paytida odam kuydirgi bilan kasallanishining ma'lum hollari

mavjud. Jasadlarning yuqumli kasalliklari tarqalishining oldini olish uchun, Sog'liqni saqlash va ijtimoiy rivojlanish vazirligi bilan kelishilgan veterinariya va fitosanitariya nazorati bo'yicha federal xizmatning ko'rsatmalarida turli kasalliklardan o'lgan hayvonlarning barcha jasadlari, ayniqsa xavfli bo'lganlar bundan mustasno, go'sht va suyak ovqatini ishlab chiqarish korxonalariga etkazilishi kerak. parchalari yoki dafn qilinadigan joylari. Jasadlarni tashish uchun transport har bir holatda axlatxonalar yoki hayvonlar ko'milgan joylar hududida zararsizlantirilishi kerak. O'ta xavfli kasalliklardan o'lgan hayvonlarning jasadlari (kuydirgi, amfizemali karbunkul, glanderalar, quturgan, quyqa, yuqori sifatli shish, otlarning yuqumli anemiyasi, qo'y bradzoti, qush vabosi) terilari bilan birga yo'q qilinishi kerak; ularni yo'q qilishga faqat maxsus qozonlardagi fabrikalarda ruxsat beriladi 4 soat davomida kamida 30,3 Pa bug' bosimi ostida yuqorida ko'rsatilgan kasalliklardan o'lgan hayvonlarning jasadlarini etkazib berishning iloji bo'lmasa, ular tegishli fabrikalarga yoqib yuboriladi va chorva mozorlariga erga kamida 2 m chuqurlikda ko'miladi. tanovki, chexiya chuqurlari va qabristonlarni veterinariya va sanitariya shifokorlari ishtirokida komissiya tayinlaydi; ularning holatini nazorat qilish veterinariya xodimlari tomonidan amalga oshiriladi. Jasadlarni yo'q qilish bilan bog'liq sud ishlari odatda yuqumli kasalliklarga chalingan hayvonlarning jasadlari yoki jasadlarining bir qismi infektsiya manbai bo'lganida yuzaga keladi. Jasadlarni tozalash, so'yish joylarini musodara qilish va hayvonlardan olingan xom ashyolarni zararsizlantirish, shuningdek o'lgan hayvonlarning go'shti va musodara qilingan oziq-ovqat mahsulotlarini oziq-ovqat mahsuloti sifatida ishlatishda aybdor bo'lgan shaxslar javobgarlikka tortiladilar.

Dezinfektsiyalash bo'yicha ko'rsatmalarning buzilishi. Yuqumli kasalliklarni bartaraf etishda o'ta muhim chora binolarni, asbob-uskunalarni, hayvonlardan olinadigan xom ashyolarni zararsizlantirish, shuningdek go'ng va yuqumli printsiplarning boshqa tarqalish manbalarini zararsizlantirish hisoblanadi. Aslida dezinfektsiya yuqumli kasalliklarni yo'q qilishning asosiy choralaridan biridir; Ushbu kasalliklar aniqlangan har bir holatda veterinariya yoki maxsus o'qitilgan mutaxassislar tomonidan amalga oshiriladi. Bundan tashqari, veterinariya qoidalari va veterinariya qoidalari profilaktika maqsadida yiliga ikki marta hayvonlar xonalarini zararsizlantirishni nazarda tutadi. Dezinfektsiyalash tartibi va dezinfektsiyali eritmalar tayyorlash

qoidalarini maxsus qo'llanmalarda tasvirlangan. Dezinfektsiyalash qoidalarini buzish bilan bog'liq da'vo qo'zg'atuvchilari profilaktik, jony va yakuniy dezinfektsiya tadbirlarini o'tkazmaslik, infektsiyaning tarqalishi, shuningdek dezinfektsiyaning o'zi paytida odamlar yoki hayvonlarning zaharlanishi holatlari bo'yicha qo'zg'atiladi. Dezinfektsiya uchun javobgarlik veterinariya xodimlari, ferma rahbarlari va hayvonlar egalariга yuklatiladi. Veterinariya xodimlari patogenni yo'q qilish yoki dezinfektsiyalashni ta'minlash, dezinfektsiyalash vositalarining samarali dozalarini tanlash, dezinfektsiyalashda shaxsiy va jamoat xavfsizligi qoidalariga rioya qilish uchun olib borilayotgan dezinfektsiyaning o'z vaqtida va puxta bajarilishi uchun javobgardir. Fermer xo'jaligi rahbari dezinfektsiyalashni (ishchilarni taqsimlash, hovli va hududni o'z vaqtida tozalash, dezinfektsiyalash vositalarini etkazib berish, veterinariya xodimlarining barcha ko'rsatmalariga to'liq rioya qilish), shuningdek dezinfektsiyalashdan keyin binolarni ta'mirlash va tartibga keltirishni ta'minlashi shart. Dezinfektsiyalashni amalga oshirmaslik, o'z vaqtida yoki nohaq ravishda amalga oshirish yuqumli kasalliklarga qarshi kurash bo'yicha ko'rsatmalarga rioya qilmaslik deb hisoblanadi. Yuqumli kasalliklarga chalingan hayvonlarning o'z vaqtida izolyatsiya qilinishi ko'p sonli sog'lom hayvonlarning infektsiyasi va infektsiyasini keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli, veterinariya xodimlarining bunday hayvonlarni izolyatsiya qilish to'g'risidagi ko'rsatmalari ushbu veterinar xizmat ko'rsatadigan hududda joylashgan barcha xo'jalik rahbarlari va alohida fuqarolar (hayvon egalari) uchun majburiydir. Aloqada bu veterinariya xodimlari tomonidan qo'llaniladigan jarima miqdorini sezilarli darajada oshirdi. Veterinariya-sanitariya qoidalarini yoki vrachning yuqumli kasalliklarning oldini olish to'g'risidagi ko'rsatmalarini qasddan buzgan yoki infektsiyaning yanada tarqalishi yoki rahbariyat yoki shaxslar tomonidan veterinariya xodimlarining ko'rsatmalariga bo'ysoymaslik uchun o'jarlik bilan ish qo'zg'atilgan bo'lsa. Bunday holda, ko'rsatmalarga rioya qilmagan shaxslar "Veterinariya tibbiyoti to'g'risida" gi qonuniga va veterinariya qoidalariga muvofiq nafaqat primaga tortiladi, balki Jinoyat kodeksidagi moddalarga binoan javobgarlikka tortilishi mumkin.

8-Mavzu: Turli omillar ta'siridan hayvonlar o'limida sud veterinariya ekspertizasi.

Reja :

1. Issiqlik urishi. Quyo'sh urishi. Kuyish. Radiatsiya kasalligi.
2. Fizikaviy, kimyoviy va boshqa omillar haqid tushuncha..
3. Hayvonlarni elektr toki bilan zararlanishi. Mahalliy va umumiy harakatlar orqali tok urushi.

Issiq urish. Tananing haddan tashqari qizishi atrof muhitning yuqori haroratida, issiqlik uzatishda qiyinchilik (shamolsiz ob-havo) yoki odam ko'p bo'lganda, hayvonlarning farovonligi me'yorlarini buzgan holda, shuningdek, og'ir jismoniy mashqlar, og'ir va charchoqli peregonlarda, hayvonlarni tashish qoidalarini va me'yorlarini buzgan holda mumkin. Cho'chqalar, otlar va yovvoyi hayvonlar ayniqsa qizib ketishga juda sezgir. Issiqlik urishi o'tkir kasallik sifatida paydo bo'lishi mumkin. Oldindan yuqtiruvchi omillar yuqorida aytib o'tilganlarga qo'shimcha ravishda, yurak xastaligi, semirib ketish, havoning namligi oshishi, etarlicha ichmaslik va o'z vaqtida ichmaslik bo'lishi mumkin. Issiqlik urishi chaqmoq, asfiksiya va giperpiretik shakllarga kirishi mumkin. Uchrashuv yoki hayvon to'satdan nafas qisishi, turg'un yurish, burundan ko'pikli qon ketishi; o'lim konvulsiyalar paydo bo'lishi bilan bir necha daqiqadan so'ng sodir bo'ladi. Asfiks va bilan hayvonlarda tez charchash, qattiq terlash, progressiv zaiflik, shilliq pardalarning siyanozi mavjud; asfiksiya hodisasi tufayli o'lim. Giperaktiv shakl bilan hayvonlarning tana harorati keskin ko'tariladi, nafas olish va qon aylanishi buziladi, qo'zg'alish, quruq teri paydo bo'ladi, terlash to'xtaydi, o'quvchilar kengayadi va beqarorlik paydo bo'ladi. tebranish, qaltirash, keyin koma tushadi; og'ir klonik tutilish bilan o'lim. Otopsi jasadlarni sekin sovishini, ba'zida harorat ko'tarilishini, qonning koagulyatsiyasini, qon ketishining tez boshlanishini va parchalanishini, umumiy venoz tiqilib qolishni, epikard va plevra ostida qon ketishini, miya va membranalarda gipercemiya va qon ketishini, mushaklarning quruqligini qayd etadi.

Quyosh urishi. Bu markaziy asab tizimining shikastlanishidir, bu issiq mavsumda hayvonning boshi to'g'ridan-to'g'ri quyosh nuriga

duchor bo'lganida sodir bo'ladi. Bu hayvonlarning haydalishida yog miqdori ko'payganida (otlar, cho'chqalar, qo'yalar) kuzatiladi

Kuyish. Bu tananing olov, issiq suyuqlik va qattiq moddalar va eritilgan metallarning ta'siriga mahalliy reaksiyasi. Og'irligi bo'yicha 4 daraja kuyish mavjud: 1-chi - eritema, 2-- qizarish, 3-chi - yuzaki yoki chuqur to'qima nekrozi, 4-chi - kuyish. Kuyish xavfi uning darajasiga va undan ham ko'proq zararlanish sohasiga bog'liq.

Sud-veterinariya mutaxassislarining fikriga ko'ra, hayvonning o'limi kuygan joy tana maydonining 1/3 qismi bo'lganida yuz beradi. Veterinariya amaliyotida yonish, ko'pincha chorva binolaridagi yong'inlar natijasida sodir bo'lgan baxtsiz hodisalar sifatida qayd etiladi.

Sovuq urishi. Bu hayvonlarning tanasida mahalliy sovuq ta'sirida ovozlanadigan o'zgarishlardir. Hayvonlarda oyoq Bilagi zo'r, jinsiy olat, quloq, lab, elin, sigir va echkilarning elimi, tovuqlardagi taroq va org'alar, quyonlarning quloqlari ko'proq uchraydi. Klinik jihatdan, 4 darajali sovuq bor: 1 - halqalarning konjestif giperemiyasi ko'rinishidagi qon aylanishining buzilishi; 2-chi - terining va teri osti to'qimalarining shishishi, individual blisterlarning paydo bo'lishi, shundan keyin eroziya va yaralar qoladi; 3-chi - terining gangrenasi (ta'sirlangan organ sezgirligini yo'qotadi, kesmalarda qon bo'lmaydi); 4 - nekroz (gangrena) chuqurroq tarqaladi, mushak to'qimalarining butun qismlari, tendonlar ajraladi, ikkilamchi mikrofloraning asoratlari bilan, o'lim mastlik yoki sepsisdan kelib chiqadi.

Hayvonlarning muzlashi umumiy gipotermiya natijasida paydo bo'lishi mumkin: yangi tug'ilgan chaqaloqlarda va katta yoshli hayvonlarda harorat keskin pasayishi bilan. Bu ko'pincha dashtlardagi qor bo'ronlari paytida, podalar yoki podalar uzoq vaqt qor ostida tutilgan va oziq-ovqatdan mahrum bo'lganida kuzatiladi. Hayvonlarning o'limi asta-sekin tana haroratining 20 - 25 gacha pasayishi bilan ro'y beradi.

9-Mavzu: Hayvonlar oldi-sottisida sud veterinariya ekspertizasi.

Reja:

1. Hayvonlar sotib olinganidan keyin aniqlangan yuqumli, kasalliklarni tekshirish.
2. Yuqumli bo'lmagan va invazion kasalliklarni tekshirish.
3. Hayvonlar oldi-sottisidagi hujjatlarni yuritish.

Bir qator holatlarda sud hayvonlarni sotish va sotib olish bo'yicha nizolarni hal qilishda veterinarning vakolatli xulosasiga muhtoj, chunki undan boshqa hech kim bir qator kasalliklar va nuqsonlar yashirin xususiyatga ega ekanligini va hatto eng mukammal klinik tadqiqotlar bilan aniqlanmasligini bilolmaydi. Bundan tashqari, bir qator yuqumli yoki invaziv kasalliklar davom etmoqda aniq alomatlar (leykemiya, inan, quturish va boshqalar) paydo bo'lishidan oldingi telnny inkubatsiya davri. Faqat veterinar hayvon qachon kasal bo'lganligi to'g'risida malakali xulosani berishi mumkin: sotuvchidan yoki xaridordan, sotib olishdan oldin yoki keyin. Sotib olingan hayvonni qaytarish masalasi, bir tomon (sotib oluvchiga sotuvchi) hayvonning fiziologik imkoniyatlariga (ish qobiliyati, sut va jun mahsuldorligi, bolalash, qo'zilash va boshqalar) va'da qilgan fazilatlarining yo'qligi yoki aniq emasligidan kelib chiqishi mumkin. Bunday holatlarda ular veterinariya mutaxassislarining ekspertizasiga murojaat qilishadi va ularning xulosalari asosida sud jabrlanuvchiga pul to'lash, u yoki bu tomonga kompensatsiya to'lash to'g'risida qaror qabul qiladi.

Hayvonlar sotib olinganidan keyin aniqlangan yuqumli va invaziv kasalliklarni tekshirish. Ko'pincha alohida hayvonlarni yoki guruhlarni, partiyalarni sotish va sotib olish masalalarini hal qilishda tajribaga ehtiyoj bor. Bunga kelsak, veterinar, birinchi navbatda, hujjatlarga muvofiq, ma'lum bir hududda, fermada, hovlida epizootik farovonlik yoki u yoki bu kasallik turi uchun muammo haqida fikr bildirishi kerak. Shu bilan birga, hayvonlarni olish tartibini hisobga olish kerak: ular qanday tashilganligi, karantin saqlanganmi yoki yo'qmi, o'tgan davrda qanday kasalliklar aniqlangan, ular qanday usullar bilan aniqlangani, tegishli hujjatlar mavjudligi.

Veterinar hayvon kasalliklari uchun eng maqbul va minimal inkubatsiya davrini aniq bilishi kerak. Inkubatsion davrning o'rtacha shartlarini hisobga olgan holda sud-veterinariya mutaxassisi bu yoki boshqa tomonning iqtisodiy zarariga qaror qiladi. INFEKTSION vaqti masalasini hal qilish ancha qiyin - bu hayvonning qaytarilishi mumkin bo'lgan sabab yoki sabab yoki uning qiymati uchun pul kompensatsiyasi. Shunga o'xshash vaziyat, masalan, otlar yuqumli anemiya bilan kasallanganida paydo bo'lishi mumkin, chunki kasallik surunkali, o'tkir va subakut, yashirin yoki o'tkinchi bo'lishi mumkin. Kasallikning surunkali shaklini qayta tiklash va o'tish mumkin. Ularning barchasini veterinariya mutaxassisi, klinik va epizootologik ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish, kasallik bo'lsa, anatomik otopsiya yoki gistologik tekshiruv natijalarini hisobga olish kerak. Ko'pincha bunday savollar yuqori mahsuldor hayvonlar o'lganda paydo bo'ladi. Sotib olingan naslchilik hayvonlardan shikoyat qilganda, sotib olish paytida yashirilgan kasallikning sabablarini aniqlash uchun ba'zida alohida-alohida hayvonlarni komissiya-diagnostik so'yish kerak bo'ladi. Bunday tekshiruv tajribali mutaxassislarning ishtirok etishini va zamonaviy tadqiqot usullaridan (biokimyoviy, rentgen, radiometrik va boshqalar) foydalanishni anglatadi. Komissiya xulosasi hakamlik organlariga taqdim etiladi, bundan sud tomonidan ham foydalanish mumkin.

Hayvonlarning ayrim kasalliklarida makroskopik o'zgarishlarni namoyon qilish vaqti. Ko'pincha ma'lum bir kasallikdagi makroskopik o'zgarishlar darhol paydo bo'lmaydi, ammo ma'lum vaqtdan keyin yoki otar faqat otopsi paytida aniqlanishi mumkin. Bu jabrlangan tomonga (sandalarga) rad etilgan go'sht mahsulotlari yoki hatto butun tana go'shti uchun yo'qotilganlik uchun kompensatsiyani talab qilish uchun sabab bo'lishi mumkin. Fikr bildirayotganda veterinariya-sanitariya mutaxassisi patologik jarayonning rivojlanish davomiyligi ma'lum bo'lgan individual kasalliklarning bir qator aniq belgilarini hisobga olishi kerak. Tabiiy infektsiya bo'lsa, makroskopik tuzoqqa tushgan oqchalar (nodullar) ni rivojlantirish uchun kamida 3 - 5 hafta kerak bo'ladi, sun'iy infektsiya bilan, bu 25 - 30 kundan keyin sodir bo'ladi.

Hayvonlar sotib olinganidan keyin aniqlangan yuqumli bo'lmagan kasalliklarni tekshirish. Yuqumli bo'lmagan (yuqumli bo'lmagan) kasalliklar ham xaridor va sotuvchi o'rtasidagi ziddiyat mavzusi bo'lishi mumkin. Ushbu kasalliklar bilan, hayvon sotib olish va sotish

paytida juda sog'lom ko'rinishi mumkin va bir muncha vaqt o'tgach, alomatlar paydo bo'ladi: oshqozon-ichak trakti, nafas olish tizimi, siyish, gematopoetik tizim kasalliklari. Bular yaxshilikni o'z ichiga olmaydi

Hayvonlarning nobud bo'lishi va nobud bo'lishi, turli veterinariya tadbirlarining bajarilishi to'g'risidagi hisobotlarning shakllari mamlakat Markaziy statistika idorasi tomonidan tasdiqlandi. Hisobot davlatga tegishli va bir xil shartlarda va bir xil shakllarda amalga oshiriladi. Masalan, 1c shakl - "Hayvonlar va hayvonlardan olingan xom ashyolarni olib kirish (olib chiqish) vaqtida aniqlangan yuqumli kasalliklar va veterinariya tadbirlari to'g'risida hisobot"; 5c shakl - "Go'shtni qayta ishlash zavodlari va bozorlaridagi veterinariya-sanitariya ekspertizasining natijalari to'g'risida hisobot" va boshqalar. Har bir shakl bo'yicha hisobot qat'iy belgilangan muddatda yuqori veterinariya organiga taqdim etiladi. Hisobot aniq shaklga muvofiq tuziladi, o'zgartirish va qo'shimchalar kiritishga yo'l qo'yilmaydi. Hisobot dastlabki buxgalteriya hujjatlari ma'lumotlariga mos keladigan ma'lumotlarni o'z ichiga oladi; unda ketish sanasi va uni tuzgan veterinariya muassasasi rahbarining imzosi bo'lishi kerak.

Hisobotning to'liqligi, ma'lumotlarning ishonchliligi va o'z vaqtida taqdim etilishi uchun javobgarlik veterinariya muassasasi rahbari, korxona yoki fermer xo'jaligining bosh (katta) veterinariya mutaxassisi zimmasiga tushadi. Barcha shakllar bo'yicha hisobotlar 2 nusxada bo'lishi kerak, ulardan biri yuqori veterinariya organiga topshiriladi, boshqasi esa ferma (korxona) ishida qoladi va boshqa hujjatlar bilan bir qatorda ma'lum vaqt saqlanishi kerak. Saqlash muddati tugaganidan keyin veterinariya hujjatlari komissiya ishtirokida yo'q qilinadi, bu hujjatlar ro'yxati, yo'q qilish vaqti, joyi va usulini ko'rsatadigan dalolatnoma tuziladi. Akt yuqori veterinariya muassasasi rahbari tomonidan tasdiqlanadi.

10-Mavzu: Sud veterinariya sanitariya ekspertizasi ishlarini xujjatlashtirish va xodimlar javobgarligi.

Reja:

1. Veterinariya hujjatlarini ro'yxatdan o'tkazishdagi xatoliklar.
2. Kasbiy jinoyatlar. Beparvo harakatlar. Tibbiy xatoliklar. Baxtsiz hodisalar.
3. O'z vazifalarni topshirish vaqtidagi javobgarlik.

Veterinariya faoliyatining barcha darajalarida veterinariya to'g'risidagi qonun hujjatlarida hujjatlarning ma'lum bir ro'yxati va uni bajarish tartibi belgilangan. Ushbu ro'yxatda veterinariya guvohnomalari, veterinariya guvohnomalari va veterinariya guvohnomalari, dastlabki veterinariya hisobi va veterinariya hisoboti to'g'risidagi hujjatlar alohida ahamiyatga ega. Barcha veterinariya hujjatlari tipografik usulda tuzilgan va maxsus tasdiqlangan shaklga ega. Veterinariya hujjatlarining rasmiylashtirilishi va yuritilishi tegishli qoidalar va ko'rsatmalar bilan belgilanadi. Ular blankalarni, jurnallarni, veterinariya hisoboti shakllarini to'ldirish tartibini, ulardan foydalanish va saqlash muddatlarini tavsiya etadilar. Biroq, amalda, veterinariya hujjatlarida ataylab yoki talablarni bilmaslik sababli mutaxassislar paragraflarda yoki hujjat matnida keltirilgan savollarni aks ettirmaydigan yoki buzib ko'rsatmaydigan, shuningdek, ma'lumotlarni oxtalashtirish va manipulyatsiya qilgan holatlar mavjud. Sertifikatlar va veterinariya guvohnomalari ko'pincha ortiqcha baholanadi yoki oshib hujjatlardan foydalanish shartlari hisobga olinmaydi; shunday qilib, ular berilgan kundan hayvonlar yoki mahsulotlarni jo'natish vaqtigacha bo'lgan 3 ... 5 kun o'rniga 7 ... 10 kun yoki undan ko'p vaqtdan keyin jo'natiladi. Hayvonlarning nobud bo'lishi va nobud bo'lishi, turli veterinariya tadbirlarining bajarilishi to'g'risidagi hisobotlarning shakllari mamlakat Markaziy statistika idorasi tomonidan tasdiqlandi. Hisobot davlatga tegishli va bir xil shartlarda va bir xil shakllarda amalga oshiriladi. Masalan, 1c shakl - "Hayvonlar va hayvonlardan olingan xom ashyolarni olib kirish (olib chiqish) vaqtida aniqlangan yuqumli kasalliklar va veterinariya tadbirlari to'g'risida hisobot"; 5c shakl - "Go'shtni qayta ishlash zavodlari va bozorlaridagi veterinariya-sanitariya ekspertizasining natijalari to'g'risida hisobot"

va boshqalar. Har bir shakl bo'yicha hisobot qat'iy belgilangan muddatda yuqori veterinariya organiga taqdim etiladi. Hisobot aniq shaklga muvofiq tuziladi, o'zgartirish va qo'shimchalar kiritishga yo'l qo'yilmaydi. Hisobot dastlabki buxgalteriya hujjatlari ma'lumotlariga mos keladigan ma'lumotlarni o'z ichiga oladi; unda ketish sanasi va uni tuzgan veterinariya muassasasi rahbarining imzosi bo'lishi kerak.

Hisobotning to'liqligi, ma'lumotlarning ishonchliligi va o'z vaqtida taqdim etilishi uchun javobgarlik veterinariya muassasasi rahbari, korxona yoki fermer xo'jaligining bosh (katta) veterinariya mutaxassisi zimmasiga tushadi. Barcha shakllar bo'yicha hisobotlar 2 nusxada bo'lishi kerak, ulardan biri yuqori veterinariya organiga topshiriladi, boshqasi esa ferma (korxona) ishida qoladi va boshqa hujjatlar bilan bir qatorda ma'lum vaqt saqlanishi kerak. Saqlash muddati tugaganidan keyin veterinariya hujjatlari komissiya ishtirokida yo'q qilinadi, bu hujjatlar ro'yxati, yo'q qilish vaqti, joyi va usulini ko'rsatadigan dalolatnoma tuziladi. Akt yuqori veterinariya muassasasi rahbari tomonidan tasdiqlanadi.

Hujjatlar talablarni buzgan holda tuzatishga imkon beradi, ifodalardagi noaniqliklar, asosiy epizootik savollarga javob bermaydi, rejalashtirilgan diagnostika tekshiruvlari, antibiotiklar bilan davolash, endogen va ekzogen parazitlarga qarshi davolanish kunlarini ko'rsatmaydi va hokazo.

Veterinariya hisobi tegishli jumallardan, kartalardan, kitoblardan, aktlardan, bayonnomalardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Veterinariya faoliyatini hisobga olish zudlik bilan va vaqtincha amalga oshirilishi kerak. Unda faqat haqiqiy ma'lumotlar bo'lishi kerak. Bu sizga muayyan ish sohalaridagi vaziyatni to'g'ri tahlil qilish, hisobot tayyorlash va statistika ko'rsatkichlarini taqdim etish imkonini beradi. Veterinariya faoliyatini dastlabki hisobga olish bo'yicha hujjatlarni saqlash muddati - uch yilgacha.

To'g'ri to'ldirilgan va to'ldirilgan birlamchi buxgalteriya hujjatlari veterinariya hisoboti ishonchli deb hisoblanmaydi. Amaliyotda veterinariya ishlarining tezkor hisobga olinishi to'g'risidagi ma'lumotlarni soxtalashtirish holatlari mavjud. Masalan, diagnostika va profilaktika ishlari, veterinariya-sanitariya ekspertizasi va zararsizlantirish, musodara qilingan veterinariya mollarini utilitatsiya qilish va yo'q qilish ko'rsatkichlari haddan tashqari oshirildi, marta va shunga mos ravishda sotib olingan va ishlatilgan

maʼlagʻlarning kerakli miqdori. Boshqa holatlarda, veterinariya punktlarini tekshirishda hayvonlarning majburiy soʻyish koʻrsatkichlari sezilarli darajada etarlicha baholanmaganligi aniqlandi. Hayvonlarning nobud boʻlishi va nobud boʻlishi, turli veterinariya tadbirlarining bajarilishi toʻgʻrisidagi hisobotlarning shakllari mamlakat Markaziy statistika idorasi tomonidan tasdiqlandi. Hisobot davlatga tegishli va bir xil shartlarda va bir xil shakllarda amalga oshiriladi. Masalan, 1c shakl - "Hayvonlar va hayvonlardan olingan xom ashyolarni olib kirish (olib chiqish) vaqtida aniqlangan yuqumli kasalliklar va veterinariya tadbirlari toʻgʻrisida hisobot"; 5c shakl - "Goʻshtni qayta ishlash zavodlari va bozorlaridagi veterinariya-sanitariya ekspertizasining natijalari toʻgʻrisida hisobot" va boshqalar. Har bir shakl boʻyicha hisobot qatʼiy belgilangan muddatda yuqori veterinariya organiga taqdim etiladi. Hisobot aniq shaklga muvofiq tuziladi, oʻzgartirish va qoʻshimchalar kiritishga yoʻl qoʻyilmaydi. Hisobot dastlabki buxgalteriya hujjatlari maʼlumotlariga mos keladigan maʼlumotlarni oʻz ichiga oladi; unda ketish sanasi va uni tuzgan veterinariya muassasasi rahbarining imzosi boʻlishi kerak.

Hisobotning toʻliqligi, maʼlumotlarning ishonchliligi va oʻz vaqtida taqdim etilishi uchun javobgarlik veterinariya muassasasi rahbari, korxona yoki fermer xoʻjaligining bosh (katta) veterinariya mutaxassisi zimmasiga tushadi. Barcha shakllar boʻyicha hisobotlar 2 nusxada boʻlishi kerak, ulardan biri yuqori veterinariya organiga topshiriladi, boshqasi esa ferma (korxona) ishida qoladi va boshqa hujjatlari bilan bir qatorda maʼlum vaqt saqlanishi kerak. Saqlash muddati tugaganidan keyin veterinariya hujjatlari komissiya ishtirokida yoʻq qilinadi, bu hujjatlar roʻyxati, yoʻq qilish vaqti, joyi va usulini koʻrsatadigan dalolatnoma tuziladi. Akt yuqori veterinariya muassasasi rahbari tomonidan tasdiqlanadi.

Hisobotlarni tuzishda, tuzatishda, turli xil siyohlar bilan toʻldirishda, rasmiy vazifalariga veterinariya hujjatlarini rasmiylashtirish va tasdiqlashni oʻz ichiga olmaydigan shaxslarning imzolariga yoʻl qoʻyilmaydi. Hisobotlarda buzilishlar aniqlangan taqdirda, yuqori veterinariya idorasi mavjud sharhlarni hisobga olgan holda yangi hisobotni talab qilishga haqlidir. Veterinariya hujjatlarini tayyorlash, topshirish va saqlashdagi buzilishlar uchun javobgar shaxslar, hisobot beruvchi muassasalar rahbarlari maʼmuriy va jinoiy javobgarlikka tortiladilar.

11-Mavzu: Kalla-pocha va boshqa go'sht turlarini soxtalashtirishda veterinariya sud ekspertizasi.

Reja:

1. Go'sht va go'sht turlarini soxtalashtirishda veterinariya sud ekspertizasi.
2. Kalla-pocha turlarini soxtalashtirishda veterinariya sud ekspertizasi.
3. Reaksiya turlari.

Bozor sharoitlarining jadal shakllanishi, ularning yanada rivojlanishi va yaxshilanishi savdo ob'ektlariga o'ziga xos talablarni kuchaytirmoqda. Oziq-ovqat ham savdo-sotiq ob'ekti bo'lganligi sababli, ko'pincha nostandart yoki qalbaki tovarlar yoki mahsulotlarni sotish holatlari mavjud.

Respublikamizda oziq-ovqat mahsulotlarini qalbakilashtirish masalasi har doim ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lib, uni hal qilish uchun vaqti-vaqti bilan iste'molchilar huquqlarini himoya qilish to'g'risidagi qonunlar qabul qilingan. Masalan, Pyotr I bozorlarda oziq-ovqat mahsulotlari savdosini tartibga soluvchi bir qator qonunlarni chiqardi. 18/11/1713 buyrug'ida quyidagilar belgilangan: go'sht maydonlarida hali ham sog'lom sigirlarni urish va sotish, agar biron bir kasal odam bo'lsa, ular urmasliklari va sotmasliklari kerak va buni yashirin qilmasliklari kerak. 1718 yil dekretida nosog'lom qutulish mumkin bo'lgan shag'al va o'limtikani sotish taqiqlangan va qattiq jazo qo'llanilgan: birinchi aybdorligi uchun qamchi bilan kaltaklangan, ikkinchisi og'ir mehnatga yuborilgan, uchinchisi uchun o'lim jazosi ijro etilgan. 1722 yilda qabul qilingan farmonda: "Eskirgan go'shtni itlarga tashlash yoki uni maxsus joylarga ko'mib qo'yishni buyurish. Agar kimdir sotilishi mumkin bo'lgan o'limi bo'lsa va shu sababli ularni qamchi bilan urib, burunlarini kesib tashlasalar, ularni doimiy yillar davomida qattiq mehnatga yuborish kerak", deyilgan. O'sha kunlarda politsiya bozorlarda sotiladigan mahsulotlarning sifatini nazorat qilish uchun javobgar edi. Biroq, jazo choralarining jiddiyligiga qaramay, oziq-ovqat mahsulotlarini qalbakilashtirish muammosi keyingi yillarda yangi farmonlar va qat'iy choralar ko'rishga olib kelgan. Shunday qilib, I Pyotrning 1836 yildagi farmoni buyurilgan: go'sht ishi; 1837, 1841,

1845, 1855, 1861, 1886, 1890, 1891 va 1901 yillarda Rossiyada soxta tovarlar va mahsulotlar ishlab chiqarish va sotish uchun javobgarlik to'g'risidagi qarorlar qabul qilindi; ular sog'liq uchun zararli yoki buzilgan oziq-ovqat mahsulotlarini yoki ichimliklarni sotishga yoki sotishga tayyorlash uchun jarima miqdorini aniqladilar.

Falsifikatsiya (lot. Falsifico - soxtalashtirish) - xaridorni yoki iste'molchini aldashga qaratilgan savdo-sotiq ob'ektini g'arazli maqsadda yoki bir tomonlama foyda keltirgan holda amalga oshirish. Yuridik tomondan mahsulotni qalbakilashtirish - bu firibgarlik va firibgarlikning bir turi. Sut va sut mahsulotlari, asal, ikra, un, non va qandolat mahsulotlari, o'simlik konservalari, choy, qahva, sharob, pivo va boshqa mahsulotlarni qalbakilashtirishning ko'plab usullari va usullari mavjud. Darslikda asosan standartlar, texnik shartlar, veterinariya-sanitariya ekspertizasi qoidalari, yo'riqnomalar va boshqa me'yoriy hujjatlar talablari asosida go'sht va go'sht mahsulotlarini soxtalashtirish bo'yicha materiallar keltirilgan. Shu bilan birga, go'sht va go'sht mahsulotlarini sotish ishlab chiqarishda buzilishlar va soxtalashtirishlar, shuningdek ularni aniqlash usullari ko'rib chiqiladi. Boshqa mahsulotlarni qalbakilashtirish haqida qisqacha ma'lumot berilgan.

Sobiq Sovet Ittifoqida oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishda davlat monopoliyasi mavjud edi, shuning uchun iste'molchini qalbakilashtirishdan himoya qiladigan qonunlar yo'q edi. Biroq, soxta mahsulotlarni ishlab chiqarish ommaviy edi, jumladan choy, maydalangan qovurilgan qahva, sharob, shampan, konyak, sariyog', qora ikra (jelatindan tayyorlangan), ko'p komponentli go'sht va sut mahsulotlari va boshqalar. So'nggi yillarda oziq-ovqat mahsulotlarini qalbakilashtirish, tarqalish. Rossiya bozorida oziq-ovqat mahsulotlarining eng keng tarqalgan qalbakilashtirishlaridan biri kam qimmatbaho xom ashyo, turli xil oziq-ovqat va nooziq-ovqat qo'shunchalardan foydalanish hisoblanadi. GOSTlarning TU bilan almashtirilishi qalbakilashtirishning ko'lamini va mohiyatini sezilarli darajada oshirdi va ishlab chiqaruvchi va sotuvchining qalbaki mahsulotlarni sotishda javobgarligini kamaytirdi. Hozirgi vaqtda mamlakatimizda aholini sifatli oziq-ovqat, shu jumladan yangi go'sht, sut, baliq bilan ta'minlashning dolzarb muammosi mavjud. Shaharlar va shaharlardagi bozorlar va boshqa savdo korxonalari Rossiyaning turli mintaqalarida, shuningdek yaqin va uzoq xorij mamlakatlarida ishlab

chiqarilgan katta miqdordagi oziq-ovqat mahsulotlarini olishadi. Erkin savdo sharoitida, vijdonsiz ishlab chiqaruvchilar va vositachilar ba'zan standartlarning talablariga javob bermaydigan yoki ko'p jihatdan qalbakilashtirilgan mahsulotlarni sotadilar. Tijorat maqsadlarida foyda olish uchun go'shtning bir turini boshqa, kam ahamiyatli hayvonlarning go'shtiga almashtirish holatlari tez-tez uchrab turadi. Bundan tashqari, qiynoq paytida o'ldirilgan bemorlarning va hatto o'lik hayvonlarning go'shtini sotish holatlari aniqlandi. Savdo amaliyotida so'yilgan qoramol go'shtining yoshi va jinsi ko'rsatkichlari, turlari va toifalarini soxtalashtirish mumkin. Bundan tashqari, veterinariya mutaxassislari nazorat tartibini buzgan va soxta mahsulot bahosini bergan holatlar mavjud. Shunday qilib, masalan, veterinariya-sanitariya ekspertizasini o'tkazish uchun ular tasdiqlangan namuna olish standartlaridan bir necha baravar yuqori bo'lgan mahsulotlarni tanlab olishlari mumkin, ammo ayni paytda zarur tadqiqotlarni o'tkazmaydilar, bu rasmiy suiiste'molliklar hisoblanadi. Veterinariya mutaxassislari veterinariya xizmati tomonidan nazorat qilinadigan boshqa mahsulotlarning go'shtlarini qalbakilashtirishning barcha turlari bo'yicha masalalarni kasbiy etika normalarini buzmasdan, oqilona hal qilishlari, shuningdek, normativ-huquqiy hujjatlar asosida sud-veterinariya-sanitariya ekspertizasi bo'yicha arbitraj va sud masalalarini o'rganishda ishtirok etishlari shart. Bozorda ko'plab go'sht mahsulotlarining raqobatbardoshligini shakllantirish munosabati bilan ularning haqiqiyligini va o'ziga xosligini aniqlash zarurati tug'iladi. Turli soxtalashtirishlar bozorida paydo bo'lishi bitta egasining (avvalgi davlat) emasligi bilan bog'liq, ammo ularning har biri Rossiyaning erkin bozoridan joy olishga intilgan. O'zlarining oziq-ovqat mahsulotlarini sotishdan maksimal daromad olish. Ammo, shu bilan birga, davlat nazorati organlarining faoliyati ko'p jihatdan muvofiqlashtirilmagan va mukammal emas. Bu bir xil mahsulotni xaridorlarni soxtalashtirish orqali takroran aldash faktlariga olib keladi, chunki qonunlar va qoidalar yo'q. Rossiya Federatsiyasi "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida" gi qonunni qabul qilganiga va har bir hududda "Iste'molchilar jamiyatlari" tashkil etilganiga qaramay, xaridor har xil darajadagi ishlab chiqaruvchilar va tadbirkorlar bilan qarama-qarshilikda qoladi. Shuning uchun har bir tovar sotuvchisi va veterinariya sanitariya mutaxassisi ma'lum xom ashyo va mahsulotlarning soxta buyumlarini o'z vaqtida va ishonchli

aniqlashga imkon beradigan bilimlarga ega bo'lishi kerak. Bundan tashqari, qalbaki pullarni qalbakilashtirishning qadimgi usullari mavjud va ulardan keng foydalaniladi, ammo ular mol-mulk mutaxassirlari, ekspertlar va iste'molchilar tomonidan sir saqlanadi.

Tergov idoralari ko'pincha veterinariya mutaxassislaridan foydalanib, qalbaki mahsulotlarni aniqlash, brakonerlik, nomutanosib go'sht mahsulotlarini bir mintaqadan boshqasiga ko'chirish, so'yish mahsulotlarini kam boshqariladigan oziq-ovqat, ulgurji va uyushmagan bozorlarda sotish holatlarini tekshirishda foydalanadilar. O'g'irlangan go'sht yoki o'g'irlangan tirik hayvonlarning go'shti sotilganda, bir turdagi hayvonning go'shti boshqasining go'shti sifatida ko'pincha o'tkazib yuboriladi. Bunday hollarda, yanada ishonchli isbot uchun, mutaxassis nafaqat turni, balki hayvonning jinsini ham aniqlashi kerak. Yovvoyi hayvonlarning brakonerlik holatida, hayvonlarning qaysi turidan go'sht olinganligini aniqlash uchun xuddi shunday xususiyatlarni hisobga olish kerak. Bozor va chakana savdoda asosiy mahsulotlar mol go'shti, cho'chqa go'shti va parranda go'shti hisoblanadi. Mamlakatimizning ayrim hududlarida qo'zichoq, echki go'shti, ot go'shti, venison, buffalo go'shti, tuya go'shti, yoqasi, hayuk, dengiz sutemizuvchisi va boshqa o'yin hayvonlaridan foydalaniladi.

Tashqi ko'rinishida shubhali go'shtni tekshirishda turli xil to'qimalarning (mushak, yog', suyak, biriktiruvchi, asabiy) holatini tayinlovchi ko'rsatkichlar to'plamini, shuningdek limfa tugunlari, limfa tomirlari, qon qoldiqlari va go'shtning asosiy tarkibiy qismlari (suv, oqsillar) tarkibini hisobga olish odatiy holdir. , yog'lar, azotsiz ekstraktlar va kul elementlari). Turli xil hayvonlarning go'shtidagi ushbu moddalarning nisbati bir xil emas, bu mahsulot turlarini va uning ozuqaviy qiymatini aniqlaydi. Masalan, mol go'shti cho'chqa va qo'zichoqqa qaraganda ko'proq protein va kam yog'ni o'z ichiga oladi. Shu sababli, mol go'shti turli xil ko'lbasa va konservalar ishlab chiqarish uchun asosiy xom ashyo bo'lib, cho'chqa go'shti fume go'sht ishlab chiqarish uchun ishlatiladi. Ammo shuni yodda tutish kerakki, oqsillar va yog'larning tarkibi nafaqat turlarga, balki hayvonlarning zotiga, jinsiga, yoshiga, ozuqaviy holatiga, ularni parvarish qilish va oziqlantirish sharoitlariga ham bog'liq. Go'shtning soxtalashtirilishi, ya'ni bir turdagi hayvonning go'shtini boshqa turdagi go'sht bilan almastirish, ko'pincha bozorlarda va umumiy ovqatlanish tarmog'ida sodir bo'ladi, masalan, qimmatroq turlarning go'shti boshqa, kam

ahamiyatli hayvonlar turlarining go'shti bilan almashtiriladi. Bozorlar, bazalar va muzlatgichlarda uy hayvonlarining ayrim turlarining qimmatbaho go'shti o'rniga boshqa turdagi go'shtlar (mol go'shti o'rniga ot go'shti, mol go'shti o'rniga qo'y go'shti, qo'zichoq o'rniga echki go'shti) yoki kam ahamiyatli yovvoyi o'yin hayvonlarining go'shti sotilishi mumkin. Mutaxassis uchun go'sht turini aniqlashda alohida qiyinchiliklar paydo bo'ladi, chunki ashyoviy dalil sifatida tekshirish uchun ob'ekt kichik tana go'shtlari yoki bo'laklar, butun tana go'shti, yarim tana go'shti yoki chorak emas.

Go'sht organoleptik xususiyatlar va laboratoriya natijalari bilan tan olinadi.

Turli xil hayvonlar turlarining go'shtining hidi farq qiladi, bu uchuvchan yog'li kislotalar, zaruriy va boshqa organik birikmalar mavjudligidan kelib chiqadi. Shunday qilib, qo'y go'shti eski cho'chqa yog'i, ammiak va organik moddalar, qo'y qo'ylarining o'ziga xos hidiga ega; mol go'shti on - yangi xamir; ot go'shti - ter, siydik. Ayniqsa, cho'chqa va echki go'shtining o'tkir hidi. Dorivor moddalarning hidi tarkibida xushbo'y hidli dorivor moddalar yuborilgan hayvonlarning go'shtlari mavjud (ASD preparati, ba'zi anthelmintics, kreolin, kamfora, antigel-mintitsin va boshqalar).

Mushak to'qimalarining mustahkamligi ko'proq hayvonlarning yoshiga, sog'lig'iga va go'shtning saqlash muddatiga bog'liq: masalan, yosh va kasal hayvonlarda mushak to'qimasi bo'shashib qoladi, ko'proq yog'qatlamlari va namlik mavjud. Saqlash jarayonida to'qima fermenti ta'siri ostida mushak to'qimalarining tarkibiy parametrlari o'zgaradi: go'sht yumshoq bo'ladi. Agar go'sht bir necha marta muzlatilgan bo'lsa, unda mushak to'qimalarining mustahkamligi keskin o'zgaradi. Sud-veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun go'sht va ichki organlar parametrlaridagi tafovutlar katta ahamiyatga ega. Go'sht turini aniqlashda turli hayvonlarning to'qima organlarining anatomik tuzilishining organoleptik xususiyatlari va xususiyatlarini bilish kerak

Anatomik tuzilishning xususiyatlari bo'yicha boshqa organlarga tegishli turlarni (miya, qalqonsimon va timus bezlari, oshqozon-ichak trakti organlari, jinsiy a'zolar, teri) aniqlash mumkin. Go'shtning mushak to'qimalari bilan birlashtirilgan suyaklarga tegishli turlarini aniqlash mumkin. Otlar va qoramollarning go'shtida 11 ta suyakda farqlar aniqlanishi mumkin: umurtqalar, sakrum va sternum,

qovurg'alar va oyoq-qo'l suyaklarining tuzilishi. Cho'chqalarda 4 suyak itlarga nisbatan anatomik farqlarni aniqlagan: lumber va torakal umurtqalar, skapula va sakral suyak. Mushuklar va quyonlarda 7 ta suyak asosiy farqlarga ega: bachadon bo'yi, dorsal va bel umurtqalari, skapula, ko'krak qafasi, sakral va femur suyaklari. Agar go'sht bo'laklarida suyaklar bo'lsa, siz ushbu turdagi hayvonga xos bo'lgan belgilarni topishingiz mumkin.

Ko'pincha saqlash rejimlari buzilganda go'shtning o'ziga xos xususiyatlari, ayniqsa muzlatish va eritish paytida organoleptik xususiyatlar o'zgaradi, eritilgan (muzdan tushirilgan) go'shtni saqlash muddati ham ta'sir qiladi. Bunday holatlarda mol go'shti Topak, Buffalo va boshqa artiodaktill kavsh qaytaruvchilarning ko'rinishini oladi; cho'chqa go'shti ham juda ko'p o'zgaradi. Issiqlik rejimi buzilganda (sovutish) saqlanadigan go'sht odatda muzlatilgan bloklarda yoki qiyma shaklida sotiladi. Masalan, hakamlik muhokamasida mol go'shti sifatida hujjatlashtirilgan go'sht turlarini aniqlash kerak edi, ammo xaridorlarda shubha bor edi: bitta holatda bu kalamush go'shti, ikkinchisida - buffalo go'shti. Ikkala holatda ham shubhalar tasdiqlanmadi, ammo go'sht normadan chetga chiqdi. Bir necha muzdan tushirish belgilari aniqlandi, natijada buzilish belgilari paydo bo'ldi. Shubhali go'shtni tekshirganda, kesilgan yuzaning rangiga, muzlatilgan bo'sh suvning kristallari yoki mushak tolalari orasidagi bo'sh joylarning mavjudligiga va mushak tolalarining yo'q qilinishiga e'tibor berish kerak. Mushak tolalaridagi morfologik o'zgarishlar gistologik bo'limlarda emas, balki 70 ... 80 marta ko'payadigan kompressor va trichinelloskop (mikroskop) yordamida aniqlanishi mumkin. Tekshirilayotgan go'shtning buzilish darajasi fizik-kimyoviy reaksiyalar va pishirish namunalari bilan osonlikcha tasdiqlanishi mumkin. Shuning uchun xom go'sht turini (ayniqsa bloklarda) aniqlashdan oldin uning sifat ko'rsatkichlarini va tazelik darajasini aniqlash kerak.

12-Mavzu: Hayvonlarning jinsi va yoshiga xos mahsulotlar soxtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Reja:

1. Hayvonlarning jinsini va yoshini aniqlashda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi. tamoyillari.

2. Hayvonlarning jinsi va yo'shiga xos mahsulotlar soxtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Jinsni aniqlash. Har qanday turdagi hayvonlarning go'shtli tana go'shtining jinsini aniqlash uchun asos faqat erkaklar uchun xos bo'lgan belgilarga asoslanadi: penisning ildizi va siyatikaning kavernoza mushaklari qoldiqlari, ba'zi hayvonlarda - faqat urg'ochilar uchun inguinal kanal borligi: elinning qolgan qismi. Birinchi belgi shundaki, penisning ildizi qoldiqlari siyatik archada joylashgan. Tana go'shtini ajratishda ildiz oyoqlari chiqariladi, ammo to'liq emas. Buqalarda, siyatik kamonda qolgan jinsiy olatni ildizi poyasining qismi yumaloq-oval shaklga ega; tashqi qismi oq, elastik biriktiruvchi membrana bilan ifodalangan, ichki qismi qizil, yumshoq, kavernoza tananing qolgan qismi bilan. Ayg'oqlarda penisning oyoqlari qoldiqlari yanada yumaloqroq va diametri kattaroq, ammo tutarliligi kamroq zichroqdir. Qovoqlarda, ildiz oyoqlari dumaloq shaklda, tos chokidan 2 ... 3 sm masofada iskiyal ark bilan bog'langan. Quyonlarning jasadlarida penisning oyog'i yumaloqlangan. Qo'chqorlar va echkilarning oyog'i shakli, zichligi va joylashadigan joyi buqalarnikiga o'xshaydi, faqat kichikroq diametrga ega. Bunday shakllanishlar urg'ochi siyatik arkalarda mavjud emas.

Hayvonlarning tana go'shtining ikkinchi jinsiy xarakteristikasi penisning ildizi atrofida ancha rivojlangan siyatik mushakning mavjudligidir. U iskiyal tuberositdan ajralib chiqadi va oyoqni o'rab, penisning tanasining boshigacha cho'ziladi. Siyatik-kavernoza mushak boshqa muskullardan ajralib chiqadi va tana go'shti tozalanganda uning faqat penisning ildiziga yopishgan qismi chiqariladi; qolgan qismi iskiyal kemalarda qoladi. Shuning uchun jinsiy a'zoning ildizi qoldiqlari yaxshilab tozalanganidan keyin butunlay olib tashlangan va topilmasa, tana go'shti iskiyokavernoza mushak borligi bilan aniqlanishi mumkin: urg'ochi tana go'shtida yo'q.

Hayvonlarning I-ni ishonchli tarzda aniqlash mumkin bo'lgan uchinchi belgi inguinal kanalning mavjudligidir. U urg'ochi va erkaklarda uchraydi, ammo morfologik tuzilishi bilan ajralib turadi. Erkaklardagi inguinal kanal nafaqat devordagi teshik, balki uzunligi bir necha santimetr bo'lgan haqiqiy kanaldir va unda halqali va teri osti halqalar mavjud. Qorin bo'shlig'i halqasi teri ostiga qaraganda ancha tor, shuning uchun kanal obida konusning shakliga ega, u kanalda yotgan spermatik ichakchani konus shaklini takrorlaydi. Bundan tashqari, erkaklar ichak tutilishi paytida so'yilganda, urug'donlar ajralib chiqadi va tana go'shti qolgan urug'lik kanalining bir qismi inguinal kanalga tushadi va tana go'shti hojatxonada bo'lganda chiqarilmaydi. Uni aniqlash uchun spermatik ichakchani inguinal kanaldan teri ostidagi halqaga, barmoq bilan qorin bo'shlig'i halqasiga surish kerak. Teri osti halqasi orqali hosil bo'lgan spermatik ichakchani qismi konus shakliga ega, uzunligi 5 sm va diametri 2 ... 3 sm gacha, erkin uchida qorin halqasi yo'q, teri osti halqasi esa zaif, shu bilan elin, qon tomirlari va bog'langandan so'ng.

Hayvonning jinsini ishonchli tasdiqlaydigan to'rtinchi belgi - bu elin yoki uning qismi. bu xususiyat ko'pincha mayda tana go'shtlarida (dana, qo'zichoq, echki go'shti) uchraydi.

Sud-veterinariya ekspertizasi amaliyotida hayvonning jinsi ko'pincha so'yish va brakonerlik paytida olingan tana go'shtiga qarab belgilanadi. Chorva mollarini so'yish ko'pincha tana go'shtini qayta ishlash tartibi to'g'risida tasavvurga ega bo'lmagan odamlar tomonidan amalga oshiriladi, bu hatto jinsiy a'zolarining bir qismini qoldirib ketishi mumkin. G'unajinlarning jasadlarida doimo yog 'bilan o'ralgan sarq'ish sut bezlari, yosh buqalarning jasadlarida - penisning ildizi siyatik arkda mahkamlangan joydan erkin chetigacha, ya'ni uzunligi 10 - 12 sm gacha. shuningdek, siyatik kamarda jinsiy a'zolar qoldiqlari.

Ba'zan, ayniqsa brakonerlik paytida yovvoyi hayvonlarning tana go'shtini aniqlash kerak bo'ladi. Kiyiklarning tana go'shti tos mintaqasidagi o'ziga xos xususiyatlarga asoslanib jinsi bo'lishi mumkin. Erkaklarda tos bo'shlig'i ayollarga qaraganda ingichka va torroqdir. Kiyikda ilyning tashqi burchagidagi belgi erkaknikiga qaraganda kattaroqdir va 5 nisbatda bo'ladi. 4. Asosiy farq jinsiy kiyiklarning sintezi shaklida bo'ladi ("qulflash"): kattalar erkaklarida bu ayolnikiga qaraganda ancha qalin va tekisroq. va ustki yuzadan

ikkala tomonga Piyoz suyaklarining termoyadroviy sinishi bilan farq yanada aniqroq bo'ladi.

O'ldirilgan hayvonning terisi jinsiy aloqani o'rnatish uchun ashyoviy dalil sifatida taqdim etilgan hollarda, erkak va urg'ochi ayollarga xos bo'lgan quyidagi ko'rsatkichlarni hisobga olish kerak. Erkak terisining ikkala yarmida skrotum qismlari bo'ladi. Aksariyat sut emizuvchilarda skrotum bir-biriga yaqin joylashgan va bitta qoplanmagan shakllangan. Erkaklarning terisida prepitalial qopcha (terining chap va o'ng tomonlari) va to'plamning og'zida uzun sochlar borligi seziladi. Kavsh qaytaruvchi hayvonlarning preputial qopchasi sternumning kipoid kıkırdaklarından preputial qopchani terisiga tushadigan kranial preputial mushak va qorin old devori atrofidan teriga tushadigan kaudal preputial mushak orqali boshqariladi; kesilganda, bu mushaklar terida qoladi. Hayvonning turlari va jinsni ham ko'rsatishi mumkin. Jun tarkibidagi xrom, temir, nikel, mis, rux, marganets, magniy, natriy va boshqa elementlar jinsning qo'shimcha ko'rsatkichi bo'lib xizmat qiladi. Erkaklarning sochlarida urg'ochi, xrom va temir sochlariga qaraganda 1,1 marta, nikel va ruxdan - 1,2 marta, marganetsdan - 2 baravar, temir va natriydan - 2 marta. 1,5 va 1,3 baravar kam (V.M.Smolyakov, T.R. Ashurbekov). mushuklarning sochlari xromdan 1,6 baravar kam, temirdan 2,3 baravar kam, misdan 1,2 baravar kam rux, 1,3 marta kam rux, natriydan 1,4 baravar kam, ammo marganets va magniydan 1,3 baravar ko'p. To'ng'iz sochlarida temir miqdori 4 baravar, marganets - 3,3 baravar, magniy - 1,5 baravar, mis va rux 1,5 baravar past, natriy uchun - bu ekilgan sochlarga qaraganda 3,4 baravar yuqori. Xrom va nikel tarkibidagi farqlar ham mavjud. Jinsiy xromatin bo'yicha jinsini aniqlash ham mumkin. Jinsiy xromatin - bu epitelial hujayralar, qon neyetrofillar yadrolari, teri hujayralari, jigar, buyraklar, o'pka, taloq, miya, yurak mushaklari va boshqalarda joylashgan 1 mkm atrofida bo'laklardan iborat. Hayvonlarning jinsini qon izlari bilan aniqlash yadro tuzilishidagi farqlarga asoslanadi. segmentlangan leykotsitlar. Buning uchun slaydga qon dog'lari surtiladi va 1 sm² maydonga yoyiladi. Arralash uchun 10 tomchi sirka kislotasi eritmasidan 1 tomchi qo'shing, 1 minut davomida inkübe qiling, so'ngra ortiqcha suyuqlikni filtr qog'ozini olib tashlang. Preparat quritilgan, metil spirti bilan biriktirilgan, Romanovski-Budda bo'yicha bo'yalgan va kamida 250 ... 300 neyetrofillar o'rganiladi. Urg'ochi va erkaklarda har xil chastotali yadro

jayronlarining turlarini (nog'ora, nodullar, mayda tayoqlar) hisoblash asosida jins haqida xulosa qilinadi.

Yoshni aniqlash. Ko'pincha nafaqat jinsini, balki hayvonning yoshini ham go'sht bilan aniqlash kerak. Ko'pincha bu yosh hayvonlarni so'yish mahsulotlarini (14 kungacha) yoki juda eski hayvonlarning go'shtlarini sotish bilan bog'liq. Buzoqlarning yoshini aniqlashda mutaxassislar kindik, tuyoq, tish, tish go'shti va shoxlarning holatini hisobga olishlari kerak. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarning tuyoqlari yumshoq, tug'yonga ketgan modda qattiqlashishga vaqt topa olmadi, tish go'shti qizil rangga ega, kesmalarga mahkam o'rnatilib, ularning ko'p qismini qoplaydi. Tug'ilgandan keyingi 7-kuni buzoqlarning milklari asta-sekin och pushti rangga aylanadi, jantdan tushadi va tizma shaklini oladi, 15-kunga kelib o'rta halqalar, 20-chi kun esa - qirralar paydo bo'ladi. Boshni tekshirganda, oldingi snayklarga e'tibor qaratiladi, bunda hayotning 2-haftasi oxirida epidermis sezilarli darajada qalinlashadi, 3-haftaning oxirida - qattiq kallus shaklida. Tug'ilganda, buzoqlar 3 juft kesma topadilar, 4-juftlik 7 ... 8-kuni chiqadi. 1,5 oyligida shoxning aniq bir ko'rinishi hosil bo'ladi, 2 oyligida shoxning tepasi rivojlanadi, 3 oylik bolada shoxning uchi buqalar buzoqlarida 3 sm, g'unajinlarda - 2 sm ga etadi, kindik 4-5 kuni quriydi. tug'ilgandan keyin 7 ... 12 kundan keyin yo'qoladi va kindik sohasidagi qoraquloq 28 ... 30 kungacha davom etadi. O'lik buzoqlarni o'pkada atelektaz va gipostazlar aniqlaydi, tug'ilgandan keyin vafot etgan buzoqlarda o'pkada, plevra va qorin parda orti binatisha rangdagi hipostazalar ko'rinadi; bunday buzoqning rangi odatda tomirlarda qon borligi sababli qizg'ish rangga ega.

13-Mavzu: Hayvonlar go'stining toifasi va semizlik darajasi sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Reja:

1. Qoramol va buzoq go'stini toifasi va semizlik darajasi sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.
2. Cho'chqa go'shtini toifasi va semizlik darajasi sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.
3. Qo'y, echki va ot go'stini toifasi va semizlik darajasi sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Sud ekspertlari San'atning qoidalariga muvofiq buni hisobga olishlari kerak. Turli xil qatbaki mahsulotlarini sotganlik yoki sotishda aybdor bo'lgan shaxslar ma'muriy va jinoiy javobgarlikka tortiladilar.

Mol go'shti. Go'shtni qayta ishlash zavodlarida go'sht tana go'shti, yarim tana go'shti va chorakda yig'iladi. GOST 779-55 bo'yicha "Go'sht. Tana go'shti yarim tana go'shti va chorak" I va II toifalarga bo'linadi. Go'shtni kategoriya bo'yicha baholash uchun asos tana go'shtidagi mushak, yog va suyak to'qimalarining nisbati hisoblanadi. Yarim tana go'shtlarini choraklarga ajratish 11 oralig'ida amalga oshiriladi 12-qovurg'a. Yog 'yuqori, o'rta va o'rtacha darajadan past bo'lishi mumkin.

I toifadagi mol go'shti:

katta yoshdagi qoramollardan: mushaklari qoniqarli rivojlangan; umurtqaning spinous jarayonlari, iskiyal tuberositlar va kalçalar chiqishi to'satdan emas; teri osti yog 'tana go'shtini 8-chi qovurg'adan siyatikagacha qoplaydi urish, bo'shliqlar ruxsat etiladi; bo'yin, elkama pichoqlari, oxirgi qovurg'alar, sonlar, tos bo'shlig'i va jag'ning maydoni kichikdir yog 'birikadigan joylar;

Yosh hayvonlardan: mushaklar kamroq qoniqarli rivojlangan, bilan Dorsal va bel umurtqalarining spinous jarayonlari bir oz cho'zilib ketgan, elkama pichoqlari bo'shliqlarsiz, sonlar bog'lamagan, teri osti yog 'qatlamlari dum tagida va sonlarning ichki tomonining yuqori qismida aniq ko'rinadi; ichkaridan, yog 'qatlamlari torakal qismning kesilgan qismida (brisket) va dastlabki 4 ... 5 dorsal umurtqaning spinous jarayonlari orasida ko'rinadi.

II toifadagi mol go'shti:

Katta yoshli qoramoldan: mushaklar qoniqarli rivojlangan, ammo son bo'shlig'i; umurtqalarning spinous jarayonlari, iskiyal tuberkulyar va makloklar aniq ajralib turadi; iskiyal tuberositlar, pastki orqa va oxirgi qovurg'alar sohasidagi mayda joylar shaklida teri osti yog ';

Yosh hayvonlardan: mushaklar kamroq qoniqarli rivojlangan (by kestirib, tushkunlik bor); spinous jarayonlar, iskiyal tuberositlar va tepaliklar chiqishi; tana yog'i yo'q bo'lishi mumkin. Belgilangan ko'rsatkichdan past mol go'shti, I va II toifalar uchun belgilangan toifalar deb tasniflanadi, bunda 100 kg dan ortiq vaznga ega bo'lgan yosh hayvonlarning go'shti tana go'shti yoki chorak bo'laklarda sotilishi kerak. Yarim tana go'shti va choraklarda ichki organlarning qoldiqlari, qon quyqalari, sochiqlar va axloqsizlik, shuningdek

ko'karishlar, shikastlangan to'qimalar, teri osti yog'ining 15% dan ko'prog'ida qirib tashlanishi va parchalanishiga yo'l qo'yilmaydi. Yog'siz go'sht, buqa go'shti, yarim tana go'shti yoki chorak yuzasining 15% dan ko'prog'ini teri osti yog'ini ajratib olish va olib tashlash, shuningdek, umurtqa pog'onasi bo'ylab noto'g'ri ajratish bo'lsa, bir necha marta muzlatilgan, qoraygan, mushak tolalari yo'q qilinish belgilarini ko'rsatgan holda faqat sanoat ishlov berish uchun yuboriladi. GOST 16867-71 bo'yicha "Go'sht. Tana go'shti va yarim tana go'shti buzilishi » Qovoq - bu kekxa hayvonlardan olingan go'sht 14 kundan 3 oygacha Yog'miqdori bo'yicha ga bo'linadi kategoriya (sut) va II toifa. I (sut) toifasi. Mushaklar qoniqarli rivojlangan, och pushti rangda, sonlari mushaklangan; buyraklar va tos bo'shlig'i sohasida, qovurg'alar va joylarda sonlaridagi yog 'birikmalari; Dorsal va bel umurtqalarining spinous jarayonlari chiqmaydi. Postnatal davrdan oldin (og'iz suti) nobud bo'lgan buzoqlarning go'shti go'shtini qayta ishlash korxonalariga yuborilmasligi kerak, shuning uchun u toifalar bo'yicha baholanmaydi. Bunday go'sht egasida qoladi va shaxsiy maqsadlarda ishlatiladi.

Cho'chqa go'shti. Cho'chqa go'shti talablarga javob berishi kerak GOST 7724-77 "Go'sht. Yarim tana go'shti va chorak bo'laklarda cho'chqa go'shti. " Cho'chqa go'shti 5 toifaga bo'linadi: I toifadagi (pastirma) - cho'chqa go'shti tana go'shti; II toifa - go'sht cho'chqalari, yosh hayvonlar va gilts go'shtlari; III toifa - yog'li cho'chqalarning tana go'shti; IV toifali - turli og'irliklarni sanoat asosida qayta ishlash uchun tana go'shti; V toifali (cho'chqa go'shti) - sut cho'chqalarining tana go'shti.

I toifadagi cho'chqa go'shti (pastirma). Bekon cho'chqa tana go'shti mushaklarning yaxshi rivojlangan to'qimalariga ega, ayniqsa tana go'shti dorsal va kestirib. Yog 'zich, oq, tana go'shtini butun uzunligi bo'ylab teng ravishda qoplaydi, farq eng qalin qismida va pastki orqa qismida joylashgan yog 'qalinligida 2 sm dan oshmasligi kerak. Ko'krakning bo'ylama yoki kesma qismida, 6 va 7-qovurg'alar orasidagi darajada, yog' ichida kamida ikkita aralash qatlam bo'lishi kerak. mushak to'qimasi. Yarim tana go'shtining 1-qovurg'a bilan sternumdan qovoq suyagi oldingi chetigacha bo'lgan uzunligi 75 sm dan kam emas. Pigmentatsiya, shikastlanishlar va ko'karishlar, o'simlar, kuyishlar va sovuqqa yo'l qo'yilmaydi. Uchdan uchtagacha 1,5 sm gacha kesishga ruxsat beriladi, juftlangan tana go'shtining

massasi 53 dan 72 kg gacha. 6 va 7-chi dorsal umurtqalar orasidagi spinli jarayonlardagi yog'ning qalinligi terining qalinligidan tashqari 1,5 dan 3,5 sm gacha.

II toifadagi cho'chqa go'shti (go'shti). Teri tarkibidagi tana go'shti juft holatda massasi 39 dan 98 kg gacha, terisiz - 34 dan 90 kg gacha, yormasiz - 37 dan 91 kg gacha. Yog 'go'shti qalinligi teridan tashqari 1,5 dan 4 sm gacha. Bu toifaga terisida og'irligi 12 dan 38 kg gacha va terisiz 10 dan 33 kg gacha cho'chqa va cho'chqa tana go'shti kiradi; yog 'qalinligi 6 ... 7 vertebra darajasida, terining qalinligini hisobga olmaganda, 1 sm va undan ko'p.

III toifadagi cho'chqa go'shti (yog '). Tana go'shtining massasi me'yor bilan cheklanmagan, terining qalinligidan tashqari yog 'qalinligi 6 ... 7 umurtqa pog'onasi 4,1 sm va undan ortiq.

IV toifadagi cho'chqa go'shti (sanoat uchun). Tana go'shti juftlashgan holatda 98 kg dan, terisiz 90 kg dan teri va 91 kilogramm yormasiz. Yog 'qalinligi terining qalinligidan tashqari, 1,5 ... dan 4 sm gacha, 6 ... 7 dorsal vertebra darajasida.

V toifadagi cho'chqa go'shti (cho'chqa go'shti). Og'irligi 3 dan 6 kg gacha bo'lgan sut cho'chqalarining tana go'shti. Teri oq yoki pushti rangga ega, shishish, toshma, ko'karishlar, jarohatlar, chaqishlar yo'q; Dorsal umurtqalarning va qovurg'alarning spinous jarayonlari chiqmaydi. Tana go'shtining massasi 1 kg gacha bo'lgan xato bilan aniqlanadi, 0,5 kg yoki undan yuqori esa 1 kg olinadi va 0,5 kg dan kamrog'i hisobga olinmaydi.

Qo'y va echki go'shti. GOST 1935-55 bo'yicha "Go'sht. Qo'y go'shti echki go'shti tana go'shti ikkiga bo'linadi.

I-toifadagi qo'zichoq va echki go'shti. Muskul qoniqarli rivojlangan; torakal va lumberlarning spinous jarayonlari umurtqa pog'onasi biroz chiqib turadi; orqa va pastki orqa, teri osti yupqa qatlam shaklida yog 'birikmalari; qovurg'alarda, sakrumda tos bo'shlig'ida bo'shliqlar mavjud.

II toifadagi qo'zichoq va echki go'shti. Muskul kam rivojlangan; umurtqali va suyaklarning spinous jarayonlari sezilarli darajada cho'zilib ketadi; joylarda ahamiyatsiz ingichka, mayda yog 'bor mavjud bo'lmagan omonatlar. Qo'y va echkilarning tana go'shti, semizlik nuqtai nazaridan, I va II toifalar talablariga javob bermaydiganlar moylangan deb tasniflanadi. Qo'y va echki go'shti butun tana go'shtida sotiladi, ajratilgan dumlari bilan (semiz dumli qo'ylar bundan

mustasno) tana go'shti ichida buyrak va peri-buyrak yog'i, ichki organlar qoldiqlari, qon pıhtıları, sochiqlar, ko'karishlar va axloqsizlik qoldiqlari bo'lmagan holda, oyoqlari (tarsus va bo'g'ozsiz). Qo'y va echki tana go'shtlarini dumlarsiz, buyraklar va perineal yog'larsiz chiqarishga ruxsat beriladi.

Ot go'shti. Go'shtning xususiyatlari unda aks ettirilgan GOST 27095—86 «Go'sht. Yarim tana go'shti va tana go'shtlarida ot go'shti va go'sht. Ot go'shti (shuningdek boshqa hayvonlarning go'shti uchun) standartining talablari majburiydir. Go'sht, hayvonlarning yoshiga qarab, 3 yoshgacha bo'lgan katta yoshdagi otlardan (maralar, otlar, ayvonlar) va 1 yoshdan 3 yoshgacha bo'lgan katta va yosh hayvonlardan ot go'shtiga bo'linadi; ko'pik - 1 yoshgacha bo'lgan qullardan, tirik vazni kamida 120 kg. Ot go'shti sifat jihatidan I va II toifalarga bo'linadi.

14-Mavzu: Go'sht navlari sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Reja:

1. Go'sht navlarini qalbalakilashtirish. Go'shtning turli xil xususiyatlarini soxtalashtirish
2. Go'shtni gistologik tekshirish.
3. Qiyma go'shtning morfologik tarkibini tezkor tahlil qilish, va veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Go'shtning sud-veterinariya-sanitariya bahosi. Tahlil qilayotganda har xil turdagi hayvonlar va parrandalarning go'shtidan, yuqorida sanab o'tilgan ko'rsatkichlardan amaldagi standartlar yoki boshqa me'yoriy hujjatlar talablariga muvofiq foydalanish kerak. Shu bilan birga, davlat va xususiy savdo korxonalarida (shu jumladan bozorlar) erkin savdoda mol go'shti, qo'zichoq, echki go'shti bo'laklarda va II toifadagi parrandalar ko'pincha I toifadagi narxlarda sotiladi. Buning uchun go'sht odatda choraklarda saqlanadi yoki maydalanadi. Shuning uchun, go'sht sotiladigan joylarda ba'zan kerak bo'ladi

Tana go'shti va yarim tana go'shtida emas, balki chorak va hatto bo'laklarda go'shtning toifasini aniqlang. Kichik bo'laklarga bo'lingan go'sht uchun toifalarni belgilashda, ba'zi bir bo'laklarda teri osti yog'

to'planishiga e'tibor berib, GOST talablariga amal qilish kerak tana go'shti joylari, mayda go'sht bo'laklarining o'sha joyga mos kelishi tana go'shtlari yog 'birikmasi, ebru mavjudligi I-toifadagi tana go'shtining xarakterli xususiyatlari bo'yicha go'shtli va yog 'qoldiqlari. Shuni yodda tutish kerakki, go'shtning alohida bo'laklarida ehtiyot qismlar bilan markalar va belgilarning qismlari yoki butun taassurotlari bo'lishi mumkin. tekshirish uchun siz go'sht kategoriyasini belgilashingiz mumkin va taniqli mintqa, tuman va egasining korxonasi doirasidagi raqamlar go'sht. Amalda, bunday holatlar ham mumkin. Do'konga go'shtni qayta ishlash korxonasidan II toifadagi 44850 kg mol go'shti olib kelindi. Faqatgina shtab-kvartiralar amalga oshirilmoqda. Etti sinov xaridlari amalga oshirildi, ular tadqiqot uchun ekspertlarga taqdim etildi, sotuvdan chiqarilgan go'sht va qolganlari sovutish kamerasidan olib tashlandi. Mutaxassislar kerak har bir sotib olishda go'shtning xilma-xilligi va toifasini aniqlash kerak edi.

Tekshiruv go'sht bo'limi sotuvchilari ishtirokida o'tkazildi. Go'shtni muzlatish kamerasida tekshirganda I toifadagi ikkita yarim tana go'shti, qolganlari II toifaga kirdi. Etti marta nazorat qilinadigan go'sht sotib olishni o'rganish natijasida ularning har birida sternum, xaftaga va qovurg'alar va mushaklarning tabiiy ulanishi pastki qismlarining qismlari mavjudligi aniqlandi. Shu bilan birga, sternumning dastlabki to'rtta segmentiga zudlik bilan ko'krak yog'i va pufakning teri osti yog'i yo'q edi. Bu go'sht bo'laklarini II toifadagi mol go'shtining birinchi navi sifatida tasniflashga asos berdi. Sotuvchilar I toifadagi mol go'shti deb bahona qilib, ekspertlarning fikriga qo'shilmadilar; aslida muzlatgichda edi. Ularning xulosalarining to'g'riligini isbotlash uchun mutaxassislar ashyoviy dalillarni o'rganish uchun qiyosiy usuldan foydalanganlar. Buning uchun I kategoriyasidagi sternum tana go'shti va II yarim toifadagi sternum segmentga bo'lingan va sotib olingan sternum bo'laklari bilan taqqoslash uchun taqdim etilgan. Bu isbotlash usuli ekspert xulosasining to'g'riligini tasdiqladi, chunki sotib olishda go'sht II toifadagi go'shtni kesishga mos keladi.

Go'shtning turli xil xususiyatlarini soxtalashtirish

Go'sht va go'sht mahsulotlarining chakana savdosi shart ixtisoslashtirilgan do'konlarda, oziq-ovqat do'konlarining bo'limlarida va bo'limlarida, shuningdek, davlat sanitariya-epidemiologiya nazorati organlari va shahar, tuman, tuman ma'muriyatining ruxsati bilan

pavilonlar va chodirlarda ishlab chiqariladi. Do'konlar go'sht va go'sht mahsulotlarini go'shtni qayta ishlash zavodlari va muzlatgichlardan oladi. Savdo tarmog'ida go'shtni navlar va yog'toifalari bo'yicha sotish kerak. Tana go'shtini navga (kesishga) qarab kesish uchun asos to'qimalarning nisbatiga qarab turli xil kesmalarning ozuqaviy qiymati hisoblanadi. Shunday qilib, I va II toifadagi mol go'shti uchun chakana mol go'shti va chorak go'shtni 3 nav va 11 ta bo'lakka bo'laklash ta'minlanadi. I va II toifadagi go'sht iste'molchilarga uchta navda sotiladi.

I sinf - dorsal, kestirib, sternum, elka, lumber va elkama kesmalar, tana go'shti og'irligining 88 foizini tashkil qiladi; go'sht yuqori narxga sotiladi.

II daraja - bo'yin va qanot (tana go'shti og'irligining 7 foizi).

III nav - kesilgan, old va orqa shollar (massaning 5%)

Ovqatlanish joylari ovqatlanish huquqiga ega go'sht va go'sht mahsulotlari to'g'ridan-to'g'ri etkazib beruvchilardan va yarim tayyor go'sht mahsulotlari - faqat xarid qilish do'konlarida yoki boshqa korxonalarda ishlab chiqariladi. Go'sht do'konlarda sotilishi sanitariya-gigiena qoidalari va amaldagi sanitariya qoidalarining talablariga muvofiq amalga oshiriladi.

Sud amaliyotida, qizilo'ngachning qiyma go'shti to'ldiruvchisiz, to'ldirilgan mol go'shti, mollyuskaning qiyma go'shti, oqlashning tarkibi, köfte, pizola va boshqa mahsulotlar ashyoviy dalil ob'ekti bo'lishi mumkin. Agar bunday soxtalashtirishga shubha bo'lsa, gistomorfologik tadqiqotlar o'tkazilishi kerak. Mayda tug'algan go'shtni gistologik tekshirish uchun yoki har bir ob'ektning turli joylaridan maydalangan go'shtni tortib oling, 2 ... 3 g og'irlikdagi 3 ta namunani oling, har bir namunasi doka peçete joylashtiriladi, muqamlanadi va 10% formalin eritmasida 24 ... 48 soat davomida, so'ng 24 soat davomida o'rnatiladi. . 48 soat davomida kerosin gistozitlarini tayyorlash tartibi bo'yicha oqadigan suv bilan ishlov beriladi. Olingan histosografiya tovuq tuxumining oq va glitserin aralashmasi bilan qoplangan shisha slaydga ehtiyotkorlik bilan yopishtiriladi va termostatda quritiladi. Ba'zi hollarda, muzlatuvchi mikrotomada gistosektsiya o'tkaziladi. Qovurilgan go'shtning to'qima tarkibiy qismlari gematoksilin va eozin bilan bo'yalgan preparatlarda o'rganiladi.

Davlat savdo tizimi tosh suyagini oziq-ovqat maqsadlarida sotishni ta'minlaydi. Ko'pincha konsentrlangan bulonlarni olish uchun ishlatiladigan tizzasidan yuqorisiga, tibia va humerus (shakar) sotiladi. Bunday suyak chakana savdoda juda cheklangan, shuning uchun sotuvchilar odatda sotiladigan go'shtga qo'shimcha sifatida kesilgan naycha suyaklarini sotadilar. Bunday holda, tosh kesilgan suyak mayda bo'laklarga oldindan kesiladi va chakana savdoda asosiy qismlarga qo'shiladi. Yiqilgan suyakning xarakterli va ishonchli belgisi uning yuzasida mushaklar yo'qligi va mumkin bo'lgan kesishdir.

15-Mavzu: Go'shtni notugri tamg'alaganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Reja:

1. Go'shtni markalash
2. Go'sht mahsulotlarini tamgalash, Veterinariya blankalari.
3. Tana go'shtini notugri tamgalaganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Go'shtni markalash amaldagi holatga muvofiq amalga oshirilishi kerak veterinariya brendi bo'yicha ko'rsatmalar. Tana go'shtini markalash uchun go'shtning ovqatga yaroqliligini va texnologik markalash uchun veterinariya markalari o'rnatildi. go'shtning toifasini, yog'ini, yoshini va boshqa texnologik ko'rsatkichlarini belgilaydigan markalar. Oval veterinariya belgisi shundan dalolat beradi go'sht hech qanday cheklovlarisiz sotilishi mumkin. Siz bunday shtamp bilan tana go'shti, yarim tana go'shti va choraklarni markalashingiz mumkin. faqat klinik jihatdan sog'lom hayvonlardan va "Hayvonlarni veterinariya ko'rigidan o'tkazish va go'sht va go'sht mahsulotlarini veterinariya-sanitariya ekspertizasidan o'tkazish qoidalari" (1983) ularni cheklovsiz ishlatishni tavsiya qiladigan kasalliklar uchun (aktinomikoz, fasioloz va boshqalar).

Bundan tashqari, go'shtning veterinariya-sanitariya bahosida, o'rniga veterinariya shtamplarida xom go'shtni ("Proarka", "Go'shtli non", "Konserva", "Util" va boshqalar) keyinchalik qayta ishlash usullarini aniqlaydigan shtamlardan foydalanish mumkin.

Oval veterinariya markasi uchtdan iborat juft raqamlar: birinchisi Respublikamiz hududida, viloyatida, shaharlarida seriya raqamini bildiradi; ikkinchisi - viloyat, shaharning tartib raqami; uchinchisi - muassasa, tashkilot, korxonaning seriya raqami.

Markaning yuqori qismida "O'zbekiston", pastki qismida "Vetnadzor" yozuvi joylashgan. Raqamlarning balandligi 12 mm, harflar 6 mm. Oval veterinariya belgisi go'sht va go'sht mahsulotlarining veterinariya-sanitariya ekspertizasi to'liq hajmda o'tkazilganligini va mahsulot oziq-ovqat maqsadlari uchun ishlab chiqarilganligini tasdiqlaydi.

To'rtburchaklar shaklidagi veterinariya shtampining yuqori qismida "Veterinariya xizmati", o'rtada "Dastlabki ko'rik" yozuvi, pastki qismida tasvirlar markasida bir xil bo'lgan raqamlar joylashgan. "Dastlabki tekshirish" to'rtburchaklar shtampi go'sht so'yish oldidan va o'limdan keyingi tekshiruvdan o'tgan so'yish hayvonlaridan olinganligini va karantin kasalliklaridan xoli bo'lgan fermalarda o'ldirilganligini tasdiqlaydi. Biroq, ushbu brend go'shtni to'liq veterinariya-sanitariya ekspertizasidan o'tkazmasdan sotish huquqini bermaydi. Barcha turdagi so'yilgan hayvonlarning go'shti uchun veterinariya izi markalar yoki shtamlar quyidagi tartibda joylashtiriladi. go'sht tana go'shti va yarim tana go'shti uchun - ularning har birida bittadan elkama pichoqlari va sonlari; har chorak uchun, bekon bo'laklari - bitta muhr. Go'shtni markalash uchun binafsha va qizil rangli bo'yoqlardan foydalaniladi. Sotish, saqlash va jo'natish uchun yuborilgan go'shtning barcha turlari binafsha rang bilan bo'yalgan. Qizil bo'yoq korxonada qayta ishlangan go'shtni yangi va sovutilgan holda markalash uchun mo'ljallangan. Go'shtni oval bilan markalash davlat veterinariya ekspertizasi bo'yicha sertifikatsiyadan o'tgan veterinariya vrachlar va sanitariya xizmatining paramediklari tomonidan amalga oshiriladi. Veterinariya-sanitariya ekspertizasini o'tkazgan boshqa tashkilotlarning veterinariya mutaxassislari "Dastlabki ko'rik" kvadratik belgilarini qo'yadilar. Ba'zi hayvonlar turlarining go'shti uchun ular qo'shimcha ravishda qo'yiladi uning turlarini belgilash bilan to'rtburchaklar shtamp ("Ot go'shti", "Olenina", "Ayiq" va boshqalar).

Veterinariya shtamlari yirik hayvonlarning tana go'shti va yarim tana go'shti uchun bittasini elkama-pichoq sohasiga yoki har chorak uchun, pastirma bo'laklariga qo'ying - bitta iz. yurak, til, o'pka, jigar,

buyraklar, bosh - bitta stigma; quyonlar va nutriya tana go'shtida - ikkita belgi (elka pichog'i va sonining atrofiga); tovuq tana go'shti uchun - 1 dona, shuningdek o'rdak, g'oz, kurka - 2 ta marka (bo'yin, kalçalar); Xom yog'da stigma qo'yilmaydi, lekin stigma bilan etiketka yozib qo'yilgan. Go'sht va go'sht mahsulotlari zararsizlantirilishi yoki go'sht mahsulotlariga qayta ishlanishi uchun faqat veterinariya zararsizlantirish usulini ko'rsatuvchi to'rtburchaklar shtamp yashash yoki tashxis ("pishirish", "go'shtli non uchun", "konserva uchun", "arzimas" yoki "finnoz", "oyoq-og'iz kasalligi", "sil" va boshqalar).

Veterinariya-sanitariya ekspertizasidan o'tgan go'sht va markali, yangi, ochilmagan go'shtning alomatlari bo'lishi kerak, ular begona hidsiz va rangi va izchilligi bilan standartga mos bo'lishi kerak. Bunday go'shtni laboratoriya tadqiqotida ko'rsatkichlar yangi go'shtga mos kelishi kerak. Agar go'shtning pishiqligini tasdiqlovchi natijalar olinsa, veterinariya markalarini kesib tashlash kerak va bunday go'sht hayvonlarga yem yoki go'sht va suyak ishlab chiqarish uchun yuborilishi kerak.

16-Mavzu: Go'sht va kalla-pocha chiqimini sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Reja:

1. Hayvonlar turiga qarab go'sht berish normalari.
2. Hayvonlarni so'yishdan keyingi go'sht va kalla-pocha chiqimini sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Go'sht qirqib olishning belgilangan me'yorlari orasida diafragma, tillar va tana go'shtlari kesilgan go'sht mavjud. Tillarning chiqishi normalari shilliq qavatining mavjudligini ta'minlaydi. Yirik qoramol oyoqlarining chiqishi (tarsus bilan) homilaning chiqish tezligiga nisbatan 1,5% ga oshadi. Orqa miya ichi qismining chiqish tezligi 0,65% ni tashkil qiladi.

Sud ekspertizasida operatsion ko'rsatkichlar tana go'shtining vazniga qarab hayvonlarning tirik vaznini aniqlash uchun ishlatilishi mumkin. Tirik vaznga o'tkazish uchun hayvonlar va parrandalarning har bir turi uchun kesilganidan keyin tana go'shtining hosil bo'lishining

quyidagi omillaridan foydalaniladi: mol go'shti va I toifali hayvonlar uchun - 1,8; II toifali - 1,9; qo'y va echki go'shti uchun I toifali - 2,1, II toifali - 2,2; I toifadagi cho'chqa go'shti uchun - 1,4; II, IV va V toifalar - 1,56; ichak tovuqlari va kurkalari uchun - 1,65; g'ozlar, ichaklarning o'rdaklari - 1,75; broyler tovuqlari - 1,62; yarim ichakli parranda - 1,25; yopiq, tovuq, o'rdak, goslings bilan parranda uchun - 1,49; I- toifadagi quyonlarning tana go'shti uchun - 2,0; II toifa - 2,11.

Cho'chqa go'shti "Boar-PP" tamg'alari bilan muhrlanadi va maxsus sharoitlarda sanoat qayta ishlashga jo'natiladi. Dezinfektsiyalash uchun mo'ljallangan parranda go'shti bo'lgan konteynerlarga ular qayta ishlash usulini ko'rsatuvchi shtamlar qo'yadilar ("qaynatish", "konserva uchun", "arzimas" va boshqalar). Agar so'yish mahsulotlari bo'lsa, ovqat uchun yaroqsiz deb topilgan gollar kiriting, keyin "Junk" tamg'asidan kamida 3 ... 4 taassurot qo'ying. Veterinariya va sanitariya ko'rsatkichlarini o'zgartirgan go'sht saqlash yoki uzoq muddatli transportda tashish takroriy veterinariya-sanitariya ko'rigidan o'tkazilishi va qayta markalanishi kerak. Shu bilan birga tasvirlardagi shtamlarning taassurotlari o'chiriladi. Qanday bo'lmasin, savdo va umumiy ovqatlanish korxonalari ularning idoraviy bo'ysinishidan va mulkchilik shakllaridan go'shtni tana go'shti, yarim tana go'shti va kvartalda veterinariya muhri qo'yilgan qayta ishlash yoki sotish uchun qabul qilishga ruxsat etiladi. faqat oval, veterinariya guvohnomasi yoki muvofiqlik sertifikat. Go'sht belgilaridan foydalangan holda savdo markirovkasi faqat Davlat veterinariya xizmatining muhri bilan mumkin. Agar sanoat mahsulotlarini qayta ishlash uchun go'sht turini ko'rsatuvchi markalar ("Ot go'shti", "Olenina" va boshqalar) yoki "Hryak-PP" shtampi bo'lsa, savdo markirovkasi amalga oshirilmaydi. Yog 'miqdoriga qarab go'sht yomaloq, kvadrat, uchburchak, tasvirlar yoki olmos shaklidagi shtamp bilan belgilanadi. I va II toifadagi mol go'shti yarim tana go'shtiga ikkita marka qo'yiladi, bittasi elka va son qismlariga: I, II, III va IV toifadagi cho'chqa go'shtining yarmi go'shtiga, I va II toifadagi dana, yog'siz mol go'shti va dana go'shtiga, qo'y, echki va qo'zichoq tana go'shtiga. elkama pichog'ida.

Har bir fermada go'sht va go'sht mahsulotlarini xo'jalik ichidagi ehtiyojlar uchun ishlatish uchun ishlab chiqarish ehtiyojlari mavjud. Bunday holda, talab qilinadigan go'sht miqdorini yuqorida ko'rsatilgan

omillarni hisobga olgan holda so'yishdan oldin hayvonlarning tana vazniga qarab hisoblash mumkin.

Go'sht uchun hayvon so'yilganda, moliyaviy javobgar shaxs (usta, fermer xo'jaligi rahbari) hayvonni tasarruf etish to'g'risida dalolatnoma tuzadi, unda yil, oy, sana, fermaning nomi, inventar raqami, zoti, jinsi, yoshi, semizlik kategoriyasi, bosh soni, tirik vazni, kitob qiymati, nafaqaga chiqish sababi, tashxis ko'rsatiladi. , shuningdek, hayvon tayinlangan xodimning familiyasi, ismi va otasining ismi va imzosi. Aktning orqa tomonida hisob-fakturaga binoan omborga olib boradigan mahsulotning miqdori va ishlatilishi ko'rsatilgan. Hayvonni tasarruf etish to'g'risidagi dalolatnoma, moddiy javobgar shaxsdan tashqari, fermer xo'jaligining bosh chorva mollari bo'yicha mutaxassisi, bosh veterinar va sanitariya vrachi, cho'pon yoki chorvachilik bilan shug'ullanuvchi, cho'chqa va omborchiligi, ferma rahbari tomonidan imzolaniadi.

17-Mavzu: Majburiy so'yilgan hayvonlar go'shtini sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Reja:

1. Majburiy so'yilgan hayvonlar go'shtini veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.
2. Kasal holatida majburiy so'yilgan hayvonlar go'shtini sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.
3. O'lgan hayvonlar go'shtini veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Ba'zida mukammal sog'lom hayvon to'satdan paydo bo'ladigan har qanday mexanik kuchlarga duch kelganda, u shikastlanadi (sinish, siljish, tendon yorilishi) va uni ushlab turish iqtisodiy jihatdan zararli bo'ladi. Bunday hollarda, egasi hayvonni go'sht uchun qo'yishga qaror qiladi. Xuddi shu narsa hayvon to'satdan kolikaga, timpaniyaga, buralib qolishga yoki homila noto'g'ri joylashishi yoki tug'ruqdan keyingi parezning o'tkir zaharlanishi, bo'g'ilishi va bu holatlarida tug'ilmasa yuzaga keladi va bu holatlar majburiy deb ataladi. Majburan so'yish natijasida olingan go'sht bepul sotilmaydi. To'liq hajmda

laboratoriya tahlillari bilan, ya'ni majburiy bakteriologik tekshirish bilan veterinariya-sanitariya ko'rigidan o'tkazilishi kerak.

Zaharlanish natijasida o'ldirilgan hayvonlarning go'shti ham odamlar uchun xavf tug'diradi, shuning uchun uni erkin sotuvdan chiqarib tashlash kerak. Masalan, azotli o'g'itlardan foydalanish o'simlik ozuqalarida va o't o'simliklarining mushak to'qimasida nitratlar va nitritlarning to'planishiga olib keladi. Bunday go'shtni pishirish orqali osongina aniqlash mumkin. Agar pishirish paytida oddiy go'shtning rangi kulrang yoki oq rangga ega bo'lsa, unda nitrat yoki nitritlarning tarkibi bo'lsa, azot o'z ichiga olgan moddalarning tarkibiga qarab pushti-qizil rangdan g'isht-qizil ranggacha o'zgaradi. Nitratlar yoki nitritlar mavjud bo'lganda mushak to'qimalarining miyoglobini ular bilan o'zaro ta'sirlanib, nitrosomyoglobin hosil qiladi, ya'ni go'shtga qizil rang beradigan modda. Bunday go'sht sotilmaydi; u kolbasa yoki konserva sanoatiga yuboriladi.

Ba'zida hayvonlarning majburiy so'yish go'shtida ajnabiy mavjud hid va ta'mga ega bo'lib, ular hidli moddalar bilan ishlov berish va tanadagi ma'lum patologik jarayonlarning rivojlanishi bilan bog'liq. Bundan tashqari, kasal hayvonlarning go'shtida, jinsiy tanax (echki, bugs, yovvoyi cho'chqa, cho'chqa va boshqalar) va u hidni oladi ozuqa (projnoe, baliq ovqati, parchalanadigan lavlagi va sholg'om, shuvoq, to'shak buglari va boshqalar). Dorivor hid kamfora, kreolin, karbol kislotasi, zira urug'lari va boshqa hidli moddalarni iste'mol qilishdan kelib chiqishi mumkin. Ayrim kasalliklarda (emkar, yiringli-nekrotik jarayonlar va boshqalar) ko'pincha xiralashgan yoki yoqimsiz hid paydo bo'ladi. Ovqatlanish namunalarini tayyorlash paytida tashqi hidlarni osongina aniqlash mumkin. Chet ellik hidli go'sht oziq-ovqat maqsadlari uchun ishlatilmaydi; u rad qilinadi va hayvonlarning ozuqasi yoki texnik chiqindilarga yuboriladi. Agar majburan so'yilgan hayvonlarning go'shti sariq bo'lsa, keyin to'qimalarni em-xashak bilan bo'yashni farqlash kerak karotin va karotinoidlarning ko'pligi) va sariqlik. Agar sariqlik bo'lsa (gemolitik, parenximali, mexanik) barcha to'qimalar va hatto suyaklar sariq rangga bo'yalgan, keyin ko'zlarning sklerasi em-xashak bilan bo'yalmaydi, so'yishdan keyin sarg'ayish 24-48 soatdan keyin yo'qoladi. Sariqlik mexanik kelib chiqqan taqdirda ham yo'qolmaydi; go'shtning ta'mi va hidi o'zgaradi.

Majburiy so'yish go'shtida sog'lom hayvonlarning tana go'shtiga qaraganda tez-tez turli xil mushak guruhlari (diafragma, son, bel)

qalinligida ko'p qon ketish kuzatiladi (ayniqsa cho'chqalarda). Haydalgan (stressli) hayvonlarning go'shti, shuningdek, go'sht deb ataladi U quyuq rangi, kesimdagi yopishqoqligi, tez yomonlashishi, pH va fizik-kimyoviy anormalliklari bilan ajralib turadi. Transgen hayvonlarning go'shtini veterinariya-sanitariya bahosida aniq ehtiyot bo'lish kerak. Ma'lumki, bunday hayvonlarning go'shti tabiiy ravishda ko'tarilgan hayvonlarning go'shtidan farq qiladi. U kamroq yorqin rangga ega, yog 'kamroq refrakter, kolbasa esa qiyma go'shtda eriydi va kolbasa nonining kesilgan ko'rinishini o'zgartiradi. Transgen hayvonlarning yog'i oddiy tabiiy go'shtning yog'iga qaraganda ko'proq to'yinmagan kislotalarni o'z ichiga oladi.

Majburiy o'ldirilgan hayvonlarning go'shtini tayyorlash uchun, vijdotsiz egalar ma'lum bir bo'yoqlardan (sabzi sharbati, safro, oziq-ovqat qizil bo'yoqlari) uni mazali qilishlari yoki aksincha soda yoki oqartirish bilan qayta ishlashlari mumkin. Ko'pincha sotishdan oldin, tovuq tana go'shti egalari tomonidan soda bilan ishlov beriladi (pishirish soda eritmasida 1 ... 2 s uchun joylashtiriladi). Teri osti qatlamiga tushadigan soda uning hajmini oshiradi va teri noaniq va oq bo'lib qoladi, teri osti yog'ining ozgina qatlami tana go'shtiga ezgu sarg'ishlik beradi. Tovuqlar yoki broylerlarning bunday tana go'shtlarini baholashda nafaqat rangi, balki zichligi ham normaldan farq qiladigan terining va teri osti qatlamining holatiga e'tibor qaratish lozim.

Majburan o'ldirilgan hayvonlarning go'shti (ayniqsa buzoqlar, cho'chqalar, tovuqlar) go'sht savdogarlari tomonidan havo bilan puflanishi mumkin. Bunday qayta ishlovdan so'ng II toifadagi go'shtni I toifali go'sht yoki Yu-ning tana go'shti sifatida berish mumkin ... 14 kunlik buzoq 5 haftalik va yaxshi boqilgan hayvon sifatida sotilishi mumkin. Bunday holda, qizg'ish yoki pushti rang oq rangga aylanadi va go'sht yaxshi qonash ko'rinishini oladi.

Soxtalashtirishni yashirish uchun majburan o'ldirilgan hayvonlarning go'shtini bir necha soat davomida suvga qo'yish mumkin. Shu bilan birga, uning massasi asl, namlik va tashqi ko'rinishning 25% gacha ko'tariladi. Muzlatilgan go'shtda, qalbakilashtiruvchilar qon bilan suv bilan suyultiriladi, bu muz kristallarini dog' qiladi va u muzlatilgan butun xom go'shtga aylanadi. Muzlatilgan go'shtni sotishda sun'iy ravishda kiritilgan qon va suv aralashmasini ajratib ko'rsatish qiyin, ammo u eriganida ahamiyatli

sharbat miqdori chuqur qizil. Go'shtdan keyin bunday ishlov berish yomonroq saqlanadi va tezda belgilar paydo bo'ladi buzilish, shuning uchun uni erkin sotishga va sanoat ishloviga yuborishga yo'l qo'yilmaydi.

18-Mavzu: Mahsulotlarni tayyorlash va tashishda sud veterinariya sanitariya qoidalarining buzilishi.

Reja:

1. Klinik soglom hayvonlar va parrandalar.
2. Hayvonlar va parrandalarni avtomobil, temiryo'l va suv transporti yordamida tashish.
3. So'yish uchun hayvonlar va parrandalarni qoidalarini buzilishi.

So'yish uchun mo'ljallangan hayvonlar va parrandalar yig'ib olinadi, yuqumli kasalliklardan xoli bo'lgan holda atrof-muhitga zararli omillarni cheklash. Bunday holda, faqat klinik jihatdan sog'lom, yaxshi ovqatlanigan shaxslar tanlanadi. Chorva mollari tekshiriladi va namunaviy termometriya o'tkaziladi. So'yish uchun tanlangan hayvonlarga ovqatlanishda, turli qo'shimchalar va tuzdan foydalanishda cheklovlar mavjud bo'lgan sharoitlar ta'minlanadi. Hayvonlar va parrandalarni so'yish uchun yuqumli kasalliklar yuqadigan joylardan (cho'chqa isitmasi, erisipiloid, parranda pasturelozi va boshqalar) yuborish qarorga binoan yo'l qo'yiladi, davlat veterinariya xizmatining mintaqaviy organlari. Veterinariya qonunchiligiga binoan, homiladorlikning ikkinchi davrida hayvonlarni so'yish aktisiz so'yish uchun yuborish taqiqlanadi. Antibiotiklar, dorilar, akaritsidlar, zardoblar va vaksinalar qo'llanilganidan keyin hayvonlarning so'yish uchun yuborilishi yo'riqnomada ko'rsatilgan muddatdan ancha oldinroq bo'lishi mumkin emas.

So'yiladigan hayvonlarning guruhlari turlarga, jinsga va yoshga qarab belgilanadi. Shu bilan birga, yosh qoramollar, yosh qo'yalar, I va V toifadagi cho'chqalar va boshqalar ajratib olinadi, yuklashdan oldin hayvonlar raqamlanadi (etiketlanadi) va boqilgandan keyin 3 soat o'tqach. Har bir partiyaga, agar sayohat vaqti bir kundan ortiq bo'lsa, veterinariya guvohnomasi (1-shakl) yoki veterinariya guvohnomasi (4-a'lovi shakl), uch nusxada jo'natilgan izoh va sayohat daftarchasi

beriladi. Qo'shimcha hujjatlar noto'g'ri to'ldirilgan deb hisoblanadi, agar ular to'liq to'ldirilmagan bo'lsa yoki veterinariya qonunchiligida ko'zda tutilmagan shaxslar tomonidan berilmagan bo'lsa; ular turli xil rangdagi siyohda tuzatishlar, yashirin yozuvlar va eslatmalarni o'z ichiga olmaydi.

Hayvonlar go'shtni qayta ishlash zavodlari va so'yish joylariga avtomobil, temir yo'l, suv transporti orqali va ko'pincha kamroq kuyish orqali yuboriladi. Barcha transport vositalari ushbu turdagi hayvonlarni tashish uchun moslashtirilgan bo'lishi kerak. Shunday qilib, qoramol, otlar, cho'chqalar, qo'ylar va echkilarni tashishda, avtoulavlarning yon tomonlarining balandligi 140 sm gacha bo'lishi kerak; buning uchun tomonlar kuchli yog'och taxtalar bilan qurilgan. Chorva va parrandalarni issiqlik va sovuqdan himoya qilish uchun avtomobil tanasi tarpaulin bilan qoplangan. Buzoqlarni, qo'ylarni, cho'chqalarni, cho'chqalarni, cho'chqalarni maxsus chorva mollari transport vositalarida tashishda, tanada 2 ... 3 qism bo'lishi, hayvonlarning to'planishi va shikastlanishi tormozlash, burish, tik ko'tarilish va pastga tushish; bo'limlar hayvonlarning "siqilishiga" to'sqinlik qiladi. Avtomobil korpusining poli somon yoki hijob bilan, yozda esa qum bilan qoplangan. Avtotransportning korpusi toza, tashqi yuklardan xoli, yon tomonlarida o'tkir teshik va kesuvchi narsalar bo'lmasligi kerak. Parrandalar va quyonlar maxsus jihozlangan qafaslarda, o'tish qiyin bo'lgan tubdan tashiladi. Havo aylanishini yaxshilash uchun qafaslar avtoulavlarning korpuslariga balandlikda (to'rt dan ko'p bo'lmagan) o'rnatiladi. Hayvonlar va parrandalarni yuklash ferma tomonidan amalga oshiriladi tegishli qoidalarga rioya qilgan holda. Shunday qilib, masalan, ikki o'qli aravada yoki maxsus mikroavtobusda 8 tadan ortiq ot yoki tuya, 8 ... 20 bosh qoramol (30 tagacha), 45 ... 60 qo'y, 20 ... 40 to'ng'iz, 160 dan ortiq bo'lmasligi kerak. ... 320 quyon, 400 ... 500 tovuq, 250 g'oz. Maxsus jihozlangan platformalar hayvonlarni yuklash va tushirish uchun ishlatiladi. Shu bilan birga, turli guruhdagi hayvonlarning shikastlanishi, ifloslanishi va aralashishiga yo'l qo'yilmasligi kerak. Hayvonlarga muomala yumshoq va insonparvar bo'lishi kerak. Yuklash hayvonlarning egasi tomonidan amalga oshiriladi. Yuk tashish paytida hayvonlarning shikastlanishi yoki nobud bo'lishining barcha holatlari jo'natuvchiga tegishli. Tashish ta'minlanganda hayvonlarni vagonga jo'natishda bir kundan ko'proq vaqt, qo'shimcha ravishda ozuqa, inventarizatsiya sug'orish va yo'l

bo'ylab oziqlantirish uchun. Ozuqa uchun 3-sonli veterinariya guvohnomasi beriladi, qoramolni temir yo'l orqali etkazib berishni nazorat qilish konduktorlarga beriladi; bitta konduktor ikkita vagonga yirik qoramol yoki mayda kavsh qaytaruvchi mollarni va bitta cho'chqa bilan bitta vagonni xizmat qiladi. Qo'llanmalar boqish va sug'orish rejimiga rioya qilish, vagonlarda mikroiklimni saqlash, chorva mollari etishmasligi, chorva mollarini yo'qotish, yo'nalish davomida chorva mollarini yo'qotish va almashtirish, shuningdek, xavfsizlik qoidalarini buzish va shikastlanishga olib keladi. Ko'pincha transport qoidalarini buzganlik uchun da'volar yo'nalish bo'ylab hayvonlarning nobud bo'lishi natijasida yuzaga keladi. Hayvonlarni sotib olish va tashishda katta qoidabuzarliklar yuklashdan oldin hayvonlarni qonunsiz tekshirish, egalarining hayvonlarni mo'l-ko'l boqish va sug'orish yoki zaiflashtirilgan, yashirilgan kasal hayvonlarni yuborish urinishi bilan bog'liq. Hayvonlarni yaroqsiz va jihozlanmagan transport vositalariga (ayniqsa, avtomobillar, traktor aravalari) yuborish jo'natuvchi tomonidan buzilish hisoblanadi; tashilgan hayvonlar nobud bo'lgan taqdirda, jo'natuvchiga muayyan talablar va jazolar qo'llaniladi. Go'sht va boshqa oziq-ovqat mahsulotlarini tashish amalga oshiriladi, sanitariya pasportiga ega transport vositalarida; yukni kuzatib boradigan shaxslar tibbiy yozuvga ega bo'lishi kerak. Agar yuk shahar yoki viloyat tashqarisiga yuborilsa, transport vositalari 0 ... 4⁰S haroratda, muzlatilgan mahsulotlar uchun esa 11 ... 140⁰S haroratni ta'minlaydigan sovutish moslamalari bilan jihozlangan.

Xom-ashyo, go'sht va hayvonot mahsulotlarining boshqa mahsulotlarini yuborishda jo'natuvchi yukni yo'l davomida xavfsizligini ta'minlash uchun tayyorlaydi. Barcha turdagi yuklar, konteynerlar va qadoqlar GOST talablariga muvofiq bo'lishi kerak. Saqlash muddati o'tgan tovarlarni tashish taqiqlanadi. Avtotransport vositalariga yuklanganda hajm birligi normasi kuzatiladi: go'sht uchun bu 0,30 ... 0,45 t / m³, kolbasa va dudlangan go'shtlar - 0,50, yog'lar va yog'lar - 0,65 ... 0,80, baliq - 0,30 ... 0,40, tuxum va sut mahsulotlari - 0,30 ... 0,40 va boshqa yuklar - 0,30 t / m³.

Yuklashda tegishli me'yoriy hujjatlarga muvofiq tovarlarning muvofiqligini hisobga oling. Hayvonlar, xom ashyo va hayvonot mahsulotlarini alohida temir yo'l va temir yo'l transportida tashish qoidalari tasdiqlandi va amalga oshiriladi. Biroq, vijdotsiz ekspeditorlar ko'pincha buzishadi, pulni tejash va sovutgichni

keyinchalik sotish uchun tovarlarni tashish qoidalari. Safarning ma'lum bosqichlarida ular sovutish moslamalarini o'chiradilar, bu esa avtoulavlardagi haroratning ko'tarilishiga olib keladi va belgilangan joyga etib borishdan oldin ular yana kompressor agregatlarini yoqishadi va harorat normal holatga qaytariladi. Go'sht va boshqa tez buziladigan mahsulotlarni yuqori haroratlarda tashish paytida ular buzilish belgilariga ega bo'ladi; shubhali mahsulotlar sifatsiz mahsulotlarni jo'natishda. Bunday holatlarda javobgarlik yukni kuzatib boradigan shaxslarning zimmasiga yuklanadi, garchi jurnalidagi yozuvlar ushbu transport vositasida harorat o'zgarishini ko'rsatmasa. Ba'zan ular ataylab yo'lda vagonda haroratni ko'taradilar, agar yuk paytida 50 ... 100 kg gacha go'sht olib qo'yilgan bo'lsa; Bu massa kompressor bloklarini uzoq vaqt ishlamay qo'ygandan so'ng tana go'shtini (yarim tana go'shti) keskin sovutish paytida muz va qor hosil bo'lishi bilan qoplanadi. Agar yukni tushirish paytida mahsulotga zarar etkazish belgilari topilsa, ekspeditorlar ham bunga javobgardir, lekin ko'pincha transport buzilishini bilmagan holda mahsulotni qabul qiluvchisi xato qilib yuboruvchiga shikoyat qilishga harakat qiladi.

Tashish uchun mo'ljallangan xom ashyo markalangan bo'lishi kerak aniq shtamp yoki xarid maydoni ko'rsatilgan belgi. Eskirgan belgilarga ega bo'lgan go'sht va teri xom ashyolaritransportga yo'l qo'yilmaydi; O'rnatishdan oldin samoviy kelib chiqqan charm va mo'ynali xom ashyolar kuydirgi kasalligi uchun Ascoli usuli bo'yicha tekshiriladi. Quyon, qorako'l qo'zilari, quyon, nutriya va boshqa mayda hayvonlarning terilari kuydirgi uchun tekshirilmagan. So'yin terilari markalanmagan; ularni kompaniyaning yorliqlari bilan toylarda (vagonlarda vagonlarda) tashish. Ascoli usuli bilan sinovdan o'tmagan hayvonlarning xom terisini faqat ayrim korxonalarga olib kirishga ruxsat beriladi, ularning ro'yxati veterinariya va fitosanitariya nazorati federal xizmati tomonidan tasdiqlanadi.

Transport veterinariya-sanitariya bo'limlarining veterinariya xodimlari dispatcherlik xizmati vositasida hayvonlar bilan avtoulavlarning jadal harakatlanishini nazorat qilishlari va erishishlari kerak. Agar kasal hayvonlar tashib bo'lmaydigan bo'lsa, ularni tashish Davlat veterinariya inspeksiyasining talabiga binoan statsionar davolanish yoki so'yish uchun eng yaqin go'shtni qayta ishlash zavodiga olib boriladi. 2-sonli veterinariya guvohnomalari hayvonlardan olingan mahsulotlar uchun va 3-sonli so'yish va

ozuqaning texnik mahsulotlariga beriladi, yuk faqat hujjatlarda ko'rsatilgan stantsiyaga yoki punktga etkaziladi. Agar tekshirish paytida veterinariya talablari buzilganligi aniqlansa, transport veterinariya nazorati ushbu yukni ushlab turishi, uni izolyatsiya qilishi va sababini ko'rsatuvchi dalolatnoma tuzishi shart.

Belgilangan joyga tushirish veterinariya tomonidan nazorat qilinadi yukning sifat ko'rsatkichlariga va uning veterinariya va yuk tashish hujjatlariga muvofiqligiga e'tibor berib, qabul qiluvchiga xizmat ko'rsatish. Go'sht, sut, tuxum va hayvonlardan olingan boshqa mahsulotlar eksporti faqat veterinariya-sanitariya talablariga javob beradigan, tasdiqlangan ro'yxatga kiritilgan korxonalar tomonidan amalga oshirilishi mumkin. Veterinariya xizmati tomonidan nazorat qilinadigan tovarlarni sotib olish, yuklash, tashish va tushirish qoidalarini buzgan shaxslar ma'muriy va jinoiy javobgarlikka tortiladilar.

19-Mavzu: Sut, baliq va boshqa mahsulotlarni sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi

Reja:

1. Sut va sut mahsulotlarini sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.
2. Baliq mahsulotlari.
3. Tuxum va tuhum mahsulotlari.

JSST talablariga muvofiq har bir shtatda (Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti) barcha oziq-ovqat mahsulotlariga nisbatan o'z milliy talablariga ega. Shu bilan birga, ushbu mahsulotni me'yoriy hujjatlar talablariga mos kelmaslikning ruxsat etilgan chegaralari aniqlanadi. Biroq, vijdotsiz tadbirkorlar foyda olish uchun turli xil mahsulotlarni qalbakilashtirishning eng murakkab usullaridan foydalanadilar. Nazorat organlari nazorat ostida bo'lgan asosiy qalbaki mahsulotlar haqida xabardor bo'lishlari kerak.

Sut va sut mahsulotlari. So'nggi yillarda sezilarli darajada sut mahsulotlarining assortimenti o'sdi; yuzlab nomlar paydo bo'ldi, ularning aksariyati faol reklama qilinmoqda. Sut ma'lum texnologik xususiyatlarga ega. tabiiy sut, to'liq sut - u asosiy tarkibiy qismlarini

o'zgartirmasdan xom yoki pasterizatsiya qilingan; normallashtirilgan - yog 'miqdori 2,5 ga etkaziladi; 3,2; 3,5% va boshqalar; qayta tiklandi - quruq kukundan olingan va yog 'uchun normallashtirilgan; gee - sut va qaymoq aralashmasi (3 soat davomida 90°C gacha qizdiriladi), 4,5 yoki 6,0% gacha yog 'normallashtiradi; fortifikatsiyalangan - tarkibida normallashtirilgan va pasterizatsiya qilingan qo'shimchalar (askorbin kislotasi yoki uning tuzlari) mavjud; oqsil - yog'sizlantirilgan sut kukuni qo'shilishi bilan va yog 'miqdori 1 dan 2,5% gacha normallashtirilgan; kam yog'li - tarkibida 0,5% yog 'bo'lgan kremni ajratgandan keyin qoldiq. Sut kremi sutning yog'li qismini anglatadi: qachon yog 'miqdori 8; o'n; 15 va 20% - amalga oshirish uchun, va 35 da; 62; 73; 78% - sariyog 'ishlab chiqarish uchun. Shakar bilan quyultirilgan sut 26% namlik bug'langanda olinadi. Kukunli sut purkagichlarda olinadi; kazein, yog ' kaltsiy bolalar oziq-ovqat uchun kukun sutidan chiqariladi va bifidoaktiv polisakkaridlar, vitaminlar, o'simlik moylari va mikroelementlar kiritiladi.

Sutni soxtalashtirish sutning bir turini boshqasiga almashtirish orqali mumkin: sut - moysiz, tabiiy - normallashtirilgan, echki (eng qimmat) - shakar bilan quyultirilgan sigir (26% suv) - sterilizatsiya qilingan (73% suv). Sutni suv bilan suyultirish mumkin, uning tarkibini kamaytirish unga yog', soda, konservantlar, un va boshqa aralashmalar qo'shing. Sut singari biron bir mahsulot soxtalashtirilmagan. Ko'pincha u suv bilan suyultiriladi, bu aralashmaning zichligi o'zgarishiga olib keladi: agar siz sut va alkogolni aralashtirsangiz (1: 2), uni silkitib, plastinka yoki Petri idishiga quyding, unda tabiiy yoriqlar 5 ... 7 s ichida hosil bo'ladi va suyultirilgan - keyinroq Yog'li sutda mavimsi tus bor, uning bir tomchisi timoqqa deyarli ko'rinmaydigan suvli iz qoldiradi; bu lazzatsiz. Aqlsiz ishlab chiqaruvchilar yog'sizlantirilgan o'simlik yog'lari bilan "semirtiradi"; buni ta'mga qarab aniqlash mumkin emas, laboratoriya tekshiruvlari talab qilinadi. Sutga kraxmal, bo'r, soda, ohak, borik yoki salitsil kislotasi, gips, shakar qo'shilishi va boshqa qo'shimchalarni laboratoriya sinovlari yordamida aniqlash mumkin. Quyultirilgan sutning sifatiga alohida e'tibor qaratish lozim, chunki bankalarda tabiiy quyultirilgan sut bo'lmasligi mumkin, lekin suv, o'simlik moyi, soya oqsili, xushbo'ylashtiruvchi, emulsifikator, quyuqlashtiruvchi, ya'ni shirin mayonez aralashmasi bo'lishi mumkin. Bozorda yuzlab fermentlangan sut mahsulotlari mavjud Fermentlangan sut mahsulotlari ma'lum mikroorganizmlar tomonidan sutni maqsadli

navishda fermentatsiyalash orqali olinadi. Nordon sutni mezofil sut kislotasi streptokokkasi, achitilgan pishirilgan sut - termofil sut kislotasi streptokokklari va bulgariya bakillasi, varenets - sterilizatsiya qilingan sutdan achitqi pishirilgan sut usulida olinadi. Yogurtlar sutni achitqisiz ko'paytirish orqali olinadi, sut kislotasi streptokokklari va bulgar bakillalari va turli xil qo'shimchalar yordamida quruq yog'siz moddalarning tarkibi hisoblanadi. Atsidofil suti va boshqa atsidofil mahsulotlar achitqi orqali atsidofil bakillusining shilliq va shilliq bo'lmagan irqlari yordamida olinadi. Aralash fermentatsiya mahsulotlari (kefir, qaymoq va boshqalar) kefir qo'ziqorini yoki kumis smorodini qo'shganda ba'zi mahsulotlar bifidobakteriyalarni qo'shadi; ularda sut kislotasi va alkogolli fermentatsiya sodir bo'ladi. Smetana yog'i 10 ta pasterizatsiya qilingan kremdan olinadi; 20; o'ttiz; 36; Sut kislotasi, qaymoqli va aromatik streptokokklardan tayyorlangan achitqi yordamida 24 ° C haroratda 40% fermentatsiya. Pishloq sutni pasterizatsiya qilingan sutdan ishlab chiqariladi shirdon yoki sut kislotasi va undan keying zardobni ajratish. Pishloqni tvorog olinadi paydar mahsulotlari va turli xil plomba moddalari bilan protein pastalari. Danone sut kislotasi bilan fermentatsiya mahsulotlarini anglatadi stabilizator; tarkibida yog '(15%), kraxmal, qaymoq, qaymoqli sut va sut bakteriyalari konsentratsiyasi mavjud. Siz fermentlangan sut mahsulotlarini soxtalashtirishingiz mumkin bitta mahsulotni boshqasiga almashtirish (kefir - qatiq, yuqori yog'li tvorog - yog'siz, achitilgan pishirilgan sut - varenets va boshqalar). Smetana tarkibida kefirning mavjudligi alkogolli fermentatsiya paytida hosil bo'lgan karbonat angidrid pufakchalari bilan namoyon bo'ladi. Fermentlangan sut mahsulotlarini soxtalashtirishni aniqlash qiyinroq: suv bilan suyultirish, boshqa achitilgan sut mahsulotlarini smetana bilan aralashtirish, xorijiy qo'shimchalar, bo'yoqlar, lazzatlar, qaynatilgichlar va konservantlar kiritish. Smetana kefir, qatiq, suv, kraxmal bilan suyultiriladi, parhezli tvorog, o'simlik yog'i, gidrogenatsiya yog'lar va boshqalar. Hozirgi vaqtda sut va achitilgan sut mahsulotlarining taxminan 20-30 foizi me'yor talablariga javob bermaydi. Sut yog'ini o'simlik va vodorodlangan yog'larga almashtirish hajmi ortadi. To'g'ri smetana tanlash uchun siz uning tarkibini bilishingiz kerak. Haqiqiy smetana tarkibida faqat qaymoq va smetana mavjud; unda hech qanday qo'shimchalar yo'q. Smetana boshqa yuqori harorat sharoitida pasterizatsiya qilinmaydi,

sterillanmaydi yoki qayta ishlanmaydi. Uni amalga oshirish muddati bir haftadan oshmaydi; amalga oshirish muddatini uzaytirish uning qalbakilashtirilishini nazarda tutadi.

Baliq mahsulotlari. Baliq mahsulotlari guruhiga quyidagilar kiradi: baliq jonli, sovutilgan, muzlatilgan, tuzlangan, fume va quritilgan; baliq konservalari, pazandalik mahsulotlari, ikra, baliq bo'lmagan mahsulotlar. Aholi orasida eng ommabop tijorat baliq'i, losos, seld, sazan, cod, flounder va boshqa baliqlardir. Baliqni aniqlashda tananing shakli, boshi, og'zi, burmalari, dumi va tarozilari hisobga olinadi. Uxlab yotgan baliq suzmaydi, yon tomonida yoki tepasida suzmaydi qorin; gilllar o'z-o'zidan va konvulsiv holda yuzani siljitadi ko'p shilliq bilan qoplangan tanasi. Sovutilgan baliqning tana harorati -1 dan $+5^{\circ}$ S gacha, sun'iy muzlatish bilan -18° S, tabiiy sharoitda -10° S va muzlatilgan -6° S dan yuqori bo'lmagan muzlatilgan. Baliq ko'pincha jonli, yuqori qiymatga ega baliq sifatida sotiladi. qizil va oq baliqlarning kam qimmatli turlari bilan almashtiriladigan qizil ikra va piyoz turlari. Tushgan baliq suvda saqlanadi, tana vazni 15 ... 25% ga ko'tariladi va keyin muzlatiladi. Shu bilan birga, buzilgan baliq ko'pincha muzlatiladi. Baliqlarni turli xil partiyalardan muzlatish holatlari mavjud, ularning ba'zilari konservantlar, shu jumladan antibiotiklar bilan barqarorlashtirildi va normativ hujjatlar tomonidan bunga yo'l qo'yilmaydi. Muzlatilgan baliqlarda muzning ko'payishi ham texnologiyaning buzilishi deb hisoblanadi. Tuzlangan, quritilgan, soxtalashtirilgan baliq qayta turlanishi va bir turini boshqasiga almashtirish bilan bog'liq bo'lishi mumkin (Tinch okeanidagi seld Atlantika yoki Azov-Qora dengiz va boshqalar sifatida sotiladi). Ko'pincha, ishlov berish jarayonida past sifatli xom ashyolardan foydalaniladi, texnologik jarayonlar buziladi, ma'lum qo'shimchalar va konservantlar kiritiladi. Odatda past sifatli xomashyo sovuq chekish uchun ishlatiladi, chunki tutun buzilgan baliqning hidini yaxshilaydi. Bunday baliqlar bug'lanish joyida iflos hidni saqlaydi, nam sirtida, parchalanib ketgan tarozilarda va ichki a'zolarining parchalanishida. Konservlangan baliq odatda soxtalashtirilgan bo'lib, bir turni boshqasiga almashtirish, tuz yoki suv miqdorini ko'paytirish bilan amalga oshiriladi; retseptni buzish, yangi xom ashyoni eskirgan bilan almashtirish, noan'anaviy qo'shimchalarni qo'shish, baliqlarni yotqizish qoidalarini buzish. Kavanozlarda baliq jele, xaftaga, piyoz, ziravorlar, don va boshqa plomba moddalari

bo'linmasligi kerak. Konserva mahsulotlarida markirovkalar va vorliqlarni qalbakiylashtirish holatlari mavjud. So'nggi yillarda ikra deyarli hamma joyda sotilmoqda. Bilan birga noqonuniy ikra biznesi jami ikra ishlab chiqarishning 80 foizini tashkil qiladi. Er osti ikra ishlab chiqarish uni qazib olish joylarida rivojlanadi. Baliq ikra sotishga tayyor, qutilarga, shisha idishlar yoki bochkalarga germetik yopilgan. Baliq baliqlari ikra -2 ... -4 ° C, losos balig'i -4... -6 ° C da saqlanadi; ochiq ikra - bir haftadan ortiq emas. Agar tuxumdon tuxumdonning birlashtiruvchi to'qimasidan yomon ajratilgan bo'lsa, unda tuxumlar "yastik" deb ataladi; Yog 'va tuzning yuqori miqdori tufayli u zich tutarliliga ega. Baliqning tirikligini tuxumlarining egiluvchanligi bilan aniqlash oson, bubir-biridan ozgina miqdorda osonlikcha ajratiladi laponets. Ikra hidi bu turga mos kelishi kerak

Tuxum va tuxum mahsulotlari. Oziqlanish qiymati jihatidan, tuxum boshqa mahsulotlar orasida etakchi o'rinni egallaydi. Raf muddati va sifatiga qarab tovuq tuxumlari parhez va stol tuxumlariga bo'linadi. Xun tuxumlarining raf muddati - yotish kunidan tashqari 7 kun; alohida-alohida qizil bo'yoq bilan belgilangan. Stol tuxumlari 25 kungacha saqlanadi; muzlatgichda 120 kungacha saqlanganda, ular "oshxona muzlatgichlari" deb nomlanadi va ko'k bo'yoq bilan belgilanadi. Ohak tuxumlari maxsus guruhni tashkil qiladi. Xun va stol tuxumlari o'z vazniga qarab uch toifaga bo'linadi: tanlangan - kamida 65 g, I toifali - 55 va II darajadan kam bo'lmagan - 45 g dan kam bo'lmagan bedana, tuyaqush va gvineya parrandalari tuxumlari ham sotuvga qo'yilishi mumkin. Tuxumni baholashda, yo'lning holati, sarig'i, chig'anoqlari Tuxumni soxtalashtirish, qayta navlash tufayli mumkin (stol tuxumlari ko'pincha parhez tuxumlari sifatida sotiladi); parhez tuxumlarini 7 kun ichida emas, balki ancha uzoq vaqt davomida sotish yoki kichik nostandart tuxumlarni yoki 7 mm dan oshgan pogonali tuxumlarni sotish. Noqonuniy ravishda sotuvda tuxumlar bo'lishi mumkin (texnologiya, kichik yoki katta joy, manjet, mo'ylovli tuxum, sarob, hid, to'ldiruvchi, quyma). Agar tovuqlarga antibiotiklar berilsa, ular tuxumlarda to'planib, shu bilan ularning xavfsizligini oshiradi, ammo antibiotiklarning mavjudligi iste'molchilar uchun zararli emas. Muzlatilgan (melanj, oq, sarig'i) va quritilgan (tuxum kukumi, quruq oq, quruq sarig'i) tuxumlardan tayyorlanadi. Muzlatilgan tuxum mahsulotlarini ikki marta muzlatib qo'ymaslik kerak, chunki

muzlatilgan mahsulot konteynerining markazida hech qanday burma yo'q.

Tabiiy asal. Asal nektardan tayyorlangan va polen. Ko'pgina mamlakatlarda asal shakarga qaraganda 8 ... 10 baravar qimmat. Asal tabiiy shifobaxsh xususiyatlarga ega, ammo soxta asal bermaydi. Asalni tasniflash uning kelib chiqishi, ishlab chiqarish texnologiyasi va saqlash holatini ta'minlaydi. Asalari asalidan yasalgan va gulli (monofloral, polyfloral) bo'lishi mumkin. Honeydew asal gul rangidan (amberdan) farq qiladi qora rangga qarab), yopishqoqlik, qattiq mustahkamlik va yopishqoqlik, shuningdek, kul elementlarining yuqori miqdori (1,5% gacha), shamol bilan changlanadigan o'simliklarning gulchanglari mavjudligi. Asal asalini qo'rg'oshin asetat, ohak suvi bilan reaksiyada aniqlash mumkin. Gul asalining nomi botanikadan kelib chiqqan asal o'simlik turi. Bu o'simlikning gulchanglarini o'z ichiga olishi kerak: 10% dan (lavanta), 20% gacha (adaçayı), 30% gacha (akasiya, heather, karabuak, yonca, jo'ka, beda, kolza, sitrus), 35% gacha (kungaboqar), gacha. 45% (paxta, kashtan). Gul asallari monosakkaridlar bilan bir xil emas (glyukoza 45 ... 57,0%, fruktoza 37,6 ... 50,0, maltoza 0,8 ... 8,0, saxaroza 0,5 ... 0,9. %), aminokislotalar (metionin 1.4 ... 5.9%, fenilalanin 1.7 ... 7.3, glyutamin kislotasi 0.3 ... 1.8, valin va lizin 2.4 ... 3, 0%). Asalning faol kislotaligi (pH) 3,8 dan 7,0 gacha, diastaza fermenti esa 4,5 dan 25 gacha va undan yuqori.

Asal tabiiy gulni almashtirish orqali qalbakilashtirilgan sun'iy yoki to'ldirilgan. Asal asalini osongina aniqlash mumkin polen borligi va qo'rg'oshin asetat bilan reaksiyasi uchun mikroskopiya. Asalga suv, granulatsiyalangan shakar, shinni, kraxmal, jelatin, texnik glyukoza, sun'iy ravishda tayyorlangan shakar siropi, makkajo'xori siropi, un va boshqalar qo'shilishi mumkin. Barcha soxtalashtirishlarni laboratoriya sinovlari yordamida aniqlash mumkin (kraxmal - bariy xlorid eritmasi bilan reaksiya natijasida, jelatin) - taninning suvli eritmasi bilan reaksiya natijasida va boshqalar. Asalarilarni shakar siropi, shinni, sharbatlar bilan boqish orqali olingan asal ham soxta deb hisoblanadi, chunki unda gul nektarlari va gulchanglari mavjud emas. Suyuq pishmagan yoki qizdirilgan asal ham xaridorlarga soxta deb tan olingan.

O'simlik moylari. Makkajo'xori, xantal, paxta urug'i, soya, yerfistigi, zaytun, kunjut, xurmo, kolza yog'i va boshqalar sotiladi. Tozalash darajasi va shunga mos ravishda ozuqaviy qiymatning pasayishi nuqtai nazaridan, moy tozalanmagan, gidratlangan,

tozalangan (zararsizlantirilmagan yoki deodorizatsiya qilinmagan), zararsizlantirilgan (dezodorizatsiya qilinmagan yoki deodorizatsiya qilinmagan) bo'lishi mumkin. O'simlik moylari noto'g'ri to'ldirilganligi sababli soxtalashtirilgan va bir turni boshqasiga almashtirish. Masalan, tozalanmagan kolza yog'ini oziq-ovqat uchun ishlatish mumkin emas, ammo u boshqa nom bilan sotiladi; kungaboqar yog'i soya yog'i bilan almashtiriladi, ko'pincha moylar genetik jihatdan o'zgartirilgan urug'lardan va mevalardan olinadi va hokazo. Yog'lar ishlab chiqarish texnologiyasi, retsept tarkibi va tozalash texnologiyasi buzilganligini ko'rsatadi. Aholi orasida zaytun moyiga talab katta bo'lganligi sababli, u ko'pincha kungaboqar, soya, paxtali, kolza va siyultiriladi. boshqa kam qimmatli moylar. Sanoat moylari (kastor, zig'ir tolasi) qutulish uchun sotilgan holatlar mavjud. O'simlik yog'larining yaroqlilik muddati 4 ... 8 oy, shuning uchun uni ko'paytirish uchun konservantlar va antioksidantlar qo'shiladi; agar qadoqdagi bunday qo'shimchalar haqida ma'lumot bo'lmasa, bu ham qalbakilashtirishdir.

20-Mavzu: Sud veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun namunalar olish qoidalarining buzilishlari.

Raja:

1. Veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun namunalar olish usullari.
2. Baliq va sut mahsulotlaridan namunalar olish qoidalarini buzilishlari va o'simlik mahsulotlaridan namuna olish standartlari.

Veterinariya-sanitariya ekspertizasi va laboratoriya tahlili uchun xom ashyo va oziq-ovqat mahsulotlarini olish uchun ma'lum bir sxema bo'yicha o'rtacha (yoki o'rtacha), past va o'rtacha sifat namunalari olinadi. Go'sht va go'sht mahsulotlaridan, baliqlardan, baliq mahsulotlaridan, sut va sut mahsulotlaridan namuna olish tartibi tasdiqlandi, bozorlarda asal, yog'lar, yog'lar, yangi va konservalangan o'simlik mahsulotlaridan namunalar olish tartibi tasdiqlandi. Go'sht namunalari veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun olinadi kesish sohasida; fasya hajmidagi fleksor va ekstensor 8 x 6 x 6 sm yoki og'irligi 250 ... 300 g. Agar bakteriologik tadqiqotlar o'tkazish

rejalashtirilgan bo'lsa, unda uchta limfa tugunini (yuzaki bachadon, yuzaki inguinal va yonbosh ichaklardan birini) oling. Tana go'shtida patologik jarayonlar mavjud bo'lganda, o'zgartirilgan to'qimalar va mintaqaviy limfa tugunlari olinadi. Kolbasa laboratoriyasini tahlil qilish uchun 200 ... 250 g dan ikkitadan kam namunalar Yarim tayyor mahsulotlarni boshqarish uchun kamida 10 dona oling. 2 ... 3 qutidan. Konserva va o'simlik mahsulotlarini ishlab chiqarish laboratoriyalari uchun namuna olish GOSTda keltirilgan tadqiqot usullariga muvofiq amalga oshiriladi.

Bozorlarning veterinariya-sanitariya ekspertizasi laboratoriyalarida, sabzavot bazalari korxonalarida va sertifikatlash uchun sinov markazlarida tadqiqot o'tkazish uchun namunaviy standartlar farq qiladi. Ishlab chiqarish va sinov laboratoriyalari uchun butun ruscha namuna olish standartlari qo'llaniladi va bozorlar uchun ular Davlat veterinariya xizmati tomonidan ishlab chiqiladi va har bir viloyatning tuman (shahar) ma'muriyati tomonidan mustaqil ravishda tasdiqlanadi. Munozarali masalalarda yoki namuna olish komissiya tomonidan amalga oshirilganda, tanlov to'g'risidagi hisobot imzo bilan kamida uch kishi.rasmiylashtiriladi. Namuna olishda, birinchi navbatda, umumiy qoidalarni hisobga oling. Namunalar mahsulotlarning turini va yangiligini aniqlash uchun laboratoriya usullari, kimyoviy-toksikologik, radiologik va bakteriologik (mikrobiologik) tahlillar turlari bo'yicha ko'rsatmalar bo'yicha va namunalar bo'yicha GOST talablariga muvofiq alohida-alohida olinadi. Namunalar GOST 7631-85 bo'yicha "Baliq, dengiz sutemizuvchilar, dengiz umurtqasizlari va ularni qayta ishlash mahsulotlari », GOST 26668-85" Oziq-ovqat va lazzat mahsulotlari "va GOST 13490-80. Mahsulotning ma'lum bir turi uchun namuna olish standartlari mavjud bo'lmaganda, hajmlar, namunalar massasi ushbu mahsulot uchun normativ hujjatlarga muvofiq olinadi. Namunalar o'ramsiz va qadoqlangan xom ashyo partiyasidan olinadi. Ochiladigan qadoqlash birliklarining soni tegishli xom ashyo va mahsulotlar uchun amaldagi standartlar, GOSTlar, Tular va boshqalar bilan belgilanadi. Agar xom ashyo va mahsulotlar uchun standartlar va texnik xususiyatlar mavjud bo'lmasa, ularning umumiy sonining 5% qadoqlash birligi ochiladi, lekin kamida 5 ta. Tayyor mahsulot namunasini olishdan oldin tekshirish kerak butun partiyani oling, so'ngra shaxsiy qadoqlash bo'linmalarini oching, va organoleptik baholashdan so'ng (tashqi ko'rinishi, rangi, hidi, tuzilishi

va ta'mi) vazn yoki miqdor bo'yicha namuna oling. Mikroskopik tadqiqotlar uchun fizik-kimyoviy va organoleptik tahlillar uchun namunalar olishdan oldin namunalar olinadi. Mikrobiologik tahlillar uchun namunalar steril asbob bilan (pichoq, qoshiq, zond, cumbiz, munlagich) olinadi, steril idishga joylashtiriladi, ikki qatlam qog'oz bilan qoplanadi va ip bilan bog'lab qo'yiladi yoki steril qog'ozga o'ralladi. Kichik qadoqdagi iste'molchi mahsulotidagi mahsulot namunalari iste'mol paketining massasi va hajmiga qarab bir yoki bir neçta birliklar miqdorida tanlangan. Namunalar transportdagi mahsulotlardan yoki katta o'lchamdagi iste'mol idishlaridan olinadi yoki turli chuqurlikdagi va sirtidan turli joylardan olinadi. Aralashgandan keyin suyuq, pasta mahsulotlardan namunaning bir qismini namuna oluvchi steril idishga solinadi. Tez buziladigan ovqatlanish uchun vaqt oralig'i namuna va tahlilni minimal darajada ushlab turish kerak. Bunday namunalar 0 dan 4 ° C gacha bo'lgan haroratda 6 soatdan ko'p bo'lmagan vaqt davomida saqlanishi mumkin. Texnologik jarayon davomida namunalar olayotganda, tadqiqot davri ham minimal bo'lishi kerak. Veterinariya-sanitariya ekspertizasidan o'tgan go'sht va markali, yangi, ochilmagan go'shtning alomatlari bo'lishi kerak, ular begona hidsiz va rangi va ichilligi bilan standartga mos bo'lishi kerak. Bunday go'shtni laboratoriya tadqiqotida ko'rsatkichlar yangi go'shtga mos kelishi kerak. Agar go'shtning pishiqligini tasdiqlovchi natijalar olinsa, veterinariya markalarini kesib tashlash kerak va bunday go'sht hayvonlarga yem yoki go'sht va suyak ishlab chiqarish uchun yuborilishi kerak. Namuna tayyorlash, mahsulotni suyultirish shunga muvofiq amalga oshiriladi GOST 26669-85 "Oziq-ovqat mahsulotlari". Tahlil qilishdan oldin tanlangan barcha namunadan maydalash, aralashtirish, maydalash orqali bir hil massa tayyorlanadi. Namunalar qaychi, skalpel, elektr homogenizatorlar (mikro maydalagich), ohak bilan maydalanadi. Silliqlash usulini tanlash mahsulot turiga va uning tutarliligina bog'liq. Steril kvarts qumi yordamida qattiq mustahkamlik mahsulotlarini maydalang. Yog tarkibidagi ovqatlar suv hammomida, ichkarida isitiladi termostatni yoki quritish idishni 40 ... 45 ° S gacha qizdiring va aralashtiring. Muzlatilgan ovqatni namuna yoki buyum ichida 0 ... 1°C haroratgacha oldindan eritib yuboriladi. O'rtacha tayyorlangan namunadan 10 g namuna olinadi, asta-sekin unga 90 ml suyuqlik qo'shing, shunda dastlabki suyultirish olinadi (1 (H). Olingan suspenziya yaxshilab

aralashtiriladi yoki silkitiladi, xona haroratida qoldiriladi va 3 ... 5 daqiqadan so'ng supernatant suyuqlik tekshiriladi.

Kichik baliq va boshqa suv organizmlari, dengiz savdosining baliq bo'lmagan ob'ektlari, istiridye, sut va boshqalar 3 ... 10 dona miqdorida tanlanadi. Sinov partiyasining turli joylaridan tortib sterillangan shisha idishga qayta tortiladi va olingan namunaning massasi farq bilan aniqlanadi. Keyin, 1: 10 nisbatda suyultirish uchun steril suyuqlik quyiladi, agar bu bajarilmasa, u holda suyuqlikni iste'mol qilish hisobga olinadi. Katta baliq va boshqa suv organizmlari, dengiz baliqchiligining baliq bo'lmagan ob'ektlarining katta namunalari 3 donadan ko'p bo'lmagan miqdorda tanlanadi. Har bir namunada teri va mushaklari bo'lgan qismlar ichaklarga ta'sir qilmasdan bir necha joydan kesiladi (paramolitik vibrianni aniqlash uchun namunalar bundan mustasno), taxminan 4 sm², 4 ... 5 mm qalinlikdagi va shishaga joylashtirilgan. Keyin kichik narsalarni o'rganishda davom eting. Terining sirtini turli qismlaridan steril suyuqlik bilan namlangan botqoq bilan baliqlarni va boshqa suvli organizmlarning yirik namunalarini, sut va tuxumdonlarning umumiy mikrobia sonini aniqlashga ruxsat beriladi. Shunda supurgi 100 ml steril suyuqlik bo'lgan idishga botiriladi, Muzlatilgan baliq va umuman boshqa suvli organizmlarning namunalari yoki muzlatilgan xom yarim tayyor mahsulotlardan, shu jumladan sut va ikra, 2 ... 3 donadan iborat 3 ta blokdan (joylardan) (ikra va sut - taxminan 100 g) olinadi. Namunani 2 ... 5°C haroratda tayyorlashdan oldin eritiladi. Og'irligi muzlatilganidan keyin darhol olinadi, ammo muzdan tushirish boshlanganidan keyin 18 soatdan kechiktirmay. Bir hil mustahkamlik mahsulotlarini 1 soat davomida 18 ... 20°C haroratda yoki 35°C da termostatda 15 daqiqadan ko'p bo'lmagan vaqt davomida eritib yuborish mumkin. Olingan namunaning umumiy og'irligi taxminan 300 g bo'lishi kerak; agar iste'mol konteyneridagi mahsulotning massasi ushbu chegaralar ichida bo'lsa, namunadagi to'plamlardan bitta paketni oling va tahlil qilish uchun uning tarkibini foydalaning, agar namunaning massasi 300 g dan ortiq bo'lsa, unda paketning tarkibiy qismlarini turli joylardan olinadi. Kolbasa steril qog'ozga o'lchamiga qarab 1 ... 3 dona miqdorda tanlanadi. Tahlil qilishdan oldin, qoplangan mahsulotlarning yuzasi artib, alkogol bilan isitiladi.

Kichkina kolbasa yoki bitta yirik bo'lakdan kamida 300 g og'irlikdagi qopqoqsiz namuna olinadi, buning uchun qopqoq ochilib,

uzunligi bo'yicha ikki bo'lakka bo'linadi va taxminan 5 sm chetga chiqib, bo'laklar nonning yarmining yon va markaziy qismlaridan kesiladi. Tayyor mahsulotlarning namunalari (to'liq kesilmagan, kesilmagan baliq, bo'lak, tana go'shti, balichok va boshqalar) umumiy og'irligi 500 g dan oshmaydigan uch birlik transport qutilariga (qutilariga) qadoqlanganidan keyin olinadi, agar mahsulot iste'molchilishida bo'lsa, uning og'irligi 500 dan kam d (plastik sumkalar, qutilar, metall yoki polimer qutilar), keyin 1 ... 3 qadoqlash birligi uning yaxlitligini buzmasdan tahlil qilish uchun olinadi; Namuna og'irligi 300 g dan oshmaydi. Tahlil qilishdan oldin bankani yuvish, quritish, alkohol bilan kuydirish, polimerni spirtli ichimlik bilan artib, to'liq ochish va tarkibini maydalash kerak.

21-Mavzu: Toksikoinfeksiyalar va toksikozlarning sud veterinariya ekspertizasi va tekshiruvi.

Reja:

1. Bakteriyal kelib chiqadigan toksikoinfeksiyalar va toksikozlarni sud veterinariya tekshiruvi.
2. Zooantropozonoz kasalliklar.
3. Go'sht va go'sht mahsulotlarida uchraydigan toksikoinfeksiyalar.

Oziq-ovqat mahsulotlari bilan bog'liq 200 ga yaqin ma'lum kasalliklar mavjud mahsulotlar. Bitta yoki ommaviy ovqatlanishni keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan 18 turdagi bakteriyalar, 26 turdagi parazitlar, shu jumladan protozoa, 9 guruh viruslar, 4 guruh biotoksinlar, 9 guruh kimyoviy moddalar, 3 guruh biologik faol moddalar, turli xil toksik o'simliklar, qo'ziqorinlar, oziq-ovqat qo'shimchalari va boshqalar mavjud. odamlarni zaharlash. JSSTning Oziq-ovqat mahsulotlari bilan zaharlanishdan zaharlanish markazi har yili azob chekmoqda rivojlangan davlatlar aholisining qariyb 30%. Rivojlanayotgan mamlakatlarda vaziyat yanada keskinlashadi: JSST ekspertlarining ma'lumotlariga ko'ra, 1999 yilda 5 yoshgacha bo'lgan 1,8 million bola ovqat va suvdan kelib chiqqan, patogenlar bilan zaharlangan, toksikozdan vafot etgan. Shunday qilib, oziq-ovqat xavfsizligi muammosi ekologik ofatlar muammosining universal

ahamiyati nuqtai nazaridan kam emas. Ko'pgina mamlakatlarda bakterial kelib chiqadigan toksikoinfektsiyalar va toksikozlar eng keng tarqalgan. 1994 yilda Rossiyada sog'liqni saqlash sohasidagi hisob-kitoblarga ko'ra, oziq-ovqat toksikozidan etkazilgan zarar 26,4 milliard rublni tashkil etdi. Amerika Qo'shma Shtatlarida har yili ko'plab shtatlarda salmonella infektsiyasining 40 ming holati qayd etiladi; yiliga 500 kishini o'ldiradi. Ta'kidlanishicha, aholining oziq-ovqat balansining katta qismi hayvonot mahsulotlaridan iborat bo'lgan mamlakatlarda toksik infektsiyalar ko'proq uchraydi va baliq ko'p iste'mol qilinadigan joylarda - bakterial toksikoz kelib chiqishi kupayadi.

Hayvonlardan olingan oziq-ovqat mahsulotlari inson salomatligi uchun katta xavf tug'diradi, chunki ular ko'plab zoonoprotonotik kasalliklarning qo'zg'atuvchi omili va mikroorganizmlar uchun qulay naslchilik omili bo'lib xizmat qiladi (mahsulotdagi sezilarli o'zgarishsiz). Bu holda oziq-ovqat toksikozining qo'zg'atuvchilari bilan bakterial ikkilamchi ifloslanishi oziq-ovqat zanjiri bo'ylab hayvonlarning ozuqasidan ishlab chiqarishgacha paydo bo'lishi mumkin. Hayvonlar va mahsulotlarning xalqaro savdosini kengaytirish hayvonlar kelib chiqishi, atrof-muhitdagi o'zgarishlar, so'yish, qayta ishlash va saqlash uchun intensiv texnologiyalarni ishlab chiqish; umumiy ovqatlanish tarmog'ining kengayishi odamlarda oziq-ovqat zaharlanishi va toksik infektsiyalarning tarqalishiga yordam beradigan omillardir. "Oziq-ovqat mahsuloti paydo bo'ladigan zoonozlar" deb nomlangan ma'lumotlarga ko'ra, birlamchi kasallanish ikkinchi darajali oziq-ovqat zaharlanishiga qaraganda kamroq ahamiyatga ega. Shuning uchun, ular paydo bo'lganda, nafaqat mahsulotning kelib chiqishini, balki ishlab chiqarish, saqlash sharoitlarini ham o'rganish kerak va uni aholi uchun amalga oshirish kerak bladi.

Toksik uchun sud-veterinariya ekspertizasini o'tkazishda bakterial kelib chiqishi koinfektsiyasi va toksikozi, veterinariya mutaxassisi, sanitariya-epidemiologiya xizmati xodimlari bilan birgalikda, birinchi navbatda, odamlarning zaharlanishining sababi va paydo bo'lgan kasallikning qo'zg'atuvchisi manbai haqidagi savolni hal qilishi kerak. Ko'pincha toksikoinfektsiyalar hayvonlar va parrandalardan olingan go'sht va go'sht mahsulotlarini salmonellyoz bilan kasallanganida qayd etiladi.

Hayvonlarda klinik ahamiyatga ega septik kasallikni keltirib chiqaradigan salmonellalarning ko'p turlari odamlarda toksik infeksiyani keltirib chiqarishi mumkin. Tovuqlarda salmonellyozni keltirib chiqaradigan, ammo toksik infeksiyani keltirib chiqarmaydigan salmonella turlari gallinarum va pullorum istisnolardan iborat. Ikkilamchi salmonellyoz bilan kasallangan hayvonlarning go'shti ko'pincha odamlarda zaharli infeksiyaning qo'zg'atuvchisi sifatida qayd etiladi. Salmonellalar bilan zararlangan go'sht deyarli yo'q organoleptik o'zgarishlar, chunki bu mikroblar yo'q proteolitik fermentlarni ishlab chiqaradi va hidsiz gaz hosil qilmaydi. Shuning uchun aholi bunday go'sht va mahsulotlarni qo'rqmasdan iste'mol qiladilar. Salmonella etiologiyasi bilan zaharlanishning xarakterli belgisi bu kasallikning to'satdan boshlanishi va massivligidir. Odamlarda salmonellyoz, ishlatiladigan ovqatda patogen mavjud bo'lganda va issiqlik bilan ishlov berish etarli bo'lmaganda yuzaga keladi. Go'sht va boshqa mahsulotlarni harorat sharoitlarini buzgan holda saqlash Salmonella va ularning chiqindi mahsulotlarining ko'p to'planishiga olib keladi, bu esa kasallik xavfni oshiradi. Axlat odatda suyuq, ba'zida gaz va shilimshiq aralashish bilan yashil rangga bo'yalgan bo'ladi. Kasallikning og'ir holatlarida intoksikatsiyaning boshqa belgilari kuzatiladi: ko'ngil aynishi, qusish, mushaklarning titroqlari, yuzning rangi pasayishi, qon bosimining pasayishi.

22-Mavzu: Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida chegara, bojxona va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi.

Reja:

1. Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlari to'g'risida tushuncha

2. Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlari tuzilmasi

1 Ushbu Yo'riqnoma MDHga a'zo davlatlarning veterinariya sohasidagi davlatlararo Kengashi Bishkek shahri 25 aprel 1997 yildagi yig'ilishning Qarorini bajarish maqsadida "MDHga a'zo davlatlarda davlat veterinariya nazorat ostidagi tovarlar guruhlar uchun yagona veterinariya guvohnomalar va sertifikatlarni joriy etish to'g'risida" ishlab chiqilgan va MDH mamlakatlari hududida barcha yuridik va

jismoniy shaxslar uchun, ularning idoraviy bo'ysunishidan va mulkchilik shakllaridan qat'i nazar, ular baliqlar (boshqa suv organizmlari), asalarilar, qushlar va hayvonlar ovlab olish, kelib chiqishi hayvonotga mansub mahsulotlar, shuningdek hayvonlar, parrandalar, baliqlar, asalarilar uchun ozuqa va ozuqa tarkibiy qismlarini ishlab chiqarish, sotib olish, qayta ishlash, tashish, saqlash va sotishda bajarilishi shart.

2. Davlat veterinariya nazorati ostidagi tovarlar (bundan buyon matnda "tovarlar" deb yuritiladi) sotib olish, tashish, qayta ishlash, saqlash va sotish faqat veterinariya-sanitariya holatini va uning chiqish joyini tavsiflovchi hamda 1-dan 9- ilovalarga muvofiq berilgan veterinariya kuzatuvchi hujjatlari mavjud bo'lganda ro'xsat.

2.1. Veterinariya guvohnomalarining 1, 2, 3-shakllari bilan MDHga a'zo mamlakatlari hududlarida tashish paytida tuman (shahar) tashqarisiga olib chiqishda 1.1.- 2.1.- 3.1- ilovalarda keltirilgan tovarlar kuzatib boriladi.

4-sonli veterinariya guvohnomali bilan tuman (shahar)ning ichida tashiladigan veterinariya nazorati ostidagi tovarlar kuzatib boriladi.

5-sonli (a, b, s, d, e) shakldagi veterinariya guvohnomali bilan veterinariya nazorati ostidagi tovarlar eksport qilinadi.

3. 1, 2, 3- sonli shakldagi veterinariya guvohnomali tuman (shahar) davlat veterinariya xizmatining veterinariya vrachlari tomonidan beriladi, ularning ro'yxati tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori tomonidan tasdiqlanadi.

4-sonli veterinariya spravkalari davlat va ishlab chiqarish veterinariya xizmatlarining veterinariya mutaxassislari tomonidan beriladi.

5-sonli (a, b, s, d, ye) shakldagi veterinariya sertifikatleri chegara nazorati veterinariya punktlari veterinarlari tomonidan beriladi.

3.1. Tovarlar tuman (shahar) ichida tashishda 4-shakldagi veterinariya spravka davlat yoki ishlab chiqarish veterinariya xizmati muassasasining (bo'linmasining) veterinariya mutaxassisi tomonidan imzolanadi va ushbu muassasa yoki bo'linmaning muhri bilan tasdiqlanadi.

3.2. Viloyat, respublika bo'ysunuvidagi shahar xududi ichida tovarlarni tashishda 1- 2-, 3- sonli veterinariya guvohnomali shakllarni tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori yoki u

vakolat bergan ushbu tuman (shahar) veterinariya boshqarmaning (bo'limining) veterinari vrachi tomonidan imzolanadi va tuman (shahar) veterinariya boshqarmaning (bo'limining) muhri bilan tasdiqlanadi.

3.3. Mamlakat ichida tovarlarni tashishda veterinariya guvohnomalarining 1, 2, 3-son shakllari tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori yoki ushbu tuman (shahar) veterinariya bo'limining o'zi vakolat bergan veterinar tomonidan imzolanadi, "Maxsus belgilar" katakida viloyat, respublika bo'ysunuvidagi shahar bosh davlat veterinariya inspektorining ruxsatnomasi raqami va sanasi ko'rsatilgan holda tuman (shahar) veterinariya boshqarma (bo'limi)ning muhri bilan tasdiqlanadi.

3.4. MDHga a'zo mamlakatlarga tovarlarni tashishda veterinariya sertifikatlarining 1-, 2-, 3- sonli shakllari tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori yoki u vakolat bergan tuman (shahar) veterinariya boshqarma (bo'limi) veterinari vrachi tomonidan imzolanadi va boshqarma (bo'lim) muhri bilan tasdiqlanadi, shuningdek respublika bo'ysunuvining shahar yoki viloyat veterinariya boshqarmasi (bo'limi) yoki u vakolat bergan veterinariya vrachning imzosi va respublika bo'ysunuvidagi shahar yoki veterinariya boshqarmasi (bo'limi) muhri bilan tasdiqlanadi.

3.5. Tovarlarni eksport qilishda 1-,2-,3-sonli shakldagi veterinariya sertifikatlari tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori yoki u vakolat bergan ushbu tuman (shahar) veterinariya boshqarmaning (bo'limining) veterinariya vrachi tomonidan imzolanadi, "Maxsus belgilar" katakida mamlakatni veterinariya boshqaruv organing raqami va oy-kun, yili (sana) ko'rsatiladi.

Respublika bo'ysunuvidagi shahar yoki viloyat bosh davlat veterinariya inspektorining ruxsatnomalari asosida tovarlarni eksport qilishda "Maxsus belgilar" katakida berilgan ruxsatnomaning raqami va sanasi ko'rsatiladi.

3.6. Eksport qilinadigan tovarlar uchun chegara veterinariya nazorat punktlari tuman (shahar) davlat veterinariya xizmati tomonidan berilgan veterinariya guvohnomasi o'rniga 5-sonli (a, b, c, d, ye) shakldagi veterinariya sertifikatini beradi.

3.7. Mamlakatga import orqali kiradigan tovarlar uchun chegara nazorat punktlari eksport qiluvchi mamlakatning veterinariya

sertifikatlari o'rniga 1-, 2-, 3- shakllardagi veterinariya guvohnomalari beriladi.

3.8. Mudofaa vazirligi, ichki ishlar vazirligi, boshqa vazirliklar va idoralarning idoraviy veterinariya xizmatlari o'zlariga tegishli bo'lgan va ushbu idoralar doirasida foydalaniladigan tovarlarni tashishda 1,-2,-3- sonli shaklida veterinariya guvohnomalarini veterinariya nazorati punktlariga berishga ruxsat beriladi, mamlakatning Mudofaa vazirligi harbiy dengiz bazalarida va harbiy aerodromlarda ushbu tovarlarni eksport qilish paytida 5-sonli shaklida veterinariya sertifikatlari beriladi.

3.9. Tuman (shahar) ichida soni 5 boshgacha bo'lgan hayvonlarni yuborishda veterinariya guvohnomasining 4 - sonli shakldagi "Maxsus belgilar" katakida; MDHga a'zo mamlakatlari ichida – veterinariya guvohnomasining 1-sonli shakldagi "Maxsus belgilar" katakida; eksportga yuborilganda – veterinariya sertifikatining 5A-sonli shaklining tegishli jadvalida laqabi va raqami ko'rsatilgan ro'yxat (naslli bo'lmagan hayvonlar uchun), shuningdek, jinsi, zoti, yoshi (naslli hayvonlar uchun).

Hayvonlarni 5 boshdan ortiq miqdorda tashishda veterinariya guvohnomasi, spravkasi, sertifikatiga veterinariya kuzatuvchi hujjatini bergan veterinariya xizmati muassasasi (bo'linmasi) muhri bilan tasdiqlangan ro'yxat ilova qilinadi..

3.10. Agar hudud hayvonlar va parrandalarning karantin kasalliklari bo'yicha sog'lom bo'lmagan bo'lsa, veterinariya hujjatlari yuqorida turgan bosh davlat veterinariya inspektorining ruxsati bilan beriladi.

4. Veterinariya kuzatuvchi hujjatlarining blanklari qat'iy hisobot blanklar bo'lib, ular veterinariya mutaxassislariga raqamlangan va shnurlangan ko'rinishda beriladi.

4.1. Veterinariya hujjatlarining shakllari quyida chop etiladi:

- Markaziy, respublika bo'ysunuvidagi viloyatlar, shaharlar bosh davlat veterinariya inspektorlari, davlat chegarasi va transportdagi davlat veterinariya nazorati boshqarmalari boshliqlari va veterinariya idoraviy xizmatlari rahbarlarining talabnomasiga binoan;

- bir varaqda, agar kerak bo'lsa,- old va orqa tomondan;

1-sonli shakl – -binafsha rangdagi dekorativ ramka va ko'k fonni tashkil etuvchi maxsus naqsh qo'llanilishi bilan;

2-sonli shakllar – kulrang rangdagi bezak ramkasini va pushti fonni tashkil etuvchi maxsus naqshni qo'llash bilan;

3-sonli shakllari – jigarrang rangli dekorativ ramka va sariq fonni tashkil etuvchi maxsus naqshni qo'llash bilan;

4-sonli shakllar – respublika bo'ysunuvidagi viloyat, shahar bosh davlat veterinariya inspektorining xohishiga ko'ra,

5-sonli shakllar – mamlakatning Bosh Davlat veterinariya inspektorining xohishiga ko'ra.

4.2. Veterinariya guvohnomalari va veterinariya spravkalarining blanklari sakkiz xonali raqam bilan avtomatik numerator bilan raqamlanadi, unda birinchi ikkita raqam respublika bo'ysunuvidagi viloyat, shahar, tire chiziqdan keyin, ikkinchi ikkitasi tuman (shahar) tartib raqami, qolgan to'rttasi – hujjatning tartib raqami.

Dastlabki ikki juft raqam MDHga a'zo davlatlarning veterinariya sohasida hamkorlik bo'yicha hukumatlararo Kengashi tomonidan 1998 yil 22 oktabrda (Toshkent sh.) tasdiqlangan "Go'shtni tamg'alash bo'yicha veterinariya ko'rsatmasi"ning 2.7 -bandi talabiga muvofiq beriladi.

4.3. Davlat chegarasida va transportda davvetnazorati muassasalari mutaxassislari tomonidan berilgan veterinariya kuzatuvchi hujjatlarining shakllari tipografik usulda (avtomatik numerlash) uchta juft raqam bilan raqamlanadi: birinchi juftlik – mamlakat chegara davlat veterinariya xizmatiga berilgan raqam; ikkinchi juftlik – davlat chegarasida davvetnazorati boshqarmaning raqami va uchinchi juft – chegara yoki transport nazorat veterinariya punktning raqami.

So'ngra barcha veterinariya hujjatlarida ushbu muassasa, bo'linma yoki mutaxassis tomonidan berilgan veterinariya hujjatining seriya raqami kasr bilan belgilanadi.

4.4. MDHga a'zo mamlakatlarining Bosh davlat veterinariya inspektorlari ushbu Yo'riqnomaning 4.2 va 4.3-bandlariga muvofiq veterinariya kuzatuvchi hujjatlarining bilan birga olib boriladigan raqamlangan ro'yxatlarini bir-birlariga taqdim etadilar.

4.5. Veterinariya kuzatuvchi hujjatlarining tugallangan ildizlari (koreshoklar) 3 yil davomida tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori, chegara nazorati veterinariya punkti boshlig'ida saqlanishi kerak.

4.6. Har xil rangli siyohlar, shriftlar, qo'l yozuvi bilan to'ldirilgan, tuzatishlar, noaniq muhr taassurotlari bo'lgan, muhrsiz, imzosiz,

lavozimning to'liq emasligi, hujjatni imzolagan mutaxassisning familiyasi, ismi va otasi ismining bosh harflarisiz, hech qanday talab qilinadigan ma'lumotsiz, shu jumladan ular berilgan sana, shuningdek hujjatlar nusxalari, haqiqiy emas deb hisoblanadi.

5. Veterinariya kuzatuvchi hujjatlari bo'lmagan yoki veterinariya kuzatuvchi hujjati bilan birga 4.5-band talabiga muvofiq yaroqsiz deb topilgan mahsulotlar, shu jumladan tana go'shti, yarim tana go'shti, choraklardagi go'sht, tamg'alarning noaniq taassurotlari bo'lgan yoki tamg'alar bo'lmagan taqdirda, shuningdek veterinariya sanitariya ekspertizasi belgilari bo'lmagan taqdirda qayta ishlash va sotish uchun qabul qilinmaydi, lekin veterinariya hujjatlari taqdim etilgunga qadar yoki uning veterinariya va sanitariya xavfsizligini tasdiqlovchi laboratoriya natijalari olinmaguncha ajratib saqlash uchun qabul qilinadi.

5.1. Veterinariya guvohnomalarini berish va ro'yxatdan o'tkazish tartibi buzilganligi aniqlangan taqdirda, tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori yoki ushbu tuman (shahar) veterinariya boshqarmaning (bo'limining) vakolatli veterinariya vrachi olib qo'yilgan veterinariya guvohnomasi bilan birgalikda bosh davlat veterinariya inspektoriga yuboradigan dalolatnoma tuzadi va joyida aybdorlarni javobgarlikka tortish uchun veterinariya guvohnomasi berilgan respublika bo'ysunuvidagi viloyat, shaharga yuboriladi.

6. Teri va mo'yna xom ashyosi tuman (shahar) ichida, shuningdek keyingi ishlov berish uchun konsentratsiyali joylarga harakatlantirilganda, shtamp mavjudligini hisobga olmagan holda, 4-sonli shakldagi veterinariya guvohnomasi beriladi, lekin hovli so'yish paytida olingan terilar, qo'yterilar va terilarni, so'yish punktlarida yoki otish (ovlash) natijasida majburiy etiketlash shart. Etiketka suvda ivimaydigan materialdan tayyorlanadi va yozuv uchun o'chmas siyoh (bo'yoq) qo'llaniladi.

3-sonli shakldagi veterinariya guvohnomasi faqat tamg'alangan xom ashyo uchun beriladi.

7. Veterinariya hujjatlari amal qiladi:

1-, 2-, 3-sonli shakldagi veterinariya guvohnomalari, 4-sonli veterinariya sertifikatlar – berilgan kundan boshlab 3 kun ichida va tashish, sotish, saqlash boshlanishidan oldin;

mamlakat hududiga sport, sirk va boshqa hayvonlar (qush va parrandalar) uchun berilgan 5-son shakldagi veterinariya sertifikatlari

— chiqarilgan kundan boshlab 90 kun ichida hayvonlar yuqumli kasalliklar bo'yicha xavfsiz joylarda bo'lgan va ushbu mamlakatlarning davlat veterinariya xizmati tomonidan tasdiqlanib, mamlakatga qaytib kelganda.

8. Import qilinayotgan mahsulotlar egasi tomonidan taqdim etilgan xorijiy mamlakatlarning veterinariya sertifikatlari chegara punktlari tomonidan mamlakat bo'ylab tovarlarni kuzatib borish uchun veterinariya guvohnomalarga almashtirilishi kerak.

9. Tumanlar (shaharlar) bosh davlat veterinariya inspektorlari respublika bo'ysunuvidagi viloyat, shahar, chegara va transport veterinariya nazorat punktlarining bosh davlat veterinariya inspektoriga veterinariya kuzatuv bilan bog'liq hujjatlarni berish huquqiga ega bo'lgan shaxslarning ro'yxatlarini taqdim etadilar.

Veterinariya guvohnomalari va veterinariya spravkalari rus tilida to'ldiriladi, lekin veterinariya sertifikatlari — rus tili va eksport (import) qiluvchi mamlakat yoki rus va ingliz tilida, siyoh (pasta) bilan yoki hosma qurilmalarda to'ldiriladi.

10. Havo, daryo va temir yo'l transportida tashiladigan tovarlar uchun veterinariya guvohnomalari bir xil raqam ostida 2 nusxada to'ldiriladi. Nusxalardan birida (yukni kuzatuvchiga topshiriladi) yuqori o'ng burchakda "dublikat" yozuvi amalga oshiriladi.

12. Bosh davlat veterinariya inspektorlari veterinariya hujjatlarini berish huquqini olgan mutaxassislarning ishini doimiy ravishda hisobga oladilar va nazorat qiladilar.

23-Mavzu: Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi.

Reja:

1. Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida Umumiy qoidalar

2. Runktlarda sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratini tashkil etish.

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Ushbu Nizom O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasi (keyingi o'rinlarda Davlat chegarasi deb ataladi) orqali shaxslar, transport vositalari va tovarlarni o'tkazish punktlarida (keyingi o'rinlarda o'tkazish punktlari deb ataladi) chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratidan o'tkazish tartibini belgilaydi.

2. Ushbu Nizomda quyidagi tushunchalardan foydalaniladi:

bojxona nazorati — O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi va xalqaro shartnomalariga rioya etilishini ta'minlash uchun O'zbekiston Respublikasi davlat bojxona xizmati organlari (keyingi o'rinlarda bojxona organlari deb ataladi) tomonidan, jumladan, xavfni boshqarish tizimidan foydalangan holda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar;

bojxona rasmiylashtiruvi — bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan tovarlar va transport vositalarining bojxona nazoratini ta'minlash uchun bojxona organlari mansabdor shaxslari tomonidan amalga oshiriladigan bojxona operatsiyalari;

veterinariya nazorati — odamlar va hayvonlar hayoti hamda salomatligini himoya qilish, hayvonlar kasalliklari qo'zg'atuvchilarining tashuvchilari bo'lishi mumkin bo'lgan predmetlar va tovarlarni, shuningdek, «Veterinariya to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Qonunida belgilangan davlat veterinariya nazorati ob'ektlarini nazorat qilish maqsadida hayvonlarning yuqumli kasalliklari olib kirilishidan muhofaza qilishni ta'minlash uchun chegara nazorati veterinariya punktlari tomonidan (keyingi o'rinlarda davlat veterinariya nazorati punktlari deb ataladi) hayvonlar hamda ulardan olinadigan mahsulotlarga nisbatan amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

davlat nazorati organlari — shaxslar, transport vositalari, tovarlarni ushbu Nizomga muvofiq Davlat chegarasi orqali o'tkazishda ishtirok etadigan chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazorati organlari;

kirish punkti — shaxslar, transport vositalari va tovarlar harakatlanadigan yo'nalish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi hududiga kirishda chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazorati amalga oshiriladigan dastlabki o'tkazish punkti;

qo'shma naryad — shaxslar, transport vositalari va tovarlarni birgalikda nazorat qilishga jalb etiladigan davlat nazorati organlari vakillaridan iborat tarkibdagi naryad;

nazorat tartib-taomillari — davlat nazorati organlari tomonidan Davlat chegarasi orqali o'tadigan shaxslar, transport vositalari va tovarlarga nisbatan o'z vakolatlari doirasida amalga oshiriladigan chora-tadbirlar;

ruxsat etish xususiyatiga ega hujjat — tovarlar va (yoki) transport vositalari Davlat chegarasi orqali o'tishida (olib o'tilishida) qonun hujjatlariga muvofiq talab etiladigan hujjatlar;

sanitariya-karantin nazorati — o'tkazish punktlarida O'zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmatining hududiy bo'linmalari tomonidan Davlat chegarasi orqali kelgan shaxslar, transport vositalari va tovarlarga nisbatan amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

texnologik sxema — chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratini amalga oshirish ketma-ketligini, shu jumladan, shaxslar, transport vositalari va tovarlarni ko'rikdan o'tkazish tartibini, ularning o'tkazish punkti hududida harakatlanishi tartibini, tovarlar va transport vositalarini saqlash, transport vositalarini kuzatib borish tartibini, nazoratda foydalaniladigan shaxsiy tarkibni, maxsus texnika vositalari va xizmat hayvonlaridan foydalanish tartibini, shaxslar, transport vositalari va tovarlarni Davlat chegarasidan o'tkazishda ishtirok etadigan vazirliklar va idoralarning o'zaro hamkorligi tartibini belgilaydigan hujjat;

tovar — bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan har qanday ko'char mol-mulk, shu jumladan, O'zbekiston Respublikasi milliy valyutasi, valyuta boyliklari va boshqa qimmatli qog'ozlar, intellektual mulk ob'ektlari, transport vositasi;

transport vositasi — tovarlar va yo'lovchilarni tashish uchun foydalaniladigan vosita. Transport vositasi har qanday suv kemasi, havo kemasi, avtotransport vositasi, temir yo'l transport vositasini (temir yo'lda harakatlanadigan tarkib, temir yo'lda harakatlanadigan tarkibning bir qismi) yoki konteynerni, shuningdek, ularning konstruksiyasiga muvofiq texnik pasport yoki texnik ma'lumotlarda nazarda tutilgan ehtiyot qismlar, anjomlar va uskunalar, suyuqlik saqlash idishlaridagi yoqilg'i-moylash materiallarini sovutuvchi va

boshqa texnik suyuqliklarni, agar ular ushbu transport vositalari bilan birga tashilayotgan bo'lsa, o'z ichiga oladi;

Davlat chegarasi — O'zbekiston Respublikasi hududi doirasini (quruqlikda, suvda, yer ostida, havo bo'shlig'ida) belgilovchi chiziqdan va bu chiziq bo'ylab o'tuvchi vertikal sathdan iborat;

o'tkazish punkti ma'muriyati — ushbu o'tkazish punkti biriktirilgan aeroport (aerodrom), daryo bandargohi, temir yo'l stansiyasi, avtomobil (piyodalar) o'tkazish punkti rahbariyati;

o'tkazish punkti — xalqaro aloqalar uchun ochiq bo'lgan chegaradosh temir yo'l stansiyalari va avtomobil yo'llari, daryo portlari, aeroportlar (aerodromlar)ning hududi (hududining bir qismi), shuningdek O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasi orqali shaxslar, transport vositalari, tovarlar, boshqa mol-mulk, chorva mollari, urug'lik, ekish materiali, hayvonot va o'simliklarning boshqa mahsulotlarining chegara, bojxona va nazoratning boshqa turlari amalga oshiriladigan hamda o'tkaziladigan maxsus jihozlangan boshqa joy;

o'tkazish punkti rejimi — o'tkazish punktlari orqali shaxslar, transport vositalari va tovarlarning kirishi, chiqib ketishi va olib o'tilishi, shuningdek, uning hududida ishlab chiqarish va tijorat faoliyatini amalga oshirish tartibini belgilaydigan qoidalar;

fitosanitariya nazorati — o'tkazish punktida karantin ostidagi mahsulot va O'zbekiston Respublikasi bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan o'simlik va o'simlik mahsulotlarini tekshirishda o'simliklar karantini bo'yicha davlat inspektori tomonidan amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

chiqish punkti — shaxslar, transport vositalari va tovarlar harakatlanadigan yo'nalish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqishda bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya, chegara va veterinariya nazorati amalga oshiriladigan oxirgi o'tkazish punkti;

chegara nazorati — O'zbekiston Respublikasi Davlat xavfsizlik xizmati chegara qo'shinlarining chegara nazorati bo'linmalari (keyingi o'rinlarda chegara nazorati bo'linmalari deb ataladi) tomonidan Davlat chegaralarini qo'riqlash va himoya qilish, Davlat chegarasini va o'tkazish punktlaridagi rejimni buzish holatlarining oldini olish maqsadida Davlat chegarasi orqali shaxslar va transport vositalariga, shuningdek, bojxona organlari bo'lmagan o'tkazish punktlarida esa

lovarlarga nisbatan o'tkazish punktlarida amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

ekologik nazorat — atrof muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish sohasidagi qonun hujjatlari talablari buzilishining oldini olish, uni aniqlash va chek qo'yishga, tabiatni muhofaza qilish faoliyati samaradorligini oshirishga qaratilgan davlat va jamoatchilik chora-tadbirlari tizimi.

24-Mavzu: Veterinariya vrachlarining sud javobgarligi.

Reja:

1. Kasbiy jinoyatlar. Beparvo harakatlar.
2. Tibbiy xatoliklar. Baxtsiz hodisalar.
3. O'z vazifalarni topshirish vaqtidagi javobgarlik.

Veterinariya faoliyatining barcha darajalarida veterinariya to'g'risidagi qonun hujjatlarida hujjatlarning ma'lum bir ro'yxati va uni bajarish tartibi belgilangan. Ushbu ro'yxatda veterinariya guvohnomalari, veterinariya guvohnomalari va veterinariya guvohnomalari, dastlabki veterinariya hisobi va veterinariya hisoboti to'g'risidagi hujjatlar alohida ahamiyatga ega. Barcha veterinariya hujjatlari tipografik usulda tuzilgan va maxsus tasdiqlangan shaklga ega.

Veterinariya hisobi tegishli jumallardan, kartalardan, kitoblardan, sktlardan, bayonnomalardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Veterinariya faoliyatini hisobga olish zudlik bilan va vaqtincha amalga oshirilishi kerak. Unda faqat haqiqiy ma'lumotlar bo'lishi kerak. Bu sizga muayyan ish sohalaridagi vaziyatni to'g'ri tahlil qilish, hisobot tayyorlash va statistika ko'rsatkichlarini taqdim etish imkonini beradi. Veterinariya faoliyatini dastlabki hisobga olish bo'yicha hujjatlarni saqlash muddati - uch yilgacha.

To'g'ri to'ldirilgan va to'ldirilgan birlamchi buxgalteriya hujjatlarisiz veterinariya hisoboti ishonchli deb hisoblanmaydi. Amaliyotda veterinariya ishlarining tezkor hisobga olinishi to'g'risidagi ma'lumotlarni soxtalashtirish holatlari mavjud. Masalan, diagnostika va profilaktika ishlari, veterinariya-sanitariya ekspertizasi va zararsizlantirish, musodara qilingan veterinariya mollarini

utilizatsiya qilish va yo'q qilish ko'rsatkichlari haddan tashqari oshirildi. marta va shunga mos ravishda sotib olingan va ishlatilgan mablag'larning kerakli miqdori. Boshqa holatlarda, veterinariya punktlarini tekshirishda hayvonlarning majburiy so'yish ko'rsatkichlari sezilarli darajada etarlicha baholanmaganligi aniqlandi. Hayvonlarning nobud bo'lishi va nobud bo'lishi, turli veterinariya tadbirlarining bajarilishi to'g'risidagi hisobotlarning shakllari mamlakat Markaziy statistika idorasi tomonidan tasdiqlandi. Hisobot davlatga tegishli va bir xil shartlarda va bir xil shakllarda amalga oshiriladi. Masalan, 1c shakl - "Hayvonlar va hayvonlardan olingan xom ashyolarni olib kirish (olib chiqish) vaqtida aniqlangan yuqumli kasalliklar va veterinariya tadbirlari to'g'risida hisobot"; 5c shakl - "Go'shtni qayta ishlash zavodlari va bozorlaridagi veterinariya-sanitariya ekspertizasining natijalari to'g'risida hisobot" va boshqalar. Har bir shakl bo'yicha hisobot qat'iy belgilangan muddatda yuqori veterinariya organiga taqdim etiladi. Hisobot aniq shaklga muvofiq tuziladi, o'zgartirish va qo'shimchalar kiritishga yo'l qo'yilmaydi. Hisobot dastlabki buxgalteriya hujjatlari ma'lumotlariga mos keladigan ma'lumotlarni o'z ichiga oladi; unda ketish sanasi va uni tuzgan veterinariya muassasasi rahbarining imzosi bo'lishi kerak.

Hisobotlarni tuzishda, tuzatishda, turli xil siyohlar bilan to'ldirishda, rasmiy vazifalariga veterinariya hujjatlarini rasmiylashtirish va tasdiqlashni o'z ichiga olmaydigan shaxslarning imzolariga yo'l qo'yilmaydi. Hisobotlarda buzilishlar aniqlangan taqdirda, yuqori veterinariya idorasi mavjud sharhlarni hisobga olgan holda yangi hisobotni talab qilishga haqlidir. Veterinariya hujjatlarini tayyorlash, topshirish va saqlashdagi buzilishlar uchun javobgar shaxslar, hisobot beruvchi muassasalar rahbarlari ma'muriy va jinoiy javobgarlikka tortiladilar.

25-Mavzu: Veterinariya hujjatlarini qalbakilashtirishda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Reja:

1. Veterinariya guvohnamasi va yo'llanmasi blankalari.
2. Veterinariya hujjatlarini qalbakilashtirishda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi

3. Tovarlarini etkazishdagi veterinariya hujjatlari. Veterinariya guvohnamasi va ma'lumotnomasi.

"Veterinariya to'g'risida" gi qonuniga muvofiq Veterinariya hamrohlik qiluvchi hujjatlarni berish tartibi bo'yicha ko'rsatmalar davlat veterinariya nazorati tomonidan nazorat qilinadigan tovarlar uchun hujjatlar 1, 2 va 3-shakldagi veterinariya guvohnomalari va 4-shakl bo'yicha veterinariya guvohnomalari shakllari, shuningdek, A3 formatidagi qog'ozga 5a, 5b, 5c, 5d, 5e shaklidagi veterinariya guvohnomalari markazlashtirilgan ravishda ishlab chiqarilishi va ularni etkazib berish buyurtmalar asosida amalga oshiriladi. Bosh davlat veterinariya inspektorlari, davlat chegarasida va transportda davlat veterinariya nazorati zonali boshqarmalari boshliqlari, idoraviy veterinariya xizmatlarining rahbarlari veterinariya guvohnomalarining shakllari zarur ko'rsatmalarni bajargan va tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori, zona ma'muriyati boshlig'i, idoraviy veterinariya xizmati rahbari tomonidan tasdiqlangan ro'yxatga kiritilgan veterinariya mutaxassislariga beriladi. Qabul qilinishiga qarshi va har qanday shaklda jumalda ro'yxatdan o'tkazilgan bu veterinariya guvohnomalari ildizlarining qaytarilishi to'g'risida belgi qo'yadi. Veterinariya guvohnomalarining shikastlangan shakllari ildizlar bilan birgalikda qaytariladi. Saqlash muddati tugaganidan keyin veterinariya guvohnomalari va shikastlangan shakllarining stakalari dalolatnoma tuzilgan komissiya tomonidan yo'q qilinadi. Foydalanilmagan veterinariya guvohnomalari shakllari tegishli ravishda tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektoriga yoki shahar hududiy bo'limining boshlig'iga topshirilishi kerak. Davlat chegarasida va transportda veterinariya nazorati aktga muvofiq amalga oshiriladi. Veterinariya guvohnomalari bilan birga yuklar sub'ektlar o'rtasida tashiladigan №1, 2 shakllari davlat veterinariya nazorati organlari tomonidan davlat chegarasida va faqat temir yo'l transportida tashish uchun nazorat qilinadi. Ushbu yuklarni avtomobil transportida tashishda, nazorat Davlat veterinariya xizmatining mintaqaviy organlariga beriladi. Mintaqadan tashqariga olib o'tishda barcha turdagi hayvonlar (shu jumladan qushlar, mo'ynali hayvonlar, laboratoriya, uy va hayvonot bog'idagi hayvonlar, dengiz hayvonlari, asalarilar, baliq va boshqa suv organizmlari), embrionlar va hayvonlarning urug'lari, urug'langan tuxum, tuxum (inkubatsiya) shakldagi veterinariya

guvohnomasi bilan beriladi. №1, va bitta viloyat hududida tashilganda - №4 veterinariya guvohnomasi. Hayvonlardan olingan mahsulotlar va oziq-ovqat xom ashyolari uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasini yoki 4-sonli guvohnomani rasmiylashtirish quyidagicha olib boriladi.

Tuman (shahar) tashqarisiga eksport qilinadigan go'sht va go'sht mahsulotlariga, shu jumladan: uy, yovvoyi va dengiz hayvonlaridan olingan tana go'shti, yarim tana go'shti, kvartira, blok parrandalar va uni qayta ishlash xom ashyolari (yarim tayyor mahsulotlar); hayvonlarning qo'shimcha mahsulotlari, pastırma, isitilmagan va berilgan yog'lar, quritilgan va konservalangan qon; qaynatilmagan dudlangan, quritilgan, tuzlangan, qaynatilgan, qaynatilgan, qaynatilgan dudlangan, yarim dudlangan kolbasa va go'sht mahsulotlari; oziq-ovqat albuminlari va jelatin; konservalangan go'sht; sut va qaymoq; butun sut mahsulotlari (pasterizatsiya qilingan sut va qaymoq, barcha fermentlangan sut mahsulotlari); quruq sut mahsulotlari, kazein; pishloqlar; hayvon yog'i; quyultirilgan sut konservalari; baliq (jonli, sovuqlan, muzlatilgan, tuzlangan, baharath, sovuq va issiq dudlangan, quritilgan); tuxum (ozıq-ovqat); asalarichilik mahsulotlari (asal) 2-sonli veterinariya guvohnomasini, bitta viloyat hududida tashiladiganlar esa - 4-sonli veterinariya guvohnomasini rasmiylashtiradilar.

Garovga qo'yilgan yoki saqlash uchun jo'natilgan, shuningdek korxonadan tuman (shahar) tashqarisida sotish uchun yuborilgan konserva (go'sht, sut) ning har bir partiyasi uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasi beriladi, tuman (shahar) ichida - 4-sonli veterinariya guvohnomasi. Bir smenada bitta korxonada ishlab chiqarilgan kolbasa va boshqa go'sht mahsulotlari, sut, baliq uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasi beriladi. Bir hil guruhga mansub sut mahsulotlari uchun va bir smenada ishlab chiqarilgan bo'lsa, faqat 2-sonli veterinariya guvohnomasini berish. Ushbu mahsulotlarni Rossiya Federatsiyasining ta'sis korxonasida sotish (tashish) paytida, korxonalar jo'natilgan mahsulotlarni yuk jo'natish hujjatida (sifat sertifikatı) ko'rsatadi.

Davlat chegarasida va transportda veterinariya nazorati aktga muvofiq amalga oshiriladi. Veterinariya guvohnomalari bilan birga yuklar sub'ektlar o'rtasida tashiladigan №1, 2 shakllari davlat veterinariya nazorati organlari tomonidan davlat chegarasida va faqat temir yo'l transportida tashish uchun nazorat qilinadi. Ushbu yuklarni avtomobil transportida tashishda, nazorat Davlat veterinariya xizmatining mintaqaviy organlariga beriladi.

Veterinariya guvohnomasining raqami va sanasi, shuningdek uni bergan davlat veterinariya xizmati muassasasi (bo'linmasi) nomi. Veterinariya guvohnomasi ushbu mahsulotni ishlab chiqaruvchida qoladi va bir yil davomida saqlanishi kerak. Belgilangan mahsulotlarni tashqarida sotish (tashish) paytida har bir jo'natilgan yuk uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasi beriladi. Fuqarolar tomonidan yoki davlat veterinariya nazorati bo'linmalari bo'lmagan korxonalarda ishlab chiqarilgan go'sht va sut mahsulotlari uchun veterinariya guvohnomasi faqat davlat veterinariya xizmati muassasalarida yoki ularning bo'linmalarida veterinariya-sanitariya ekspertizasidan o'tkazilgandan keyin beriladi.

AMALIY MASHG'ULOTLAR

1-Mavzu. Sud verinariya ekspertizasining huquq va majburiyatlari

Sud-sanitariya va veterinariya ekspertizasi - bu tergov va sud jarayonlarida ob'ektiv xulosa berish uchun ilmiy veterinariya bilimlariga asoslangan tadqiqot va dalillardan biridir. Hayvonlar, hayvonlarning tana go'shti, ashyoviy dalillar (qon, siydik, jun va boshqalar), tergov va sud ishlari materiallari sud-veterinariya ekspertizasining ob'ekti asoslarini o'rganadigan fandır.

Sud-veterinariya sanitariya ekspertizasi fani odam va hayvonlar uchun umumiy bo'lgan, asosan odamlar sog'lig'iga xavf tug'diradigan yuqumli va yuqumsiz hamda invazion kasalliklarni shuningdek chorvachilik mahsulotlari orqali hayvonlar orasida tarqaladigan kasalliklarning oldini olish va xar xil choralar ko'rishni veterinariya-sanitariya jixatidan nazorat qilib turishdir.

Sud -veterinariya sanitariya ekspertiza fani ko'pgina fanlar bilan uzviy aloqada rivojlanib kelmoqda ya'ni: Anatomiya, patologik anatomiya, fiziologiya, zoogigiena, mikrobiologiya, epizootologiya, terapiya, parazitologiya, farmokologiya, toksikologiya, bioximiya va x.k. Veterinariya sanitariya ekspertizasi kasb egalari yuqorida keltirib o'tilgan fanlarning usullariga tayangan holda oziq-ovqat mahsulotlarining tarkibiy qismlarini o'rganadi va ularni sanitariya jixatdan to'g'ri baholaydi.

Mustaqil fan sifatida sud-tibbiy veterinariya nisbatan yaqinda paydo bo'ldi; uning tug'ilishi XIX asrning 50-60 yillariga to'g'ri keldi. - Rossiya veterinariya tibbiyotining shakllanish davri. 1864 yilda serfdomning bekor qilinishi bilan Rossiya imperiyasida sud islohoti o'tkazildi. Xususan, ochiq sud joriy etildi va sud nizomi tasdiqlandi. Jinoyat protsessining ustavida shifokorlarning (tibbiy) huquq va majburiyatlari belgilangan. Bu davrda fuqarolik veterinariya xizmati Rossiya Imperiyasi Ichki Ishlar Vazirligi (MVD) Tibbiy Boshqarmasi tasarrufida edi va mustaqil sifatida u asta-sekin 1850-yillarda ajralib chiqq boshladi. Bunga Sankt-Peterburg, Varshava, Moskva va Qozonda veterinariya ixtisoslashgan oliy o'quv yurtlarining ochilishi yordam berdi. Zotan, 1875 yilda veterinariya Rossiya Ichki ishlar vazirligi 1875 yil 4-avgustdagi dumaloq xatda tergovchilarga shifokorlar va

veterinariya mutaxassislari bilan birga mutaxassislarni jalb etish majburiyatini yukladi. Veterinariya-sanitariya ekspertizasidan o'tgan go'sht va markali, yangi, ochilmagan go'shtning aromatlari bo'lishi kerak, ular begona hidsiz va rangi va izchilligi bilan standartga mos bo'lishi kerak. Bunday go'shtni laboratoriya tadqiqotida ko'rsatkichlar yangi go'shtga mos kelishi kerak. Agar go'shtning pishiqligini tasdiqlovchi natijalar olinsa, veterinariya markalarini kesib tashlash kerak va bunday go'sht hayvonlarga yem yoki go'sht va suyak ishlab chiqarish uchun yuborilishi kerak.

Hayvonlarning o'limi, shuningdek majburiy so'yish holatlarida ayrim odamlarning aybdorligi to'g'risida savol tug'ilishi mumkin. Bunday hollarda otopsi sud-veterinariya xususiyatiga ega va ba'zi maxsus rasmiyatchiliklar bilan birga keladi. Bu tergov organlarining rasmiy taklifi asosida ularning vakillari, shuningdek xolislar ishtirokida amalga oshiriladi. Shuni esda tutish kerakki, hayvonlarning har qanday o'limi sudning mavzusi bo'lishi mumkin va otib tashlangan har qanday protokol sudda oddiy otib olish protokoli emas, balki sud-veterinariya hujjati sifatida ko'rib chiqilishi mumkin. Sud-tibbiy veterinariya otopsi patologik va anatomik jihatdan texnik jihatdan juda farq qiladi, ammo bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Patoanatomik va sud-veterinariya tadqiqotlarining huquqiy asoslari bir-biridan farq qiladi. Birinchisi o'tkaziladi hayvonlarning o'lim sababini aniqlashning maqsadi, klinik tashxisni tasdiqlash va u bilan birgalikda davolanishning to'g'riligi, ikkinchidan tashqari, odamlarning hayvonning o'limida aybdorligini aniqlash uchundir.

2-Mavzu. O'lgan hayvonlar jasadini sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.

Hayvonning o'limi sodir bo'lgan holatlar va uning sabablari aniqlanganda, murchani topilgan joyda tekshirish, shuningdek atrofdagi holatni o'rganish muhim yordam berishi mumkin. Buni noodatiy holatlarda to'satdan vafot etgan hayvonning tana go'shtini tekshiradigan har bir veterinar tomonidan hisobga olinishi kerak, agar o'lim sababi aniq bo'lmasa va shu munosabat bilan zo'ravon o'lim yoki hayvonga xizmat ko'rsatadigan odamning nazorati va beparvosi haqida savol tug'ilishi mumkin. Bunday savollar paydo bo'lishi mumkin, masalan, ertalab yashash xonasida kechqurun sog'lom bo'lgan

hayvonning jasadi topilsa, to'satdan o'lishi mumkin, va undan ham ko'proq yaylovda bir nechta hayvon va hokazo. Bunday hollarda murdani va uning yarasini tekshirish. Mahalliy hokimiyat, politsiya yoki tergov organlari vakillari va majburiy ravishda guvohlarni jalb qilgan holda amalga oshirilishi kerak. Murdani ko'zdan kechirishda uning holatiga, g'ayrioddiy holatiga, mahkamlash usuliga e'tibor qaratiladi, agar hayvon oqizilgan bo'lsa (zanjirda), zararning tabiati va yaqin atrofda g'ayrioddiy sekretsiyalar (qusish, qon, ko'pik va boshqalar), shuningdek begona narsalar. Topilgan har bir narsani sinchkovlik bilan tekshirish kerak, natijalari yozib olinadi maxsus tuzilgan tekshirish to'g'risida hisobot. Ishtirokchilarning fikriga ko'ra, o'limning sabablari va sharoitlarini aniqlashga yordam beradigan va saqlanishi mumkin bo'lgan barcha narsalar bayonnomada qayd etilishi va hokimiyat vakilining zaxirasiga topshirilishi yoki qo'shimcha tadqiqotlar uchun laboratoriyaga yuborilishi kerak.

Sud-veterinariya paytida nafaqat o'limning sababini, balki vaziyatni, shuningdek uning paydo bo'lish vaqtini ham aniqlash kerak. Sud-tibbiy ko'rik ekspert sifatida tayinlangan veterinar tomonidan amalga oshiriladi; tergov idoralari bir qator savollarni tug'dirmoqdalar: hayvonlarning o'limi sababi nima? Hayvon asosiy kasallikdan tashqari boshqa kasalliklardan aziyat chekdimi? O'z vaqtida veterinariya yordamini ko'rsatish orqali hayvonlarni saqlab qolish mumkinmi? agar hayvonlar (lar) o'ldirilsa, unda nima bilan, qanday asbob bilan? Vaziyatga qarab boshqa savollar berilishi mumkin. Sud-tibbiy ko'rikda, har qanday boshqa kabi, infektsiya tarqalishining oldini olish uchun qoidalariga qat'iy rioya qilinadi.

Hayvonlarning o'limi, shuningdek majburiy so'yish holatlarida ayrim odamlarning aybdorligi to'g'risida savol tug'ilishi mumkin. Bunday hollarda otopsi sud-veterinariya xususiyatiga ega va ba'zi maxsus rasmiyatchiliklar bilan birga keladi. Bu tergov organlarining rasmiy taklifi asosida ularning vakillari, shuningdek xolislar ishtirokida amalga oshiriladi. Shuni esda tutish kerakki, hayvonlarning har qanday o'limi sudning mavzusi bo'lishi mumkin va otib tashlangan har qanday protokol sudda oddiy otib olish protokoli emas, balki sud-veterinariya hujjati sifatida ko'rib chiqilishi mumkin. Sud-tibbiy veterinariya patologik va anatomik jihatdan texnik jihatdan juda farq qiladi, ammo bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Patoanatomik va sud-veterinariya tadqiqotlarining huquqiy asoslari bir-biridan farq qiladi.

Hayvonlarning o'lim sababini aniqlashning maqsadi, klinik tashxisni tasdiqlash va u bilan birgalikda davolanishning to'g'riligi, ikkinchidan tashqari, odamlarning hayvonning o'limida aybdorligini aniqlash uchun.

Patologik va anatomik otopsi bilan ko'p hollarda kasallikning borishi to'g'risidagi ma'lumotlar ob'ektivdir, shuning uchun aksariyat hollarda ishonchli. Sud-tibbiy ko'rikda ular atayin buzilishi mumkin/

O'limdan keyingi o'zgarishlar va ularning sud ahamiyati. Hayvonlar jasadida o'limdan keyingi quyidagi o'zgarishlar rivojlanadi: sovutish, qattiq o'lim, qonning koagulyatsiyasi va qayta taqsimlanishi, kadavroviiy hipostazalar va dog'lar, kadavriiv ekssudat va kadavratlarning ajralishi. Sud-meditina tekshiruvidagi barcha o'zgarishlar c'tiborga olinishi va otopsi hisobotida qayd etilishi kerak. Ularning xarakteri va rivojlanishining ba'zi xususiyatlari hayvonning asosiy kasalligini aniqlashga yordam beradi; bundan tashqari, ularning rivojlanish darajasi ma'lum chegaralar ichida hayvonning o'limidan keyin o'tgan davrni aniqlashga imkon beradi. Hayvonning o'limidan otopsiyaga qadar bo'lgan vaqtni aniqlash uchun kadavratlarning o'zgarishi va jasadga atrof-muhit ta'sirining natijasi, hayvonning turi va ozuqaviy holati, shuningdek kasallikning tabiati hisobga olinadi. Bundan tashqari, yoz mavsumida hayvonning o'limi retsepti pashshalarning rivojlanish bosqichlari bilan belgilanishi mumkin. Agar jasadning tabiiy teshiklarida faqat chivin tuxumlari bo'lsa, u holda o'limdan keyin bir kun o'tdi; mayda lichinkalar 1 - 2 kundan keyin, yiriklari - 2 ... 5dan keyin va kuklalar - 6 ... 7 kundan keyin paydo bo'ladi. Ma'lumki, chivinlarning to'liq rivojlanishi 20 ... 22°C haroratda 22 kun ichida sodir bo'ladi. Shunday qilib, agar biz o'lik hayvonlarda joylashgan kuklalarining kattalar chivinlariga aylanishini kuzatsak, va keyin kuknalarni to'plash paytidan boshlab ularning chivinlarga aylanishiga qadar o'tgan kunlar sonini olib tashlasak, o'limdan necha kun o'tganligini aniqlay olamiz. Jasadni sovutish. Hayotiy funktsiyalar to'xtatilgan paytdan boshlab hayvonning tanasida issiqlik energiyasini ishlab chiqarish to'xtaydi va jismoniy qonunlarga ko'ra, tana va atrof-muhit harorati tenglashadi. Kelajakda murdaning yuzasidan namlikning bug'lanishi tufayli uning harorati atrof-muhit haroratidan 2 ... 3°C ga tushishi mumkin. To'liq sovutish, ya'ni murdani haroratini havo harorati bilan tenglashtirish, otlarda 63 soatdan keyin, itlarda - 46 soatdan keyin.

Tana haroratining pasayishi egri chiziq bo'ylab sodir bo'ladi: tana harorati va atrof-muhit o'rtasidagi farq qancha ko'p bo'lsa, murdan tezroq soviydi va aksincha, agar farq kam bo'lsa, harorat sekinroq tenglashadi. Katta, yaxshi boqilgan hayvonlar mayda va ozg'in hayvonlarga qaraganda sekinroq soviydi. Qalin palto sovishini oldini oladi. Mishyak, strixin, gidrosyanik kislota bilan zaharlangan hayvonlarda boshqa sabablarga ko'ra o'lganlarga qaraganda sovutish sekinroq bo'ladi. Sovutish tezligiga ta'sir qiluvchi ko'plab omillar tufayli hayvonning ushbu belgi bilan nobud bo'lish vaqtini faqat dastlabki 2 kun ichida taxmin qilish mumkin.

3-Mavzu. Patanatomik materiallarni qabul qilish.

Sud-veterinariya ekspertizasi ob'ekti bo'lgan hayvonlarning jasadlari ko'pincha parchalanish holatidadir, ularning og'irligi ko'proq yoki kamroq darajaga yetishi mumkin. Murdaning fermentlar ta'siri ostida parchalanishi odatda avtoliz deb ataladi. Sud ekspertizasi amaliyotida avtoliz (o'zini o'zi critish) va mikroorganizmlarning parchalanish bosqichini to'g'ri aniqlash katta ahamiyatga ega: 1) hayot davomida yuzaga kelgan bu jarayonlar va o'zgarishlar doimo farqlanishi kerak; 2) ular hayvonning o'limidan keyin o'tgan davrni aniqlashga yordam beradi. Bunday holda, atrof-muhit haroratini hisobga olish kerak: u qanchalik baland bo'lsa, tezroq parchalanish sodir bo'ladi. Teri osti to'qimasida ko'p miqdordagi yog bo'lgan yirik hayvonlarda ichki organlar mayda yoki yomon oziqlangan hayvonlarga qaraganda tezroq parchalanadi. Avtoliz murdani bo'ylab kuzatiladi, ammo u fermentlarga boy bo'lgan organlarda, ya'ni oshqozon osti bezi va tekshiruv sohasida, kuchsizroq - yurak, jigar, buyrak, skelet mushaklarida ko'proq namoyon bo'ladi. Avtolitik jarayonlar natijasida provodrikulaning shilliq qavati qatlamlarda eksfoliatsiyalanadi va em-xashak massasida qoladi. Qizilo'ngachning shilliq qavati osongina chiqariladi, oshqozon shisha bo'ladi, gevsetilir. Oshqozonda ko'pincha eroziya va uning devorining teshilishi kuzatiladi. Avtoliz reaktiv o'zgarishlar bo'lmaganda (tomir reaksiyasi, yallig'lanish) intravital jarayonlardan farq qiladi. yurak, jigar, buyraklar, autolik jarayonlar graniul distrofiyasida bo'lgani kabi bir xil o'zgarishlar bilan birga keladi. Bunday holda, organning tuzilishi silliqlanadi, to'qima qaynab turgan suvga singib ketgandek silliq, kul rangga aylanadi. Gistologik

bo'limlarda sitoplazmaning yadrolari va tarkibiy elementlari yomon bo'yalgan va keyingi bosqichlarda yo'q qilinadi. Avtoliz paytida yuzaga kelgan o'zgarishlar granüler distrofiyadan organ kattalashmaganida, shuningdek murdaning dastlabki parchalanish belgilari mavjudligida farqlanadi.

Jasadning parchalanishining quyidagi belgilari mavjud: 1) vodorod sulfidi, indol va boshqa gazlarning chiqishi natijasida hosil bo'lgan iflos hid; 2) to'planishdan terini va ichki a'zolarni ko'kalamzorlashtirish. O'limdan keyingi qon ketishni timpaniya, oshqozon va ichakning tekislashi bilan kuzatiladigan intravital qon ketishdan ajratish kerak. Hayotiy shishib ketganda, bu organlarda qonning qayta taqsimlanishi bilan birga keladi: jigar anemiya, o'pka, aksincha, giperemikdir: yurakning o'ng yarmida chapga qaraganda ko'proq qon bor.

Sud-meditina veterinariya ko'rigida kataral yallig'lanish, shish va boshqalar kabi xulosalar bilan chegaralanib bo'lmaydi. Har ikki holatda ham o'zgarishlarning o'ziga xos tavsifini berish kerak. Masalan, o'pkaning oldingi loblari induratsiya qilingan va qizil rangga ega; siqilgan joylarning bo'laklari suvga cho'kadi, bulutli suyuqlik ularning kesma yuzasidan siqib chiqariladi va bronxlardan shilimshiq (kataral, bronxopnevmoniya). Agar turli joylarda bitta a'zoda teng bo'lmagan o'zgarishlar bo'lsa, unda ularning har bir qismini tavsiflash kerak. Masalan, xuddi shu hayvonlarda o'pkaning orqa loblari pushti rangga ega, havosi bor, ularning qismlari suvda suzadi, lekin ko'pikli suyuqlik (shish) kesma yuzasidan siqib chiqariladi.

Sud ishlarida, iloji bo'lsa, "normal", "ko'rinadigan o'zgarishsiz" kabi iboralardan saqlanib. Organlarni tekshirish rasmini tasvirlash yaxshiroqdir. Gap shundaki, sud-veterinariya otopsi dalolatnomasi ko'pincha qo'shimcha tekshiruv uchun ishlatiladi va hatto kichik o'zgarishlarga asoslangan boshqa mutaxassis hayvonning o'limi sabablari to'g'risida boshqacha xulosa berishi mumkin. Masalan, qoqsholdan o'lim hech qanday yallig'lanish jarayoniga ega emas, yugona belgi - qattiq og'riq va yumshoq mushaklari bo'lgan organlarning keskin qisqarishi. Sud-tibbiy tekshiruv har doim to'liq bo'lishi kerak. Ya'ni, tekshiruv uchun mavjud bo'lgan barcha organlar va tizimlarni tekshirish va tavsiflash kerak, hatto otopsiyaning boshida tashxis aniq bo'lgan holatlarda ham.

Amaliyotning oxirgi qismida patologik anatomik tashxis mavjud. Aktning ushbu qismida maxsus tavsiflangan tanalarda ilgari tasvirlangan o'zgarishlar ko'rsatilishi kerak. Masalan, o'pkadagi tasvirlangan muhrlar bu erda kataral, krupoz yoki yiringli bronxopnevmoniya, oshqozonda gastrit kabi o'zgarishlar va boshqalardir, bu qism ajratilmaydi: 1) asosiy kasallik, ya'ni to'g'ridan-to'g'ri yoki u bilan bog'liq bo'lgan asoratlar tufayli yuzaga keladigan kasallik; o'z-o'zidan-janubning janubidagi vafot etgan; 2) murakkablashtirmoq asosiy kasallikning kamayishi, ya'ni patogenetik asosiy kasalliklar bilan bog'liq bo'lgan patologik jarayonlar; murdani ko'zdan kechirish paytida uchraydigan, ammo hayvonning o'limiga olib keladigan sabablar bilan bog'liq bo'lmagan kasalliklar patologik tashxis raqobatdosh, hamroh va asosiy kasalliklar bilan birga bo'lishi mumkin bo'lgan asosiy kasallikni ko'rsatadi.

Sud-veterinariya ekspertining xulosasi ma'lum bir sxema bo'yicha ko'rsatilishi kerak.

Xulosalar ilmiy asoslangan, asoslantirilgan va sud tergov organlari tomonidan ekspertga berilgan savollarga javoblardan iborat bo'lishi kerak. Agar ekspertiza natijasida ish uchun muhim bo'lgan muammolar doirasini kengaytirish mumkin bo'lsa va ular ekspertning vakolatiga kirsa, u ularni qo'yishga va ularga javob berishga haqlidir. Amaliyotning kirish va tavsif qismlari joyida yoki otopsiyadan so'ng darhol yoziladi va barcha ishtirok etuvchilar tomonidan imzolanadi. Tadqiqotning yakuniy qismi tadqiqot natijalarini olgandan keyin keyinroq amalga oshirilishi mumkin; u otopsiyani amalga oshirgan mutaxassis shifokor tomonidan imzolanadi.

Hayvonning jasadini sud-veterinariya otopsi akti hayvon o'lgan taqdirda asosiy hujjat bo'lib, murdani tashlab yoki ko'mib yuborganidan keyin tergov va sud organlari uchun eng muhim bo'lib qoladi va ular, shuningdek mutaxassislar tomonidan qattiq tanqidga uchraydi. Ushbu hujjat ko'pincha tomonlarning har tomonlama muhokamasi mavzusidir, shuning uchun u eng aniq va to'liq ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak.

4-Mavzu. Oziq-ovqatning buzilishida sud veterinariya sanitariya ekspertizasi

Hayvonlarning ochligi ozuqa etishmasligi bilan mumkin - birlamchi ochlik - va ishtaha yo'qolishi va ozuqa hazm bo'lishi bilan kechadigan turli kasalliklar - ikkilamchi ochlik. Oziqlanish tufayli hayvonlarning ochligi charchoq va boshqa og'riqli ko'rinishga olib keladi. Ushbu belgilarning ochlik boshlanganidan keyin paydo bo'lish vaqti kunlik ovqatlanish hajmiga, hayvonlarning dastlabki yog'liligiga, ularning yoshi va jinsiga, ekspluatatsiya intensivligiga, atrof-muhit harorati va boshqa omillarga bog'liq.

Ovqat hazm qilish tizimining buzilishi ko'pincha organlarning disfunktsiyasi va oshqozon-ichak traktining shilliq qavatida yuzaga keladigan turli xil yallig'lanish jarayonlari bilan murakkablashadi. Charchoq alomatlari bo'lsa, hayvonning o'limining sabablari to'g'risida xulosa chiqarish uchun charchoqning sababini - etarlicha ovqatlanmaslik yoki kasallikni aniqlash kerak. Bu otopsiyada asoratlar aniqlanganda juda muhimdir: o'pka, ichakning yallig'lanishi va boshqalar. Buning uchun butun podadagi hayvonlarning holatini va asoratlangan kasallikning davomiyligini hisobga olish kerak. Masalan, podadagi hayvonlarning katta qismi emirilsa va otopsiyada tashxisni kuchaytiradigan kasalliklar juda eski bo'lmasa, ya'ni ular yashirin xarakterga ega bo'lsa, xulosa quyidagicha bo'lishi mumkin: hayvonning o'limi ovqatlanishning susayishi natijasida kelib chiqqan, kataral bronxopnevmoniya bilan murakkablashgan. Asorat enterit kabi boshqa kasalliklarda ham mumkin. Agar topilgan bo'lsa surunkali kasallikdan holdan toygan hayvon, masalan, malign neoplazma, ichki organlardagi surunkali yallig'lanish o'choqlari va boshqa patologik jarayonlar, podaning boshqa hayvonlarida charchoq bo'lmasa, xulosa quyidagicha bo'lishi mumkin: hayvon bunday va shunday surunkali kasallikdan aziyat chekishga olib keldi va keyin o'lingacha. Hech qanday sababsiz charchoqdan o'lim paydo bo'ladi degan xulosaning o'zi noto'g'ri. Charchoqqa nima sabab bo'lganligini ko'rsatish kerak: etarlicha ovqatlanmaslik, surunkali kasalliklar va boshqalar. Cho'kishdan tashqari ochlik kasalligi quyidagi klinik belgilar bilan birga bo'lishi mumkin: tushkunlik, harakatlarda letargiya - kasal hayvonlar juda ko'p yotishadi, beixtiyor o'rnidan turib harakat qilishadi, tana haroratining $36 \dots 35^{\circ} \text{C}$ gacha pasayishi, defekatsiyani

kechiktirish, siyish, aksincha, tez-tez, pulsatsiya. kuchsiz, chandiqlar harakati sekin. O'lim hayotiy organlarning funktsiyalari asta-sekin yo'q bo'lib ketishi bilan sodir bo'ladi.

Alimentar distrofiyadan vafot etgan hayvonlarning jasadlarini otib chiqish quyidagi belgilarni ko'rsatdi. Omurgalar, makloki, qovurg'alarining spinous jarayonlari bor, terisi notekis, palto zerikarli, xiralashgan, munchoqlar mintaqasida ko'pincha to'shaklar mavjud; teri osti yog 'to'qimasi yo'q; shudringda, teri osti to'qimasida, ba'zida jelatinli shish, prepuce, qorin va ekstremitalar hududida; mushak to'qimalari hajmi sezilarli darajada kamayadi, individual mushak tolalari ingichka bo'ladi, mushaklar suvli bo'ladi. Suyaklar hajmi ozgina kamayadi, ammo ularning kiritilganligi ortadi. Suyak iligi suyultirilgan, jelatinli tutarliligi ega, naycha suyaklaridan oqib chiqadi. Xiralashgan hayvonlarda epikardial yog 'joylashgan joyda jelatinli massa (seroz yog' atrofiyasi) kuzatiladi: yog 'ko'payganda, yog' hujayralari seroz suyuqlik bilan to'ldiriladi. Yurak hajmi kamayadi, ko'pincha lipofustsin pigmentining (jigarrang atrofiya) cho'kish yoki granüler distrofiyaning rivojlanishi tufayli jigarrang rangga ega bo'ladi. Ikkinchi holda, miyokard etishmovchiligi kuzatiladi. Jigar hajmi keskin qisqaradi, ba'zi holatlarda qirralari keskin bo'ladi, boshqalarida ular ko'pincha kapsulaning 2 bargini ifodalaydi, ular orasida parenximali hujayralar bo'lmaydi.

Oziq moddalarni etarli darajada iste'mol qilmaslik yoki yomon assimilyatsiya qilish tufayli och yoki kasal hayvonlarning tanasi o'z zaxiralariidan foydalanishi kerak. Birinchidan, glikogen va yog'lar yog 'omborlaridan, so'ngra boshqa to'qima va hujayra elementlaridan iste'mol qilinadi, shuningdek, eritrotsitlarning ko'payishi sodir bo'ladi. Bu yog'larni seroz ravishda konversiyalash va organlarda gemosiderin tarkibini ko'payishi bilan tasdiqlanadi. Uch daraja kamayishi mavjud: birinchi daraja - hayvonlar ozg'in, ammo harakat qilish va ba'zi ishlarni bajarish qobiliyatini saqlab qolish; tabiiy yog 'omborlarida ishlatilgan yog' zaxiralari; ikkinchi daraja - hayvonlar ishlamayapti, lekin o'rnidan turib, o'zlari ustida turishadi; mushak atrofiyasi sodir bo'ladi; uchinchi daraja - hayvonlar yordamisiz turolmaydilar yoki katta qiyinchilik bilan tiklanmaydilar va yana yotadilar, tana harorati odatda pasayadi. Ushbu davrda tanada atrofik jarayonlar bilan bir qatorda distrofik jarayonlar ham rivojlanadi. Ochlik paytida, to'liq yoki qisman, to'qimalarning energiya manbai sifatida ishlatilishi tufayli hayvonlarning vazni

muttasil kamayadi: birinchi navbatda yog 'to'qimalarining miqdori. Tabiiy yog 'omborlaridagi neytral yog' asosan oziqlanish etishmovchiligini qoplash uchun ishlatiladi. Yog 'miqdori pasayishi bilan tananing dumaloq shakli yo'qoladi, boncuklar va qovurg'alar chiqa boshlaydi, terining rangi pasayadi, ko'zlar rozetkalarga tushadi. Biroz vaqt o'tgach, mushaklarning massasi asta-sekin kamayib boradi, bu ochlikning asosiy dalili bo'lib xizmat qiladi. Bunday holda, hayvon tanasining tirik vazni 30 va hatto 50% ga kamayadi. 50% dan ortiq tirik vazn yo'qotish odatda o'lim bilan tugaydi. Tana vaznining o'rtacha holatidagi hayvonlar, ya'ni harakatsiz, ya'ni 25 kundan 46 kungacha suv borligida to'liq oziq-ovqat etishmasligiga chidashadi. Oziq-ovqatga bo'lgan ehtiyojni qondirgan holda, hayvonlar bir necha oy yashashi mumkin. Bunday holda, tana ozuqa iste'mol qilishni moslashtiradi, uni faqat iqtisodiy ehtiyojlarni qondirib, tejamkorona sarflaydi. Shu munosabat bilan sut ishlab chiqarish va tana og'irligi keskin kamayadi yoki umuman to'xtaydi, asab qo'zg'aluvchanligi pasayadi va harakatchanlik cheklanadi. Oziq-ovqat massalari asta-sekin oshqozon-ichak trakti bo'ylab o'tadi va shuning uchun undan to'liq foydalaniladi.

5-Mavzu. Hayvonlarning infeksiyon kasalliklarini oldini olishda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.

Yuqumli kasalliklarni sud-veterinariya ko'rigidan o'tkazish zarurati ma'muriyat yoki veterinariya mutaxassislari tomonidan karantin qoidalarini buzgan taqdirda yuzaga keladi.

"Veterinariya tibbiyoti to'g'risida" (1993 y.) Qonunining qoidalari, veterinariya qoidalari, Rossiya Federatsiyasi hukumatining farmonlari va ko'rsatmalari, veterinariya va fitosanitariya nazorati federal xizmati yoki mahalliy veterinariya organlarining yuqumli va antropozoonotik kasalliklarga qarshi kurashish va boshqalar. veterinariya hujjatlarining qoidalari va qonunbuzarlikning og'irligiga va fermer xo'jaligiga yoki mulkdorga etkazilgan zarar miqdoriga qarab, aybdorlarga pul jarimasi yoki ma'muriy jarima solinishi mumkin bu Jinoyat kodeksining tegishli moddalari bo'yicha javobgar bo'ladi.

Bunday hollarni ko'rib chiqishda veterinar quyidagi hollarda yuqumli kasalliklarning tarqalishida aybdor bo'lgan fuqarolarga nisbatan ekspert sifatida ishtirok etishi mumkin:

karantin tadbirlarini buzish;

hayvonlarni tashish qoidalarini buzish;
patogenlarni to'g'ridan-to'g'ri odamlar tomonidan o'tkazish;
veterinarning buyruqlari, buyruqlari, ko'rsatmalariga rioya
qilmaslik

Kasal hayvonlarni izolyatsiya qilish bo'yicha mutaxassislar;
murdalarni ochish va ko'mib yuborish qoidalarini buzish;
dezinfektsiyalash bo'yicha ko'rsatmalarning buzilishi. Karantinni
buzish. Karantin cheklash tizimini o'z ichiga oladi, burun ichidagi
yuqumli kasalliklarning oldini olish uchun tashqi tomondan ham,
ichkarida ham amalga oshiriladigan chora-tadbirlar. Chegaralarda
veterinariya va fitosanitariya nazorati bo'yicha federal xizmatning
ko'rsatmalari va qoidalari asosida, shuningdek bitimlar va
konventsiyalarga muvofiq chegara nazorati veterinariya punktlari
mavjud. Ular chegaradan olib o'tiladigan hayvonlarga, hayvonlardan
olinadigan mahsulotlar va xom ashyolarga, shuningdek ozuqa, em-
xashak, biologik mahsulotlar, qo'ziqorinlarning jonli madaniyatlari,
bakteriyalar, viruslar va hayvonlarning spermatologiyalariga
veterinariya nazoratini amalga oshirishni buyuradilar. Yuqumli kasallik
aniqlangan taqdirda, veterinariya xizmati olib kirishni to'xtatib, uning
erta tashxisi va profilaktikasi bo'yicha tadbirlarni tashkil qilishi shart.
Belgilangan qoidalarni buzganlikda aybdor shaxslar ma'muriyat
tomonidan ham, veterinariya xodimlari tomonidan ham ma'muriy yoki
sud javobgarlikka tortiladilar.

Uydagi karantin veterinariya xizmati tomonidan quyidagi
kasalliklar uchun amalga oshiriladi: vabo, umumiy pnevmoniya,
qoramollarning amfizemasi karbunkulasi, glanderozlar, epizootik
limfangit, yuqumli anemiya, yuqori nafas yo'llarining yuqumli katarasi
va otlar, oshqozon yarasi va Sibir hayvonlarining yuqumli
plevropnevmoniyasi. Cho'chqalar, vabo va bakterial eritrosetalar, qo'y
poxi, echki pnevmoniyasining yuqumli irsiy kasalligi, vabo, vabo va
qushlarning o'tkir-difteriyasi. Bundan tashqari, brutsellyoz, sil kasalligi
va paratuberkulyoz bilan kasallangan qoramollarni izolyatsiya qilish
punktlari ularga yaylovlar ajratilib, karantinga tortiladi. Karantinni
o'rnatishda taqiqlash uchun quyidagi choralar ko'riladi:

hayvonlarning karantin zonasidan olib kirilishi va olib chiqilishi,
transport vositasi orqali yoki u orqali chorva mollari yoki xom ashyo
mahsuloti;

- ozuqa va em-xashak sotib olish;

- hayvonlar va qushlarning yarmarkalari va ko'rgazmalarini tashkil etish va o'tkazish;

- veterinariya va sanitariya nazorati organlarining rozilgisiz karantin fermalaridan hayvonlar va parrandalarni qayta guruhlash (haydash);

- ruxsatsiz odamlarning karantin zonasiga, chorvachilik majmualari va fermalariga xizmat ko'rsatish xodimlaridan tashqari kirishlari.

6-Mavzu. Go'shtni orgaleptik ko'rsatkichlari asosida qaysi hayvon turiga mansubligini aniqlash

Go'shtni aniqlashda nafaqat xususiyatlar hisobga olinadi, turlari, yoshi va jinsi, shuningdek yog', termal holat va tazelik ko'rsatkichlari.

Mol go'shti - qoramolning go'shti quyuq qizil, malina rangi bilan, rang intensivligi hayvonning jinsi va yoshiga bog'liq. Mol go'shti quyilmaydigan erkaklar go'shtidan tashqari) aniq ebr bilan ajralib turadi, yaxshi boqilgan hayvonlar mushaklarining kesishmasida yog 'to'qimalarining qatlamlari mavjudligi; zich mustahkamlik. Birlashtiruvchi mato qo'pol, payvandlash qiyin. Och sariq rangdagi yog 'to'qimalari, turli xil soyalar, maydalangan mustahkamlik. Xom go'sht o'ziga xos hidga ega, qaynatilgan go'sht yoqimli, o'ziga xos ta'm va hidga ega, qaynatilgan yog 'to'qimasi o'ziga xos yoqimli hidga ega.

Ho'kiz va sigirlarning go'shti mushak to'qimasida nozik tolali tuzilishga ega, ular teri osti va mushaklararo yog 'birikadi. Go'sht zotlarida ebru yaxshi ifodalangan. Yosh hayvonlarda bu kasallik kam namoyon bo'ladi. Buzoq go'shti rangi oqargan, mayin tola, mayda tola va ebrasiz.

Cho'chqa go'shti - turli xil soyalarga ega pushti-qizil go'sht. Ichki qismlar tashqi qismlarga qaraganda quyuqroq bo'lgan hamsilarning mushak to'qimalari rangidagi farq ayniqsa diqqatga sazovordir. Birlashtiruvchi to'qima hazm qilish oson. Cho'chqa go'shti nozik bir tutarlilik bilan ajralib turadi, kesma yuzasi nozik va zich donalangan. Yog 'to'qimasi oq, pushti rangga ega, deyarli hidsiz, qaynatilgan - nozik, yoqimli, biroz o'ziga xos ta'mga ega. Yosh cho'chqalarning go'shti och pushti yoki kulrang-pushti rangga ega, yumshoq tutarlilik, nozik taneli, oq yog', yumshoq. Qadimgi cho'chqalar qizil go'shtga ega.

Qo'zi - bu hayvonning yoshi va yog'iga qarab turli xil soyalarga ega g'isht-qizil qo'y go'shti. Kesishda go'sht nozik va zich donadorlikka ega, kasallanish ifoda etilmaydi. Qo'zichoqning tutarliligi mol go'shtiga qaraganda kamroq zichroqdir. Xom va qaynatilgan shaklda u nozik, yoqimli, biroz o'ziga xos hidga ega. Yog'li to'qimalar oq, zich, maydalanmagan, o'ziga xos hidga ega. Qo'y go'shti och qizil, mayin tutarli, nozik taneli.

Echki go'shtini tana go'shti bilan ajratish mumkin: cho'zilgan dorsal qismi, tos suyagi va ko'krak qismi torroq, tizmasi ishora qilingan, bo'yni uzun, echki go'shti g'isht-qizil rangga ega, o'ziga xos hidi bor, shuning uchun uni faqat qovurish yoki qovurish tavsiya etiladi.

Ot go'shti quyuq qizil, mavimsi tusga ega, asp och pushti yoki qizg'ish rangda. Ishlamaydigan otlardan olingan nina donasi mol go'shtiga qaraganda nozikroq va yumshoqroqdir. Moslashuvchanlik ishlaydigan otlarga qaraganda ancha nozik (ular qo'pol tolaga ega). Ebru yo'q. Voyaga etgan otlarning bug'li ot go'shti hidi o'ziga xosdir. Qaynatilgan follik go'shti, yosh nyak va kattalar ishlamaydigan maralar xushbo'y. Go'shtning ta'mi shirin. Yog 'sarg'ish, qotib qoladi.

Tuya go'shti qizil rangga va o'ziga xos hidga ega.

Quyvon go'shti oqdan pushti ranggacha, nozik mustahkamlik, nozik taneli. Yog 'ko'payadi va asosan qorin bo'shlig'ida to'planadi. Uzaygan tana go'shti, nutriyaning go'shti qizil rangga bo'yalgan, shilimshiq va hidli. Tana go'shti kengroq shaklga ega.

Parranda go'shti tovuq, tovuq, kurka, g'oz, o'rdakning go'shtini o'z ichiga oladi. Teri toza, tuklar va kenevir qoldiqlaridan xoli, quruq, och sariq rangda, pushti tusli yosh hayvonlarda bo'lishi kerak. Teri osti yog'i hidsiz, oq yoki ozgina sarg'ish. Mushak to'qimasi zich, elastik, kesilgan joyida ozgina nam, ammo yopishqoq emas. Go'sht hidi har bir parranda turiga xosdir. Bulyon qaynatilganda shaffof va xushbo'y.

7-Mavzu. Go'sht turlarini qalbakilashtirishda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.

Kasal hayvonlarni izolyatsiya qilish bo'yicha mutaxassislar, murdalarni ochish va ko'mib yuborish qoidalarini buzish, dezinfektsiyalash bo'yicha ko'rsatmalarning buzilishi. Karantinni buzish. Karantin cheklash tizimini o'z ichiga oladi, burun ichidagi yuqumli kasalliklarning oldini olish uchun tashqi tomondan ham,

ichkarida ham amalga oshiriladigan chora-tadbirlar. Chegaralarda veterinariya va fitosanitariya nazorati bo'yicha federal xizmatning ko'rsatmalari va qoidalari asosida, shuningdek bitimlar va konventsiyalarga muvofiq chegara nazorati veterinariya punktlari mavjud. Ular chegaradan olib o'tiladigan hayvonlarga, hayvonlardan olinadigan mahsulotlar va xom ashyolarga, shuningdek ozuqa, em-xashak, biologik mahsulotlar, qo'ziqorinlarning jonli madaniyatlari, bakteriyalar, viruslar va hayvonlarning spermatologiyalariga veterinariya nazoratini amalga oshirishni buyuradilar. Yuqumli kasallik aniqlangan taqdirda, veterinariya xizmati olib kirishni to'xtatib, uning erta tashxisi va profilaktikasi bo'yicha tadbirlarni tashkil qilish shart. Belgilangan qoidalarni buzganlikda aybdor shaxslar majburiyat tomonidan ham, veterinariya xodimlari tomonidan ham ma'muriy yoki sud javobgarlikka tortiladilar. Cho'chqalar, vabo va bakterial eritroselalar, qo'y poxi, echki pnevmoniyasining yuqumli irsiy kasalligi, vabo, vabo va qushlarning o'tkir-difteriyasi.

Uydagi karantin veterinariya xizmati tomonidan quyidagi kasalliklar uchun amalga oshiriladi: vabo, umumiy pnevmoniya, qoramollarning amfizemasi karbunkulasi, glanderozlar, epizootik limfangit, yuqumli anemiya, yuqori nafas yo'llarining yuqumli tarasi va otlar, oshqozon yarasi va Sibir hayvonlarining yuqumli plevropnevmoniyasi. Cho'chqalar, vabo va bakterial eritroselalar, qo'y poxi, echki pnevmoniyasining yuqumli irsiy kasalligi, vabo, vabo va qushlarning o'tkir-difteriyasi. Bundan tashqari, brutsellyoz, sil kasalligi va paratuberkulyoz bilan kasallangan qoramollarni izolyatsiya qilish punktlari ularga yaylovlar ajratilib, karantinga tortiladi. Karantin o'rnatishda taqiqlash uchun quyidagi choralar ko'riladi:

hayvonlarning karantin zonasidan olib kirilishi va olib chiqilishi, transport vositasi orqali yoki u orqali chorva mollari yoki xonashyo mahsuloti;

ozuqa va em-xashak sotib olish;

hayvonlar va qushlarning yarmarkalari va ko'rgazmalarini tashkil qilish va o'tkazish;

veterinariya va sanitariya nazorati organlarining ro'ligisiz karantin fermalaridan hayvonlar va parrandalarni qayta gumlash (haydash);

ruxsatsiz odamlarning karantin zonasiga, chorvachilik majmualari va fermalariga xizmat ko'rsatish xodimlaridan tashqari kirishlari

Mahalliy hokimiyat idoralari veterinariya xizmatining tavsiyasi bilan qorovul postlarini (kordonlarni) o'rnatishi, karantin va unga qo'yiladigan talablar to'g'risida aholini xabardor qilishi shart. Aholi punktlari uchun karantin mahalliy hokimiyat organlari tomonidan qishloq, shahar, viloyat, viloyat, respublikaning bosh veterinariya xizmati tomonidan belgilanadi. Karantin zonasining chegaralari veterinariya xizmati tomonidan belgilanadi. Karantin shartlari ma'lum bir kasallikning inkubatsiya davrining davomiyligiga bog'liq.

8-Mavzu. Sifati o'zgargan parranda tuxumi sud veterinariya ekspertizasi.

Tovuq tuxumini oziq-ovqat sifat ko'rsatgichi, hamda tovarligi aniqlanadi. Tuxumga veterinariya sanitariya jihatidan baho beriladi. Undagi kamchiliklarni aniqlashni o'rgatish.

O'qituvchi talabalarga xar xil sifat ko'rsatgichga ega bo'lgan tuxumlarni qobig'ini butunligi, og'irligi aniqlashni ko'rsatadi. Ovoskop yordamida tuxumni oqsili va sarig'idagi kamchiliklar, havo kamerasining katta-kichikligi aniqlanadi va parxez hamda oshxona tuxumlari veterinariya sanitariya jihatdan baxolanadi. Tekshirish natijalari bo'yicha tushuntirish beriladi yozdiriladi va amalda bajarib ko'rsatiladi

Tuxumning tuzilishi. Normal holatdagi uy parrandalaridan olingan tuxum asosan uchta qismdan iborat: sariq, oqsil va qobiq. Tovuq tuxumi uzunasiga qirqilganda oval shaklda bo'lib, bir tomoning oxiri o'tkir, ikkinchi tomoning oxiri o'tmas. Tovuq tuxumining minimal og'irligi 40-47 gr, parxez tuxumning og'irligi 1-toifa bo'lsa, 54 gr, o'rdak tuxumi – 60 gr, g'oz tuxumi – 120 gr, kurkaniki 49-58 gr.

Tovuq tuxumining umumiy og'irligini 54 gr desak, shundan oqsil 31 gr, sarig'i – 16 gr, qoibig'i – 6 grammni tashkil etadi.

Tuxum qobig'i. Tuxumni tashqi tomonidan o'rab turadigan po'choq qoplamasi qobiq deb yuritiladi. Qobiq uch qatlamdan-ichki, g'ovakli o'rta va tashqi qatlamdan iborat. Qobiq tarkibi noorganik va organik moddalardan tashkil topgan. Qobiq tuzilishiga ko'ra juda ko'p nihoyatda mayda teshiklardan iborat. Bu teshiklarning diametri har xil bo'lib, ular orqali tuxumning namligi parlanadi. Qobiq ichki tomonidan qobiq osti pardasi bilan o'ralgan bo'lib, bu parda ikki oq pardadan iborat, ya'ni pastki oqsilga zich joylashgan oqsil pardasi va yuqori

qobiqqa zich joylashgan qobiq osti pardasidan iborat. Ikki parda ham bir-biri bilan oqsil yordamida tutashib turadi.

Tuxum oqsili. Tuxum oqsili rangsiz, tiniq va qatlamli tuzilishga ega. Oqsil uch-to'rt qatlamli bo'lib, ularning og'irligi har xil.

Tuxum sarig'i. Yangi, yaxshi sifatli tovuq tuxumining sarig'i tiniq, malhamsimon bo'lib, rangi tiniq sariq bo'ladi. Solishtirma og'irligi 1,028 – 1,030ga teng. Muzlash harorati o'rtacha minus 0,6°.

Oziq-ovqat uchun ishlatiladigan tuxumlarning mikroflorasi. Yangi tovuq tuxumi tarkibida mikroblar bo'lmaydi. Lekin keyingi ko'pgina yillab o'tkazilgan tajribalardan shu narsa ma'lumki, oziq-ovqat uchun ishlatiladigan tuxumlarga asosan ikki yo'l bilan mikroblar tushadi. **Birinchisi** mikroblar endogen yo'l bilan tuxum hosil bo'layotganda tushadi. **Ikkinchisi**, ekzogen yo'l, tuxumlarning qobig'idagi kichik teshiklar orqali kiradi.

Endogen zararlanish natijasida tuxumga ko'pgina yuqumli kasalliklarning qo'zg'atuvchi tushadi. SHular jumlasidan sil, o'lat, puloroz, larengotroxeit, leykoz, salmonellyoz va h.k. Bunday zararlangan tuxumlar parrandalar o'rtasida ko'pgina yuqumli kasalliklarni tarqatadigan manba bo'lib xizmat qilishi hamda odamlar iste'mol qilganda zaharlanishini keltirib chiqarishi mumkin. SHuning uchun bunday tuxumlar odamlar iste'moli uchun xavfli hisoblanadi. Tuxumning salmonellyoz bilan zararlanishi kasal tovuq tuqqan tuxum ahlatlari orqali ham o'tish mumkin.

9-Mavzu: Hayvonlar sotishida sud veterinariya ekspertizasi.

Hayvonlar sotib olinganidan keyin aniqlangan yuqumli va invaziv kasalliklarni tekshirish. Ko'pincha alohida hayvonlarni yoki guruhlarini, partiyalarni sotish va sotib olish masalalarini hal qilishda tajribaga ehtiyoj bor. Bunga kelsak, veterinar, birinchi navbatda, hujjatlarga muvofiq, ma'lum bir hududda, fermada, hovlida epizootik farovonlik yoki u yoki bu kasallik turi uchun muammo haqida fikr bildirishi kerak. Shu bilan birga, hayvonlarni olish tartibini hisobga olish kerak: ular qanday tashilganligi, karantin saqlanganmi yoki yo'qmi, o'tgan davrda qanday kasalliklar aniqlangan, ular qanday usullar bilan aniqlangani, tegishli hujjatlar mavjudligi.

Veterinar hayvon kasalliklari uchun eng maqbul va minimal inkubatsiya davrini aniqlash kerak. Inkubatsion davrning o'rtacha

shartlarini hisobga olgan holda sud-veterinariya mutaxassisi bu yoki boshqa tomonning iqtisodiy zarariga qaror qiladi. INFEKTSION vaqti masalasini hal qilish ancha qiyin - bu hayvonning qaytarilishi mumkin bo'lgan sabab yoki sabab yoki uning qiymati uchun pul kompensatsiyasi. Shunga o'xshash vaziyat, masalan, otlar yuqumli anemiya bilan kasallanganida paydo bo'lishi mumkin, chunki kasallik surunkali, o'tkir va subakut, yashirin yoki o'tkinchi bo'lishi mumkin.

Kasallikning surunkali shaklini qayta tiklash va o'tish mumkin. Bularning barchasini veterinariya mutaxassisi, klinik va epizootologik ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish, kasallik bo'lsa, anatomik otopsiya yoki gistologik tekshiruv natijalarini hisobga olish kerak. Ko'pincha bunday savollar yuqori mahsuldor hayvonlar o'lganda paydo bo'ladi. Sotib olingan naslchilik hayvonlardan shikoyat qilganda, sotib olish paytida yashirilgan kasallikning sabablarini aniqlash uchun ba'zida alohida-alohida hayvonlarni komissiya-diagnostik so'yish kerak bo'ladi. Bunday tekshiruv tajribali mutaxassislarning ishtirok etishini va zamonaviy tadqiqot usullaridan (biokimyoviy, rentgen, radiometrik va boshqalar) foydalanishni anglatadi. Komissiya xulosasi hakamlilik organlariga taqdim etiladi, bundan sud tomonidan ham foydalanish mumkin.

Hayvonlarning ayrim kasalliklarida makroskopik o'zgarishlarni namoyon qilish vaqti. Ko'pincha ma'lum bir kasallikdagi makroskopik o'zgarishlar darhol paydo bo'lmaydi, ammo ma'lum vaqtdan keyin yoki ular faqat otopsi paytida aniqlanishi mumkin. Bu jabrlangan tomonga (xaridorga) rad etilgan go'sht mahsulotlari yoki hatto butun tana go'shti uchun yo'qotilganlik uchun kompensatsiyani talab qilish uchun sabab bo'lishi mumkin. Fikr bildirayotganda veterinariya-sanitariya mutaxassisi patologik jarayonning rivojlanish davomiyligi ma'lum bo'lgan individual kasalliklarning bir qator aniq belgilarini hisobga olishi kerak. Tabiiy infektsiya bo'lsa, makroskopik tuzoqqa tushgan naychalar (nodullar) ni rivojlantirish uchun kamida 3 - 5 hafta kerak bo'ladi; sun'iy infektsiya bilan, bu 25 - 30 kundan keyin sodir bo'ladi. Buzoqlarni ozuqa orqali yuqtirishda limfa tugunlarining tuberkulyozli shikastlanishlari 22 kundan keyin, makroskopik ravishda 29 kundan keyin aniqlanadi. Pishloq degeneratsiyasi infektsiyadan 30 kun o'tgach paydo bo'ladi, petrifikatsiya - 50 kundan keyin va 136 kunida to'liq kapsulasyon bo'ladi. Kasallik abort bilan birga keladi; bu hodisa barcha hayvonlar turlariga xosdir. Kasallikning o'tkir shakli 3 - 4 oy ichida tez

rivojlanadi, surunkali - 1 yildan 2 yilgacha, yashirin yillar davom etadi. Surunkali va yashirin infektsiyaning aniq belgilarining yo'qligi sababli serologik va allergik xulosalar veterinariya mutaxassisining xulosasi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Infektsion shaklidan va hayvonlar turlaridan qat'iy nazar, infektsiyadan 5 - 7 kun o'tgach qonda o'ziga xos antikorlar paydo bo'lishini bilish kerak; tabiiyki, veterinariya amaliyotida ushbu daqiqani tuzatish unchalik oson emas. Shuni yodda tutish kerakki, hayvonning tanasida brusella limfa tugunlarida ko'payadi va agar ular yo'q qilinmasa, ular 2 -3 hafta o'tgandan so'ng ichki a'zolarga kiradi - infektsiya giperallashadi va 3 - 4 hafta yoki undan keyin, kasallik elinda yoki individual limfa tugunlarida lokalizatsiya bilan (7 - 9 yil) yashirin bo'ladi.

Hayvonlar sotib olinganidan keyin aniqlangan yuqumli bo'lmagan kasalliklarni tekshirish. Yuqumli bo'lmagan (yuqumli bo'lmagan) kasalliklar ham xaridor va sotuvchi o'rtasidagi ziddiyat mavzusi bo'lishi mumkin. Ushbu kasalliklar bilan, hayvon sotib olish va sotish paytida juda sog'lom ko'rinishi mumkin va bir muncha vaqt o'tgach, alomatlar paydo bo'ladi: oshqozon-ichak trakti, nafas olish tizimi, siyish, gematopoetik tizim kasalliklari. Bular yaxshilikni o'z ichiga olmaydi.

10-Mavzu: Veterinariya vrachining sud javobgarligi.

Veterinariya faoliyatining barcha darajalarida veterinariya to'g'risidagi qonun hujjatlarida hujjatlarning ma'lum bir ro'yxati va uni bajarish tartibi belgilangan. Ushbu ro'yxatda veterinariya guvohnomalari, veterinariya guvohnomalari va veterinariya guvohnomalari, dastlabki veterinariya hisobi va veterinariya hisoboti to'g'risidagi hujjatlar alohida ahamiyatga ega. Barcha veterinariya hujjatlari tipografik usulda tuzilgan va maxsus tasdiqlangan shaklga ega.

Veterinariya hujjatlarining rasmiylashtirilishi va yuritilishi tegishli qoidalar va ko'rsatmalar bilan belgilanadi. Ular blankalarni, jurnallarni, veterinariya hisoboti shakllarini to'ldirish tartibini, ulardan foydalanish va saqlash muddatlarini tavsiya etadilar. Biroq, amalda, veterinariya hujjatlarida ataylab yoki talablarni bilmaslik sababli mutaxassislar paragraflarda yoki hujjat matnida keltirilgan savollarni aks

ettirmaydigan yoki buzib ko'rsatmaydigan, shuningdek, ma'lumotlarni soxtalashtirish va manipulyatsiya qilgan holatlar mavjud.

Sertifikatlar va veterinariya guvohnomalari ko'pincha ortiqcha baholanadi yoki ushbu hujjatlardan foydalanish shartlari hisobga olinmaydi; shunday qilib, ular berilgan kundan hayvonlar yoki mahsulotlarni jo'natish vaqtigacha bo'lgan 3 ... 5 kun o'rniga 7 ... 10 kun yoki undan ko'p vaqtdan keyin jo'natiladi. Hayvonlarning nobud bo'lishi va nobud bo'lishi, turli veterinariya tadbirlarining bajarilishi to'g'risidagi hisobotlarning shakllari mamlakat Markaziy statistika idorasi tomonidan tasdiqlandi. Hisobot davlatga tegishli va bir xil shartlarda va bir xil shakllarda amalga oshiriladi. Masalan, 1c shakl - "Hayvonlar va hayvonlardan olingan xom ashyolarni olib kirish (olib chiqish) vaqtida aniqlangan yuqumli kasalliklar va veterinariya tadbirlari to'g'risida hisobot"; 5c shakl - "Go'shtni qayta ishlash zavodlari va bozorlaridagi veterinariya-sanitariya ekspertizasining natijalari to'g'risida hisobot" va boshqalar. Har bir shakl bo'yicha hisobot qat'iy belgilangan muddatda yuqori veterinariya organiga taqdim etiladi. Hisobot aniq shaklga muvofiq tuziladi, o'zgartirish va qo'shimchalar kiritishga yo'l qo'yilmaydi. Hisobot dastlabki buxgalteriya hujjatlari ma'lumotlariga mos keladigan ma'lumotlarni o'z ichiga oladi; unda ketish sanasi va uni tuzgan veterinariya muassasasi rahbarining imzosi bo'lishi kerak.

Hisobotning to'liqligi, ma'lumotlarning ishonchlilikligi va o'z vaqtida taqdim etilishi uchun javobgarlik veterinariya muassasasi rahbari, korxona yoki fermer xo'jaligining bosh (katta) veterinariya mutaxassisi zimmasiga tushadi. Barcha shakllar bo'yicha hisobotlar 2 nusxada bo'lishi kerak, ulardan biri yuqori veterinariya organiga topshiriladi, boshqasi esa ferma (korxona) ishida qoladi va boshqa hujjatlar bilan bir qatorda ma'lum vaqt saqlanishi kerak. Saqlash muddati tugaganidan keyin veterinariya hujjatlari komissiya ishtirokida yo'q qilinadi, bu hujjatlar ro'yxati, yo'q qilish vaqti, joyi va usulini ko'rsatadigan dalolatnoma tuziladi. Akt yuqori veterinariya muassasasi rahbari tomonidan tasdiqlanadi.

Veterinariya hisobi tegishli jurnallardan, kartalardan, kitoblardan, aktlardan, bayonnomalardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Veterinariya faoliyatini hisobga olish zudlik bilan va vaqtincha amalga oshirilishi kerak. Unda faqat haqiqiy ma'lumotlar bo'lishi kerak. Bu sizga muayyan ish sohasidagi vaziyatni to'g'ri tahlil qilish, hisobot

tayyorlash va statistika ko'rsatkichlarini taqdim etish imkonini beradi. Veterinariya faoliyatini dastlabki hisobga olish bo'yicha hujjatlarni saqlash muddati - uch yilgacha.

To'g'ri to'ldirilgan va to'ldirilgan birlamchi buxgalteriya hujjatlarisiz veterinariya hisoboti ishonchli deb hisoblanmaydi. Amaliyotda veterinariya ishlarining tezkor hisobga olinishi to'g'risidagi ma'lumotlarni soxtalashtirish holatlari mavjud. Masalan, diagnostika va profilaktika ishlari, veterinariya-sanitariya ekspertizasi va zararsizlantirish, musodara qilingan veterinariya mollarini utilizatsiya qilish va yo'q qilish ko'rsatkichlari haddan tashqari oshirildi. marta va shunga mos ravishda sotib olingan va ishlatilgan mablag'larning kerakli miqdori. Boshqa holatlarda, veterinariya punktlarini tekshirishda hayvonlarning majburiy so'yish ko'rsatkichlari sezilarli darajada etarlicha baholanmaganligi aniqlandi. Hayvonlarning nobud bo'lishi va nobud bo'lishi, turli veterinariya tadbirlarining bajarilishi to'g'risidagi hisobotlarning shakllari mamlakat Markaziy statistika idorasi tomonidan tasdiqlandi. Hisobot davlatga tegishli va bir xil shartlarda va bir xil shakllarda amalga oshiriladi. Masalan, 1c shakl - "Hayvonlar va hayvonlardan olingan xom ashyolarni olib kirish (olib chiqish) vaqtida aniqlangan yuqumli kasalliklar va veterinariya tadbirlari to'g'risida hisobot"; 5c shakl - "Go'shtni qayta ishlash zavodlari va bozorlaridagi veterinariya-sanitariya ekspertizasining natijalari to'g'risida hisobot" va boshqalar. Har bir shakl bo'yicha hisobot qat'iy belgilangan muddatda yuqori veterinariya organiga taqdim etiladi. Hisobot aniq shaklga muvofiq tuziladi, o'zgartirish va qo'shimchalar kiritishga yo'l qo'yilmaydi. Hisobot dastlabki buxgalteriya hujjatlari ma'lumotlariga mos keladigan ma'lumotlarni o'z ichiga oladi; unda ketish sanasi va uni tuzgan veterinariya muassasasi rahbarining imzosi bo'lishi kerak.

11-Mavzu: Kategoriyalarni soxtalashtirish va tana (gavda) go'shtiningb yog'liligini aniqlashda sud-veterinariya ekspertizasi

Go'shtning sud-veterinariya-sanitariya bahosi. Tahlil qilayotganda har xil turdagi hayvonlar va parrandalarning go'shtidan, yuqorida sanab o'tilgan ko'rsatkichlardan amaldagi standartlar yoki boshqa me'yoriy hujjatlar talablariga muvofiq foydalanish kerak. Shu bilan birga, davlat va xususiy savdo korxonalarida (shu jumladan

bozorlar) erkin savdoda mol go'shti, qo'zichoq, echki go'shti bo'laklarda va II toifadagi parrandalar ko'pincha I toifadagi narxlarda sotiladi. Buning uchun go'sht odatda choraklarda saqlanadi yoki maydalanadi. Shuning uchun, go'sht sotiladigan joylarda ba'zan kerak bo'ladi

Tana go'shti va yarim tana go'shtida emas, balki chorak va hatto bo'laklarda go'shtning toifasini aniqlang. Kichik bo'laklarga bo'lingan go'sht uchun toifalarni belgilashda, ba'zi bir bo'laklarda teri osti yog 'to'planishiga e'tibor berib, GOST talablariga amal qilish kerak tana go'shti joylari, mayda go'sht bo'laklarining o'sha joyga mos kelishi tana go'shtlari yog 'birikmasi, ebru mavjudligi I-toifadagi tana go'shtining xarakterli xususiyatlari bo'yicha go'shtli va yog 'qoldiqlari. Shuni yodda tutish kerakki, go'shtning alohida bo'laklarida ehtiyot qismlar bilan markalar va belgilarning qismlari yoki butun taassurotlari bo'lishi mumkin. tekshirish uchun siz go'sht kategoriyasini belgilashingiz mumkin va taniqli mintqa, tuman va egasining korxonasi doirasidagi raqamlar go'sht. Amalda, bunday holatlar ham mumkin. Do'konga go'shtni qayta ishlash korxonasidan II toifadagi 44850 kg mol go'shti olib kelindi. Faqatgina shtab-kvartiralar amalga oshirilmoqda. Etti sinov xaridlari amalga oshirildi, ular tadqiqot uchun ekspertlarga taqdim etildi, sotuvdan chiqarilgan go'sht va qolganlari sovutish kamerasidan olib tashlandi. Mutaxassislar kerak har bir sotib olishda go'shtning zilma-xilligi va toifasini aniqlash kerak edi.

Tekshiruv go'sht bo'limi sotuvchilari ishtirokida o'tkazildi. Go'shtni muzlatish kamerasida tekshirganda I toifadagi ikkita yarim tana go'shti, qolganlari II toifaga kirdi. Etti marta nazorat qilinadigan go'sht sotib olishni o'rganish natijasida ularning har birida sternum, xaftaga va qovurg'alar va mushaklarning tabiiy ulanishi pastki qismlarining qismlari mavjudligi aniqlandi. Shu bilan birga, sternumning dastlabki to'rta segmentiga zudlik bilan ko'krak yog'i va pufakning teri osti yog'i yo'q edi. Bu go'sht bo'laklarini II toifadagi mol go'shtining birinchi navi sifatida tasniflashga asos berdi. Sotuvchilar I toifadagi mol go'shti deb bahona qilib, ekspertlarning fikriga qo'shilmadilar; aslida muzlatgichda edi. Ularning xulosalarining to'g'riligini isbotlash uchun mutaxassislar ashyoviy dalillarni o'rganish uchun qiyosiy usuldan foydalanganlar. Buning uchun I kategoriyasidagi sternum tana go'shti va II yarim toifadagi sternum segmentga bo'lingan va sotib olingan sternum bo'laklari bilan

taqqoslash uchun taqdim etilgan. Bu isbotlash usuli ekspert xulosasining to'g'riligini tasdiqladi, chunki sotib olishda go'sht II toifadagi go'shtni kesishga mos keladi.

Go'shtning turli xil xususiyatlarini soxtalashtirish

Go'sht va go'sht mahsulotlarining chakana savdosi shart tixisoslashtirilgan do'konlarda, oziq-ovqat do'konlarining bo'limlarida va bo'limlarida, shuningdek, davlat sanitariya-epidemiologiya nazorati organlari va shahar, tuman, tuman ma'muriyatining ruxsati bilan pavilonlar va chodirlarda ishlab chiqariladi. Do'konlar go'sht va go'sht mahsulotlarini go'shtni qayta ishlash zavodlari va muzlatgichlardan oladi. Savdo tarmog'ida go'shtni navlar va yog 'toifalari bo'yicha sotish kerak. Tana go'shtini navga (kesishgA. qarab kesish uchun asos to'qimalarning nisbatiga qarab turli xil kesmalarining ozuqaviy qiymati hisoblanadi. Shunday qilib, I va II toifadagi mol go'shti uchun chakana mol go'shti va chorak go'shtni 3 nav va 11 ta bo'lakka bo'laklash ta'minlanadi. I va II toifadagi go'sht iste'molchilarga uchta navda sotiladi.

I sinf - dorsal, kestirib, sternum, elka, lumber va elkama kesmalar, tana go'shti og'irligining 88 foizini tashkil qiladi; go'sht yuqori narxga sotiladi.

II daraja - bo'yin va qanot (tana go'shti og'irligining 7 foizi).

III nav - kesilgan, old va orqa shollar (massaning 5%)

Ovqatlanish joylari ovqatlanish huquqiga ega go'sht va go'sht mahsulotlari to'g'ridan-to'g'ri etkazib beruvchilardan va yarim tayyor go'sht mahsulotlari - faqat xarid qilish do'konlarida yoki boshqa korxonalarda ishlab chiqariladi. Go'sht do'konlarda sotilishi sanitariya-gigiena qoidalari va amaldagi sanitariya qoidalarining talablariga muvofiq amalga oshiriladi. Oziq-ovqat bozorlari yoki tixisoslashtirilgan chodirlar orqali do'konlar turli fermalardan, aktsiyadorlik jamiyatlaridan go'sht sotadilar korxonalar, fermerlar va xususiy hayvonlar egalari va qushlar. Bozorlarda veterinariya-sanitariya ekspertizasi laboratoriyasida go'sht mahsulotlari ro'yxatga olinadi, tegishli ekspertizadan o'tkaziladi, markalanadi va sotishga ruxsat beriladi. Go'sht egalari veterinariya-sanitariya ekspertizasi va go'sht mahsulotlarini baholash uchun haq to'laydilar. Bozor munosabatlari paydo bo'lishi bilan go'sht navlarini bo'lak va yarim tayyor mahsulotlar, qiyma go'sht va oshxona mahsulotlarida qalbakilashtirish, yuqori navli go'shtni past navga almashtirish imkoni

paydo bo'ldi yoki sinfdan tashqari (bezaklar, yonoq, qanot, diafragma, boshlarning go'shti, pikalo va boshqalar). Varietal go'sht maydalangan go'sht bo'laklari va suyaklari bilan ajralib turadi. 1, 2 va 3-darajali kesmalarning diagrammasi go'sht sotiladigan peshtaxta ortidagi devorga osib qo'yilishi kerak, ammo afsuski, bunga ko'pincha rioya qilinmaydi. Ba'zida sotuvchilar, noqonuniy boyitish maqsadida, ikkinchi navli go'shtni 1-darajali go'shtga yoki navli go'shtga navsiz go'sht qo'shadilar. Sutdan tashqari go'sht maydalanmagan holatlarda uni morfologik ko'rsatkichlar bilan ajratish mumkin. Misol uchun, pikalo monoton qo'pol tolaga ega mushak to'qimasi 2 ... 3 sm qalinlikda, ko'ndalang bo'limning ichki qismi kulrang-oq, katlanmish, submukozali va shilliq qavatlar bilan ifodalanadi va ularning atrofidagi to'q rangli hatqa mushak to'qimasi shaklida bo'ladi. Erigan holatda submukozali va shilliq qavatlar osongina ichkariga aylanadi va katlanmay qoladi. Biroq, bunday go'shtdan qiyma go'sht tashqi xususiyatlari bo'yicha qiyma go'shtdan yuqori sifatli go'shtdan unchalik farq qilmaydi. Farq faqat gistologik tekshiruvga murojaat qilish orqali aniqlanishi mumkin.

12-Mavzu: Majburiy so'yilgan hayvonlar go'shtini sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi.

Ba'zida mukammal sog'lom hayvon to'satdan paydo bo'ladigan har qanday mexanik kuchlarga duch kelganda, u shikastlanadi (sinish, siljish, tendon yorilishi) va uni ushlab turish iqtisodiy jihatdan zararli bo'ladi. Bunday hollarda, egasi hayvonni go'sht uchun qo'yishga qaror qiladi. Xuddi shu narsa hayvon to'satdan kolikaga, timpaniyaga, buralib qolishga yoki homila noto'g'ri joylashishi yoki tug'ruqdan keyingi parezning o'tkir zaharlanishi, bo'g'ilishi va bu holatlarida tug'ilmasa yuzaga keladi va bu holatlar majburiy deb ataladi.

Majburan so'yish natijasida olingan go'sht bepul sotilmaydi. To'liq hajmda laboratoriya tahlillari bilan, ya'ni majburiy bakteriologik tekshirish bilan veterinariya-sanitariya ko'rigidan o'tkazilishi kerak.

Ba'zida hayvonlarning majburiy so'yish go'shtida mavjud hid va ta'mga ega bo'lib, ular hidli moddalar bilan ishlov berish va tanadagi ma'lum patologik jarayonlarning rivojlanishi bilan bog'liq. Bundan tashqari, kasal hayvonlarning go'shtida, jinsiy tanax (echki, bugs, yovvoyi cho'chqa, cho'chqa va boshqalar) va u hidni oladi ozuqa

(pirojnoe, baliq ovqati, parchalanadigan lavlagi va sholg'om, shuvoq, to'shak buglari va boshqalar). Dorivor hid kamfora, kreolin, karbol kislotasi, zira urug'lari va boshqa hidli moddalarni iste'mol qilishdan kelib chiqishi mumkin. Ayrim kasalliklarda (emkar, yiringli-nekrotik jarayonlar va boshqalar) ko'pincha xiralashgan yoki yoqimsiz hid paydo bo'ladi. Ovqatlanish namunalarini tayyorlash paytida tashqi hidlarni osongina aniqlash mumkin. Chet ellik hidli go'sht oziq-ovqat maqsadlari uchun ishlatilmaydi; u rad qilinadi va hayvonlarning ozuqasi yoki texnik chiqindilarga yuboriladi. Agar majburan so'yilgan hayvonlarning go'shti sariq bo'lsa, keyin to'qimalarni em-xashak bilan bo'yashni farqlash kerak karotin va karotinoidlarning ko'pligi) va sariqlik. Agar sariqlik bo'lsa (gemolitik, parenximali, mexanik) barcha to'qimalar va hatto suyaklar sariq rangga bo'yalgan, keyin ko'zlarning sklerasi em-xashak bilan bo'yalmaydi, so'yishdan keyin sarg'ayish 24-48 soatdan keyin yo'qoladi. Sariqlik mexanik kelib chiqqan taqdirda ham yo'qolmaydi; go'shtning ta'mi va hidi o'zgaradi.

Majburiy so'yish go'shtida sog'lom hayvonlarning tana go'shtiga qaraganda tez-tez turli xil mushak guruhlari (diafragma, son, bel) qalinligida ko'p qon ketish kuzatiladi (ayniqsa cho'chqalardA.. Haydalgan (stressli) hayvonlarning go'shti, shuningdek, go'sht deb ataladi U quyuk rangi, kesimdagi yopishqoqligi, tez yomonlashishi, pH va fizik-kimyoviy anormalliklari bilan ajralib turadi. Transgen hayvonlarning go'shtini veterinariya-sanitariya bahosida aniq ehtiyot bo'lish kerak. Ma'lumki, bunday hayvonlarning go'shti tabiiy ravishda ko'tarilgan hayvonlarning go'shtidan farq qiladi. U kamroq yorqin rangga ega, yog 'kamroq refrakter, kolbasa esa qiyma go'shtda cryydi va kolbasa nonining kesilgan ko'rinishini o'zgartiradi. Transgen hayvonlarning yog'i oddiy tabiiy go'shtning yog'iga qaraganda ko'proq to'yinmagan kislotalarni o'z ichiga oladi.

Zaharlanish natijasida o'ldirilgan hayvonlarning go'shti ham odamlar uchun xavf tug'diradi, shuning uchun uni erkin sotuvdan chiqarib tashlash kerak. Masalan, azotli o'g'itlardan foydalanish o'simlik ozuqalarida va o't o'simliklarining mushak to'qimasida nitratlar va nitritlarning to'planishiga olib keladi. Bunday go'shtni pishirish orqali osongina aniqlash mumkin. Agar pishirish paytida oddiy go'shtning rangi kulrang yoki oq rangga ega bo'lsa, unda nitrat yoki nitritlarning tarkibi bo'lsa, azot o'z ichiga olgan moddalarning tarkibiga qarab pushti-qizil rangdan g'isht-qizil ranggacha o'zgaradi.

Nitratlar yoki nitritlar mavjud bo'lganda mushak to'qimalarining miyoglobini ular bilan o'zaro ta'sirlanib, nitrosomiyoglobin hosil qiladi, ya'ni go'shtga qizil rang beradigan modda. Bunday go'shti sotilmaydi; u kolbasa yoki konserva sanoatiga yuboriladi.

Majburan o'ldirilgan hayvonlarning go'shti (ayniqsa buzoqlar, cho'chqalar, tovuqlar) go'sht savdogarlari tomonidan havo bilan puflanishi mumkin. Bunday qayta ishlovdan so'ng II toifadagi go'shtni I toifali go'sht yoki Yu-ning tana go'shti sifatida berish mumkin ... 1-4 kunlik buzoq 5 haftalik va yaxshi boqilgan hayvon sifatida sotilishi mumkin. Bunday holda, qizg'ish yoki pushti rang oq rangga aylanadi va go'sht yaxshi qonash ko'rinishini oladi.

Soxtalashtirishni yashirish uchun majburan o'ldirilgan hayvonlarning go'shtini bir necha soat davomida suvga qo'yish mumkin. Shu bilan birga, uning massasi asl, namlik va tashqi ko'rinishning 25% gacha ko'tariladi. Muzlatilgan go'shtda, qalbakilashtiruvchilar qon bilan suv bilan suyultiriladi, bu muz kristallarini dog' qiladi va u muzlatilgan butun xom go'shtga aylanadi. Muzlatilgan go'shtni sotishda sun'iy ravishda kiritilgan qon va suv aralashmasini ajratib ko'rsatish qiyin, ammo u eriganida ahamiyatli sharbat miqdori chuqur qizil. Go'shtdan keyin bunday ishlov berish yomonroq saqlanadi va tezda belgilar paydo bo'ladi buzilish, shuning uchun uni erkin sotishga va sanoat ishloviga yuborishga yo'l qo'yilmaydi.

13-Mavzu: Hayvonlar va hayvon mahsulotlarini sotib olish va tashishda veterinariya sanitariya qoidalarining buzilishi

Hayvonlar sotib olinganidan keyin aniqlangan yuqumli va invaziv kasalliklarni tekshirish. Ko'pincha alohida hayvonlarni yoki guruhlarni, partiyalarni sotish va sotib olish masalalarini hal qilishda tajribaga ehtiyoj bor. Bunga kelsak, veterinar, birinchi navbatda, hujjatlarga muvofiq, ma'lum bir hududda, fermada, hovlida epizootik farovonlik yoki u yoki bu kasallik turi uchun muammo haqida fikr bildirishi kerak. Shu bilan birga, hayvonlarni olish tartibini hisobga olish kerak: ular qanday tashilganligi, karantin saqlanganmi yoki yo'qmi, o'tgan davrda qanday kasalliklar aniqlangan, ular qanday usullar bilan aniqlangani, tegishli hujjatlar mavjudligi.

Veterinar hayvon kasalliklari uchun eng maqbul va minimal inkubatsiya davrini aniq bilishi kerak. Inkubatsion davrning o'rtacha shartlarini hisobga olgan holda sud-veterinariya mutaxassisi bu yoki boshqa tomonning iqtisodiy zarariga qaror qiladi. INFEKTSION vaqti masalasini hal qilish ancha qiyin - bu hayvonning qaytarilishi mumkin bo'lgan sabab yoki sabab yoki uning qiymati uchun pul kompensatsiyasi. Shunga o'xshash vaziyat, masalan, otlar yuqumli anemiya bilan kasallanganida paydo bo'lishi mumkin, chunki kasallik surunkali, o'tkir va subakut, yashirin yoki o'tkinchi bo'lishi mumkin. Kasallikning surunkali shaklini qayta tiklash va o'tish mumkin. Ularning barchasini veterinariya mutaxassisi, klinik va epizootologik ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish, kasallik bo'lsa, anatomik otopsiya yoki gistologik tekshiruv natijalarini hisobga olish kerak. Ko'pincha bunday savollar yuqori mahsuldor hayvonlar o'lganda paydo bo'ladi. Sotib olingan naslchilik hayvonlardan shikoyat qilganda, sotib olish paytida yashirilgan kasallikning sabablarini aniqlash uchun ba'zida alohida-alohida hayvonlarni komissiya-diagnostik so'yish kerak bo'ladi. Bunday tekshiruv tajribali mutaxassislarning ishtirok etishini va zamonaviy tadqiqot usullaridan (biokimyoviy, rentgen, radiometrik va boshqalar) foydalanishni anglatadi. Komissiya xulosasi hakamlilik organlariga taqdim etiladi, bundan sud tomonidan ham foydalanish mumkin.

Hayvonlarning ayrim kasalliklarida makroskopik o'zgarishlarni namoyon qilish vaqti. Ko'pincha ma'lum bir kasallikdagi makroskopik o'zgarishlar darhol paydo bo'lmaydi, ammo ma'lum vaqtdan keyin yoki ular faqat otopsi paytida aniqlanishi mumkin. Bu jabrlangan tomonga (xaridorga) rad etilgan go'sht mahsulotlari yoki hatto butun tana go'shti uchun yo'qotilganlik uchun kompensatsiyani talab qilish uchun sabab bo'lishi mumkin. Fikr bildirayotganda veterinariya-sanitariya mutaxassisi patologik jarayonning rivojlanish davomiyligi ma'lum bo'lgan individual kasalliklarning bir qator aniq belgilarini hisobga olishi kerak. Tabiiy infektsiya bo'lsa, makroskopik tuzoqqa tushgan maychalar (nodullar) ni rivojlantirish uchun kamida 3 - 5 hafta kerak bo'ladi; sun'iy infektsiya bilan, bu 25 - 30 kundan keyin sodir bo'ladi. Buzoqlarni ozuqa orqali yuqtirishda limfa tugunlarining tuberkulyozli shikastlanishlari 22 kundan keyin, makroskopik ravishda 29 kundan keyin aniqlanadi. Pishloq degeneratsiyasi infektsiyadan 30 kun o'tgach paydo bo'ladi, petrifikatsiya - 50 kundan keyin va 136 kunda to'liq

kapsülasyon bo'ladi. Kasallik abort bilan birga keladi; bu hodisa barcha hayvonlar turlariga xosdir. Kasallikning o'tkir shakli 3 - 4 oy ichida tez rivojlanadi, surunkali - 1 yildan 2 yilgacha, yashirin yillar davom etadi. Surunkali va yashirin infeksiyaning aniq belgilarining yo'qligi sababli serologik va allergik xulosalar veterinariya mutaxassisining xulosasi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Infektsion shaklidan va hayvonlar turlaridan qat'iy nazar, infeksiyadan 5 - 7 kun o'tgach qonda o'ziga xos antikorlar paydo bo'lishini bilish kerak; tabiiyki, veterinariya amaliyotida ushbu daqiqani tuzatish unchalik oson emas. Shuni yodda tutish kerakki, hayvonning tanasida brusella limfa tugunlarida ko'payadi va agar ular yo'q qilinmasa, ular 2 -3 hafta o'tgandan so'ng ichki a'zolarga kiradi - infeksiya giperallashadi va 3 - 4 hafta yoki undan keyin, kasallik elinda yoki individual limfa tugunlarida lokalizatsiya bilan (7 - 9 yil) yashirin bo'ladi.

Hayvonlar sotib olinganidan keyin aniqlangan yuqumli bo'lmagan kasalliklarni tekshirish. Yuqumli bo'lmagan (yuqumli bo'lmagan) kasalliklar ham xaridor va sotuvchi o'rtasidagi ziddiyat mavzusi bo'lishi mumkin. Ushbu kasalliklar bilan, hayvon sotib olish va sotish paytida juda sog'lom ko'rinishi mumkin va bir muncha vaqt o'tgach, alomatlar paydo bo'ladi: oshqozon-ichak trakti, nafas olish tizimi, siyish, gematopoetik tizim kasalliklari. Bular yaxshilikni o'z ichiga olmaydi.

14-Mavzu. Saqlash texnologiyasi o'zgarishi natijasida sifati o'zgarishiga uchragan go'sht mahsulotlari sud ekspertizasi

Veterinariya shifokorlari ko'pincha sud-tibbiy ekspertizani o'tkazishlari kerak so'yish hayvonlarning sog'lig'i yomonlashishiga, kasallikka va transport vositalarida nobud bo'lishiga olib keladigan so'yish hayvonlarini sotib olish, yuklash va tashish qoidalarini buzish bilan bog'liq masalalarni oydinlashtirish uchun sudga murojaat qilish.

Hayvonlarning nobud bo'lishi, go'shtning iste'mol xususiyatlarining pasayishi katta yo'qotishlarga olib keladi. So'yish uchun mo'ljallangan hayvonlar va parrandalar yig'ib olinadi, yuqumli kasalliklardan xoli bo'lgan holda atrof-muhitga zararli omillarni cheklash. Bunday holda, faqat klinik jihatdan sog'lom, yaxshi ovqatlangan shaxslar tanlanadi. Chorva mollari tekshiriladi va namunaviy termometriya o'tkaziladi. So'yish uchun tanlangan

hayvonlarga ovqatlanishda, turli qo'shimchalar va tuzdan foydalanishda cheklovlar mavjud bo'lgan sharoitlar ta'minlanadi. Hayvonlar va parrandalarni so'yish uchun yuqumli kasalliklar yuqadigan joylardan (cho'chqa isitmasi, erisepiloid, parranda pasturelozi va boshqalar) yuborish qarorga binoan yo'l qo'yiladi, davlat veterinariya xizmatining mintaqaviy organlari.

Veterinariya qonunchiligiga binoan, homiladorlikning ikkinchi davrida hayvonlarni so'yish aktisiz so'yish uchun yuborish taqiqlanadi. Antibiotiklar, dorilar, akaritsidlar, zardoblar va vaksinalar qo'llanilganidan keyin hayvonlarning so'yish uchun yuborilishi yo'riqnomada ko'rsatilgan muddatdan ancha oldinroq bo'lishi mumkin emas.

Hayvonlar go'shtni qayta ishlash zavodlari va so'yish joylariga avtomobil, temir yo'l, suv transporti orqali va ko'pincha kamroq kuyish orqali yuboriladi. Barcha transport vositalari ushbu turdagi hayvonlarni tashish uchun moslashtirilgan bo'lishi kerak. Shunday qilib, qoramol, otlar, cho'chqalar, qo'ylar va echkilarni tashishda, avtoulavlarning yon tomonlarining balandligi 140 sm gacha bo'lishi kerak; buning uchun tomonlar kuchli yog'och taxtalar bilan qurilgan. Chorva va parrandalarni issiqlik va sovuqdan himoya qilish uchun avtomobil tanasi tarpaulin bilan qoplangan. Buzoqlarni, qo'ylarni, cho'chqalarni, cho'chqalarni, cho'chqalarni maxsus chorva mollari transport vositalarida tashishda, tanada 2 ... 3 qism bo'lishi, hayvonlarning to'planishi va shikastlanishi tormozlash, burish, tik ko'tarilish va pastga tushish; bo'limlar hayvonlarning "siqilishiga" to'sqinlik qiladi. Avtomobil korpusining poli somon yoki hijob bilan, yozda esa qum bilan qoplangan. Avtotransportning korpusi toza, tashqi yuklardan xoli, yon tomonlarida o'tkir teshik va kesuvchi narsalar bo'lmasligi kerak. Parrandalar va quyonlar maxsus jihozlangan qafaslarda, o'tish qiyin bo'lgan tubdan tashiladi. Havo aylanishini yaxshilash uchun qafaslar avtoulavlarning korpuslariga balandlikda (to'rtidan ko'p bo'lmagan) o'rnatiladi. Hayvonlar va parrandalarni yuklash ferma tomonidan amalga oshiriladi tegishli qoidalarga rioya qilgan holda. Shunday qilib, masalan, ikki o'qli aravada yoki maxsus mikroavtobusda 8 tadan ortiq ot yoki tuya, 8 ... 20 bosh qoramol (30 tagacha, 45 ... 60 qo'y, 20 ... 40 to'ng'iz, 160 dan ortiq bo'lmasligi kerak. ... 320 quyon, 400 ... 500 tovuq, 250 g'oz. Maxsus jihozlangan platformalar hayvonlarni yuklash va tushirish uchun ishlatiladi. Shu bilan birga, turli guruhdagi

hayvonlarning shikastlanishi, ifloslanishi va aralashishiga yo'l qo'yilmasligi kerak. Hayvonlarga muomala yumshoq va insonparvar bo'lishi kerak. Yuklash hayvonlarning egasi tomonidan amalga oshiriladi. Yuk tashish paytida hayvonlarning shikastlanishi yoki nobud bo'lishining barcha holatlari jo'natuvchiga tegishli. Tashish ta'minlanganda hayvonlarni vagonga jo'natishda bir kundan ko'proq vaqt, qo'shimcha ravishda ozuqa, inventarizatsiya sug'orish va yo'l bo'ylab oziqlantirish uchun. Ozuqa uchun 3-sonli veterinariya guvohnomasi beriladi, qoramolni temir yo'l orqali etkazib berishni nazorat qilish konduktorlarga beriladi; bitta konduktor ikkita vagonga yirik qoramol yoki mayda kavsh qaytaruvchi mollarni va bitta cho'chqa bilan bitta vagonni xizmat qiladi. Qo'llanmalar boqish va sug'orish rejimiga rioya qilish, vagonlarda mikroiklimni saqlash, chorva mollari etishmasligi, chorva mollarini yo'qotish, yo'nalish davomida chorva mollarini yo'qotish va almashtirish, shuningdek, xavfsizlik qoidalarini buzish va shikastlanishga olib keladi. Ko'pincha transport qoidalarini buzganlik uchun da'volar yo'nalish bo'ylab hayvonlarning nobud bo'lishi natijasida yuzaga keladi. Hayvonlarni sotib olish va tashishda katta qoidabuzarliklar yuklashdan oldin hayvonlarni qonunsiz tekshirish, egalarining hayvonlarni mo'l-ko'l boqish va sug'orish yoki zaiflashtirilgan, yashirilgan kasal hayvonlarni yuborish urinishi bilan bog'liq. Hayvonlarni yaroqsiz va jihozlanmagan transport vositalariga (ayniqsa, avtomobillar, traktor aravalari) yuborish jo'natuvchi tomonidan buzilish hisoblanadi; tashilgan hayvonlar nobud bo'lgan taqdirda, jo'natuvchiga muayyan talablar va jazolar qo'llaniladi. Go'sht va boshqa oziq-ovqat mahsulotlarini tashish amalga oshiriladi, sanitariya pasportiga ega transport vositalarida; yukni kuzatib boradigan shaxslar tibbiy yozuvga ega bo'lishi kerak. Agar yuk shahar yoki viloyat tashqarisiga yuborilsa, transport vositalari 0 ... 40S haroratda, muzlatilgan mahsulotlar uchun esa 11 ... 1400S haroratni ta'minlaydigan sovutish moslamalari bilan jihozlangan.

Belgilangan joyga tushirish veterinariya tomonidan nazorat qilinadi yukning sifat ko'rsatkichlariga va uning veterinariya va yuk tashish hujjatlariga muvofiqligiga e'tibor berib, qabul qiluvchiga xizmat ko'rsatish. Go'sht, sut, tuxum va hayvonlardan olingan boshqa mahsulotlar eksporti faqat veterinariya-sanitariya talablariga javob beradigan, tasdiqlangan ro'yxatga kiritilgan korxonalar tomonidan amalga oshirilishi mumkin. Veterinariya xizmati tomonidan nazorat

qilinadigan tovarlarni sotib olish, yuklash, tashish va tushirish qoidalarini buzgan shaxslar ma'muriy va jinoiy javobgarlikka tortiladilar.

15-Mavzu. Ionlashtiruvchi nurlanish, texnik va atmosfera elektr energiyasidan zarar ko'rgan hayvonlarning sud veterinariya ekspertizasi

Organizmدا, organlarda, to'qimalarda ionlashtiruvchi nurlanish ta'sirida yuzaga keladigan patologik o'zgarishlar reaksiyalar, kosmik, rentgen, ultrabinafsha nurlanish (radiatsiyaviy shikastlanishlar) paytida sodir bo'ladi. Radiatsion shikastlanishlar mahalliy va umumiy bo'lishi mumkin.

Mahalliy radiatsiyaviy shikastlanishlar o'zgarishlar, travmatik yallig'lanish, regenerativ jarayonlar, nekroz va to'qimalarni rad etish shaklida namoyon bo'ladi. O'zgartirish regeneratsiyadan ustun turadi, bu asosan zararni davolashning jiddiyligi va davomiyligini belgilaydi. Mahalliy radiatsiya shikastlanishining rivojlanish bosqichlari, davrlari mavjud: yashirin, giperemiya va shish paydo bo'lishi, pufakchalar, nekroz va shifo.

Umumiy yaralar. Radiatsiya ta'sirining kattaligiga qarab, tananing reaksiyalarining dinamikini belgilaydigan ta'sir muddati, "nur ostida o'lim", radiatsiya kasalligining o'tkir va surunkali kursi farqlanadi. Bir martalik kiruvchi nurlanish ta'sirida tez o'lim ("nur ostida o'lim") sodir bo'lishi mumkin.

O'tkir nurlanish kasalligi shikastlanish darajasida farq qiladi va davriy kursga ega:

Birlamchi reaksiyalar davri.

Yashirin davr.

Kasallikning avj olish davri.

Tiklanish yoki o'lim davri.

Radiatsiya kasalligi patologik qon ketishi (gemorragik sindrom) va gematopoetik organlarning aplaziyasi bilan tavsiflanadi. Surunkali nurlanish kasalligi bosqichma-bosqich rivojlanish va uzoq to'lqinga o'xshash kursga ega; radioaktiv moddalarning to'planishi muqobil jarayonlar regeneratsiyadan ustun kela boshlaganda mumkin. Tananing qarshiligining pasayishi tufayli areaktiv pnevmoniya rivojlanishi,

yurak-qon tomir faoliyatining buzilishi va yuqumli asoratlar paydo bo'lishi mumkin.

Ekspert tekshiruvni davomida dozimetrik monitoring zarur, bu nafaqat ehtiyot chorasi, balki ba'zi hollarda kiritilgan radioaktiv moddalarni aniqlashning diagnostik usuli hisoblanadi.

Elektr shikastlanishining sud veterinariya ekspertizasi

Sud veterinariya ekspertizasini o'tkazishda bir qator hollarda texnik elektr toki va atmosfera elektr toki (chaqmoq) bilan hayvonlarning shikastlanishiga duch kelish kerak.

Eng xavfli - 40-60 Gts chastotali o'zgaruvchan tok; elektr tebranishlari chastotasining pasayishi bilan shikastlanish xavfi kamayadi, chunki 1500 V kuchlanishdagi 1000 000 Gts yoki undan ortiq oqim va 3 A oqim kuchi tanaga zararli ta'sir ko'rsatmaydi. 1000 dan 150 V gacha bo'lgan yuqori kuchlanishli oqimlar - 3000 V dan ortiq - elektrod va tana o'rtasida voltaik boshq ta'siri sodir bo'lishi va elektr energiyasining muhim qismi tufayli kamroq xavfli bo'lgan eng xavfli kuchlanishlar halokatli. issiqlikka aylanadi, mahalliy kuyishlarni keltirib chiqaradi. Hozirgi kuch muhim: masalan, 100 mA oqim o'limga olib kelishi mumkin. Elektr shikastlanishining umumiy ta'sir mexanizmi birinchi navbatda nafas olish va qon aylanishining shikastlanishiga olib keladigan zarba deb hisoblanadi. Shok vosita markazining tomirlarining funksional faolligini buzish, kapillyarlarning kengayishi va aylanma qon hajmining pasayishi bilan birga keladi. Mumkin bo'lgan kuyishlar va kuyishlar.

Jasadni to'liq tahlil qilish, birinchi navbatda, oqim belgilari - elektr belgilarini aniqlashga qaratilgan bo'lishi kerak. Ularning rangi kulrang-oqdan kulrang-sariqqacha. Elektr belgilari zich, qirralari ko'tarilgan, rulon shaklida, yallig'lanishsiz.

Belgining metallizatsiyasini hisobga olish kerak: teri ustidagi mis o'tkazgich, ayniqsa pigmentli teri, mavimsi, sariq-jigarrang rang beradi; temir - jigarrang; qo'rg'oshin - kulrang-sariq. Tanib olish uchun emissiya spektrografiyasi qo'llaniladi.

O'limning bir necha turlari mavjud: bir zumda, kechiktirilgan, uzilib qolgan, umumiy holat bir muncha vaqt yaxshilanganda va keyinchalik o'lim bir necha kun yoki haftadan keyin sodir bo'ladi.

To'satdan o'limning patologik rasmi o'ziga xos emas. Teri kuyishi kamdan-kam hollarda kuzatiladi. Ko'proq doimiy belgilar: yurak va katta tomirlarda yomon ivishgan qon, shilliq qavatlarda va seroz

pardalar ostida ko'p qon ketishlar, ichki organlarning tiqilishi, o'tkir o'pka amfizemasi, ba'zan mushak tolalarining yorilishi, miya pardasining shishishi.

Mutaxassis har xil turdagi hayvonlarning elektr tokining ta'siriga teng bo'lmagan sezgirligini hisobga olishi kerak (otlar va cho'chqalar ko'proq sezgir, itlar va mushuklar kamroq sezgir); yosh hayvonlar elektr shikastlanishiga ko'proq chidamli.

Chaqmoq shikastlanishining sud veterinariya ekspertizasi

Chaqmoqning harakati atmosfera bosimining juda yuqori kuchlanishli (bir necha volt va o'n minglab amperlar) elektr energiyasini chiqarishdir. Ta'sir daraxtlarning yo'q qilinishi va yonishi, buolarning shikastlanishiga olib keladi, shuning uchun ekspert uchun hayvonning jasadi topilgan joyni tekshirish diagnostik ahamiyatga ega. Chaqmoqning qisqa muddatli ta'siriga qaramay (soniyalarning fraktsiyalari), hayvon jiddiy zarar ko'radi va o'lishi mumkin. Chaqmoq izzatlari kuyishlar, terining yaralari, tana qismlarining ajralishi, daraxtga o'xshash shoxlangan qizg'ish chiziqlar shaklida chaqmoqning xarakterli belgilari (raqamlari) shaklida bo'lishi mumkin; ular uzoq davom etmaydi va yo'qoladi. Ichki organlardagi o'zgarishlar texnik elektr tokining ta'siridan kelib chiqqan o'zgarishlarga o'xshaydi. Tekshiruv davomida o'limning boshqa sabablarini istisno qilish muhimdir.

16-Mavzu. Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati bo'limlari, uchastka, chegara va transport punktlari rahbar va xodimlarining vazifalari

Buxgalteriya bo'limi boshlig'i-bosh hisobchi xizmat vazifasi:

Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati boshqarmasi boshlig'i tomonidan (oliy buxgalter-iqdisochi ma'lumotga ega bo'lgan) lavozimga tayinlanadi va ozod etiladi.

Boshqarmani buxgalteriya hisobini amaldagi qonun qoidalarga asosan yuritilishi va rivojlantirish fondi mablag'lari, moddiy qiymatliklarni saqlanishi ulardan to'g'ri foydalanish hamda hisobga qo'yish va hisobdan chikarish ishlari yuzasidan UzASBO dasturiga kiritib boradi;

boshqarma tizimidagi barcha veterinariya nazorati punktlarida olib borilayotgan hisob-kitob va hisobot ishlarini to'g'ri bajarilishi,

buxgalteriya hisobot hujjatlarini metodik qo'llanmalar asosida yuritilishi, pul mablag'lari, asosiy vositalar, moddiy qiymatliklar, kirim-chiqim hujjatlarini buxgalteriya qayd daftariga to'liq o'tkazib borilishi, pullik veterinariya xizmati ko'rsatishdan tushgan pul mablag'larini o'z vaqtida boshqarma hisob raqamiga o'tkazib borilishini nazorat qilib boradi;

saqlash muddati o'tgan hujjatlarni davlat arxiviga uzoq muddatda saqlash uchun tayyorlash, topshirish va boshqa hisobot hujjatlarini saqlanishini ta'minlaydi;

budjet hamda pullik veterinariya xizmatidan tushgan mablag'larni yillik smeta harajatlarini tuzish, ko'rsatilayotgan xizmatlar uchun olinadigan xizmat xaqi, preyskurantlarni tuzish, xodimlarga to'lanayotgan ish haqlarini belgilangan shtat jadvallari asosida to'g'ri to'lashni, budjetga ajratilgan mablag'larni to'g'ri hisoblab, o'z vaqtida davlat budjetiga o'tkazilishi, hujjatlarini to'g'ri rasmiylashtirib, o'z vaqtida UzASBO dasturiga kiritib borilishini ta'minlaydi;

boshqarma va boshqarma tizimidagi uchastka va punktlardagi tuzilgan pullik xizmat ko'rsatish bo'yicha shartnomalarni bajarilishining nazoratini ta'minlaydi;

mijozlarga ko'rsatilgan pullik veterinariya xizmati uchun rasmiylashtirilgan hisob varaqalarni to'g'ri rasmiylashtirilganligi ustidan doimiy nazorat olib boradi va bu haqda rahbariyatga ma'lumot berib boradi;

kelishuv va shartnomalar tuzilgan tashkilotlar bilan xar o'yning oxirida o'zaro hisob-kitob dalolatnomalarini tuzib borilishi, kreditor va debitor qarzlarni o'z vaqtida undirilishi va to'lanishini nazorat kilib boradi;

pul-to'lov topshiriqnomalari, ish xaqi hisobi tasdiqlangan smetaga asosan to'lanishi, modiy qiymatliklarni saqlanishi va inventarizatsiyadan o'tkazishni nazorat qilib boradi;

buxgalteriyaga oid yuritilayotgan barcha hujjatlar va ishlarni amaldagi qonunlar, qarorlar, farmoyishlar, tartiblar, buyruqlar va boshqalar asosida bajarilishini ta'minlaydi;

Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasiga, davlat soliq idoralariga va Xalq banki nafaqa jamg'armasiga oylik, choraklik va yillik hisobotlarini o'z vaqtida topshirib boradi;

Buxgalteriya bo'limi xodimlarining ishga kelib ketishi va intizomini nazorat qiladi;

har oyning 5 sanasi kuni xizmat vazifasi bo'yicha boshqarma boshlig'iga yozma ma'lumot kiritadi;

bo'lim boshlig'i-bosh hisobchi o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Farmonlari, Qaror va Qo'llanmalari hamda boshqa hisob-kitobga doir qonuniy me'yorlar, hujjatlar, buxgalteriya hisobini boshqarish va tashkil qilish, hisob rejalari, budjet korxonalarida hisob yuritish xaqidagi ko'llanmalarni shuningdek boshqarma ichki tartib intizomi, mehnatni muxofaza qilish, texnika xavfsizligi, sanitariya-gigiena holatlari, yong'in xavfsizligi va ko'rsatilgan xizmatlarni moliyaviy-iqtisodiy taxlillarini, metodik ko'rsatmalarini bilishi hamda to'liq ma'lumotga ega bo'lishi lozim;

Bosh mutaxassis-hisobchi xizmat vazifasi:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy moliyaviy-iqtisodiy ma'lumotga ega bo'lgan) lavozimga tayinlanadi va ozod etiladi.

Buxgalteriya hisobiga taalluqli sohalar hamda buxgalteriya hisobiga doir belgilangan yo'llanmalarni ijrosini saqlagan xolda birlamchi hisob-kitob hujjatlarini to'g'ri rasmiylashtirilishini ta'minlaydi, o'z vaqtida oylik, chorak va yillik hisobotlar tayyorlash uchun punktlardan hisobotlar qabul qiladi va hisobotlarni tayyorlab bosh hisobchiga taqdim qiladi;

pul va moddiy qiymatliklarning xarakati (kirim-chiqim) haqidagi hujjatlarni buxgalteriya hisobida aks ettirilishi, hisobotlar tuzilishi hamda UzASBO dasturiga

kiritib borish, shuningdek boshqarma va uning tizimidagi barcha toifadagi xodimlarga belgilangan tartibda har

oyda ish xaqi hisoblab, davlat budjetiga to'lov va ajratmalarni hisob-kitob qilish ishlarini bajaradi;

har oyning 25-sanasiga qadar buxgalteriya masalalari bo'yicha hisobotga mas'ul shaxsdan belgilangan tartibda yig'ma recstr asosida tabellarni qabul qilib, oylik ish xaqqi hisoblaydi va to'g'riligiga javob beradi;

pullik xizmatdan tushgan tushumlarni taqsimlash uchun qabul qiladi va kunlik hisob-kitob yuritadi, kvitansiyalar koreshoklarini o'zida saqlaydi;

ish xaqqiga va boshka xarajatlarga hisoblangan to'lov va ajratmalarni hisob-kitob qilish ishlarini bajaradi va bajarilgan to'lov topshiriqnomalarni o'z vaqtida Respublika G'aznachiligidan o'tkazadi.

ijtimoiy ta'minot va bank, plastik kartochkalar bo'yicha hisobotlarni tayyorlab topshiradi;

birlamchi hujjatlarga asosan asosiy vositalar va moddiy qiymatliklar (011,013,015.) schetlar ustida ishlab, oyma-oy UzASBO dasturiga kiritib boradi va to'g'ri hisoblanganligiga javob beradi, boshqa xarajatlarni hisobdan chiqarish uchun hujjatlashtirish ishlarini olib borishda bosh hisobchiga yordam beradi;

O'zbekiston Respublikasi Farmonlari, Qaror va Qo'llanmalari hamda boshqa hisob-kitobga doir qonuniy me'yorlar, hujjatlar, buxgalteriya hisobini boshqarish va tashkil qilish, hisob rejalar, budjet korxonalarida hisob yuritish xaqidagi ko'llanmalarni shuningdek boshqarma ichki tartib intizomi, mehnatni muxofaza qilish, texnika xavfsizligi, sanitariya-gigiena holatlari, yong'in xavfsizligi va ko'rsatilgan xizmatlarni moliyaviy-iqtisodiy taxlillarini, metodik ko'rsatmalarini bilishi hamda to'liq ma'lumotga ega bo'lishi lozim;

har oyning 5-sanasida qilingan ishlar bo'yicha boshqarma boshlig'iga yozma axborot kiritadi;

bosh mutaxassis-hisobchi o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

Yetakchi iqtisodchi xizmat vazifasi:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy moliyaviy-iqtisodiy ma'lumotiga ega bo'lgan) tayinlanadi va egallab turgan lavozimidan ozod etiladi;

buxgalteriya hisobiga taalluqli sohalar bo'yicha buxgalteriya hisobiga doir belgilangan yo'llanmalarni ijrosini saqlagan holda birlamchi hisob-kitob hujjatlarini to'g'ri rasmiylashtirilishini ta'minlaydi, o'z vaqtida oylik, chorak va yillik hisobotlar tayyorlash uchun punktlardan hisobotlar qabul qiladi va hisobotlarni tayyorlab bosh mutaxassis-hisobchiga yordam beradi;

pul va moddiy qiymatliklarni xarakati (kirim.chiqim) haqidagi hujjatlarni buxgalteriya hisobida aks ettirilishi, hisobotlar tuzilishi hamda qayd daftarlarga o'z vaqtida yozib borish, shuningdek boshqarma va boshqarma tizimidagi mutaxassis, xodimlarga belgilangan tartibda iqtisodiy tejamkorlik bo'yicha har oyda ish xaqi hisoblab, davlat budjetiga to'lov va ajratmalarni hisob-kitob qilish ishlarini bajaradi;

birlamchi hujjatlarga asosan asosiy vositalar va moddiy qiymatliklar (011,013,015.) schetlar ustida ishlab oyma oy qayd kitobiga tushirib boradi,shuningdek bosh daftar bilan solishtirib boradi

va to'g'ri hisoblanganliga javob beradi, boshqa xarajatlarni hisobdan chiqarish uchun hujjatlashtirish ishlarini olib borishda bosh mutaxassis-hisobchiga yordam beradi;

har oyning 5-sanasida qilingan ishlar bo'yicha bo'lim boshlig'i-bosh hisobchiga yozma axborot kiritadi;

yetakchi iqtisodchi o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Farmonlari, Qaror va Qo'llanmalari hamda boshqa hisob-kitobga doir qonuniy me'yorlar, hujjatlar, buxgalteriya hisobini boshqarish va tashkil qilish, hisob rejalari, budjet korxonalarida hisob yuritish xaqidagi ko'llanmalarni shuningdek boshqarma ichki tartib intizomi, mehnatni muxofaza qilish, texnika xavfsizligi, sanitariya-gigiena holatlari, yong'in xavfsizligi va ko'rsatilgan xizmatlarni moliyaviy-iqtisodiy taxlillarini, metodik ko'rsatmalarini bilishi hamda to'liq ma'lumotga ega bo'lishi lozim;

Huquqshunoos-maslahatchi

Bosh yuriskonsult xizmat vazifasi:

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining 2017 yil 1 maydagi 250-sonli qarori "O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yuridik xizmat faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2017 yil 19 yanvardagi PQ-2733-son qarorini amalga oshirish chora-tadbirlari haqida"gi talablariga asosan xizmat olib beradi;

Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati boshqarmasi boshlig'i tomonidan O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi bilan kelishilgan holda (oliy yuridik ma'lumotga ega bo'lgan) lavozimga tayinlanadi va ozod etiladi.

boshqarma boshlig'iga imzolash uchun taqdim qilinayotgan buyruq loyihalarni qonunchilikka muvofiqligini tasdiqlaydi;

me'yoriy hujjatlarni tartibli hisobga olinishini va saqlanishini tashkil qiladi;

boshqarma faoliyatiga bog'lik me'yoriy hujjatlarni tartibga solish, bunday hujjatlarni mutaxassislar bilan ishlab chiqish va nashrga tayyorlash ishlarini bajaradi;

mehnatni rag'barlantirishni tashkil etishning samarali shakllarini joriy qilish uchun xuquqiy vositalardan foydalanishni yaxshilaydi;

shartnomalarni tuzish vaqtida tuzilayotgan shartnomalarni qonunchilikka muvofiqligini, amaldagi me'yoriy-huquqiy hujjat

talablariga mos kelishini hamda korxonaga naf keltirishini tahlil kilib, imzolaydi va xulosalar beradi;

uchastka va punktlar bilan xo'jalik yurituvchi subektlar o'rtasidagi *(veterinariya xizmatini ko'rsatish uchun)* tuzilgan shartnomalarni tuzilishida huquqiy yordam beradi va qonuniyligini ta'minlaydi;

boshqarma boshlig'i tomonidan topshirilgan topshiriqlarni o'z vaqtida va sifatli bajaradi;

har oyning oxirgi sanasida boshqarma bilan jismoniy va yuridik shaxslar hamda tashkilotlar o'rtasida tuzilgan veterinariya xizmati ko'rsatish shartnomalarining bajarilishi to'g'risidagi ma'lumotlarga aniqlik kiritadi va boshqarma boshlig'iga hisobot beradi;

debitor va kreditor qarzlari bo'yicha hisobotlarni bosh hisobchidan olib, tahlil qiladi va aniqlangan qarzlari bo'yicha huquqiy choralarini belgilaydi;

har oyning oxirgi sanasida aniqlangan debitor qarzlari bo'yicha jismoniy va yuridik shaxslar hamda tashkilotlarga qarzlarni boshqarma hisobiga undirish choralari belgilash maqsadida boshliqning nomidan ogohlantirish xatlarini tayyorlab, ularning manziliga yuboradi, ushbu holatlarda undirilmay qolgan qarzlari sud orqali undirilish choralari belgilaydi ya'ni, boshqarma nomidan sudga ariza bilan murojaat qiladi va boshqarma nomidan sudda qatnashib, qarzdorlikni qonun dorasida undirib oladi;

uchastka va punktlar bilan xo'jalik yurituvchi subektlar o'rtasidagi *(veterinariya xizmatini ko'rsatish uchun)* tuzilgan shartnomalarni tuzilishida huquqiy yordam beradi va qonuniyligini ta'minlaydi;

boshqarma boshlig'i buyrug'iga asosan uchastka va punktlarda mavjud bo'lgan tovar-moddiy boyliklardan noto'g'ri (noqonuniy) foydalanilayotganligi to'g'risida aniqlangan yoki xodimlar tomonidan noqonuniy faoliyat bilan shug'ullanganligi to'g'risidagi kelib tushadigan ma'lumotlarga aniqlik kiritish maqsadida xizmat tekshiruvini olib borilishida qatnashish va o'rganish uchun xizmat safariga chiqadi;

sudda, shuningdek boshqa organlarda xuquqiy masalalar ko'rilayotganda boshqarma manfaatlarini himoya kiladi;

jamoat shartnomasini tayyorlashda va tuzishda qatnashadi hamda o'z vakolati doirasida amaliy yordam beradi;

qonun hujjatlariga muvofiq boshqa yuridik funksiyalarni bajaradi;

bosh yuriskonsult o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

Muvofiqlashtirish bo'limi yetakchi mutaxassisining xizmat vazifasi:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) lavozimga tayinlanadi va ozod etiladi.

Davlat chegarasi va transportida davlat veterinariya nazorat boshkarmasida bo'lim (muvofiqlashtirish) yetakchi mutaxassisi hisoblanadi va bo'limga yetakchilik qiladi;

boshqarma uchastka va punktlarda ichki mehnat intizomini mustahkamligini ta'minlashda bo'lim boshlig'iga yordam beradi;

chegara va transport veterinariya nazorati punktlari hamda veterinariya sanitariya uchastkasi faoliyati va xodimlariga berilgan vazifa hamda topshiriqlarni o'z vaqtida so'zsiz bajarilishini nazorat va tahlil qilib boradi hamda bo'lim boshlig'iga axborot berib boradi;

punktlarda yuritilishi lozim bo'lgan jurnallar, birlamchi hujjatlarni sonini va yuritilish mexanizmini ishlab chiqishda xamda amaliyotga tadbik qilishda bo'lim boshlig'iga amaliy yordam beradi;

boshqarma yillik ish rejasi va chora-tadbirlarini ishlab chiqishda va ularning bajarilishida ishtirok etadi;

punktlarda yuritilayotgan jurnallarning talab darajasida yuritilishini doimo nazorat qilib borishda bo'lim boshlig'iga yordam beradi;

punktlar orqali veterinariya nazorati ostidagi yuklarni (*keyingi bandlarda yuk deb yuritiladi*) import, eksport va tranzit tashilayotganda to'liq davlat veterinariya nazoratini amalga oshirilishini ta'minlanishi, amaldagi yo'riqnomalar va Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi ko'rsatmalariga amal qilinishini nazorat va manitoring qilib borishda bo'lim boshlig'iga yordam beradi;

jamlangan hisobotlarga asosan belgilangan tartibda Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasiga taqdim qilish uchun hisobotlarini tuzishda bo'lim boshlig'iga yordam beradi;

umumlashtirilgan o'n kunlik, oylik, yillik hisobotlarni bo'lim boshlig'iga taqdim qilib boradi hamda boshliq ko'rsatmalariga binoan xizmat safariga chiqadi;

punktlarni faoliyatiga bog'lik bo'lgan me'yoriy hujjat ishlab chiqishda ishtirok etadi;

boshqarmada va har oyning oxirida ish reja tadbirlarni bajarilishi bo'yicha bo'lim boshlig'iga ma'lumot berib boradi;

boshqarma, uchastka va punktlarni moddiy texnika bazasini yaratish va ehtiyojini ta'minlash uchun sotib olinayotgan tovar moddiy qiymatliklarni sotib olishda takliflar tayyorlab, uchastka va punktlarga tarqatilishida ro'yxat tuzishda bo'lim boshlig'iga taqdim etadi;

bo'lim (muvofiglashtirish) yetakchi mutaxassisi o'ziga yuklatilgan vazifalarni veterinariya qonuni bo'yicha bajarishiga javobgar hisoblanadi bo'lim (muvofiglashtirish) boshlig'i bo'lmaganida uning vazifasini vaqtincha bajaradi va o'ziga yuklatilgan vazifalarni veterinariya qonuni bo'yicha bajarishiga javobgar hisoblanadi

Xodimlar bilan ishlash bo'yicha

Xodimlar bilan ishlash bo'yicha bosh mutaxassis xizmat vazifasi:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy yuridik yoki pedagogik ma'lumotiga ega bo'lgan) lavozimga tayinlanadi va ozod etiladi.

Bevosita boshqarma boshlig'i rahbarligi va ko'rsatmasi asosida faoliyat yuritadi;

boshqarma tizimidagi barcha toifadagi xodimlar bo'yicha ma'lumotlarni tuzib boradi;

har bir xodim bo'yicha hujjatlarni o'rnatilgan tartibda jildlab boradi;

har yarim yillikda xodimlar bilan ishlash bo'yicha chora-tadbirlar rejasini tayyorlab, boshqarma boshlig'iga tasdiqlatadi va har oyning 5-sanasida qilingan ishlar bo'yicha boshliq o'rinbosariga yozma axborot kiritadi;

xodimlarni mehnat daftarchalarini to'liq va sifatli saqlaydi, yozuvlarni o'z vaqtida va to'g'ri yozadi, mehnat shartnomasi bekor qilingan xodimlarga mehnat daftarchalarini olganligi haqida imzo qo'ydirib mehnat daftarchasini qaytarib beradi;

ishlayotgan har-bir xodim uchun shaxsiy jild ochadi va xodimni ish faoliyati davomida mazkur xodimga bog'lik barcha ma'lumot, yozishmalarni o'z vaqtida jildlab boradi;

boshqarmaning har qanday buyruqlarini qonun doirasida tayyorlab, rahbariyat bilan kelishgan holda boshliqqa imzo uchun taqdim etadi;

boshqarmada mehnat kodeksiga rioya qilinishiga javobgar hisoblanadi va faoliyat kursatayotgan xodimlarni soni shtat jadvaliga mos kelishini ta'minlaydi;

xodimlarning ish faoliyatiga doir ijro intizomi buzilishi yuzasidan boshliqning topshirig'iga asosan xizmat tekshiruvi o'tkazilishida

hevosita ishtirok etadi va xizmat tekshiruvi bo'yicha xulosa tayyorlab, boshqarma boshlig'iga taqdim etadi;

xar oyning 25 sanasi kuni uchastka va punkt boshliqlaridan tabellarni qabul qilib oladi hamda boshqarma apparati xodimlari ish kunlarini qo'yib belgilangan tartibda buxgalteriyaga yig'ma reestr qilib topshiradi;

xodimlarga xizmat guvoxnomalarini belgilangan tartibda rasmiylashtirib beradi va daftarga kayd kilib boradi;

xizmat safariga yuborilgan xodimlarga xizmat safari guvoxnomasi taqdim etib xizmat safari yakuni bo'yicha xodimdan yozma hisobot qabul qiladi;

xar oyni 1 sanasida xizmat vazifasi bo'yicha kilingan ishlar xaqida boshqarma boshlig'iga yozma axborot berib boradi;

ishga qabul qilinayotgan xodimdan belgilangan tartibda talab etiladigan hujjatlarini talab qilib oladi va mavjud qonun hamda qoidalarga asosan rasmiylashtirib beradi;

xodimlar bilan ishlash bo'yicha bosh mutaxassis o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

Xodimlar bilan ishlash bo'yicha mutaxassis xizmat vazifasi:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy ma'lumotiga ega bo'lgan) lavozimga tayinlanadi va ozod etiladi.

Bevosita boshqarma xodimlar bilan ishlash bo'yicha bosh mutaxassisi rahbarligi va ko'rsatmasi asosida faoliyat yuritadi;

boshqarma tizimidagi barcha toifadagi xodimlar bo'yicha ma'lumotlarni tuzishda bosh mutaxassissga yordam beradi;

har bir xodim bo'yicha hujjatlarni o'rnatilgan tartibda jildlab boradi;

har yarim yillikda xodimlar bilan ishlash bo'yicha chora-tadbirlar rejasi loyahasini tayyorlab, bosh mutaxassissga taqdim etadi.

ishlayotgan har-bir xodim uchun shaxsiy jild ochadi va xodimni ish faoliyati davomida mazkur xodimga bog'lik barcha ma'lumot, yozishmalarni o'z vaqtida jildlab boradi;

boshqarmada mehnat kodeksiga rioya qilinishiga javobgar hisoblanadi va faoliyat kursatayotgan xodimlarni soni shtat jadvaliga mos kelishini ta'minlaydi;

xar oyning 25 sanasi kuni uchastka va punkt boshliqlaridan tabellarni qabul qilib, bosh mutaxassissga taqdim etadi;

xar oyni 1 sanasida xizmat vazifasi bo'yicha kilingan ishlar xaqida bosh mutaxassisiga yozma axborot berib boradi;

ishga qabul qilinayotgan xodimdan belgilangan tartibda talab etiladigan hujjatlarini talab qilib oladi va mavjud qonun hamda qoidalarga asosan rasmiylashtirilishi yuzasidan bosh mutaxassisga yordam beradi;

xodimlar bilan ishlash bo'yicha bosh mutaxassis ob'ektiv sabablarga ko'ra bo'lmagan taqdirda (xizmt safari, mehnat ta'tili va b.) bosh mutaxassis vazifasini vaqtincha bajarib turadi;

bosh mutaxassis bo'lmaganda uning vazifalarini hamda o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

Chegara va transport veterinariya punkti yetakchi mutaxassislarining xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) tayinlanadi va egallab turgan lavozimidan ozod etiladi;

O'zbekiston Respublikasi xududiga chet davlatlardan tashib kelinayotgan yoki Respublikadan chetga chiqarilayotgan hayvonlar, qushlar va chorvachilik mahsulotlari hamda xom ashyolarini va veterinariya nazorati ostidagi barcha yuklarni to'liq klinik ko'rigidan o'tkazadi vhamda klinik ko'rikdan o'tkazilishiga shaxsan javobgardir;

veterinariya nazorati ostidagi yuklarni tashishga mo'ljallangan barcha turdagi transport vositalarini yuk orilishidan oldin veterinariya-sanitariya holatlarini ko'rikdan o'tkazadi;

veterinariya nazorati ostidagi barcha turdagi yuklarga taalluqli veterinariya hujjatlarini, (ruxsatnomalarni) ularni soni, veterinariya talablariga javob berilishini va berilgan hujjatlarga mos kelishini ta'minlaydi;

eksportga jo'natilayotgan yuklarga tuman (shaxar) veterinariya bo'limlari tomonidan berilgan veterinariya guvohnomalarini belgilangan tartibda veterinariya sertifikatiga almashtirib beradi;

import qilinayotgan yuklarga shu yuklarni eksport qilayotgan davlat tomonidan berilgan veterinariya sertifikatlari veterinariya guvohnomasini punktng veterinariya guvohnomasiga almashtirib beradi;

mustaqil davlatlar xamdo'stligi davlatlararo tashilayotgan yuklarni eksporti vaqtida yuklar uchun tuman (shaxar) veterinariya bo'limlari tomonidan berilgan veterinariya guvochnomalarini belgilangan tartibda rasmiylashtirib beradi;

eksport yoki import qilinayotgan xayvonlarda, qushlarda, chorvachilik maxsulotlari va xom ashyolarida yuqumli kasalliklar (qo'zg'atuvchisi) aniqlansa yoki ularni kasalliklar bilan kasallanganligiga gumon qilinganda ularni to'xtatish chora tadbirlarini ko'radi, bu xaqda boshqarmaga va viloyat, tuman davlat veterinariya boshqarma (bo'lim)lariga xabar beradi, shuningdek xayvonlarni, qushlarni chorvachilik maxsulotlari, chorva ozuqalari yuqumli kasalliklar qo'zg'atuvchilari bilan zararlanganligiga shubha qilinsa, ularni tashqi muxitdan alohida muxofaza qilish chora tadbirlarini ko'radi;

Respublika xududiga kirib kelayotgan avtoulavlarni barcha turlariga amaldagi tartib qoidalarga asosan veterinariya sanitariya ishlovi berilishini takshil qiladi va amalga oshiradi;

davlat veterinariya nazoratini amalga oshirishga yo'naltirilgan ko'rsatmalarni, buyruqlarni va boshqa me'yoriy hujjatlarni, barcha yo'riqnomalarni o'z vaqtida to'liq va to'g'ri amalga oshirilishini ta'minlaydi;

veterinariya nazoratiga taaluqli barcha turdagi yuklarni, import yoki eksport qilinayotganda, tranzit o'tkazilayotganda (peread-resovkada xam) ularga tegishli veterinariya hujjatlarida nomutanosiblik yoki soni va og'irligidagi yetishmovchiliklar bo'lgan xollarda veterinariya hujjatlari mutlaqo yo'q bo'lsa yoki yozuvlar ustidan buyab yozilgan bulsa, noto'g'ri rasmiylashtirilgan bo'lsa yoki shu yuklarni tashish uchun Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasining ruxsatnomasi bo'lmaganda ushbu yuklarni tashilishini, ortilishini yoki tushurilishini ta'qiqlash uchun dalolatnoma tuzadi va ijrosini ta'minlaydi;

amaldagi qonun qoidalarga asosan ko'rsatilgan veterinariya xizmatidan tushgan tushumni inkassatsiya orqali bankka topshiradi va belgilangan tartib qoidalarga ko'ra javobgar hisoblanadi;

yumoloq muxrga, burchak shtamplarga ega bo'lib, amaldagi tartib qoidalarga asosan veterinariya hamda moliyaviy hisobotlarni shuningdek bajarilgan ishlar yuzasidan punkt boshlig'iga doimiy hisobot berib boradi;

o'z xizmat vazifalarini bajarishda mehnat intizomiga rioya qilishi, faoliyati hamda tasarruflaridagi foydalanish uchun berilgan moddiy qiymatliklar va texnik vositalarni asrashga javobgar;

davlat veterinariya nazorati ostidagi maxsulotlarni tashishga aloqador yuridik va jismoniy shaxslar orasida tushuntirish ishlari olib boradi;

transport vositalariga veterinariya sanitariya ishlov berish uchun ularni zararlanganlik darajasini belgilaydi hamda ushbu transport vositalarini zararsizlantirish va yuvish stansiyasiga jo'natish uchun veterinariya hujjatlarini rasmiylashtiradi;

ko'rsatilayotgan pullik veterinariya xizmati uchun qo'mita raisi tomonidan tasdiqlangan amaldagi preyskurant asosida hisob varaqlarini to'ldirilishi to'g'ri va aniq yozilishiga javobgar;

amalga oshirilgan ishlari yakuni bo'yicha punkt boshlig'iga hisobot beradi;

punkt boshlig'i ob'ektiv sabablarga ko'ra bo'lmagan taqdirda (mehnat ta'tili va b.) yetakchi mutaxassis punkt boshlig'i vazifasini vaqtincha bajarib turadi;

bosh mutaxassis o'ziga yuklatilgan vazifalarning bajarilishi bo'yicha javobgar hisoblanadi.

Chegara va transportda veterinariya nazorati punkti veterinariya vrachlarining xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) tayinlanadi va egallab turgan lavozimidan ozod etiladi;

punktda navbatchilikni qabul qilish vaqtiga qat'iy amal qilgan xolda ish joyiga o'z vaqtida yetib keladi va navbatchilikni topshirayotgan veterinariya vrachidan barcha hisobot hujjatlarini kabul kilib oladi;

O'zbekiston Respublikasi xududiga chetdan yuqumli kasalliklarni ko'zg'atuvchilarini kirib kelishi va tarqalishini oldini olish maqsadida transport vositalariga veterinariya sanitariya ishlovini berish hamda eksport, import va tranzit qilinishida barcha turdagi transport vositalarida tashilayotgan chorva va chorvachilik maxsulotlari, xom ashyolari veterinariya nazorati ostidagi yuklarni, shu jumladan qo'l yuklarini veterinariya sanitariya kurigidan utkazadi, shuningdek yukni va hujjatlarini bir biriga mutanosibligini aniklaydi, davlat veterinariya nazoratini ta'minlaydi;

xavonlarning veterinariya hujjatlari tekshirilganda ularning indifikatsion nomerlari (tatilulovka, chiplari, birkalari, tamg'alari va boshqalari) veterinariya xujjalari bilan solishtiriladi.

chegara veterinariya nazorati punktiga kelgan transport vositalarini ko'rikdan o'tkazish, veterinariya nazorati ostidagi yuklar bor yo'qligini aniqlash, o'tayotgan avtoulavlarni xarakatlanuvchi qismlarini dezinfeksiya qilinganligi va boshqa qilingan ishlar to'g'risidagi ma'lumotlar haqida navbatchilik oxirida punkt boshlig'iga axborot beradi;

transport vositalarini dezinfeksiya qilish uchun dezoeritmalar tayyorlanishida shaxsan qatnashadi va o'z nazoratiga oladi;

ishlatilgan dezovositalar hisobotini olib boradi, keyingi smenaga kerakli miqdorda dezoeritma mavjudligini ta'minlaydi;

dezobar'er va dezogilamchalarning doimiy ishchi holatida bo'lishini ta'minlaydi;

ish vaqtida maxsus kiyimda yurishlari lozim;

punktda yuritilayotgan jurnallarni o'z vaqtida belgilangan tartibda to'ldirib boradi va toza tutilishini ta'minlaydi;

dezovositalar bilan ishlash va mehnat xavfsizligi hamda shaxsiy gigiena qoidalariga rioya qiladi;

navbatchi veterinariya vrachi o'z smenasida punktdagi inventarlarini, jixozlarini va barcha moddiy qiymatliklarni to'liq saqlanishiga javobgardir;

punkt boshlig'i va bosh mutaxassis topshiriqlarini bajarilishini ta'minlaydi;

xar oyni 1 sanasida kilingan ishlar bo'yicha punkt boshlig'iga yozma axborot kiritadi;

veterinariya vrachi o'ziga yuklatilgan vazifalarning bajarilishi bo'yicha javobgar hisoblanadi.

Chegara va transportda veterinariya punkti

veterinariya veldsher-dezinfektori xizmat vazifalari

Boshqarma boshlig'i tomonidan (veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) tayinlanadi va egallab turgan lavozimidan ozod etiladi;

punktda navbatchi veterinariya vrachi bilan birgalikda Respublika xududiga kirib kelayotgan barcha transport vositalarini belgilangan tartibda dezinfeksiyalash tadbirlarini amalga oshiradi;

transport vositalarini belgilangan tartibda dezinfeksiyalash uchun ishchi eritmalarni navbatchi veterinariya vrachini ishtirokida va faqat uni nazorati ostida tayyorlaydi;

transport vositalarini dezinfeksiyalashda aniqlangan barcha qoida buzarliliklar to'g'risida navbatchi veterinariya vrachini o'z vaqtida ogohlantiradi;

dezovositlar bilan ishlashda shaxsiy gigiena va texnika xavfsizligi qoidalarini bilishi va unga qat'iy amal qilishi shart;

o'ziga biriktirilgan individual ximoya vositalarini va maxsus kiyimini va boshqa asbob uskunalarini doimo soz holatda bo'lishini ta'minlaydi va javobgar hisoblanadi;

navbatchilikni topshirishdan oldin ish joyini tartibga keltiradi, tozalaydi, navbatchilik vaktida kilingan ishlarni daftarga tushiradi;

ovqatlanish va yechinish xonalarini doimo toza holda saqlaydi;

boshqarma tomonidan berilgan barcha buyruq hamda topshiriqlarga rioya qiladi va bajaradi;

maxsus kiyimsiz va nosoz mexanizmlarda ishlash hamda veterinariya vrachi nazoratisiz biror bir xarakat qilish qat'iyan taqiqlanadi;

navbatchi dezinfektor bir vaqtni o'zida veterinariya vrachi bilan birga punktdagi inventarlar, jixozlar va barcha moddiy qiymatliklarni to'liq saqlanishiga javobgardir;

xar oynning 1-sanasi qilingan ishlar bo'yicha punkt boshlig'iga yozma axborot kiritib boradi;

veterinariya dezinfektori o'ziga yuklatilgan vazifalarni veterinariya qonuni bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

Chegara va transportda veterinariya nazorati punkti veterinariya sanitari xizmat vazifalari

Boshqarma boshlig'i tomonidan (veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) tayinlanadi va egallab turgan lavozimidan ozod etiladi;

transport vositalarini belgilangan tartibda dezinfeksiyalash uchun ishchi eritmalarni navbatchi veterinariya vrachini ishtirokida va faqat uni nazorati ostida tayyorlaydi;

punktda navbatchi veterinariya vrachiga Respublika xududiga kirib kelayotgan barcha transport vositalarini belgilangan tartibda dezinfeksiyalashda va dez eritmalarni tayorlashda ishlatilgan asbob uskunalarini toza xolda saqlashga javob beradi;

dezovositalar bilan ishlashda shaxsiy gigiena, texnika xavfsizligi qoidalarini bilishi lozim va unga qat'iy amal qiladi;

o'ziga birlashtirilgan individual ximoya vositalarini va maxsus kiyimini va boshqa asbob uskunalarini doimo soz holatda bo'lishini ta'minlaydi va javobgar hisoblanadi;

ish joyini tartibga keltiradi, tozalaydi, navbatchilik vaktida kilingan ishlarni daftarga tushiradi;

ovqatlanish va yechinish xonalarini doimo toza xolda saqlaydi;

boshqarma tomonidan berilgan barcha buyruq hamda topshiriqlarga rioya qiladi va bajaradi;

maxsus kiyimsiz ishlash va nosoz mexanizmlarda ishlash hamda veterinariya vrachi nazoratisiz biror bir xarakat qilish qat'iyan taqiqlanadi;

veterinariya vrachi bilan birga punktdagi inventarlarini, jixozlarini va barcha moddiy qiymatliklarni to'liq saqlanishiga javobgardir;

xar oyni ichi sanasida kilingan ishlar bo'yicha punkt boshlig'iga yozma axborot kiritib boradi;

Chegara va transportda veterinariya nazorati punkti veterinariya dezinfektori o'ziga yuklatilgan vazifalarning bajarilishi bo'yicha javobgar hisoblanadi.

Dalaguzar veterinariya-sanitariya uchastkasi

uchastka veterinariya vrachining xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) lavozimiga tayinlanadi va ozod etiladi.

Navbatchilikni qabul qilish vaqtiga qat'iy amal qilgan xolda ish joyiga o'z vaqtida yetib keladi;

navbatchilikni topshirayotgan veterinariya vrachidan barcha toifalarga tegishli vagonlarni va ularni hujjatlarini birma-bir qabul qilib olish uchun shaxsan javobgar;

stansiyaga kelgan vagonlarni ko'zdan kechiradi va kelgan vagonlarni raqamlari hujjatdagi raqamga mos ekanligini solishtirib ko'radi;

zararsizlantirish uchun kelgan vagonlarni amaldagi tartib qoidaga muvofiq toifalarga bo'lib beradi va vagonlarga toifasini bo'yicha belgi qo'yib yozib chikadi;

vagonlarni yuvish, zararsizlantirish stansiyasi (VYuZS)ga kelgan vagonlar xaqida vagon jo'natgan stansiya veterinariya vrachlariga, stansiya navbatchisiga, Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish

davlat qo'mitasiga o'z vaqtida telegramma yuboradi, navbatchilik oxirida veterinariya sanitariya uchastkasi boshlig'iga qilingan ishlar to'g'risida axborot beradi;

informatsion telegramma va telefonogrammalarga asoslangan xolda VYuZSga keltirilayotgan vagonlarni o'z vaqtida yetib kelishini qat'iy nazorat ostiga oladi;

vagonlarni yo'lda asossiz ushlanib qolish xollarida «Dalaguzar» temir yo'l stansiyasi boshlig'i bilan birgalikda «O'zbekiston temir yo'llari» AJga telegramma jo'natadi va vagonlarni yo'lda asossiz ushlanib qolish sabablarini aniqlaydi;

vagonlarni va Dalaguzar VYuZS xududini dezinfeksiya qilish hamda vagonlardan chiqqan oqova suvlarni zararsizlantirish uchun dezoceritmalar tayyorlashni doimiy nazoratga olib boradi dezoceritma tayyorlashda shaxsan qatnashadi va eritmani sifati uchun javobgar hisoblanadi;

ishlatilgan dezovositalar hisobotini olib boradi, bu haqida dalolatnoma yozadi;

tegishli kategoriyadagi vagonlarni veterinariya sanitariya ishlovi berilayotganligini shaxsan nazorat qilib turadi;

veterinariya sanitariya ishlovi tugatilgandan keyin vagonlarni tegishli veterinariya guvoxnomasini rasmiylashtirib beradi;

vagonlarni yuvish, zararsizlantirish slansiyasi xududidagi chiqqan chiqindilarni bir joyga yig'ish, oqova suvlarni zararsizlantirilishi va xududni veterinariya sanitariya holati ustidan nazorat olib boruvchi javobgar shaxs hisoblanadi;

veterinariya sanitariya uchastkasiga begona odamlar, transport vositalari, xayvonlar kiritilmasligini ta'minlaydi va kirish eshiklari doimo yopiq turishi ustidan nazorat olib boradi;

barcha kerakli ish jurnallarini o'z vaqtida belgilangan tartibda to'ldirib boradi;

vagonlarni veterinariya-sanitariya ishlovi bo'yicha yuriknomaga qat'iy amal qilgan xolda ishlov beradi;

xar oyni 1 sanasida qilingan ishlar bo'yicha uchastka boshlig'iga yozma axborot kiritadi;

veterinariya sanitariya uchastkasi veterinariya vrachi o'ziga yuklatilgan vazifalarni veterinariya qonuni bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi ishlash va mehnat xavfsizligi hamda shaxsiy

gigiena qoidalariga amal qiladi, dezinfektorlarni veterinariya sanitariya qoidalariga amal qilishini qat'iy nazorat qiladi;

navbatchi veterinariya vrachi o'z smenasida bir vaqtni o'zida dezinfektor bilan birga veterinariya sanitariya uchastkasi inventarlarini, jixozlarini va barcha moddiy qiymatliklarni to'liq saqlanishiga javobgardir;

veterinariya sanitariya uchastkasi boshlig'ini topshiriqlarini o'z vaqtida to'liq bajaradi va ularga doimo amal qilib boradi;

Dalaguzar veterinariya-sanitariya uchastkasi feldsher-dezinfektorining xizmat vazifalari

Boshqarma boshlig'i tomonidan (veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) lavozimiga tayinlanadi va ozod etiladi.

Navbatchi veterinariya vrachiga vagonlarni yuvish va zararsizlantirish stansiyasiga kirib kelgan va kirib kelayotgan barcha kategoriyadagi vagonlarni qabul qilib olishga yordamlashadi va navbatchilik vaqtida doimo veterinariya vrachi bilan birga faoliyat yuritadi;

vagonlarni dezinfeksiyalash uchun ishchi eritmalarni navbatchi veterinariya vrachini ishtirokida va faqat uni nazorati ostida tayyorlaydi;

vagonlarni yuvishda va dezinfeksiyaga tayyorlashda shaxsan ishtirok etadi, vagonlarni tozalash va yuvishda aniqlangan barcha qoida buzarlilar to'g'risida navbatchi veterinariya vrachini o'z vaqtida ogohlantiradi;

yuriqnomaga amal qilgan xolda vagonlarni dezinfeksiya qiladi;

maydonchalarni profilaktik dezinfeksiyasi va vagonlarni dezinfeksiyasini faqat veterinariya vrachini ishtiroki va nazorati ostida amalga oshirishga haqlidir;

stansion yo'llarda va dezovositalar bilan ishlashda shaxsiy gigiena, texnika xavfsizligi qoidalarini bilishi lozim va unga qat'iy amal qiladi;

o'ziga birlashtirilgan individual ximoya vositalarini va maxsus kiyimini va boshqa asbob uskunalarini doimo soz holatda bo'lishini ta'minlaydi va javobgar hisoblanadi;

navbatchilikni topshirishdan oldin ish joyini tartibga keltiradi, tozalaydi, navbatchilik vaktida kilingan ishlarni daftarga tushiradi;

xar oyni lchi sanasida kilingan ishlar bo'yicha uchastka boshlig'iga yozma axborot kiritib boradi;

veterinariya sanitariya uchastkasi dezinfektori o'ziga yuklatilgan vazifalarni veterinariya qonunii bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

Dalaguzar veterinariya-sanitariya uchastkasi veterinariya sanitari xizmat vazifalari

Boshqarma boshlig'i tomonidan (veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) lavozimiga tayinlanadi va ozod etiladi.

Dezinfeksiyalash uchun ishchi eritmalarni navbatchi veterinariya vrachini ishtirokida va faqat uni nazorati ostida tayyorlaydi;

uchastkada navbatchi veterinariya vrachiga dezinfeksiyalashda va dez eritmalarni tayorlashda ishlatilgan asbob uskunalarni toza xolda saqlashga javob beradi;

boshqarma tomonidan berilgan barcha buyruq hamda topshiriqlarga rioya qiladi va bajaradi;

maxsus kiyimsiz ishlash va nosoz mexanizmlarda ishlash va veterinariya vrachi nazoratisiz biror bir xarakat qilish qat'iyan taqiqlanadi;

veterinariya vrachi bilan birga punktdagi inventarlarini, jixozlarini va barcha moddiy qiymatliklarni to'liq saqlanishiga javobgardir;

xar oyni I sanasida kilingan ishlar bo'yicha punkt boshlig'iga yozma axborot kiritib boradi;

veterinariya sanitariya uchastkasi sanitari o'ziga yuklatilgan vazifalarning bajarilishi bo'yicha javobgar hisoblanadi.

Xo'jalik ishlar mudirining xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan lavozimiga tayinlanadi va ozod etiladi.

Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati boshqarmasi binosining texnik va yong'in xavfsizligi holatlariga javobgar hisoblanadi;

bino va hovlining sanitariya holatiga ahamiyat beradi hamda mavsumiy tayyorgarlik ishlarini olib boradi;

o'tkaziladigan barcha tadbirlarga boshchilik qiladi va binodagi barcha moddiy boyliklar uchun javobgar sanaladi;

boshqarmada texnika va yong'in xavfsizligini ta'minlaydi hamda javob beradi, olib boriladigan tadbirlarni muvofiqlashtirib boradi;

yuqorida ko'rsatilgan ishlarning bajarilishiga masul hisoblanadi.

xo'jalik mudiri o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarilishi javobgar hisoblanadi.

Ish yurituvchining xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan lavozimiga tayinlanadi va ozod etiladi.

Boshqarmada kirish va chiqish xatlarini hamda jismoniy va yuridik shaxslardan kelib tushgan ariza, shikoyat va taklif xatlarini ruyxatga oladi, fuqarolar qabulini tashkil qiladi hamda tushgan ariza, shikoyat va taklif xatlarini boshqarma boshlig'iga imzoga kirgizadi.

Ishonch telefonini bo'yicha ariza, shikoyat va takliflarni ruyxatga oladi va boshqarma boshlig'iga ma'lumot kirgizadi;

tayyorlanadigan hujjatlarning belgilangan tartibda tayyorlanishiga masul hisoblanadi;

ish yurituvchi o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarilishi javobgar hisoblanadi.

Kotib(a)-referent xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan lavozimiga tayinlanadi va ozod etiladi.

Kotib(a)-referent boshqarma boshlig'i (o'rinbosarlari) huzuriga kelganlarni muomala tahlallari etiketga rioya qilgan holda qabul qilishni, telefonda so'zlashish etikasiga rioya qilgan holda qo'ng'iroqlarga javob berish va qo'ng'iroqlarni amalga oshirishiradi;

boshqarmadagi texnikalari (faks, kseroks, kompyuter, internet tarmog'idan to'g'ri va samarali foydalanishni; ish yuritish, kiruvchi va chiquvchi xat va korrespondensiyani tartibli yuritishni, uchrashuvda yig'ilishlarni tashkil etishni, xizmat safari uchun boshqarma boshlig'i uchun turli chiptalar va mehmonxonalarni bron qilishni ta'minlaydi;

kanselyariya mollariga buyurtma berishni, xat tuzishni, boshqarma strukturasi, rahbariyati, xodimlari va ularning ismi sharifi, funksional vazifalari to'g'risidagi barcha ma'lumotlar to'g'risida xabardor bulishi;

boshqarmaga kelgan xatlarni vaqtida rahbar rezolyusiyasiga olib kirish va ular ijrosini ta'minlanishini nazorat qilishni bilishi, ish yuritishning davlat talablarini amaliyotda qo'llashni, ona tili va rus tilida imloviy, grammatik va stilistik xatolarga yo'l qo'ymasdan ishlashni, maxfiy xarakterga ega bo'lgan hujjatlar bilan ishlashni, boshqarmaga kelgan korxona yoki tashkilotgan tashrif buyuruvchilarni qabul qilishni ta'minlaydi;

kotib(a) o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qoidalar bo'yicha bajarilishi javobgar hisoblanadi.

Farroshning xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan ishga olinadi ozod etiladi.

Har kuni o'ziga ajratilgan xonalar va maydonlarning to'liq tozaligini taminlaydi;

bino atrofi tozaligiga javobgar hisoblanadi;

bino atrofidagi yo'laklarning doimo tozaligini taminlaydi;

farrosh o'ziga yuklatilgan vazifalar bo'yicha bajarilishi javobgar hisoblanadi.

Haydovchining xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (haydovchilik guvohnomasiga ega bo'lgan) ishga olinadi va ozod etiladi.

O'ziga birlashtirilgan avtotransport vositasiga javobgar shaxs hisoblanadi;

avtotransport vositasini doimiy texnik soz holatiga va tozaligiga javob beradi;

yoqilg'i va moy maxsulotlari xarajatlarini har oy oxirida hisobotini boshqarma ma'sul xodimiga topshirib boradi;

yo'l varaqasini oy boshida boshqarma bo'lim boshlig'idan olib, har kuni uni to'ldirib boradi va oy oxirida topshiradi;

xizmat safariga yuborilgan xodimlarga xizmat safari guvoxnomasi takdim etib xizmat safari yakuni bo'yicha xodimdan yozma hisobot qabul qiladi;

boshqarma boshlig'ini ko'rsatmasiga asosan xizmat safariga boradi va xizmat safari guvoxnomasini xizmat safari yakuni bo'yicha yozma hisobot taqdim qiladi;

avariya holatlari ro'y berganda darhol boshqarma boshlig'iga xabar beradi;

haydovchi o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarilishi javobgar hisoblanadi.

Xizmat taqsimotida belgilangan xizmat vazifalarini lozim darajada bajarmasa, shuningdek "Veterinariya tug'risida"gi qonun hujjatlari buzilishida (darajasiga ko'ra) aybdor bo'lgan shaxslar O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlariga muvofiq intizomiy, moddiy, ma'muriy va jinoiy javobgar bo'ladilar.

17-Mavzu: Veterinariya hujjatlarini loyihalashda buzilishlar. Ish materiallari asosida sud veterinariya ekspertizasi

"Veterinariya to'g'risida" gi qonuniga muvofiq Veterinariya hamrohlik qiluvchi hujjatlarni berish tartibi bo'yicha ko'rsatmalar davlat veterinariya nazorati tomonidan nazorat qilinadigan tovarlar uchun hujjatlar 1, 2 va 3-shakldagi veterinariya guvohnomalari va 4-shakl bo'yicha veterinariya guvohnomalari shakllari, shuningdek, A3 formatidagi qog'ozga 5a, 5b, 5c, 5d, 5e shaklidagi veterinariya guvohnomalari markazlashtirilgan ravishda ishlab chiqarilishi va ularni etkazib berish buyurtmalar asosida amalga oshiriladi.

Bosh davlat veterinariya inspektorlari, davlat chegarasida va transportda davlat veterinariya nazorati zonali boshqarmalari boshliqlari, idoraviy veterinariya xizmatlarining rahbarlari veterinariya guvohnomalarining shakllari zarur ko'rsatmalarni bajargan va tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori, zona ma'muriyati boshlig'i, idoraviy veterinariya xizmati rahbari tomonidan tasdiqlangan ro'yxatga kiritilgan veterinariya mutaxassislariga beriladi. Qabul qilinishiga qarshi va har qanday shaklda jurnalda ro'yxatdan o'tkazilgan bu veterinariya guvohnomalari ildizlarining qaytarilishi to'g'risida belgi qo'yadi. Veterinariya guvohnomalarining shikastlangan shakllari ildizlar bilan birgalikda qaytariladi. Saqlash muddati tugaganidan keyin veterinariya guvohnomalari va shikastlangan shakllarining stakalari dalolatnoma tuzilgan komissiya tomonidan yo'q qilinadi. Foydalanilmagan veterinariya guvohnomalari shakllari tegishli ravishda tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektoriga yoki shtat hududiy bo'limining boshlig'iga topshirilishi kerak. Davlat chegarasida va transportda veterinariya nazorati aktga muvofiq amalga oshiriladi. Veterinariya guvohnomalari bilan birga yuklar sub'ektlar o'rtasida tashiladigan №1, 2 shakllari davlat veterinariya nazorati organlari tomonidan davlat chegarasida va faqat temir yo'l transportida tashish uchun nazorat qilinadi. Ushbu yuklarni avtomobil transportida tashishda, nazorat Davlat veterinariya xizmatining mintaqaviy organlariga beriladi. Mintaqadan tashqariga olib o'tishda barcha turdagi hayvonlar (shu jumladan qushlar, mo'ynali hayvonlar, laboratoriya, uy va hayvonot bog'idagi hayvonlar, dengiz hayvonlari, asalarilar, baliq va boshqa suv organizmlari), embrionlar va hayvonlarning urug'lari, urug'langan tuxum, tuxum (inkubatsiya)

shakldagi veterinariya guvohnomasi bilan beriladi. №1, va bitta viloyat hududida tashilganda - № 4 veterinariya guvohnomasi. Hayvonlardan olingan mahsulotlar va oziq-ovqat xom ashyolari uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasini yoki 4-sonli guvohnomani rasmiylashtirish quyidagicha olib boriladi.

Tuman (shahar) tashqarisiga eksport qilinadigan go'sht va go'shi mahsulotlariga, shu jumladan: uy, yovvoyi va dengiz hayvonlaridan olingan tana go'shti, yarim tana go'shti, kvartira, blok parrandalar va uni qayta ishlash xom ashyolari (yarim tayyor mahsulotlar), hayvonlarning qo'shimcha mahsulotlari, pastırma, isitilmagan va berilgan yog'lar, quritilgan va konservalangan qon; qaynatilmagan dudlangan, quritilgan, tuzlangan, qaynatilgan, qaynatilgan, qaynatilgan dudlangan, yarim dudlangan kolbasa va go'sht mahsulotlari; oziq-ovqat albuminlari va jelatin; konservalangan go'sht; sut va qaymoq; butun sut mahsulotlari (pasterizatsiya qilingan sut va qaymoq, barcha fermentlangan sut mahsulotlari); quruq sut mahsulotlari, kazein, pishloqlar; hayvon yog'i; quyultirilgan sut konservalari; baliq (jonli, sovutilgan, muzlatilgan, tuzlangan, baharatli, sovuq va issiq dudlangan, quritilgan); tuxum (oziq-ovqat); asalarichilik mahsulotlari (asal) 2-sonli veterinariya guvohnomasini, bitta viloyat hududida tashiladiganlar esa - 4-sonli veterinariya guvohnomasini rasmiylashtiradilar.

Tashish paytida hayvonlar kelib chiqishi va ozuqaning texnik xom ashyosi veterinariya hujjatlari bilan birga bo'lishi kerak. 3-sonli veterinariya guvohnomasi yoki 4-sonli guvohnoma (xuddi shu hududda sotilganda) terilar, jun, mo'ynafar, tuklar, tuklar, endokrin va ichak xom ashyolari, qon, suyaklar, boshqa turdagi xom ashyolar (oziq-ovqat bo'lmagan qo'shimcha mahsulotlar; tug'yonga ketgan xom ashyolar uchun) beriladi; tuklar, tuklar, to'kilishlar; terining terilari va xom terining bezaklari; albumin, kazein va texnik jelatin; safro; biologik sanoat uchun xom ashyo; ovchilik kuboklari), asalarichilik mahsulotlari (asaldan tashqari), hayvonlar uchun ozuqa, hayvonlar uchun ozuqa, premiksalar, ozuqa qo'shimchalari (bundan mustasno) tuz tuzi), mikrobiologik sintez mahsulotlari, boshqa em-xashak, shu jumladan o'simlik kelib chiqishi tashqaridan olib chiqilganda

Ko'pincha veterinariya hujjatlarini qayta ishlash paytida xatolarga yo'l qo'yiladi. Shunday qilib, masalan, yuqori chap burchakda, ular chiqishni qisqartirilgan shaklda yozadilar. O'ng yuqori burchakda ular Rossiya Federatsiyasining ushbu sub'ekting bosh davlat veterinariya

nazorati tomonidan hayvonlar, go'sht va boshqa mahsulotlarni olib chiqishga ruxsat berilganligi to'g'risida belgi qo'ymaydi. Boshlarning sonini yoki mahsulotlarning massasini so'z bilan kiritmang (faqat raqamni qo'ying). Ishlab chiqaruvchining yoki egasining nomi va manzili qisqartirilgan shaklda ko'rsatilgan, ammo to'liq hajmda bo'lishi kerak. Ba'zan transport vositasining turi va yo'nalishi ko'rsatilmaydi. Maxsus belgilarda ta'sis tuzilmasidan tashqariga olib chiqishga ruxsatnomaning raqami va sanasi ko'rsatilmagan, bu faqat o'tkir yuqumli (karantin) kasalliklar hududining farovonligi to'g'risidagi belgini cheklaydi. Pastki o'ng burchakda familiya, ism va otaning ismi noqonuniy va qisqartirish bilan yozib qo'yiladi. Eng muhim xato - bu imzoning muhri, ofis ishlarining talablariga binoan, muhr qo'yiladi imzo uchun. Bosma nashr ham buzilish hisoblanadi hujjatlarni rasmiylashtirish qoidalari. "MP" belgisi chetga Imzo noto'g'ri va kiritilgan bo'lishi kerak emas majburiy. Imzo muhri yuridik jihatdan to'g'ri deb hisoblanadi. Oldindan chop etishga ruxsat berilmagan shakllarni tayyorlaydi va ularni qayta ishlash uchun veterinarlarga yuboradi. Shuni yodda tutish kerakki, veterinariya bilan birga kelgan hujjatlarda soxtalashtirilgan bo'lishi mumkin va yukning holati yoki kelib chiqishini aks ettirmaydi. Veterinariya guvohnomalari va veterinariya guvohnomasi hujjat berilgan kundan boshlab hayvonni so'yish yoki veterinariya xizmati tomonidan nazorat qilinadigan yukni jo'natish uchun 3 kun davomida amal qiladi. Veterinariya hujjatlarida, tuzatishlar, shriftdagi o'zgarishlar, qo'l yozuvi, siyoh, lentani bosib chiqarish uchun siyoh, ma'lumotlarning noto'g'ri yozilishi va boshqa qoidabuzarliklar ko'rsatmalar. Noto'g'ri dizaynning barcha holatlarida yoki saqlash muddati o'tgan bo'lsa, hujjat tan olinadi yaroqsiz va uni to'g'ri ishlab chiqarilgan bilan almashtirish kerak, aks holda mahsulotlar to'liq laboratoriya tahlilidan o'tishga majbur bo'ladi.

18-Mavzu: O'simliklardan zaharlanishlarni laboratoriya diagnostikasi

Oziq-ovqat xom ashyosi va oziq-ovqat mahsulotlarining sifati va xavfsizligi uchun gigienik talablar (SanPiN 2.3.2.560-96) go'shtdagi HCH, DDT va uning metabolitlarining 0,1 mg / kg dan oshmaydigan miqdorida, baliqda - 0,2 dan ruxsat etiladi. 2,0 gacha, sutda - 0,05 mg / kg. Ushbu ko'rsatkichlar asosida mamlakatimizda ishlab chiqarilgan va

chet eldan keltirilgan chorvachilik mahsulotlarini sertifikatlash amalga oshiriladi. Shu munosabat bilan, sud veterinariya ekspertizasidan ruxsat olishni talab qiladigan nizoli vaziyatlar yuzaga kelishi mumkin. Hayvonlardan olingan ozuqa va oziq-ovqat mahsulotidagi COS qoldiqlarini aniqlash uchun TLC va GLC asosidagi usullardan foydalaniladi, bu bir analitik qadamda DDT, HCH, heptaxlor kabi bir qator xorijiy mamlakatlarda qo'llaniladigan barcha eng keng tarqalgan COS qoldiqlarini aniqlashga imkon beradi; shdrin, thiodane va boshqalar. TLC va GLC bilan COSni aniqlash printsipi pestitsidlarni organik erituvchilar namunasidan ajratib olish, ekstraktlarni tozalash va keyinchalik miqdoriy aniqlashga asoslangan. Yupqa qatlamli xromatografiya (TLD. dan foydalanilganda ingichka KCK silikagel qatlamli yoki alyuminiy oksidi (ichki yoki xorijiy ishlab chiqarish) bo'lgan foydalanishga tayyor plitalar ishlatiladi. Aseton yoki dietil efir bilan n-geksanning turli xil nisbati mobil tizim sifatida ishlatiladi; rivojlanayotgan reaktiv sifatida - kumush nitratning ammiak-asetonli eritmasi yoki kumush nitratning 2-fenoksietanol bilan eritmasi, so'ngra plastinani ultrabinafsha nurlar bilan nurlantirish. TLC tomonidan ozuqa va oziq-ovqat mahsulotlarida COS ni aniqlashning batafsil tavsifi suv, oziq-ovqat, ozuqa va tamaki mahsulotlarida xlor organik pestitsidlarini yupqa qatlamli xromatografiya bilan aniqlash bo'yicha uslubiy qo'llanmada tavsiflangan. Ushbu usul Rossiya Federatsiyasidagi barcha laboratoriyalar uchun rasmiy hisoblanadi. Shu bilan birga, TLC usuli yarim miqdoriy va etarli darajada sezgir emas, ayniqsa oziq-ovqatda ko'p uchraydigan HCH izomerlarini tahlil qilish uchun. Shuning uchun, munozarali holatlarda GLC ishlatiladi. Elektron tutish detektor (ECD. bilan jihozlangan gaz xromatografiyasi GLC yordamida ozuqa va oziq-ovqat mahsulotidagi COS ni aniqlash uchun ishlatiladi. Tahlil uchun namuna tayyorlash TLC bilan bir xil tarzda amalga oshiriladi. Tozalangan ekstraktning yakuniy hajmi 5 ... 10 ml ga o'rnatiladi va gaz xromatografiya 3 ... 5 ml miqdorida AOK qilinadi. Pestitsidlar xromatogrammada ketma-ket cho'qqilar sifatida namoyon bo'ladi. Pestitsidlarning miqdoriy miqdori xromatogrammadagi tepaliklarning maydoni yoki balandligi bilan belgilanadi. Usul COS tarkibini 0,005 ... 0,01 mg / kg mahsulot darajasida aniqlashga imkon beradi. Agar COSni aniqlash natijalari shubha tug'dirsa, ham TLC, ham GLC ishlatiladi. Gerbitsidlar. Gerbitsidlar qishloq xo'jaligida begona o'tlarga qarshi kurash vositasi sifatida keng qo'llaniladi. Ularning

ishlatilishi jihatidan pestitsidlar orasida birinchi o'rinda turadi. Ko'pgina gerbitsidlar xavfli sinf 3 yoki 4 deb tasniflanadi; o'rta yoki past xavfli zararkunandalarga qarshi vositalar atrof muhitda nisbatan tez yo'q qilinadi, hayvon to'qimalarida to'planmaydi, shuning uchun katta sanitariya-toksikologik ahamiyatga ega emas. Rossiya Federatsiyasida 2,4-D dimetilammin tuzi va 2,4-D kislotaga asoslangan gerbitsidlar, bentazon, glifosfat, dikamba, prometrin, triallat, trifluralin, xlorfulfin va boshqa ba'zi birlari asosida ro'yxatga olingan. 2,4-D guruhidagi gerbitsidlar 0,4 dan 1,6 kg / ga gacha iste'mol qilish darajasi bo'lgan don, o'tloq va yaylov ekinlarida begona o'tlarni yo'q qilish uchun ishlatiladi. Ular laboratoriya hayvonlari uchun 450 dan 1500 mg / kg gacha bo'lgan LD50 bilan 3 yoki 4 xavf sinfiga ajratiladi. Baliqlar va asalilar gerbitsidlarga befarq. Ilgari belgilangan "kutish muddatlari" - 45 kunlik ishlov berilgan uchastkalarda boqishda qoramoldan zaharlanish holatlari qayd etilgan. Tashxis anamnestic ma'lumotlar asosida va oshqozon-ichak trakti va jigar tarkibidagi kimyoviy-analitik tadqiqotlar natijalariga ko'ra belgilanadi. TLC qoldiqlarni aniqlash uchun ishlatiladi. Ichak tarkibidagi 2,4-D kislotani 50 mg / kg dan ortiq va jigarda 5 mg / kg miqdorida aniqlash bu guruh vakillari tomonidan zaharlanish tashxisi uchun asosdir. 2,4-D hosilalarini kashf qilish uchun TLC usuli tavsiya etiladi (V. V. Ermakov, A. I. Nazarenko va V. I. Plechakov, 1987). Usul o'simliklardan yoki hayvon to'qimalaridan gerbitsid qoldiqlarini xloroform yoki dietil efir aralashmasi bilan ekstraksiyalashga, natriy gidrokarbonat eritmasi bilan birikmalarni olishga, kislotali muhitdan dietil efir bilan ekstraksiyaga va keyinchalik Silufol plitalarida ajratishga asoslangan. O'simliklar ob'ektlarini tahlil qilishda ekstraktlar kaliy permanganat bilan tozalanadi, 25 g miqdorida ozuqa, jigar, oshqozon-ichak trakti tarkibidagi namunalar maydalanadi, bir hil holga keltiriladi va 250 ml Erlenmeir kolbasiga solinadi. 5 ml konsentrlangan xlorid kislotaga qo'shing, aralashiring, kolbaga 50 ml xloroform va dietil efir aralashmasi (2: 1) qo'shing va 20 daqiqa davomida silkiting. Keyin 25 ml suvsiz teshikni qo'shing ekstrakt. Ekstrakt paxta tolasi orqali filtrlanadi, 5 ml xloroform bilan 500 ml hajmdagi kolbaga yuviladi. 3 ml natriy gidrokarbonat eritmasi va etanol (9: 1) aralashmasidan 75 ml qo'shing, 30 daqiqa davomida chayqatiladi. Kolbaning tarkibi 250 ml ajratuvchi voronkaga o'tkaziladi. Organik (pastki) faza tashlanadi va suvli faza 50 ml xloroform bilan yuviladi, 1 daqiqa davomida

chayqatiladi. Xloroform tozalanadi va suvli faza paxta sumkachasi orqali filtrlanadi, oldin 3% natriy gidrokarbonat eritmasi bilan yuvilib, 100 ml kolbaga quyiladi, bu erga 7,5 ml 4M xlorid kislota eritmasi qo'shilgan. Kislotali eritma (pH 2) ajratuvchi voronkaga o'tkaziladi, unga 50 ml efir qo'shiladi. Huni 5 daqiqa davomida kuchli silkit. Eterik ekstrakt paxta tolasi va suvsiz natriy sulfat yostig'i orqali bug'lanish idishiga filtrlanadi. Ajratuvchi voronkaga qo'shimcha 25 ml efir qo'shiladi va ekstraktsiya 5 daqiqa davomida takrorlanadi. Eterik ekstrakt paxta tolasi va suvsiz natriy tiosulfat yostig'i orqali bir xil idishga filtrlanadi. Filtr 10 ml efir bilan yuviladi. Efir havo oqimida, so'ngra suv hammomida quriguncha 60 °SS da bug'lanadi. Pigmentlarning yuqori miqdori (yashil oziq-ovqat, oshqozon-ichak traktining tarkibi) bo'lgan namunalardan olingan ekstraktlar kaliy permanganat bilan tozalanadi. Shu maqsadda kaliy permanganatning 5% li eritmasi pH qiymati 2,0 bo'lgan kislotali suvli ekstrakti ichiga 30 soniya ichida yo'qolmaydigan ozgina pushti rangga tomchilab qo'shiladi. Keyin gerbitsidlar etil efir bilan ajratib olinadi va bug'lanadi. TLC usuli bilan 2,4-D mavjudligini aniqlash uchun quruq qoldiq 0,2 ... 0,3 ml xloroformda eritiladi va standart (5 ... 10 mg) bilan bir vaqtning o'zida xromatografik plastinkaning boshlanishiga qo'llaniladi.

Xromatografiya sikloheksan - sirka kislotali - benzol tizimida amalga oshiriladi (4: 2: 1). Erituvchilarni olib tashlaganidan keyin plastinka 10 daqiqa davomida 130°C haroratda pechda isitiladi va keyin rivojlanayotgan reaktiv bilan püskürtülür. Uni tayyorlash uchun 300 mg kumush nitrat 10 ml bidistillangan suvda eritiladi, so'ngra 34 ml aseton qo'shiladi. Aralashga 10 mg M-kresol binafsha rang qo'shildi va suv hammomida (60°D. 15 daqiqa davomida joylashtirildi. Qorong'i shisha butilkada bir hafta davomida saqlang. Rivojlanayotgan reaktiv bilan plastinka sepilgandan so'ng, u pechda 1 ... 2 daqiqa davomida isitiladi. 2,4-D sariq fonda qirmizi dog'lar ko'rinishida 0,54 Rf; 12 soatdan keyin nurda saqlanganda dog'lar to'q jigar rangga aylanadi. Sym-triazin guruhidagi gerbitsidlar (simazin, atrazin, prometrin va boshqalar) qishloq xo'jaligi hayvonlari, qushlar, baliqlar va asalarilar uchun kani toksiklikka ega. Ushbu guruhning pestitsidlari bilan hayvonlarning ommaviy zaharlanishi qayd etilmagan. Qoramollarni tasodifan yem bilan iste'mol qilish natijasida zaharlanishning alohida holatlari mavjud. Tashxis oshqozon-ichak trakti va jigar tarkibidagi kimyoviy-

analitik tadqiqotlar natijalariga ko'ra belgilanadi. Shu maqsadda don, meva, sabzavot va tuproqdagi gerbitsidlarni aniqlash uchun tavsiya etilgan TLC va gaz xromatografiyasi (GK) usullaridan foydalanish mumkin. Jigardagi har qanday miqdordagi herbitsidni aniqlash tashxis qo'yish uchun asos yaratadi. Xlorxolin xlorid (xlormekvat xlorid, cinodel, CCD. oq kristalli moddadir, suvda oson eriydi. Bug'doy, uzum, pomidor va boshqa ekinlar o'simliklarning joylashishini oldini olish yoki ularning o'sish intensivligini 0,8 ... 4,0 kg / ga tezlikda oshirish, shuningdek 4,1 kg / t dozada urug'larni qayta ishlash uchun qayta ishlanadi. U eksperimental hayvonlar uchun 640 ... 700 mg / kg, qo'ylar uchun - 200 mg / kg LD50 bilan o'rtacha toksik pestitsidlar sinfiga kiradi.

19-Mavzu: Toksikologik izlanishlarga materiallarni yuborish tartibi

Laboratoriyada toksikologik tahlilni olib boruvchi mutaxassis, unga qo'shilgan materiallarni sinchkovlik bilan o'rganib chiqishi, materialni olib boruvchi xodim bilan suhbat o'tkazishi, hayvonlar yoki ularning kasalliklari o'limining barcha tafsilotlari va holatlarini bilib olishi, sud va veterinariya masalalari bilan tanishishi kerak. Ko'rikdan o'tkazing, material etkazib berilgan qadoqning, muhrlar, muhrlar, etiketkalarining xavfsizligini tekshiring va keyin o'rganish rejasini tuzing. Agar ilova qilinadigan hujjatlarda chorva mollari, ular o'tlatilgan yoki saqlanadigan joy yoki biron bir modda bilan ishlov berilgan bo'lsa, em-xashak va patologik materiallar davolash uchun ishlatiladigan kimyoviy birikma uchun tekshiriladi. Agar hayvonlarning o'limi ratsionida yangi yem turlaridan foydalanish bilan bog'liq bo'lsa, ularning tarkibi o'rganiladi va umumiy zaharlanish oq sichqonlar yoki protozoyalardagi biologik sinov yordamida aniqlanadi. Laboratoriyaga etkazilgan materiallar tekshirila boshlaydi undagi begona aralashmalarni aniqlash uchun ing. Shunday qilib, oshqozon-ichak traktining tarkibida qoldiqlar bo'lishi mumkin zaharli o'simliklar - siz oldindan xulosa berishingiz mumkin bo'lgan zaharli, akonitlar, shirin yonca va boshqalar.

Hayvonlardan zaharlanishda gumon qilingan hollarda laboratoriya uchun kimyoviy va toksikologik tadqiqotlar o'tkazish uchun hayvonlarning jasadidan, em-xashak, suv, dorivor moddalar va

pestitsidlardan patologik material namunaviy tekshiruvini o'tkaziladi. Olingan namunaning har bir namunasi alohida toza shisha idishga yoki termosga joylashtiriladi, zamin stakan yoki polietilen qopqoq bilan yopiladi, mumi muhrlangan yoki muhrlangan; har birida materialning miqdori va nomini ko'rsatadigan yorliq joylashtirilgan. Ozuqa namunalarini (silos, dag'al, ildizli va ekinli ekinlar) polietilen yoki mato sumkalariga joylashtirilgan bo'lib, ularga yorliqlar bir xil belgilari bilan oddiy qalam bilan yoziladi. O'lgan asalarilar quruq karton qutilarga joylashtiriladi. Ilova qilingan hujjatda fermaning nomi, hayvonning turi, jinsi va yoshi, anamnestik va klinik ma'lumotlar, patologik va anatomik tekshirish natijalari, aralash ozuqaning tarkibi va shakli, yoki ozuqa sifati, taxmin qilingan umr ko'rish muddati yoki o'limdan keyingi tashxis, fermada yuqumli kasalliklar mavjudligi to'g'risidagi ma'lumotlar ko'rsatilishi kerak.

20-Mavzu: Hayvonlarni zaharli moddalar bilan zaharlangandagi sud-veterinariya ekspertizasi.

Zaharlanishda shubha qilish uchun asos bu haqida ma'lumotdir hayvonlar, chorva mollari binolari yoki o'simliklarni kimyoviy moddalar bilan davolash, kasalliklarning ommaviy tarqalishi, o'tkir zaharlanishning ba'zi klinik belgilari. Shunday qilib, zaharlanish bo'lsa, infeksiyadan farqli o'laroq, uning rivojlanish davrida, qoida tariqasida, hayvonlarda tana harorati ko'tarilmaydi. Faqatgina istisnolar - nitrofenollar, sulfanilamidlar va ba'zi boshqa moddalarning hosilalari, ularning fiziologik harakati metabolik jarayonlarning faollashishi bilan bog'liq bo'lib, natijada tanada ortiqcha miqdordagi issiqlik hosil bo'ladi. Zaharlanish holatlarida tana harorati tez-tez pasayadi, chunki og'iz orqali tanaga kiradigan zaharli yoki fiziologik faol moddalarning aksariyati diareya, qusish, ko'p miqdorda tupurikni keltirib chiqaradi, bu esa suvsizlanishga, Zahar tarkibidagi patologik materialni kimyoviy-toksikologik o'rganish orqali hayvonlar, baliq va asalarilar. Sud-veterinariya toksikologiyasining asosi toksikologik kimyo - zaharli va kuchli dorivor moddalarni ajratish, aniqlash va aniqlashning kimyoviy usullari, shuningdek, ularning to'qimalarda, organlarda va tana suyuqliklarida (hayvonlar yoki o'simliklar) va atrof muhitda o'zgarishi mahsuloti. O'tkir zaharlanishning klinik belgilari xuddi shunday

hoshlanadi, qoida tariqasida, bir vaqtning o'zida butun chorva mollarini ommaviy qamrab olish bilan kechadi.

Ko'pgina toksik moddalarning xaraktersiz klinik belgilari vujudga keladi, ularga ko'ra zaharlanish tashxisini qo'yish qiyin yoki hatto imkonsizdir, agar bu hayvonlarning o'zlari yoki yaylovlarni kimyoviy moddalar bilan davolash bilan bog'liq bo'lmasa. Zaharlangan hayvonlar organizmidagi patologik va anatomik o'zgarishlar ko'pgina zaharlar uchun xarakterli emas. Faqatgina istisnolar ba'zi zaharlardir. Masalan, organofosfat bilan zaharlanish uchun o'quvchi miozi va aniq bronxospazm xarakterlidir; Gidrosian kislotasini o'z ichiga olgan o'simliklar (tariq, Sudan, yonca, zig'ir, mannik va boshqalar) - qizil qonsiz qon; deratizatsiya uchun ishlatiladigan antikoagulyantlar (zokoumarin, bromadiolon, difenatsin, izoindan, difenakum va boshqalar), shuningdek antikoagulyantlar (shirin yonca, o'z ichiga olgan o'simliklar - qonda va qon ketishida ichki a'zolarda ham, teri osti to'qimasida ham qon ketish. Surunkali zaharlanishni tashxislash ancha qiyin, uzoq vaqt davomida tanadagi oz miqdordagi zaharni uzoq vaqt davomida iste'mol qilish natijasida kelib chiqadi.

Hayvonlardan zaharlanishda gumon qilingan hollarda laboratoriya uchun kimyoviy va toksikologik tadqiqotlar o'tkazish uchun hayvonlarning jasadidan, em-xashak, suv, dorivor moddalar va pestitsidlardan patologik material namunaviy tekshiruvni o'tkaziladi. Olingan namunaning har bir namunasi alohida toza shisha idishga yoki termosga joylashtiriladi, zamin stakan yoki polietilen qopqoq bilan yopiladi, mumi muhrlangan yoki muhrlangan; har birida materialning miqdori va nomini ko'rsatadigan yorliq joylashtirilgan. Ozuqa namunalari (silos, dag'al, ildizli va ekinli ekinlar) polietilen yoki mato sumkalariga joylashtirilgan bo'lib, ularga yorliqlar bir xil belgilari bilan oddiy qalam bilan yoziladi. O'lgan asalarilar quruq karton qutilarga joylashtiriladi. Ilova qilingan hujjatda fermaning nomi, hayvonning turi, jinsi va yoshi, anamnestic va klinik ma'lumotlar, patologik va anatomik otopsiyaning natijalari, aralash ozuqaning tarkibi va shakli, yoki ozuqa sifati, taxmin qilingan umr ko'rish muddati yoki o'limdan keyingi tashxis, fermada yuqumli kasalliklar mavjudligi to'g'risidagi ma'lumotlar ko'rsatilgan. ...

Patologik materiallar uni mahkamlamasdan darhol laboratoriyaga kurer orqali yuboriladi. Agar buni amalga oshirishning iloji bo'lmasa, material chuqur muzlatish yoki rektifikatsiyalangan etil spirti, 4% suvli

formaldegid eritmasi yordamida o'rnatiladi. Namunalar bilan bir qatorda, konserva uchun ishlatiladigan alkogol yoki formaldegid namunalari laboratoriyaga yuboriladi Oziq-ovqat, suv, o'simliklar, asalilar, asallarning namunalari laboratoriyaga mahkamlanmasdan yuboriladi. Laboratoriyada taqdim etilgan materiallar tavsiya etilgan tadqiqotning xususiyatiga qarab qismlarga bo'linadi. Qismlardan biri muhrlangan, muzlatgichli muzlatgichga yoki maxsus chuqur muzlatish kamerasiga joylashtirilgan, oziq-ovqat alohida xonada saqlanadi va qayta-qayta sud-kimyoviy va toksikologik tadqiqotlar o'tkazish zarurati tug'lsa, nazorat namunasi sifatida bir yil davomida saqlanadi. Taqdim etilgan materiallar hujjatlar bilan birga bo'lishi mumkin sud-veterinariya ekspertizasini o'tkazish va laboratoriya toksikologi yoki analitik kimyogarni sud-ekspert sifatida tayinlash to'g'risida buyruq berilgan sud organlari ixtiyorida buladi.

Agar zaharlanish shubha qilinsa, patologik materiallar (jigar, buyraklar, yog 'to'qimasi bilan mushaklar, oshqozon va ichak tarkibidagi moddalar, qusish) 100 ... 200 g miqdorida, kasallikning klinik belgilari paydo bo'lishidan oldin hayvonlar olgan ozuqa va suv namunalari laboratoriyaga yuboriladi. yoki ularning paydo bo'lishi davrida, shuningdek hayvonlar, chorva binolari, yaylovlarni davolashda ishlatilgan dorivor moddalar, dezinfektsiyalash vositalari, insektoakaritsidlar va zootsidlarning namunalari, ulgan qushlarning, baliqlarning butun tana go'shti, mayda sutemizuvchilar (to'ng'iz, quyon); namunalar bilan baliq o'lim darajasi qayd etilgan suv omborlaridan, hayvonlar va qushlarning o'limi zonasida o'simlik namunalari bo'lgan suv. Kamida 50 ... 100 nusxada asalariylarning jasadlari laboratoriyaga asalari (100 ... 200 g) massasi nobud bo'lgan uyadan olingan namunalar bilan birga yuboriladi.

21-Mavzu: Zaharli moddalar bilan zaharlanganda sud-veterinariya ekspertisasi.

Zaharlanishda shubha qilish uchun asos bu haqida ma'lumotdir hayvonlar, chorva mollari binolari yoki o'simliklarni kimyoviy moddalar bilan davolash, kasalliklarning ommaviy tarqalishi, o'tkir zaharlanishning ba'zi klinik belgilari. Shunday qilib, zaharlanish bo'lsa, infeksiyadan farqli o'laroq, uning rivojlanish davrida, qoida tariqasida, hayvonlarda tana harorati ko'tarilmaydi. Faqatgina istisnolar -

nitrofenollar, sulfanilamidlar va ba'zi boshqa moddalarning hosilalari, ularning fiziologik harakati metabolik jarayonlarning faollashishi bilan bog'liq bo'lib, natijada tanada ortiqcha miqdordagi issiqlik hosil bo'ladi. Zaharlanish holatlarida tana harorati tez-tez pasayadi, chunki og'iz orqali tanaga kiradigan zaharli yoki fiziologik faol moddalarning aksariyati diareya, qusish, ko'p miqdorda tupurikni keltirib chiqaradi, bu esa suvsizlanishga, Zahar tarkibidagi patologik materialni kimyoviy-toksikologik o'rganish orqali hayvonlar, baliq va asalarilar. Sud-veterinariya toksikologiyasining asosi toksikologik kimyo - zaharli va kuchli dorivor moddalarni ajratish, aniqlash va aniqlashning kimyoviy usullari, shuningdek, ularning to'qimalarda, organlarda va tana suyuqliklarida (hayvonlar yoki o'simliklar) va atrof muhitda o'zgarishi mahsuloti. O'tkir zaharlanishning klinik belgilari xuddi shunday boshlanadi, qoida tariqasida, bir vaqtning o'zida butun chorva mollarini ommaviy qamrab olish bilan kechadi.

Ko'pgina toksik moddalarning xaraktersiz klinik belgilari vujudga keladi, ularga ko'ra zaharlanish tashxisini qo'yish qiyin yoki hatto imkonsizdir, agar bu hayvonlarning o'zlari yoki yaylovlarni kimyoviy moddalar bilan davolash bilan bog'liq bo'lmasa. Zaharlangan hayvonlar organizmidagi patologik va anatomik o'zgarishlar ko'pgina zaharlar uchun xarakterli emas. Faqatgina istisnolar ba'zi zaharlardir. Masalan, organofosfat bilan zaharlanish uchun o'quvchi miozi va aniql bronxospazm xarakterlidir; Gidrosian kislotasini o'z ichiga olgan o'simliklar (tariq, Sudan, yonca, zig'ir, mannik va boshqalar) - qizil qonsiz qon; deratizatsiya uchun ishlatiladigan antikoagulyantlar (zokoumarin, bromadiolon, difenatsin, izoindan, difenakum va boshqalar), shuningdek antikoagulyantlar (shirin yonca. o'z ichiga olgan o'simliklar - qonda va qon ketishida ichki a'zolarida ham, teri osti to'qimasida ham qon ketish. Surunkali zaharlanishni tashxislash ancha qiyin, uzoq vaqt davomida tanadagi oz miqdordagi zaharni uzoq vaqt davomida iste'mol qilish natijasida kelib chiqadi.

Hayvonlardan zaharlanishda gumon qilingan hollarda laboratoriya uchun kimyoviy va toksikologik tadqiqotlar o'tkazish uchun hayvonlarning jasadidan, em-xashak, suv, dorivor moddalar va pestitsidlardan patologik material namunaviy tekshiruvni o'tkaziladi. Olingan namunaning har bir namunasi alohida toza shisha idishga yoki termosga joylashtiriladi, zamin stakan yoki polietilen qopqoq bilan yopiladi, mumi muhrlangan yoki muhrlangan; har birida materialning

miqdori va nomini ko'rsatadigan yorliq joylashtirilgan. Ozuqa namunalari (silos, dag'al, ildizli va ekinli ekinlar) polietilen yoki mato sumkalariga joylashtirilgan bo'lib, ularga yorliqlar bir xil belgilari bilan oddiy qalam bilan yoziladi. O'lgan asalarilar quruq karton qutilarga joylashtiriladi. Ilova qilingan hujjatda fermaning nomi, hayvonning turi, jinsi va yoshi, anamnestic va klinik ma'lumotlar, patologik va anatomik otopsiyaning natijalari, aralash ozuqaning tarkibi va shakli, yoki ozuqa sifati, taxmin qilingan umr ko'rish muddati yoki o'limdan keyingi tashxis, fermada yuqumli kasalliklar mavjudligi to'g'risidagi ma'lumotlar ko'rsatilgan. ...

Patologik materiallar uni mahkamlamasdan darhol laboratoriyaga kurer orqali yuboriladi. Agar buni amalga oshirishning iloji bo'lmasa, material chuqur muzlatish yoki rektifikatsiyalangan etil spirti, 4% suvli formaldegid eritmasi yordamida o'rnatiladi. Namunalar bilan bir qatorda, konserva uchun ishlatiladigan alkogol yoki formaldegid namunalari laboratoriyaga yuboriladi. Oziq-ovqat, suv, o'simliklar, asalarilar, asallarning namunalari laboratoriyaga mahkamlanmasdan yuboriladi. Laboratoriyada taqdim etilgan materiallar tavsiya etilgan tadqiqotning xususiyatiga qarab qismlarga bo'linadi. Qismlardan biri muhrlangan, muzlatgichli muzlatgichga yoki maxsus chuqur muzlatish kamerasiga joylashtirilgan, oziq-ovqat alohida xonada saqlanadi va qayta-qayta sud-kimyoviy va toksikologik tadqiqotlar o'tkazish zarurati tug'ilsa, nazorat namunasi sifatida bir yil davomida saqlanadi. Taqdim etilgan materiallar hujjatlar bilan birga bo'lishi mumkin sud-veterinariya ekspertizasini o'tkazish va laboratoriya toksikologi yoki analitik kimyogarni sud-ekspert sifatida tayinlash to'g'risida buyruq berilgan sud organlari ixtiyorida buladi.

Agar zaharlanish shubha qilinsa, patologik materiallar (jigar, buyraklar, yog 'to'qimasi bilan mushaklar, oshqozon va ichak tarkibidagi moddalar, qusish) 100 ... 200 g miqdorida, kasallikning klinik belgilari paydo bo'lishidan oldin hayvonlar olgan ozuqa va suv namunalari laboratoriyaga yuboriladi. yoki ularning paydo bo'lishi davrida, shuningdek hayvonlar, chorva binolari, yaylovlarni davolashda ishlatilgan dorivor moddalar, dezinfektsiyalash vositalari, insektoakaritsidlar va zootsidlarning namunalari, ulgan qushlarning, baliqlarning butun tana go'shti, mayda sutemizuvchilar (to'ng'iz, quyon); namunalar bilan baliq o'lim darajasi qayd etilgan suv omborlaridan, hayvonlar va qushlarning o'limi zonasida o'simlik

namunalari bo'lgan suv. Kamida 50 ... 100 nusxada asalarilarning jasdlari laboratoriyaga asalari (100 ... 200 g) massasi nobud bo'lgan uyadan olingan namunalar bilan birga yuboriladi.

22-Mavzu: Sud veterinariya sanitariya ekspertiza uchun namunalar olish bilan bog'liq qoidabuzarliklar

Laboratoriyada kimyoviy va toksikologik tahlilni olib boruvchi mutaxassis, unga qo'shilgan materiallarni sinchkovlik bilan o'rganib chiqishi, materialni olib boruvchi xodim bilan suhbat o'tkazishi, hayvonlar yoki ularning kasalliklari o'limining barcha tafsilotlari va holatlarini bilib olishi, sud va veterinariya masalalari bilan tanishishi kerak. Ko'rikdan o'tkazing, material etkazib berilgan qadoqning, muhrlar, muhrlar, etiketkalarining xavfsizligini tekshiring va keyin o'rganish rejasini tuzing. Agar ilova qilinadigan hujjatlarda chorva mollari, ular o'tlatilgan yoki saqlanadigan joy yoki biron bir modda bilan ishlov berilgan bo'lsa, em-xashak va patologik materiallar davolash uchun ishlatiladigan kimyoviy birikma uchun tekshiriladi. Agar hayvonlarning o'limi ratsionida yangi yem turlaridan foydalanish bilan bog'liq bo'lsa, ularning tarkibi o'rganiladi va umumiy zaharlanish oq sichqonlar yoki protozoyalardagi biologik sinov yordamida aniqlanadi. Laboratoriyaga etkazilgan materiallar tekshirila boshlaydi undagi begona aralashmalarni aniqlash uchun ingl. Shunday qilib, oshqozon-ichak traktining tarkibida qoldiqlar bo'lishi mumkin zaharli o'simliklar - siz oldindan xulosa berishingiz mumkin bo'lgan zaharli, akonitlar, shirin yonca va boshqalar.

Bakteriologik tadqiqotlar. Material yuqumli kasalliklarga shubha qilingan hollarda olinadi va material taxmin qilinayotgan kasallikka qarab olinadi va yuboriladi. Masalan, sepsisdan shubha qilingan bo'lsa, taloq, ochilmagan yurak va sepsis (lezyon) manbasi bakteriologik tekshirish uchun yuboriladi. Kuydirgi kasalligini tekshirish uchun ochilmagan murdalardan, ochilgan murdalardan taloqdan va karbunkuloz bo'lsa, shikastlanish joyidan qon tomirlari yuboriladi. Agar cho'chqa go'shti shubhasi bo'lsa, naycha suyagi, taloq va buyraklar yuboriladi; brusellyoz uchun - bekor qilingan homila, meva membranalari, qon, sut; paratifta - jigar, o't pufagi, mezenterik limfa tugunlari, taloq; paratuberkuloz uchun - yonbosh tarkibidagi tarkibiy

qism va unga tutashgan limfa tugunlari; sil kasalligi, glanderalar, blastomikoz uchun - shikastlangan organlarning qismlari.

Aueski kasalligi bo'yicha tadqiqotlar uchun ular miyani, taloqni, o'pkalarni yuborishadi; leptospiroz uchun - qon, siydik, jigar, buyraklar; quturish uchun - miya olinadi. Bakteriologik tekshirish uchun material steril idishda steril holda olinadi va maxsus holatlarda laboratoriyaga sir saqlanadi. Kichkina, butun tanalar yoki organlar shisha idishlarga, metall chelaklarga yoki qopqoqli tanklarga yuboriladi. Haddan tashqari holatlarda, material suv o'tkazmaydigan matoga o'raladi va qutilarga qadoqlanadi, ammo hech qanday holatda infektsiyaning tarqalishining oldini olish uchun gazeta qog'ozini, sumkani va boshqalarni ishlatmang. Masofadan kelib chiqqan holda yangi material etkazib berilmasa, u 30% glitserinning suvli eritmasida saqlanadi

Hayvonlarning jasadlari jigar va oshqozon-ichak traktining shilliq pardalari holatiga alohida e'tibor berib, otopsi protokolini rasmiylashtirish bilan patologik va anatomik tekshiruvdan o'tkaziladi. Mog'orlangan joylari bo'lgan iflos hidli ozuqalar mikotoksin uchun tekshirilishi kerak. Dag'al va donli donlarda tutun va ergot mavjudligiga e'tibor qaratiladi. Siloda pH qiymati aniqlanadi. Agar sifatsiz ozuqa (mog'or, g'ayrioddiy hid, rang) bilan bog'liq zaharlanishda shubha mavjud bo'lsa, em-xashak sifatini yaxshilash va sanitariya-mikologik baholash va yaxshilash bo'yicha uslubiy ko'rsatmalarga muvofiq toksik biologik tahlil o'tkaziladi. Hayvonlarning jasadidan olingan patologik materiallar zaharlanish uchun anamnestik ma'lumotlarga, hayvonlarning klinik tekshiruvi va tug'ruqdan keyingi tekshiruv natijalariga muvofiq tekshiriladi.

23-Mavzu: Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi tizimidagi Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati.

I. Umumiy qoidalar

1. Ushbu nizom O'zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi tizimidagi Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati boshqarmasining (keyingi o'rinlarda Boshqarma deb yuritiladi) vazifalari, funksiyalari,

huquqlari va javobgarligi hamda uning faoliyatini tashkil etish tartibini belgilaydi.

2. Boshqarma O'zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasiga bo'ysunadi va hisobot beradi.

3. Boshqarma tizimiga "Dalaguzar" veterinariya sanitariya uchastkasi, Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlari kiradi.

4. Boshqarma o'z faoliyatida O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunlariga, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlariga, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari va farmoyishlariga, hamda O'zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasining buyruqlari, qarorlari, qo'rsatmalariga, shuningdek mazkur Nizomga amal qiladi.

5. Boshqarma o'z faoliyatini boshqa davlat boshqaruvi organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlari hamda boshqa tashkilotlar bilan o'zaro hamkorlikda amalga oshiradi.

7. Boshqarma mustaqil yuridik shaxs hisoblanadi, amaldagi qonunchilikka muvofiq o'z mustaqil balansiga, bank muassasalarida milliy (budjet, maxsus) va xorijiy valyutadagi hisob raqamlariga, O'zbekiston Respublikasi davlat gerbi tasvirlangan va o'z nomi bitilgan yumaloq va burchak muhrlariga hamda texnologik shtamplariga ega.

8. Boshqarma o'zining qoshida shartnoma asosida pullik veterinariya xizmati ko'rsatadigan qo'shma korxonalar, sho'ba korxonalari, kooperativlar va boshqa xo'jalik hisobidagi birlashmalar hamda yordamchi xo'jaliklar tuzishi mumkin.

9. Boshqarma o'z faoliyatini davlat boshqaruvi organlari, huquqni muhofaza qilish organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlari, fuqarolar o'zini o'zi boshqarish organlari, nodavlat notijorat tashkilotlari, fuqarolar va boshqa tashkilotlar bilan o'zaro hamkorlikda amalga oshiradi.

10. Boshqarmaning:

– o'zbek tilida – **«Davlat chegarasi va transportidagi davlat veterinariya nazorati boshqarmasi»** – Davlat chegarasi va transportidagi davlat veterinariya nazorati boshqarmasi;

– rus tilida – Upravlenie gosudarstvennogo veterinarnogo nadzora na gosudarstvennoy granitse i transporte.

– o‘zbek tilida (kirilda) – “Davlat chegarasi va transportidagi davlat veterinariya nazorati boshqarmasi»

1.8. «Davlat chegarasi va transportidagi davlat veterinariya nazorati boshqarmasi»ning pochta manzili:

100123, Toshkent shahri, Chilonzor tumani, Farhod ko‘chasi, 21a uy.

II. Boshqarmaning vazifalari va funksiyalari

8. Quyidagilar Boshqarmaning asosiy vazifalari hisoblanadi:

- O‘zbekiston Respublikasi hududini boshqa davlatlardan hayvonlarning yuqumli kasalliklari kirib kelishidan muhofaza qilish, shuningdek davlat veterinariya nazorati ostidagi tovarlarni, barcha turdagi transport vositalarida, shu jumladan qo‘l yuklarini olib o‘tish (tranzit), eksport va import qilishda davlat veterinariya nazoratini amalga oshirish;

- davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni eksporti, importi va tranziti bo‘yicha ishlab chiqiladigan xujjatlarni tayyorlashda ishtirok etish;

- boshqarma mutaxassislarining malakasini oshirish bo‘yicha takliflar tayyorlash.

9. Boshqarma o‘ziga yuklangan vazifalarni bajarish uchun quyidagi funksiyalarni amalga oshiradi:

- O‘zbekiston Respublikasining davlat chegarasi orqali olib o‘tilayotgan davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni davlat veterinariya nazoratidan o‘tkazilishini ta‘minlaydi;

- davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni eksport, import qilishda hamda O‘zbekiston Respublikasi orqali tranzit qilishda belgilangan tartibda veterinariya guvohnomasi va sertifikatini berilishini ta‘minlaydi;

- davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni eksport, import, tranzitida va yuklardan bo‘shagan barcha turdagi transport vositalarini zararsizlantirishda pullik veterinariya xizmati ko‘rsatadi;

- “Dalaguzar” veterinariya sanitariya uchastkasi, Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlari ish faoliyatini tashkillashtiradi, ularni moddiy-texnik jihatdan ta‘minlaydi;

- davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni tashishdan bo‘shagan yoki tashishga mo‘ljallangan transport vositalarini amaldagi

veterinariya, veterinariya-sanitariya qoidalari va normalari asosida ishlov berilishi va zararsizlantirilishi ustidan nazorat qiladi va belgilangan tartibda rasmiylashtiradi;

- tashilayotgan kelib chikishi xayvonotga mansub maxsulotlar veterinariya-sanitariya qoidalari va normalariga javob bermagan holatlarda qonun xujjatlariga muvofiq tadbirlarni amalga oshiradi;

- tashilayotgan xayvonlarda biron-bir kasallikka gumon qilinganda yoxud hayvonlar nobud bo'lganda xududiy tuman (shahar) veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish bo'limlariga xabar beradi;

- boshqarma "Dalaguzar" veterinariya sanitariya uchastkasi, Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlariga buyruqlar, ko'rsatmalar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'z vaqtida yetkazilishini hamda ularni o'z muddatida to'liq bajarilishini ta'minlaydi;

- boshqarmaning kadrlarini tanlaydi va zahirasini yaratadi, ularni tayyorlash va malaka oshirishlari bo'yicha takliflar kiritadi;

- belgilangan tartibda dezinfeksiya vositalari, jihoz va uskunalar hamda boshqa moddiy-texnika resurslarini qonunda belgilangan tartibda xarid qiladi va ularning zahirasini yaratadi.

10. Boshqarma o'ziga yuklatilgan vazifa va funksiyalarni bevosita, shuningdek "Dalaguzar" veterinariya sanitariya uchastkasi, Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlari orkali amalga oshiradi.

III. Boshqarmaning huquqlari va javobgarligi

12. Boshqarma o'ziga yuklangan vazifalar va funksiyalarni bajarish uchun quyidagi huquqlarga ega:

- Respublika hududini hayvonlarning yuqumli kasalliklarini qo'zg'atuvchilari olib kirilishidan muhofaza qilish, shuningdek hayvonlar, ushbu sohaga mansub mahsulot va xom ashyo, shuningdek, nasldor chorva hayvonlari -- qoramollar, qo'ylar, echkilar, otlar, tuyalar, cho'chqalar, parrandalar, baliqlar, asalarilar va ularning naslli mahsulotlari hamda veterinariya dori vositalari, ozuqalar va ozuqabop qo'shimchalarni tayyorlash, olib o'tish (tashish), eksport va import qilish bo'yicha davlat veterinariya nazoratini olib borish;

- O'zbekiston Respublikasi hududiga chetdan hayvonlar yuqumli kasalliklarining qo'zg'atuvchilarini kirib kelishini va tarqalishining oldini olish maqsadida veterinariya, veterinariya-sanitariya qoidalari va

normalari bajarilishini davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni xalqaro tashish bilan shug'ullanadigan barcha yuridik va jismoniy shaxslardan talab qilish;

- barcha turdagi transport vositalari holatining veterinariya-sanitariya qoidalari va normalariga nomuvofiqligi aniqlangan taqdirda ulardan foydalanishni taqiqlash;

- davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarning eksporti, importi va tranzitida quyidagi holatlar yuzaga kelganda vaqtincha to'xtatish:

- a) Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasining tegishli ruxsatnomasi bo'lmaganda;

- b) hayvonlar kasallikka gumon qilinganda;

- v) eksport qilinayotgan davlatga nisbatan davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni tashish bo'yicha taqiq yoki cheklov joriy kilinganda;

- g) tegishli veterinariya xujjatlari noto'g'ri rasmiylashtirilgan yoki noaniqliklarga yo'l qo'yilganda;

- d) davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarning tegishli kuzatuv xujjatlari bo'lmaganda;

- ye) tashish qoidalari buzilishi va boshqa xolatlar ko'zatilganda.

- chegara o'tish maskanlarida jismoniy shaxslarning qo'l yuklaridagi davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni veterinariya nazoratidan o'tkazish;

- tovar egalariga va mansabdor shaxslarga zarur bo'lgan hollarda transport vositalari va jihozlarini, yuk ortish va chorva mollarini saqlash maydonchalarini, chorva mahsulotlarini saqlash omborlarini veterinariya-sanitariya ishlovidan o'tkazish haqida ko'rsatma berish;

- veterinariya to'g'risidagi qonun hujjatlari talablarini buzganlik uchun mansabdor shaxslarga va boshqa shaxslarga belgilangan tartibda ma'muriy jazo choralarini qo'llash.

13. Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati boshqarmasi va tizimida "Dalaguzar" veterinariya sanitariya uchastkasi, Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlari o'z faoliyatlarida qonun hujjatlari talablariga va o'ziga yuklatilgan boshqa vazifalarning samarali bajarilishi uchun javob beradi.

IV. Boshqarma faoliyatini tashkil etish

14. Boshqarmaga Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi tomonidan tayinlanadigan boshliq rahbarlik qiladi.

15. Quyidagi lavozimlarda oliy ma'lumotga ega veterinariya mutaxassislari (boshliqning iqtisodiy masalalar bo'yicha o'rinbosari hamda veterinariya mutaxassislari bilan bog'liq bo'lmagan lavozimlar bundan mustasno) faoliyat yuritadi:

Boshqarma boshlig'i va uning o'rinbosari, bo'lim boshlig'i va mutaxassislari, chegara va transport (uchastka) veterinariya punktlarining rahbarlari va veterinariya mutaxassislari;

16 Boshqarma boshlig'i davlat chegarasi va transportda bosh davlat veterinariya inspektori, uning o'rinbosari esa davlat chegarasi va transportda bosh davlat veterinariya inspektorining o'rinbosari hisoblanadi.

Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlarining (uchastkalarining) boshliqlari va veterinar vrachlari, tegishlicha Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlarining (uchastkalarining) davlat veterinariya inspektorlari hisoblanadi.

17. Davlat veterinariya inspektorlari xizmat vazifasini bajarish vaqtida belgilangan tartibda tasdiqlangan formali kiyimda bo'ladi.

18. Boshliq:

- yakkaboshchilik asosida Boshqarma faoliyatiga umumiy rahbarlikni amalga oshiradi va boshqarmaga yuklangan vazifalar va funksiyalar bajarilishi uchun shaxsan javob beradi;

- boshqarma boshlig'ining o'rinbosarlarini va davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati punktlari (uchastkalari) boshliqlarini Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi raisi lavozimiga tayinlaydi va ozod etadi hamda uning vakolatlarini belgilaydi;

- boshqarma boshlig'i boshqaruv apparati va punkt (uchastka) xodimlarini lavozimga tayinlaydi, xodimlar o'rtasida vazifalarni taqsimlaydi va lavozimidan ozod qiladi;

- ijro intizomini mustahkamlash, o'z vaqtida va sifatli amalga oshirilishini ta'minlash uchun boshqarma xodimlarining shaxsiy javobgarligini oshiradi;

- xodimlar malakasini oshirishni tashkillashtiradi;

-barcha davlat idoralari va jamoat tashkilotlari, muassasalarida, xo'jalik organlarida alohida ishonchnomasiz boshqarma nomidan vakillik qiladi, ishonchnomalar beradi hamda boshqarma nomidan shartnomalar tuzadi;

-mehnat qonunchiligiga muvofiq faoliyatida yuqori ko'rsatgichlarga erishgan xodimlarni belgilangan tartibda rag'batlantirish va maoshiga ustama haqlar o'rnatish hamda mehnat va ijro intizomini buzgan xodimlarga nisbatan intizomiy choralarini qo'llash masalalarini hal qiladi, xodimlar zahirasini shakllantiradi va ular bilan ishlashni tashkil etadi;

-amaldagi qonunchilik asosida banklarda milliy va chet el valyutasidagi xisob raqamlarini ochadi, moliyaviy xujjatlarga imzo chekadi, boshqarma mol-mulki va vositalariga qonunchilikda belgilangan tartib va asoslarda egalik qiladi;

- boshqarmaning moliya-xo'jalik faoliyatini nazorat qiladi;

Boshqarma boshlig'i qonun hujjatlariga muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshiradi.

V. Boshqarmani moliyalashtirish va xodimlarini moddiy rag'batlantirish

19. Boshqarma O'zbekiston Respublikasi Davlat budjetining mablag'lari, pullik xizmatlar ko'rsatishdan tushgan mablag'lar va qonun hujjatlarida taqiqlanmagan boshqa manbalar hisobidan moliyaviy ta'minlanadi.

20. Boshqarma xodimlari mehnatiga haq to'lash O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti mablag'lari va budjetdan tashqari mablag'lar hisobidan amalga oshiriladi.

21. Veterinariya, veterinariya-sanitariya qoidalari va normalarini buzganlik uchun undirilgan ma'muriy jarima mablag'lari qo'mitaning maxsus hisob raqamiga yo'naltiriladi.

22. Boshqarma qonun hujjatlarida belgilangan tartibda soha xodimlarining hayotini sug'urtalash, ularni moddiy va ma'naviy rag'batlantirish hamda ijtimoiy muhofaza qilish tadbirlarini amalga oshiradi.

23. Boshqarma xodimlarining ish haqi lavozim maoshi, mukofotlar, qo'shimcha haqlar, ustamalardan va qonun hujjatlarida nazarda tutilgan boshqa to'lovlardan iborat.

VI. Boshqarmani qayta tashkil etish va tugatish tartibi

24. Boshqarmani qayta tashkil etish va tugatish qonun hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

24-Mavzu: Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida chegara, bojxona va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi.

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Ushbu Nizom O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasi (keyingi o'rinlarda Davlat chegarasi deb ataladi) orqali shaxslar, transport vositalari va tovarlarni o'tkazish punktlarida (keyingi o'rinlarda o'tkazish punktlari deb ataladi) chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratidan o'tkazish tartibini belgilaydi.

2. Ushbu Nizomda quyidagi tushunchalardan foydalaniladi:

bojxona nazorati - O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi va xalqaro shartnomalariga rioya etilishini ta'minlash uchun O'zbekiston Respublikasi davlat bojxona xizmati organlari (keyingi o'rinlarda bojxona organlari deb ataladi) tomonidan, jumladan, xavfni boshqarish tizimidan foydalangan holda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar;

bojxona rasmiylashtiruvi - bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan tovarlar va transport vositalarining bojxona nazoratini ta'minlash uchun bojxona organlari mansabdor shaxslari tomonidan amalga oshiriladigan bojxona operatsiyalari;

veterinariya nazorati - odamlar va hayvonlar hayoti hamda salomatligini himoya qilish, hayvonlar kasalliklari qo'zg'atuvchilarining tashuvchilari bo'lishi mumkin bo'lgan predmetlar va tovarlarni, shuningdek, «Veterinariya to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Qonunida belgilangan davlat veterinariya nazorati ob'ektlarini nazorat qilish maqsadida hayvonlarning yuqumli kasalliklari olib kirilishidan muhofaza qilishni ta'minlash uchun chegara nazorati veterinariya punktlari tomonidan (keyingi o'rinlarda davlat veterinariya nazorati punktlari deb ataladi) hayvonlar hamda ulardan olinadigan mahsulotlarga nisbatan amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

davlat nazorati organlari — shaxslar, transport vositalari, tovarlarni ushbu Nizomga muvofiq Davlat chegarasi orqali o'tkazishda

ishtirok etadigan chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazorati organlari;

kirish punkti — shaxslar, transport vositalari va tovarlar harakatlanadigan yoʻnalish boʻyicha Oʻzbekiston Respublikasi hududiga kirishda chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazorati amalga oshiriladigan dastlabki oʻtkazish punkti;

qoʻshma naryad — shaxslar, transport vositalari va tovarlarni birgalikda nazorat qilishga jalb etiladigan davlat nazorati organlari vakillaridan iborat tarkibdagi naryad;

nazorat tartib-taomillari — davlat nazorati organlari tomonidan Davlat chegarasi orqali oʻtadigan shaxslar, transport vositalari va tovarlarga nisbatan oʻz vakolatlari doirasida amalga oshiriladigan chora-tadbirlar;

ruxsat etish xususiyatiga ega hujjat — tovarlar va (yoki) transport vositalari Davlat chegarasi orqali oʻtishida (olib oʻtilishida) qonun hujjatlariga muvofiq talab etiladigan hujjatlar;

sanitariya-karantin nazorati — oʻtkazish punktlarida Oʻzbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmatining hududiy boʻlinmalari tomonidan Davlat chegarasi orqali kelgan shaxslar, transport vositalari va tovarlarga nisbatan amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

texnologik sxema — chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratini amalga oshirish ketma-ketligini, shu jumladan, shaxslar, transport vositalari va tovarlarni koʻrikdan oʻtkazish tartibini, ularning oʻtkazish punkti hududida harakatlanishi tartibini, tovarlar va transport vositalarini saqlash, transport vositalarini kuzatib borish tartibini, nazoratda foydalaniladigan shaxsiy tarkibni, maxsus texnika vositalari va xizmat hayvonlaridan foydalanish tartibini, shaxslar, transport vositalari va tovarlarni Davlat chegarasidan oʻtkazishda ishtirok etadigan vazirliklar va idoralarning oʻzaro hamkorligi tartibini belgilaydigan hujjat;

tovar — bojxona chegarasi orqali olib oʻtiladigan har qanday koʻchar mol-mulk, shu jumladan, Oʻzbekiston Respublikasi milliy valyutasi, valyuta boyliklari va boshqa qimmatli qogʻozlar, intellektual mulk obʼektlari, transport vositasi;

transport vositasi — tovarlar va yoʻlovchilarni tashish uchun foydalaniladigan vosita. Transport vositasi har qanday suv kemasi,

havo kemasi, avtotransport vositasi, temir yo'l transport vositasini (temir yo'lda harakatlanadigan tarkib, temir yo'lda harakatlanadigan tarkibning bir qismi) yoki konteynerni, shuningdek, ularning konstruksiyasiga muvoliq texnik pasport yoki texnik ma'lumotlarda nazarda tutilgan ehtiyot qismlar, anjomlar va uskunalar, suyuqlik saqlash idishlaridagi yoqilg'i-moylash materiallarini sovutuvchi va boshqa texnik suyuqliklarni, agar ular ushbu transport vositalari bilan birga tashilayotgan bo'lsa, o'z ichiga oladi;

Davlat chegarasi — O'zbekiston Respublikasi hududi doirasini (quruqlikda, suvda, yer ostida, havo bo'shlig'ida) belgilovchi chiziqdan va bu chiziq bo'ylab o'tuvchi vertikal sathdan iborat;

o'tkazish punkti ma'muriyati — ushbu o'tkazish punkti biriktirilgan aeroport (aerodrom), daryo bandargohi, temir yo'l stansiyasi, avtomobil (piyodalar) o'tkazish punkti rahbariyati;

o'tkazish punkti — xalqaro aloqalar uchun ochiq bo'lgan chegaradosh temir yo'l stansiyalari va avtomobil yo'llari, daryo portlari, aeroportlar (aerodromlar)ning hududi (hududining bir qismi), shuningdek O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasi orqali shaxslar, transport vositalari, tovarlar, boshqa mol-mulk, chorva mollari, urug'lik, ekish materiali, hayvonot va o'simliklarning boshqa mahsulotlarining chegara, bojxona va nazoratning boshqa turlari amalga oshiriladigan hamda o'tkaziladigan maxsus jihozlangan boshqa joy;

o'tkazish punkti rejimi — o'tkazish punktlari orqali shaxslar, transport vositalari va tovarlarning kirishi, chiqib ketishi va olib o'tilishi, shuningdek, uning hududida ishlab chiqarish va tijorat faoliyatini amalga oshirish tartibini belgilaydigan qoidalar;

fitosanitariya nazorati — o'tkazish punktida karantin ostidagi mahsulot va O'zbekiston Respublikasi bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan o'simlik va o'simlik mahsulotlarini tekshirishda o'simliklar karantini bo'yicha davlat inspektori tomonidan amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

chiqish punkti — shaxslar, transport vositalari va tovarlar harakatlanadigan yo'nalish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqishda bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya, chegara va veterinariya nazorati amalga oshiriladigan oxirgi o'tkazish punkti;

chegara nazorati — O'zbekiston Respublikasi Davlat xavfsizlik xizmati chegara qo'shinlarining chegara nazorati bo'linmalari (keyingi o'rinlarda chegara nazorati bo'linmalari deb ataladi) tomonidan Davlat chegaralarini qo'riqlash va himoya qilish, Davlat chegarasini va o'tkazish punktlaridagi rejimni buzish holatlarining oldini olish maqsadida Davlat chegarasi orqali shaxslar va transport vositalariga, shuningdek, bojxona organlari bo'lmagan o'tkazish punktlarida esa tovarlarga nisbatan o'tkazish punktlarida amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

ekologik nazorat — atrof muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish sohasidagi qonun hujjatlari talablari buzilishining oldini olish, uni aniqlash va chek qo'yishga, tabiatni muhofaza qilish faoliyati samaradorligini oshirishga qaratilgan davlat va jamoatchilik chora-tadbirlari tizimi.

25-Mavzu: Veterinariya hujjatlarini soxtalashtirilganda sud-veterinariya ekspertizasi

"Veterinariya to'g'risida" gi qonuniga muvofiq Veterinariya hamrohlik qiluvchi hujjatlarni berish tartibi bo'yicha ko'rsatmalar davlat veterinariya nazorati tomonidan nazorat qilinadigan tovarlar uchun hujjatlar 1, 2 va 3-shakldagi veterinariya guvohnomalari va 4-shakl bo'yicha veterinariya guvohnomalari shakllari, shuningdek, A3 formatidagi qog'ozga 5a, 5b, 5c, 5d, 5e shaklidagi veterinariya guvohnomalari markazlashtirilgan ravishda ishlab chiqarilishi va ularni etkazib berish buyurtmalar asosida amalga oshiriladi. Bosh davlat veterinariya inspektorlari, davlat chegarasida va transportda davlat veterinariya nazorati zonali boshqarmalari boshliqlari, idoraviy veterinariya xizmatlarining rahbarlari veterinariya guvohnomalarining shakllari zarur ko'rsatmalarni bajargan va tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori, zona ma'muriyati boshlig'i, idoraviy veterinariya xizmati rahbari tomonidan tasdiqlangan ro'yxatga kiritilgan veterinariya mutaxassislariga beriladi. Davlat chegarasida va transportda veterinariya nazorati aktga muvofiq amalga oshiriladi. Veterinariya guvohnomalari bilan birga yuklar sub'ektlar o'rtasida tashiladigan №1, 2 shakllari davlat veterinariya nazorati organlari tomonidan davlat chegarasida va faqat temir yo'l transportida tashish uchun nazorat qilinadi. Ushbu yuklarni avtomobil transportida

tashishda, nazorat Davlat veterinariya xizmatining mintaqaviy organlariga beriladi. Mintaqadan tashqariga olib o'tishda barcha turdagi hayvonlar (shu jumladan qushlar, mo'ynali hayvonlar, laboratoriya, uy va hayvonot bog'idagi hayvonlar, dengiz hayvonlari, asalarilar, baliq va boshqa suv organizmlari), embrionlar va hayvonlarning urug'lari, urug'langan tuxum, tuxum (inkubatsiya) shakldagi veterinariya guvohnomasi bilan beriladi. №1, va bitta viloyat hududida tashilganda - №4 veterinariya guvohnomasi. Hayvonlardan olingan mahsulotlar va oziq-ovqat xom ashyolari uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasini yoki 4-sonli guvohnomani rasmiylashtirish quyidagicha olib boriladi.

Tuman (shahar) tashqarisiga eksport qilinadigan go'sht va go'sht mahsulotlariga, shu jumladan: uy, yovvoyi va dengiz hayvonlaridan olingan tana go'shti, yarim tana go'shti, kvartira, blok parrandalar va uni qayta ishlash xom ashyolari (yarim tayyor mahsulotlar); hayvonlarning qo'shimcha mahsulotlari, pastirma, isitilmagan va berilgan yog'lar, quritilgan va konservalangan qon; qaynatilmagan dudlangan, quritilgan, tuzlangan, qaynatilgan, qaynatilgan, qaynatilgan dudlangan, yarim dudlangan kolbasa va go'sht mahsulotlari; oziq-ovqat albuminlari va jelatin; konservalangan go'sht; sut va qaymoq; butun sut mahsulotlari (pasterizatsiya qilingan sut va qaymoq, barcha fermentlangan sut mahsulotlari); quruq sut mahsulotlari, kazein; pishloqlar; hayvon yog'i; quyultirilgan sut konservalari; baliq (jonli, sovutilgan, muzlatilgan, tuzlangan, baharatli, sovuq va issiq dudlangan, quritilgan); tuxum (oziq-ovqat); asalarichilik mahsulotlari (asal) 2-sonli veterinariya guvohnomasini, bitta viloyat hududida tashiladiganlar esa - 4-sonli veterinariya guvohnomasini rasmiylashtiradilar.

Belgilangan mahsulotlarni tashqarida sotish (tashish) paytida har bir jo'natilgan yuk uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasi beriladi. Fuqarolar tomonidan yoki davlat veterinariya nazorati bo'linmalari bo'lmagan korxonalarda ishlab chiqarilgan go'sht va sut mahsulotlari uchun veterinariya guvohnomasi faqat davlat veterinariya xizmati muassasalarida yoki ularning bo'linmalarida veterinariya-sanitariya ekspertizasidan o'tkazilgandan keyin beriladi.

Shakllarning haqiqiyiligini soxtalashtirishga yo'l qo'ymaslik uchun barcha veterinariya guvohnomalari va guvohnomalari bir necha darajadagi himoya darajasiga ega (blankaning rangi, suv belgisi bilan qog'oz, himoya giloshek ramkasi, himoya to'r, irisi bosma, mikrotexnika, reaktiv bo'yoqlar, Davlat veterinariya inspeksiyasining

emblemasi (ultrabinafsha nurlari ostida porlash), blanklarning raqamlanishi, issiq shtamplash gologrammasi.). Shaklning haqiqiyligiga shubha tug'ilganda, Davlat belgisi va Davlat belgisining PFF sharoitlarida ushbu shaklning batafsil tekshiruvi o'tkazilishi mumkin.

Ko'pincha veterinariya hujjatlarini qayta ishlash paytida xatolarga yo'l qo'yiladi. Shunday qilib, masalan, yuqori chap burchakda, ular chiqishni qisqartirilgan shaklda yozadilar. O'ng yuqori burchakda ular Rossiya Federatsiyasining ushbu sub'ektining bosh davlat veterinariya nazorati tomonidan hayvonlar, go'sht va boshqa mahsulotlarni olib chiqishga ruxsat berilganligi to'g'risida belgi qo'ymaydi. Boshlarning sonini yoki mahsulotlarning massasini so'z bilan kiritmang (faqat raqamni qo'ying). Ishlab chiqaruvchining yoki egasining nomi va manzili qisqartirilgan shaklda ko'rsatilgan, ammo to'liq hajmda bo'lishi kerak. Ba'zan transport vositasining turi va yo'nalishi ko'rsatilmaydi. Maxsus belgilarda ta'sis tuzilmasidan tashqariga olib chiqishga ruxsatnomaning raqami va sanasi ko'rsatilmagan, bu faqat o'tkir yuqumli (karantin) kasalliklar hududining farovonligi to'g'risidagi belgini cheklaydi. Pastki o'ng burchakda familiya, ism va otaning ismi noqonuniy va qisqartirish bilan yozib qo'yiladi. Eng muhim xato - bu imzoning muhri, ofis ishlarining talablariga binoan, muhr qo'yiladi imzo uchun. Bosma nashr ham buzilish hisoblanadi hujjatlarni rasmiylashtirish qoidalari. "MP" belgisi chetga Imzo noto'g'ri va kiritilgan bo'lishi kerak emas majburiy. Imzo muhri yuridik jihatdan to'g'ri deb hisoblanadi. Veterinariya guvohnomalari va veterinariya guvohnomasi hujjat berilgan kundan boshlab hayvonni so'yish yoki veterinariya xizmati tomonidan nazorat qilinadigan yukni jo'natish uchun 3 kun davomida amal qiladi. Veterinariya hujjatlarida, tuzatishlar, shriftdagi o'zgarishlar, qo'l yozuvi, siyoh, lentani bosib chiqarish uchun siyoh, ma'lumotlarning noto'g'ri yozilishi va boshqa qoidabuzarliklar ko'rsatmalar, Noto'g'ri dizaynning barcha holatlarida yoki saqlash muddati o'tgan bo'lsa, hujjat tan olinadi yaroqsiz va uni to'g'ri ishlab chiqarilgan bilan almashtirish kerak, aks holda mahsulotlar to'liq laboratoriya tahlilidan o'tishga majbur bo'ladi.

Hayvonlardan olingan mahsulotlar va oziq-ovqat xom ashyolari uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasini yoki 4-sonli guvohnomani rasmiylashtirish quyidagicha olib boriladi.

Tuman (shahar) tashqarisiga eksport qilinadigan go'sht va go'sht mahsulotlariga, shu jumladan: uy, yovvoyi va dengiz hayvonlaridan olingan tana go'shti, yarim tana go'shti, kvartira, blok parrandalar va uni qayta ishlash xom ashyolari (yarim tayyor mahsulotlar); hayvonlarning qo'shimcha mahsulotlari, pastırma, isitilmagan va berilgan yog'lar, quritilgan va konservalangan qon; qaynatilmagan dudlangan, quritilgan, tuzlangan, qaynatilgan, qaynatilgan, qaynatilgan dudlangan, yarim dudlangan kolbasa va go'sht mahsulotlari; oziq-ovqat albuminlari va jelatin; konservalangan go'sht; sut va qaymoq; butun sut mahsulotlari (pasterizatsiya qilingan sut va qaymoq, barcha fermentlangan sut mahsulotlari); quruq sut mahsulotlari, kazein; pishloqlar; hayvon yog'i; quyultirilgan sut konservalari; baliq (jonli, sovutilgan, muzlatilgan, tuzlangan, baharath, sovuq va issiq dudlangan, quritilgan); tuxum (oziq-ovqat); asalarichilik mahsulotlari (asal) 2-sonli veterinariya guvohnomasini, bitta viloyat hududida tashiladiganlar esa - 4-sonli veterinariya guvohnomasini rasmiylashtiradilar.

LABORATORIYA MASHG'ULOTLARI

1-Mavzu. Patanatomik materiallarni qabul qilish.

Sud-veterinariya ekspertizasi ob'ekti bo'lgan hayvonlarning jasdlari ko'pincha parchalanish holatidadir, ularning og'irligi ko'proq yoki kamroq darajaga yetishi mumkin. Murdaning fermentlar ta'siri ostida parchalanishi odatda avtoliz deb ataladi. Sud ekspertizasi amaliyotida avtoliz (o'zini o'zi eritish) va mikroorganizmlarning parchalanish bosqichini to'g'ri aniqlash katta ahamiyatga ega: 1) hayot davomida yuzaga kelgan bu jarayonlar va o'zgarishlar doimo farqlanishi kerak; 2) ular hayvonning o'limidan keyin o'tgan davrni aniqlashga yordam beradi. Bunday holda, atrof-muhit haroratini hisobga olish kerak: u qanchalik baland bo'lsa, tezroq parchalanish sodir bo'ladi. Teri osti to'qimasida ko'p miqdordagi yog' bo'lgan yirik hayvonlarda ichki organlar mayda yoki yomon oziqlangan hayvonlarga qaraganda tezroq parchalanadi. Avtoliz murdani bo'ylab kuzatiladi, ammo u fermentlarga boy bo'lgan organlarda, ya'ni oshqozon osti bezi va tekshiruv sohasida, kuchsizroq - yurak, jigar, buyrak, skelet mushaklarida ko'proq namoyon bo'ladi. Avtolitik jarayonlar natijasida provodtrikulaning shilliq qavati qatlamlarda eksfoliatsiyalanadi va em-xashak massasida qoladi. Qizilo'ngachning shilliq qavati osongina chiqariladi, oshqozon shisha bo'ladi, gevsetilir. Oshqozonda ko'pincha eroziya va uning devorining teshilishi kuzatiladi.

Jasadning parchalanishining quyidagi belgilari mavjud: 1) vodorod sulfidi, indol va boshqa gazlarning chiqishi natijasida hosil bo'lgan iflos hid; 2) to'planishdan terini va ichki a'zolari ko'kalamzorlashtirish. O'limdan keyingi qon ketishni timpaniya, oshqozon va ichakning tekislashi bilan kuzatiladigan intravital qon ketishdan ajratish kerak. Hayotiy shishib ketganda, bu organlarda qonning qayta taqsimlanishi bilan birga kcladi: jigar anemiya, o'pka, aksincha, giperemikdir: yurakning o'ng yarmida chapga qaraganda ko'proq qon bor.

Sud-medsina veterinariya ko'rigida kataral yallig'lanish, shish va boshqalar kabi xulosalar bilan chegaralanib bo'lmaydi. Har ikki holatda ham o'zgarishlarning o'ziga xos tavsifini berish kerak. Masalan, o'pkaning oldingi loblari induratsiya qilingan va qizil rangga ega; siqilgan joylarning bo'laklari suvga cho'kadi, bulutli suyuqlik ularning

kesma yuzasidan siqib chiqariladi va bronxlardan shilimshiq (kataral, bronxopnevmoniyA.. Agar turli joylarda bitta a'zoda teng bo'lmagan o'zgarishlar bo'lsa, unda ularning har bir qismini tavsiflash kerak. Masalan, xuddi shu hayvonlarda o'pkaning orqa loblari pushti rangga ega, havosi bor, ularning qismlari suvda suzadi, lekin ko'pikli suyuqlik (shish) kesma yuzasidan siqib chiqariladi.

Tekshiruv uchun mavjud bo'lgan barcha organlar va tizimlarni tekshirish va tavsiflash kerak, hatto otopsiyaning boshida tashxis aniq bo'lgan holatlarda ham.

Amaliyotning oxirgi qismida patologik anatomik tashxis mavjud. Aktning ushbu qismida maxsus tavsiflangan tanalarda ilgari tasvirlangan o'zgarishlar ko'rsatilishi kerak. Masalan, o'pkadagi tasvirlangan muhrlar bu erda kataral, krupoz yoki yiringli bronxopnevmoniya, oshqozonda gastrit kabi o'zgarishlar va boshqalardir, bu qism ajratilmaydi: 1) asosiy kasallik, ya'ni to'g'ridan-to'g'ri yoki u bilan bog'liq bo'lgan asoratlar tufayli yuzaga keladigan kasallik; o'z-o'zidan-janubning janubidagi vafot etgan; 2) murakkablashtirmoq asosiy kasallikning kamayishi, ya'ni patogenetik asosiy kasalliklar bilan bog'liq bo'lgan patologik jarayonlar; murdani ko'zdan kechirish paytida uchraydigan, ammo hayvonning o'limiga olib keladigan sabablar bilan bog'liq bo'lmagan kasalliklar patologik tashxis raqobatdosh, hamroh va asosiy kasalliklar bilan birga bo'lishi mumkin bo'lgan asosiy kasallikni ko'rsatadi.

Sud-veterinariya ekspertining xulosasi ma'lum bir sxema bo'yicha ko'rsatilishi kerak.

Xulosalar ilmiy asoslangan, asoslantirilgan va sud tergov organlari tomonidan ekspertga berilgan savollarga javoblardan iborat bo'lishi kerak. Agar ekspertiza natijasida ish uchun muhim bo'lgan muammolar doirasini kengaytirish mumkin bo'lsa va ular ekspertning vakolatiga kirs, u ularni qo'yishga va ularga javob berishga haqlidir. Amaliyotning kirish va tavsif qismlari joyida yoki otopsiyadan so'ng darhol yoziladi va barcha ishtirok etuvchilar tomonidan imzolanadi. Tadqiqotning yakuniy qismi tadqiqot natijalarini olgandan keyin keyinroq amalga oshirilishi mumkin; u otopsiyani amalga oshirgan mutaxassis shifokor tomonidan imzolanadi.

Hayvonning jasadini sud-veterinariya otopsi akti hayvon o'lgan taqdirda asosiy hujjat bo'lib, murdani tashlab yoki ko'mib yuborganidan keyin tergov va sud organlari uchun eng muhim bo'lib

qoladi va ular, shuningdek mutaxassislar tomonidan qattiq tanqidga uchraydi. Ushbu hujjat ko'pincha tomonlarning har tomonlama muhokamasi mavzusidir, shuning uchun u eng aniq va to'liq ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak.

2-Mavzu: Go'sht va sut namunasini tekshirishga tayyorlash

Veterinariya-sanitariya ekspertizasi va laboratoriya tahlili uchun xom ashyo va oziq-ovqat mahsulotlarini olish uchun ma'lum bir sxema bo'yicha o'rtacha (yoki o'rtacha), past va o'rtacha sifat namunalari olinadi. Go'sht va go'sht mahsulotlaridan, baliqlardan, baliq mahsulotlaridan, sut va sut mahsulotlaridan namuna olish tartibi tasdiqlandi, bozorlarda asal, yog'lar, yog'lar, yangi va konservalangan o'simlik mahsulotlaridan namunalar olish tartibi tasdiqlandi. Go'sht namunalari veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun olinadi kesish sohasida; fasya hajmidagi fleksor va ekstensor 8 x 6 x 6 sm yoki og'irligi 250 ... 300 g. Agar bakteriologik tadqiqotlar o'tkazish rejalashtirilgan bo'lsa, unda uchta limfa tugunini (yuzaki bachadon, yuzaki inguinal va yonbosh ichaklardan birini) oling. Tana go'shtida patologik jarayonlar mavjud bo'lganda, o'zgartirilgan to'qimalar va mintaqaviy limfa tugunlari olinadi. Kolbasa laboratoriyasini tahlil qilish uchun 200 ... 250 g dan ikkitadan kam namunalar Yarim tayyor mahsulotlarni boshqarish uchun kamida 10 dona oling. 2 ... 3 qutidan. Konserva va o'simlik mahsulotlarini ishlab chiqarish laboratoriyalari uchun namuna olish GOSTda keltirilgan tadqiqot usullariga muvofiq amalga oshiriladi.

Bozorlarning veterinariya-sanitariya ekspertizasi laboratoriyalarida, sabzavot bazalari korxonalarida va sertifikatlash uchun sinov markazlarida tadqiqot o'tkazish uchun namunaviy standartlar farq qiladi. Ishlab chiqarish va sinov laboratoriyalari uchun butun ruscha namuna olish standartlari qo'llaniladi va bozorlar uchun ular Davlat veterinariya xizmati tomonidan ishlab chiqiladi va har bir viloyatning tuman (shahar) ma'muriyati tomonidan mustaqil ravishda tasdiqlanadi. Munozarali masalalarda yoki namuna olish komissiya tomonidan amalga oshirilganda, tanlov to'g'risidagi hisobot imzo bilan kamida uch kishi rasmiylashtiriladi. Namuna olishda, birinchi navbatda, umumiy qoidalarni hisobga oling. Namunalar mahsulotlarning turini va yangiligini aniqlash uchun laboratoriya usullari, kimyoviy-toksiko-

logik, radiologik va bakteriologik (mikrobiologik) tahlillar turlari bo'yicha ko'rsatmalar bo'yicha va namunalar bo'yicha GOST talablariga muvofiq alohida-alohida olinadi. Namunalar GOST 7631-85 bo'yicha "Baliq, dengiz sutemizuvchilar, dengiz umurtqasizlari va ularni qayta ishlash mahsulotlari », GOST 26668-85" Oziq-ovqat va lazzat mahsulotlari "va GOST 13490-80. Mahsulotning ma'lum bir turi uchun namuna olish standartlari mavjud bo'lmaganda, hajmlar, namunalar massasi ushbu mahsulot uchun normativ hujjatlarga muvofiq olinadi. Namunalar o'ramsiz va qadoqlangan xom ashyo partiyasidan olinadi. Ochiladigan qadoqlash birliklarining soni tegishli xom ashyo va mahsulotlar uchun amaldagi standartlar, GOSTlar, Tular va boshqalar bilan belgilanadi. Agar xom ashyo va mahsulotlar uchun standartlar va texnik xususiyatlar mavjud bo'lmasa, ularning umumiy sonining 5% qadoqlash birligi ochiladi, lekin kamida 5 ta. Tayyor mahsulot namunasini olishdan oldin tekshirish kerak butun partiyani oling, so'ngra shaxsiy qadoqlash bo'linmalarini oching, va organoleptik baholashdan so'ng (tashqi ko'rinishi, rangi, hidi, tuzilishi va ta'mi) vazn yoki miqdor bo'yicha namuna oling. Mikroskopik tadqiqotlar uchun fizik-kimyoviy va organoleptik tahlillar uchun namunalar olishdan oldin namunalar olinadi. Mikrobiologik tahlillar uchun namunalar steril asbob bilan (pichoq, qoshiq, zond, cimbiz, namlagich) olinadi, steril idishga joylashtiriladi, ikki qatlam qog'oz bilan qoplanadi va ip bilan bog'lab qo'yiladi yoki steril qog'ozga o'raladi. Kichik qadoqdagi iste'molchi mahsulotidagi mahsulot namunalari iste'mol paketining massasi va hajmiga qarab bir yoki bir nechta birliklar miqdorida tanlangan. Namunalar transportdagi mahsulotlardan yoki katta o'lchamdagi iste'mol idishlaridan olinadi yoki turli chuqurlikdagi va sirdan turli joylardan olinadi. Aralashgandan keyin suyuq, pasta mahsulotlardan namunaning bir qismini namuna oluvchi steril idishga solinadi.

Sut mahsulotlari asosan yog'i olingan yoki yog'i olinmagan sutdan tayyorlanadi. Tayyorlash jarayonida sut kislotasini hosil qiluvchi mikroorganizmlarining toza kulturasini ishlatiladi, ya'ni bu mikroorganizmlar qanday sut mahsuloti tayyorlanayotgan xiliga qarab sut kislotali, spirtli biyg'ishni chaqiradi. Sut kislotali biyg'ish natijasida oziq-ovqat mahsulotlaridan chuchuk qatiq (prostokvasha), asedofilin va asidofil suti, quyoq qaymoq (smetana), tvorog hamda sut kislotali va spirtli biyg'ish natijasida kefir va qimiz tayyorlanadi. Sut kislota

mikroorganizmlarining (*Str.lactis*, *B.bulgaricum*, *B.acidophilum* va boshqalari) ta'siri natijasida laktoza parchalanib sut kislotasi hosil bo'ladi, bu esa o'z navbatida kazeinat klsiyga ta'sir qilib kalsiyni ajratadi va uni vodorod bilan almashtiradi va natijada quyqa hosil bo'ladi (1-rasm).



1-rasm. Sut va sut mahsulotlari

Asidofil tayoqchasi boshqa sut kislotasi bakteriyalariga nisbatan yo'g'on ichak bo'limi ichaklarining ichida yaxshi yashash qobiliyatiga ega. Bu tayoqchalar yordamida asidofil va asidofil suti tayyorlanadi. Asidofil suti tayyorlanadi. Asidofil suti, chuchuk qatiq pastalari yuqori qiymatli oziq-ovqat hisoblanib, ko'pgina kasalliklarni davolashda shu jumladan oshqozon-ichak kasalliklarini va yiringli jarohatlarni davolashda dorivor mahsulot sifatida ishlatiladi.

3-Mavzu: Go'shtning namlik miqdorini aniqlash

Go'shtning tarkibida namlik ko'p bo'lsa, yog'ning oziq-ovqatlik qiymati pasayadi va saqlashda tez buziladi. Gidrolitik parchalanish jarayonini kuchaytiradi. Shuning uchun ham davlat standartiga muvofiq go'shtning va yog'ning tarkibida faqatgina ma'lum miqdorda namlik bo'lishi kerak. Maydalangan 3 gr kolbasani byuksga solib, tayoqcha bilan qumga aralashtirgandan keyin qopqog'i yopilib, tarozida tortiladi, keyin esa qopqog'i ochilib 140-150° li qurituvchi shkafda bir soat mobaynida quritiladi, keyin qopqog'i yopilib, shkafdan olinadi va sovitiladi, so'ngra tarozida tortiladi va yana 30-60 daqiqa davomida

quritiladi. Oxirgi og'irlik bilan oldingi og'irlik orasidagi farq 0,005 gr bo'lguncha quritiladi.

Namlikni aniqlash. Go'shtning tarkibida namlik ko'p bo'lsa, yog'ning oziq-ovqatlik qiymati pasayadi va saqlashda tez buzuladi. Gidrolitik parchalanish jarayonini kuchaytiradi. Shuning uchun ham davlat standartiga muvofiq go'shtning va yog'ning tarkibida faqatgina ma'lum miqdorda namlik bo'lishi kerak. Yog'ning tarkibidagi namlik quritish shkafida 102-105 °C haroratda, doimiy massagacha quritish yo'li bilan aniqlanadi. Qurutish muddati uch soatdan oshmasligi kerak. Qurutish jarayonida haroratning oshishi va qurutilish muddatining cho'zilishi yog'larni oksidlanishga olib keladi, buning oqibatida qurutilayotgan yog'ning umumiy massasi ortadi, bu esa o'z navbatida tekshirish natijasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Ishning bajarilish tartibi. Ishni bajarish uchun mo'ljallangan byukscha 102-105 °C da 30 daqiqa mobaynida qurutiladi, keyin eksikator yordamida sovutiladi va 0,0002 g aniqligicha tarozida tortiladi. Byuks ichiga 2-3 gramm tekshirilayotgan yog' solinib tortiladi va 102-105 °C yog'ning doimiy massasi hosil bo'lguncha qurutiladi. Birdaniga eritilgan yog'lardan namuna tekshirilayotganda, birinchi yog'ning og'irligini tortish, qurutilgandan keyin bir soat mobaynida amalga oshiriladi, keyingi tortish har 30 daqiqada bajariladi. Agar ma'lum muddatda saqlangan yog' bo'lsa birinchi tortish qurutilgandan keyin 30 daqiqa ichida, keyingilari har 15 daqiqada bajariladi. Massasining kamayishi keyingi ikki marta tortilganda 0,0002 g dan oshmasa, yog'ning umumiy massasiga erishilgan bo'ladi. Agar navbatdagi o'lchashda massaning oshganligi aniqlansa, hisoblash uchun yog' solingan byuksning ham massasi olinadi.

Yog' tarkibidagi namlik quyidagi formula yordamida aniqlanadi.

$$(M_1 - M_2) \cdot 100$$

$$X = \frac{\quad}{\quad}, \text{ bunda}$$

M

M₁ – yog' solingan byuksning quritilishgacha bo'lgan massasi (g).

M₂ – yog' solingan byuksning qurutilgandan keyingi massasi (g).

M – tekshirilayotgan yog'ning massasi.

Parallel aniqlangan tekshirishdagi natijaning farqi 0,05 % dan oshmasligi kerak.

4-Mavzu: Go'sht tarkibidagi yog'ni aniqlash

Hayvonlar yog' to'qimasi haqida umumiy tushuncha. Go'shtning bu tarkibiy qismi maxsus yog' hujayralarida uchraydi va hayvon tanasining ko'pgina joylarida bo'ladi. Yog' hujayralarini to'planishidan hosil bo'lgan to'qima, yog' to'qimasi deyiladi. Har bir yog' to'qimasida yog' tomchi yoki kichik sharcha shaklida to'planib boradi, mana shu sharcha kattalashib, borgan sari hujayraning protoplazmasi bilan yadrosini chetga tomon so'rib boradi. Yog' to'qimalarining asosiy funksiyalaridan biri rezerv oziq modda bo'lib xizmat qilishidir. Yog' to'qimalari organizmda qanday joylashganligiga ko'ra, teri osti yog' to'qimasiga, muskullar orasidagi yog' to'qimasiga va boshqa joylardagi yog' to'qimasiga bo'linadi. Hayvon semirgan sari yog' to'qimasidagi yog' hujayralarini miqdori ko'payib boradi go'shtning sifati va to'yimlilik yog' to'qimalarini nisbati va kimyoviy tarkibiga bog'liq.

Mollar tanasidagi umumiy yog'ning miqdori quyidagicha bo'lib, ular zotiga, yoshiga, jinsiga, semizligiga bog'liq bo'lgan holda: qoramollarda 1,5 dan 10% gacha, qo'ylarda 0,6-7,5 %ga, cho'chqalarda 12,5-40 %gacha bo'ladi.

Hayvonlar yog' to'qimasining vodorod peroksidini aniqlash
a) miqdorini aniqlash

Vodorod peroksidining soni deganda 100 g yog'dagi yodning gramm miqdorini kaliy, yoddan peroksidlanib ajralishi tushuniladi. Bu usul shunga asoslanganki, vodorod peroksidi kislotali muhitda kaliy yodini oksidlaydi va natijada yod molekulasini ajralib chiqadi. Bu esa kraxmal indikator ishtirokida giposulfit natriy eritmasi bilan titrlanib aniqlanadi.

Ishning bajarilish tartibi. Jips yopiladigan tiqinli konussimon kolbaga 0,8 g yog' 0,0002 g aniqligicha tortilib solinadi, keyin esa suv hamnomida eritiladi va kolbaning devori bo'ylab yog' qoldiqlari yuviladi, ustiga 10 ml xloroform va 10 ml muzdek sirka kislotasi qo'shiladi. So'ngra tezlikda 0,5 ml yangi tayyorlangan kaliy yodining to'yingan eritmasi solinadi. Kolbaning tiqini yopilib, kolba aylantirilib chayqatiladi va 3 minut qorong'u joyda ushlab turiladi. Keyin kolbaga 100 ml distillangan suv qo'shiladi.

Shu kolbaga oldindan 1 ml 1 foizli kraxmal eritmasi qo'shilgan bo'ladi. So'ngra 0,01 N giposulfit natriy eritmasi bilan ko'k rang yo'qolguncha titrlanadi. Reaktivlarning tozaligini aniqlash uchun

yog'siz nazorat tekshirishi o'tkaziladi. Nazorat tekshirishiga 0,07 ml 0,01 N giposulfit natriy eritmasi sarf qilinsa, tekshirilayotgan reaktivlar ishlatish uchun yaroqli hisoblanadi.

Peroksid soni (X) formula yordamida aniqlanadi.

$$X = \frac{(V - V_1) K \cdot 0,00127 \cdot 100}{M}, \text{ bunda}$$

V – yog' namunasini titrlashga sarf qilingan 0,01 N giposulfit natriy

eritmasining miqdori (ml).

V_1 – nazorat namunasini titrlashga sarf qilingan 0,01 N giposulfit natriy eritmasi (ml).

M – tekshirilayotgan yog' miqdori (g).

K – 0,01 N giposulfit natriy eritmasini hisoblashdagi aniq koeffitsiyent qo'shimchasi.

0,00127 – yodning gramm miqdorini, 1 ml 0,01 N sulfit natriy eritmasiga tengligi.

Yog'ning yangilik darajasi peroksid sonining kattaligiga asosan quyidagicha baholanadi: 0,03 gacha bo'lsa yangi, 0,03-0,06 gacha bo'lsa yangilikka gumon qilingan, yog', 0,10 dan oshiq bo'lsa buzilgan yog' hisoblanadi. Parallel aniqlangan natijalar o'rtasidagi farq 0,005 dan oshmasligi kerak.

b) sifatini aniqlash

Yog' tarkibidagi vodorod peroksidini ferment peroksidaza yordamida aniqlash mumkin, ya'ni buning ishtirokida indikator oksidlanadi.

Aniqlash usuli. Probirkaga 5 g chamasi yog' olinadi va suv hammomida eritiladi, keyin ustiga 5 tomchi yangi qon, 5-10 tomchi 5 foizli smolaning spirtli eritmasi tomiziladi va 5 ml suv qo'shiladi. Hosil bo'lgan aralashma chayqatiladi. Agar yog' tarkibida vodorod peroksidi bo'lsa, aralashma zangori rangga kiradi. Boshqa sariq, qizg'ish rang hosil bo'lsa, natija qoniqli hisoblanmaydi. Erkin yog' kislotalarining borligini sifat reaksiyasi bilan aniqlash. Bu reaksiya ko'pincha cho'chqa yog'ini aniqlashda qo'llaniladi.

Ishning bajarilish tartibi. 0,5-1 g eritilgan yog' chinni keliga solinadi. Keyin ustiga 0,01 foizli neytral qizili eritmasi qo'shiladi va keliskop bilan yaxshilab bir minut mobaynida aralashtiriladi. Ortiqcha

eritma to'kiladi, qolgan eritmaning miqdori kuzatishga xalaqit bersa, suv bilan yuviladi. Yog' maxsus rangga kiradi. (1-jadval).

Aldegidlarga reaksiya. Epigidrin aldegidi, kislota (xlorid, sulfat va boshqalar) ishtirokida aldegid va spirtga ajraladi. Ajralgan aldegid ko'p atomli fenol bilan birikishidan bo'yoqli birikmalar tashkil qiladi.

1-jadval

Neytral qizili reaksiyasi bo'yicha hayvonlar yog'ning yangiligini ko'rsatkichlari

Yog'lar			
Cho'chqa va qo'y yog'i		Mol yog'i	
Bo'yalishi	Yangilik darajasi	Bo'yalishi	Yangilik darajasi
Ko'kimtir, nozik sariq-dan toza sariq ranggacha	yangi	Sariqdan malla ranggacha	yangi
Qoramtir, sariqdan mallagacha	Yangi, lekin saq-lash mumkin emas	Malladan qiz g'isht mallagacha	Yangi, lekin saq-lash mumkin emas
Malladan qizg'ishgacha	Yangilikka gumon qilingan	Malladan qizg'ishgacha	Yangilikka gumon qilingan
Qishg'ishdan qizilgacha	Buzilgan, aynigan	Qizg'ishdan qizilgacha	Buzilgan, aynigan

Aldegidlarga reaksiya. Epigidrin aldegidi, kislota (xlorid, sulfat va boshqalar) ishtirokida aldegid va spirtga ajraladi. Ajralgan aldegid ko'p atomli fenol bilan birikishidan bo'yoqli birikmalar tashkil qiladi.

Efirdagi floriglyusin bilan reaksiya (Kreysu bo'yicha).

Probirkaga 3-5 g yog' solinib eritiladi (qaynash darajasigacha), ustiga solishtirma og'irligi 1,19 bo'lgan har xil hajmdagi konsentrlangan xlorid kislotasi va 1 foizli efirning floriglyusiya eritmasi qo'shiladi. Probirka chayqatiladi. Agar aldegidlar bo'lsa, aralashma qizg'ish-qizil rangga bo'yaladi.

Benzoldagi rezorsin bilan reaksiya. Probirkaga 3-5 g atrofida yog' solinib eritiladi va ustiga 3 ml dan konsentrlangan xlorid kislotasi hamda benzoldagi rezorsinning to'yingan eritmasi qo'shiladi. Agar tekshirilayotgan yog'da aldegidlar bo'lsa, probirka ichidagi narsalar qizil-binafsha rangga bo'yaladi. Tekshirilayotgan yog' aldegidlarga

musbat reaksiyas ko'rsasa, bu yog'larning buzilganligidan dalolat beradi. Bunday buzilgan yog'lar oziq-ovqat sifatida ishlatilmaydi.

Yog'ning sariq rangga bo'yalganlik tabiatini aniqlash reaksiyasi.

Qoramoldan olingan yog'ni tabiiy holatdagi rangi-sariq, qo'yniki-oq yoki qisman sarg'ishroq, cho'chqaniki-oq. Bu vaqtda yog'larning rangi bo'yaydigan pigmentlarga bog'liq bo'ladi va birinchi navbatda **karotinga**. Ekspertiza tekshirishi uchun olib kelingan yog'lar ayrim paytlarda juda sariq bo'ladi, lekin oksidlanib buzilgan alomatlari sezilmaydi, bunda yog'ning bu darajada sarg'ayganligining sababini aniqlashga to'g'ri keladi.

Ishning bajarilish tartibi. Probirkaga 2 g kichik maydalangan yog' solinadi, ustiga 5 ml 5 foizli o'yuvchi natriy eritmasi qo'shiladi, hosil bo'lgan aralashma qizdiriladi, keyin esa bir daqiqa qaynatiladi. Shundan keyin probirka chayqatiladi va vodoprovod suvi tagida 40-50° gacha sovutiladi, so'ngra 2-3 ml efir va 1-2 tomchi 96 foizli spirt tomiziladi, probirka asta-sekinlik bilan chayqatiladi. Agar yog'ni sariqlik rangi **karotin** bilan bog'liq bo'lsa, efirning ustki qatlami **sariq rangga** kiradi, agar yog'ni ng tarkibida **bilirubin** bo'lsa, efirning pastki qatlami **sarg'ish-ko'k** rangga bo'yaladi. Yog'ning tarkibiy qismida bilirubin bo'lsa, oziq-ovqat uchun ishlatish taqiqlanadi.

5-Mavzu: Organoleptik ko'rsatgichlari bo'yicha go'shtni hayvon turlariga mansubligini aniqlash

Ishlab chiqarish jarayonida veterinariya vrachlari amaliyotida shunday holatlar bo'ladiki, turli hayvonlar go'shtini bir-biridan ajrata bilish kerak bo'ladi, jumladan, qo'y, echki go'shtini it go'shtidan, quyon go'shtini mushuk go'shtidan, qoramol go'shtini ot go'shtidan. Go'shtlarning tashqi ko'rinishi asosida bir-biridan ajratish mushkul ishlardan biri hisoblanadi. Ko'pgina veterinariya-sanitariya ta'limotlariga asoslangan holda avvalambor quyidagi narsalarga e'tibor berilishi kerak: go'shtning tashqi ko'rinishiga, jun va qilning bor-yo'qligiga, suyaklarning anatomik-morfologik jihatidan farqlanishiga, yog'ning fizika-kimyoviy xususiyatlariga, gilkogenning sifat va miqdori aniqlanishiga va presipitatsiya reaksiyasiga.

Turli hayvonlar go'shtini bir-biridan ajratish 2-3 -jadvallarda keltirilgan.

2-jadval.

Ot, qoramol go'shtini va ichki organlarini bir-biridan ajratadigan ayrim belgilari

<i>Ko'rsatkich</i>	<i>G O' S H T</i>	
	<i>Ot</i>	<i>Qoramol</i>
1	2	3
Birinch bo'yin umurtqasi	Qanotlarida ko'ndalang teshigi bor	Qanotlarida ko'ndalang teshigi yo'q
Epistrofey	Tishsimon o'simtasining shakli iskanasimon	Tishsimon o'simtasi yarim silindr shaklida
Ko'krak o'murtqasi	Tanasi kalta, lekin elka o'simtasining oxiri qalinlashgan. Umurtqaning miqdori 17-19ta	Tanasi uzun, elka o'simtasi qalinlashmagan. plastinkasimon. Umurtqaning miqdori 13 ta
Ko'krak suyagi	Yonbosh tomomni qisilgan. Ichki yuzasida ponasimon shaklda tog'aysimon tarog'i bor	Yuqori-yonboshi qisilgan tarog'i yo'q
Kurak suyagi	Kurak suyagining tarog'i asta-sekinlik bilan bo'yinga o'tgan. Bo'g'im chuqurchasida kesigi bor	Akromial o'simta yaxshi rivojlangan. Kurak tarog'i boshqa hayvonlarga nisbatan yaxshi rivojlangan.
Elka suyagi	Suyakning yuqori qismini oxirida uchta suyak do'ngligi, suyak boshining o'rta qismi chetida sinovial chuqurcha bo'ladi.	Suyak yuqori qismining oxirida ikkita suyak do'ngligi va bitta do'nglikora chuqurchasi bor.
Tirsak va bilak suyagi	Bilak suyagi yaxshi rivojlangan, lekin tirsak suyagi reduksiyalashgan,	Bilak suyagi yaxshi rivojlangan, tirsak suyagi zaifroq. Har ikkala suyak orasida bo'shliq bor.

	uning faqat yuqori tomoni yaxshi rivojlangan, suyaklararo bo'shlig'i keng. Tirsak suyagining pastki qismi yupqa plastinkasimon.	Tirsak suyagining pastki qismi ingichka
Qovurg'a suyagi	Ingichka, bir xilda keng	Keng, pastka tomon kuchli kengaygan
Son suyagi	Son suyagining boshi o'yiqlik va muskulni birlashtiruvchi do'imboqlari yaxshi rivojlangan, orqa yuza chuqurchasi bor.	Son suyagi qisqaroq, lekin yo'g'on, katta rivojlangan, orqa yuza chuqurchasi kichikroq
Boldir suyagi	Boldir suyagi kata va kichik boldir suyaklaridan iborat. Katta boldir suyagi yaxshi taraqqiy etgan.	Boldir suyagi yaxshi rivojlangan. Katta boldir suyagining pastki qismida uchinchi ariqchasimon joy bor.
Dumg'aza suyagi	Dumg'aza suyagi beshta o'murtqadan iborat. Quloqsimon bo'g'im yuzasi yuqoriga qaragan. O'simtalari o'rta taroqqa birikmagan.	Dumg'aza suyagi beshta o'murtqadan iborat. Elka o'simtalari bir-biriga qo'shilgan. Dumg'aza qanoti keng, bo'g'im o'simtalari bir-biriga qo'shiladi
Bo'yni	Ingichka, uzun, yuqori qismida yog' qoplamasi bo'ladi.	Keng, kalta, yog' qoplamasi yo'q.
Sag'ri	Qavariq	Botiq
Go'shtning rangi	Qoramtir-malla (ko'kimtir tovlanadi)	Ochiq-qizildan qoramtir qizilgacha
Yog'ning rangi	To'q sariq	Och-sariq, sariq
Yog'ning konsistensiyasi	Yumshoq, barmoqlar orasida eriydi	Qattiq, zich, barmoqlar orasida uvalanadi.

Yog'ning erish harorati °S	27,0 – 26,5 31,5	45,0 – 48,0 49,4 – 52,0
tashqi yog'i ichki yog'i		
Yog'ning yo'd soni	78 – 84	32 – 47
20° haroratda yog'ning sinish koeffitsenti	1,4563 – 1,4590	1,4470 – 1,4480
Buyragi	Bo'limali tuzilishga ega emas, silliq, bir so'rg'ichli. O'ngdagisi uchburchak shaklda, chapdagisi-loviyaga o'xshash	Ko'p bo'limali tuzilishga ega (16-18 bo'lma)
O'pkasi	Chap tomoni ikki bo'limdan, o'ngi uch bo'limdan iborat	Chapi 3 bo'limdan, o'ngi 4-5 bo'limdan iborat. Bo'limlar orasidagi chegara ajralib turadi.
Jigari	Aniq 3 bo'lakka bo'lingan, o't pufagi yo'q.	3 bo'lakka aniq bo'linmagan. O't pufagi bor.
Talog'i	Yalpoq, uchburchak, qiyshaygan	Yalpoq, tuxumsimon cho'ziq

Qo'y, it go'shti va ichki organlarini ajartadigan ayrim belgilari

Ko'rsatkichi	G O' S H T	
	Qo'y	It
1	25	3
Birinchi bo'yin o'murtqasi	Qanotlari qalin	Qanotlari yupqa va keng yoyilgan, qanot teshiklari o'mida qanot chuqurchalari bor.
Epistrofey	Tishli o'simtasi iskana shaklida	Tishli o'simtasi silindr shaklida
Ko'krak umurtqalari	O'murtqalarining tanasi uzun	O'murtqalar tanasi kalta
Ko'krak suyagi	Yalpoq, yassi	Chambarsimon
Bel o'murtqalari	O'murtqalar soni 6 ta. Ko'ndalang o'simalari gorizontal yo'nalgan	O'murtqalar soni 7 ta, o'simalari ichkariga qaragan
Elka suyagi	Yonboshlari qo'shilib ketgan, yaxshi taraqqiy qilgan	S-shaklida qiyshaygan, yonbosh va o'rta o'simalari yaxshi taraqqiy etmagan.
Dumg'aza suyagi	Uzun va 4 ta birlashgan o'murtqalardan tashkil topgan	Kalta va 3 ta birlashgan o'murtqalardan tashkil topgan.
Bo'yni	Ingichka, uzun	Yo'g'on
Go'shtning rangi	Tiniq qizg'ish, qoramtir-qizil	Qizil, qoramtir-malla
Yog'ning rangi	Oq	Kul rang-oq
20° haroratda yog'ining konsistensiyasi	Qattiq, zich, harmoqlar orasida uvalanadi.	Yumshoq, barmoqlar orasida eriydi
Yog'ning erish harorati, °S		
tashqi yog'i	+ 49,5	+ 23,0
ichki yog'i	+ 54,0	+ 27,0

Glyukogenga reaksiya.

Turli hayvonlarning etilgan go'shtida quyidagi miqdorda glikogen bo'ladi: qoramol go'shtida – 0,2-0,3 foiz, xuddi shu miqdorda cho'chqa va qo'y go'shtida, ot go'shtida 1 foizga yaqin, it go'shtida 2 foizga yaqin, mushuknikida 0,5 foiz.

Shuning uchun ham glikogen reaksiyasi asosan qo'y go'shtini it go'shtidan va ot go'shtini qoramol go'shtidan farqlashda qo'llaniladi.

Aniqlash yo'li. Go'sht tarkibidagi glikogenni aniqlash uchun 15 g go'sht namunasi havonchada yoki qaychi bilan maydalab kolbaga o'tkaziladi va ustiga 60 ml distirlangan suv qo'shiladi. Tekshirilayotgan go'sht namunasi ko'p yoki kam bo'lishi mumkin, lekin go'sht suvga nisbatan 1:4 nisbatda bo'lishi lozim. Namuna solingan kolba qaynash darajasigacha etkazilib 30 minut qaynatiladi. So'ngra kolbadagi filtr qog'oz filtridan o'tkazilib, filtrlanadi va sovitiladi. Keyin esa filtratdan probirkaga 5 ml olinib, uning ustiga 5-10 tomchi lyugol eritmasi tomiziladi. Agar bulyon reaksiyasi musbat bo'lsa, qizil gilos rangiga, manfiy bo'lsa sariq, gumon qilingan bulyon to'q sariqqa bo'yaladi.

It, ot, tuya, ayiq va mushuk go'shti ko'pincha glikogenga musbat reaksiya beradi. Qo'y, echki, qoramol, quyon va cho'chqa go'shti glikogenga manfiy reaksiya beradi. SHu narsani nazarda tutish kerakki, ya'ni hamma turdagi yosh hayvonlar go'shti glikogenga musbat reaksiya beradi. Qari, kasal hayvonlar go'shti hamda bosh va bo'yin sohasidan olingan go'shtlar glikogenga manfiy reaksiya ko'rsatadi.

6-Mavzu. Fizik-kimyoviy usul bilan go'shtni hayvon turlariga mansubligini aniqlash

Turli go'shtlarni yangiligini aniqlashda namuna olish, go'shtda kechadigan biokimyoviy jarayonlarni o'rganish. Go'shtning yuqori sifatililigini aniqlashda organoleptik, kimyoviy va bakteriologik usullar qo'llaniladi. Ayrim vaqtda butun tana, yarim tana go'shtlarining sifatini tekshirishda bakterioskopiya yoki surtma tayyorlash usulidan foydalaniladi. Go'shtning yuqori sifatililigini aniqlashda va uni veterinariya-sanitariya jihatidan baholashda zaruriy hollarda yangiligi tekshiriladi. Bu esa tekshirishning maqsadini belgilaydi.

Laboratoriyaga jo'natilish paytida har qaysi namuna pergament qog'ozlarga alohida-alohida o'raladi.

Namuna o'ralgan pergament qog'oziga oddiy qalam bilan go'sht olingan tana raqami, to'qimaning nomi yoki tekshirish uchun olingan organning nomi yoziladi. Bir tana go'shtidan olingan namunalarni temir qutiga joylashtirishda ular paket qog'ozchada birga o'raladi, keyin bu qutining qopqog'i yopilib so'rg'ichlanadi. Bu namuna bilan jo'natilayotgan hujjatda namuna olingan joyi, sana, hayvon turi, tana raqami, go'shtning egasi, nima maqsadda tekshirilishi va jo'natilayotgan kishining imzosi bo'ladi.

Organoleptik tekshirish usuli. Go'shtning tashqi yuzasini tekshirayotganda avvalo uning rangiga e'tibor berilib, yuzasi kesib ko'riladi. Go'shtning yopishqoqligi paypaslab aniqlanadi. Yangi kesilgan go'sht yuzasini barmoq bilan bosib ko'rish orqali uning konsistensiyasi aniqlanadi. Bosilganda go'sht yuzasida hosil bo'lgan chuqurcha qo'lni olgandan keyin tezda o'z holatiga qaytsa bu go'shtning yangiligidan dalolat beradi. Hosil bo'lgan chuqurcha bir daqiqa mobaynida o'z holatiga qaytmasa bu go'sht yangi hisoblanmaydi.

Go'shtning hidi tashqi va kesilgandan keyin ichki chuqur yuzasida aniqlanadi. Go'shtning hidi to'g'risida to'laroq ma'lumotga ega bo'lish uchun go'sht qaynatiladi. Qaynash vaqtida chiqayotgan bug' yordamida hidi to'laroq aniqlanadi. SHunday qilib go'shtning rangi, hidi, konsistensiyasi aniqlangandan keyin, go'sht yog'ining hidi, rangi va konsistensiyasi aniqlanadi. Ilik mag'zining rangi, hidi, g'ovak naysimon shakldagi suyaklar olib kelinganda tekshiriladi. Paylarning holati aniqlanayotganda ularning hidiga, rangiga va yaltirioqligiga e'tibor beriladi. Tekshirish xulosasiga binoan, hidning kuchi va kategoriyasi aniqlanadi. Shunga muvofiq o'tkir sezilarli, o'rta darajali, kuchsiz va juda kuchsiz hidlarga bo'linadi. Hidning kategoriyasi go'shtning turiga, yangilik darajasiga, molning so'yilishidan oldingi holatiga bog'liq bo'ladi.

Hidlar tabiatiga ko'ra quyidagicha tasnifga bo'linadi: O'ziga xos (har xil go'shtlarga xos hidlar); badbo'y; chirigan; oltingugurt vodorodi; zamburug' (mog'or hidi); oziqa; sassiq; achigan; noaniq.

Bakterioskopiya tekshirish. Go'sht namunasidan buyum shishachasida ikki dona surtma tayyorlanadi: biri go'shtning yuza qismidan, ikkinchisi go'shtning chuqur qismidan olinadi. Buni tayyorlash uchun kichik go'sht bo'lagi kesib olinib, kesilgan tomoni shishaga bir marta tegiziladi, keyin esa havoda quritiladi va quritilgan

surtma yonib turgan alanga ustidan o'tkazilib, fiksatsiya qilinadi va Gram usulida bo'yaladi. Go'shtning chuqur qismidan bu tarzda tayyorlangan surtmada mikroblar bo'lmaydi, yoki mikroskop tagida bir ikki dona mikroblar ko'rinishi mumkin. Buzilgan go'shtdan tayyorlangan surtmada xech narsa ko'rinmaydi.

Yangilikka gumon qilingan go'shtlardan tayyorlangan surtmada mikroskop tagida bir necha o'nlab sharsimon shaklga ega bo'lgan mikroblarni ko'rish mumkin (20-30). Namuna shishachasida buzilayotgan go'shtdan tayyorlangan surtma bo'lsa, bunda to'qimaning buzulgan holatidan boshqa narsa ko'rinmaydi. Agar yangi bo'lmagan go'shtdan surtma tayyorlangan bo'lsa, surtmada ko'plab sharsimon va tayoqchasimon shakldagi mikroblarni ko'rish mumkin.

Go'sht ekstraktini tayyorlash. Go'sht ekstraktini tayyorlash uchun 25 gramm go'sht olinib, u yog'dan, paydan va suyakdan ajratiladi, keyin 40-50 bo'lakka bo'linib, 250 ml. hajmli kolbaga solinadi. Bu kolbaga 100 ml. distirlangan suv quyilib, yaxshilab aralashtiriladi. Bu go'sht aralashmasi 15 daqiqa turgandan keyin (shu orada 3 marta qo'zg'atiladi) qog'oz filtridan o'tkazilib, filtrlanadi.

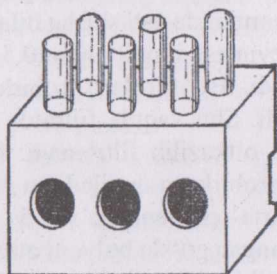
Qoidaga muvofiq yaxshi go'shtdan tayyorlangan ekstrakt filtr qog'ozidan tezda o'tadi va bu ekstraktning rangi tiniq bo'ladi. Buzilish jarayoni ketayotgan go'shtlardan tayyorlangan ekstrakt filtrlanganda yomon filtrlanadi va olingan filtrat loyqa bo'ladi.

Aniqlash texnikasi. Ikkinchi nomerli probirkaga 2 ml tekshirilayotgan go'sht ekstraktidan quyiladi va bunga yana 1 ml indikator (paranitrofinol), 4 ml distirlangan suv qo'shiladi; birinchi, uchinchi, probirkalarga 2 ml dan go'sht ekstrakti va 5 ml distirlangan suv qo'shiladi, beshinchi nomerli probirkaga faqat 7 ml suv quyiladi. Komparatorni to'rtinchi va oltinchi xonalariga Mixaelis shkalasida joylashgan, rangi ikkinchi probirkaga o'xshash probirkalar tanlanadi, bu tanlangan probirkalarda pH ko'rsatkichi bo'ladi.

Shunday qilib, sog'lom mollardan olingan go'shtda pH 5,8 - 6,0, qisman sifati o'zgargan go'shtda pH 6,2 - 6,4, sifati juda yomon go'shtda pH 6,7 dan yuqori bo'ladi.

Vodorod ioni konsentratsiyasining ko'rsatkichini aniqlash (pH)

Vodorod ioni konsentratsiyasining ko'rsatkichini aniqlashda Mixaelis shkalasidan (ko'rsatkichidan) foydalanib, 6 xonali komparator yordamida aniqlanadi (1-2-3 - rasmlar).



1-rasm. pH ni aniqlash uchun 2-rasm. pH ni aniqlash uchun ishlatiladigan universal ionomer ishlatiladigan komparator.

Amin-ammiakli azotning miqdorini aniqlash. Suvga nisbatan 1:4 nisbatda tayyorlangan go'sht ekstraktidan 10 ml filtrlab olinib, 40 ml distirlangan suv qo'shiladi va 3 tomchi 1 foizli fenolftaleining spirtli eritmasi tomiziladi. Kolba ichidagi suyuqlikni bartarafashtirish uchun ishqorning detsinormal eritmasi ishlatiladi va och qizg'ish rang hosil bo'lguncha qo'shiladi. Keyin esa kolbaga 10 ml farmalin qo'shiladi, kolbadagi eritmaning rangi oqish qizg'ish bo'lib, fenolftalein qo'shish bilan bartarafashtiriladi.

Buning natijasida ajralib chiqqan karboksil guruhi aralashmasi kislotali bo'ladi va indikatorning qizg'ish rangi yo'qoladi. Keyin esa kolba ichidagi narsalar yana (0,1) densinormal ishqor eritmasi yordamida oq qizg'ish rang hosil bo'lguncha titrlanadi. 1 ml densinormal natriy ishqori 1,4 mg azotga, ekvivalent bo'ladi, shunda densinormal ishqorning miqdorini ikkinchi marta titrlashga ketgani 1,4 ga ko'paytiriladi va amin-ammiakli azotning miqdori 10 ml go'sht ekstrakti uchun aniqlanadi.

Go'sht sifati jihatidan yangi hisoblanadi, qachonkim amin-ammiakli azotning miqdori (AAA) 1,26 mg gacha bo'lsa: yangilikka gumon qilinsa 1,2 dan 1,68 gacha, oziq-ovqat uchun yaroqsiz go'sht bo'lsa AAA 1,68 mg.dan ko'proq bo'ladi.

S.A.Lubyanskiyning ma'lumotiga ko'ra quyidagi ko'rsatkichlar ishlatiladi AAA: yangi go'shtda – 1,47 mg
gumon qilingan go'shtda – 1,54 dan 1,89 gacha
buzilgan go'shtda – 1,95 mg dan yuqori

Bulyonni mis kukuni bilan reaksiyasi. Kolbaga 20 g farsh solinib, ustiga 60 ml distirlangan suv qo'shiladi. So'ngra qaynab turgan suv hammomida usti shisha bilan yopiq holatda 10 minut qizdiriladi.

Keyin esa issiq bulyon 0,5 sm.li paxta qatlami filtridan o'tkazilib filtrlanadi. Bu filtrdan probirkaga solinib, stakandagi sovuq suvga botiriladi. Shu vaqtda filtratda oqsil quyqasi qolsa, qaytadan qog'oz filtridan o'tkazilib filtrlanadi. Filtrlangandan keyin 2 ml. bulyondan olinib, probirkaga quyiladi va 3 tomchi 5 foizli mis kukuni qo'shiladi, 2-3 marta chayqaladi va 5 minut tindiriladi. Yomon go'shtdan tayyorlangan go'sht bulyoni quyqa hosil qiladi yoki quyquq birkma hosil qilib, ko'kimtir rangga kiradi. Gumon qilinan go'shtdan tayyorlangan bulyon quyqa hosil qiladi. Yangi go'shtdan tayyorlangan bulyon tiniq bo'ladi.

Standart bo'yicha go'shtning yangiligini aniqlash usullari

Go'sht bir vaqtining o'zida ko'p olib kelinganda uni tekshirishning oddiy usullaridan biri standart usuli hisoblanadi. Bu usul go'shtning yangiligini aniqlashda alohida ahamiyatga ega, shunga muvofiq standart usulining haqiqiy aniq ko'rsatkichiga sensor (organoleptik) tekshirish usullaridan tashqari bakterioskopiya, mis kukuning reaksiyasi, uchuvchan yog' kislotalari va aminli-ammiak azotini aniqlash bilan erishiladi.

Bundan tashqari, go'shtning yangilik toifasini aniqlashda 25 balli baho sistemasi qo'llaniladi.

7-Mavzu. Sutni soxtaligini aniqlash usullari

Bozorga sotish uchun olib borilgan sut va sut mahsulotlarini egalari qo'lida, veterinariya ekspertiza laboratoriyasiga ko'rsatish va ro'yxatga oldirish uchun malumotnomasi bo'lishi kerak. Ma'lumotnoma maxsulot olib kelgan odamni yashab turgan joyining veterinariya vrachi tomonidan yozilgan bo'lib unda quyidagilar ko'rsatilgan bo'lishi lozim. Joyni yuqumli kasalliklardan tozaligi, molni yashirin mastit, sil va brusellez kasalliklariga tekshirilganligi, hayvonlarni kuydirgi, qorason va boshqa kasalliklar ya'ni Rejalashtirilgan kasalliklarga qarshi emlanganligi, molni sog'lom va olingan mahsulotni sotish mumkin ekanligi to'g'risida to'liq ma'lumot ko'rsatilishi shart. Bunday ma'lumotnomalar har oyda yangilanishi lozim.

Bundan tashqari mahsulot egasini o'zida ham uning sog'ligi va oziq-ovqat mahsulotlari sotish ishlari bilan shug'illanishi mumkin ekanligi to'g'risida berilgan tibbiy ma'lumotnomasi bo'lishi lozim bo'lib, ma'lumotnoma har chorakda yangilanib turishi kerak.

Bozorga keltirilgan sut organolepik tekshirishdan o'tkaziladi, tozaligi, zichligi, yog'liigi va kislotaliligi aniqlanadi.

Shubhali holatlarda brusellezga halqali reaksiya qo'yiladi, pasteurizatsiya qilinganligi aniqlanadi va har xil qo'shimchalar qo'shib soxtalashtirilganligi tekshiriladi. Bu tekshirishlarni hammasi bozor laboratoriyasida amalga oshiriladi. Lekin sutda zaharli ximikatlardan antibiotiklar borligiga gumon qilinsa veterinariya laboratoriyalariga (shahar, tuman, viloyat)ga namuna jo'natiladi. Namuna uchun 250 ml sut olinib toza shisha idishlarga solinadi va og'zi yopilib muxirlanadi.

Sutni bozorda sotishga ruxsat berish quyidagi holatlarda amalga oshiriladi. Sut sog'lom hayvondan olingan bo'lishi, tozaligi bo'yicha ikkinchi guruhdan past bo'lmashligi, bakteriologik zararlanishi ikkinchi sinfga mansub bo'lishi lozim.

Sutni kislotaliligi 16-20⁰T, zichligi 1,027-1,033-yog'liligi 32 %dan kam bo'lmashligi rangi oqdan kuchsiz sariqqacha, konsistensiyasi suyuq, cho'kmalarsiz, ta'mi mazzasini o'ziga xos, bo'lishligi talab etiladi. To'liq tekshirishlardan o'tkazilib, sotishga yaroqli bo'lgan sutga uning idishiga sotishga ruxsat etilganligi tug'risida yorliq yopishtiriladi.

Sotilayotgan sutning idishi toza va barcha sanitariya talablariga javob berishi kerak, idish osenkoviy materiali bo'lmashligi lozim, sutni quyidagi holatlarda sotishga ruxsat etilmaydi: mollar yuqori haroratda kuydurgiga emlangandan so'ngi holatda va boshqa yuqumli kasalliklarga shubxali holatlarda olib kelingan bo'lsa, bunday sutlar 30 daqiqalik qaynatilgandan so'ng veterinariya xodimi va sut egasi nazoratidan o'tqaziladi va dalolatnoma 2 nusxada tuziladi.

Yana quyidagi holatlarda ruxsat etilmaydi: sutga har xil narsalar (yog'i olinganda, suv qo'shilsa, kraxmal va boshqa narsalar) qo'shib soxtalashtirilganda, yangi (7 kungacha) tuqqan sigirdan olingan ovuz suti, hamda laktatsiya davrining oxirgi 7 kunidan eski sut.

Sut va sut mahsulotlarini tekshirish natijalari forma №24 vet.daftariga qayd qilinib boradi.

Jahon sog'liqni saqlash talablariga muvofiq har bir mamlakatda barcha oziq-ovqat mahsulotlari o'zlarining milliy talablariga ega bo'lishi shart. Shu bilan birga, ushbu mahsulotni

me'yoriy hujjatlar talablariga mos kelmaganda chegaralar joriy etildi. Biroq, vijdotsiz tadbirkorlar foyda olish uchun turli xil mahsulotlarni qalbakilashtirishning eng zamonaviy usullaridan foydalanadilar. Nazorat qilish organlari o'zlarining nazorati ostida bo'lgan asosiy soxtalashtirilgan mahsulotlar to'g'risida xabardor bo'lishlari kerak.

Sut va sut mahsulotlari. So'nggi yillarda sezilarli darajada sut mahsulotlari assortimenti o'sdi; yuzlab nomlar paydo bo'ldi, ularning aksariyati faol ravishda reklama qilinadi

Sutni soxtalashtirish sutning bir turini boshqasiga almashtirish orqali olish mumkin: to'liq sut - yog'siz, tabiiy - normalizatsiya qilingan, echki (eng qimmat) - sigir, shakar bilan quyultirilgan (26% suv) - sterilizatsiya qilingan (73% suv).

Sutni suv bilan suyultirish tarkibida yog' miqdorini kamaytirish mumkin. Sutga soda, konservantlar, un va boshqa aralashmalar qo'shiladi. Hech qanday mahsulot sut kabi soxtalashtirilmaydi, ko'pincha u suv bilan suyultiriladi, bu aralashmaning zichligi o'zgarishiga olib keladi: agar siz sut va spirtni aralashtirsangiz (1:2), silkitib, plastinka yoki Petri idishiga quying, so'ngra tabiiy zarralar 5 ... 7 sekundda hosil bo'ladi va suyultirilganlar - keyinroq.

Sut-sut emizuvchi hayvonlarning sut bezlarining faoliyati natijasida hosil bo'lib, o'ziga xos hidga va sal shirinroq ta'mga ega bo'lgan suyuqlikdir. Hayvon organizmida sutning hosil bo'lishi emish tarkibidan ozuqaviy moddalarning chuqur va murakkab o'zgarishi va sut bezlari xujayralarida moddalarning yangidan sintez bo'lishi natijasida ro'y beradi.

Sutning tarkibida inson organizmining normal rivojlanishi uchun zarur bo'ladigan oqsil, yog', sut shakari, mineral tuzlar, suv, organik kislotalar, vitaminlar, fermentlar mavjuddir. Sutlarning kimyoviy tarkibi fizik-kimyoviy xossalarga katta ta'sir ko'rsatadi.

Sutlarning fizik-kimyoviy xossalari. Sutning asosiy fizik-kimyoviy xossalarga zichligi, yopishqoqligi, osmatik bosimi, muzlash va qaynash temperaturasi, elektr o'tkazuvchanligi, umumiy nordonligi va rN ko'rsatkichlari kiradi.

Sutning zichligi - bu 20°C haroratda ma'lum hajmdagi sut massasining 40°C haroratdagi shu hajmdagi suv massasiga nisbati bilan o'lchanadigan kattalikdir. Sutning zichligi uning tarkibidagi quruq moddalarga bog'liq bo'ladi. Sutlarga suv qo'shilganda ularning zichligi kamayadi, sut yog'sizlantirilganda esa zichligi ortadi. Sigir sutining

zichligi 1,027 dan 1,032 g/sm³ gacha oraliqda bo'lib, o'rtacha 1,029-1,030 g/sm³ ni tashkil etadi. Sutning zichligini aniqlab, unga suv qo'shilgan yoki qo'shilmaganligi to'g'risida xulosa qilish mumkin.

Sutning yopishqoqligi 20°C haroratda o'rtacha 1,75.10⁻³ Pani tashkil etib, bu ko'rsatkich asosan oqsillarning miqdori va holatiga bog'liq bo'ladi. Sutning yopishqoqligi 60-65°C haroratgacha qizdirganda kamayadi, bundan yuqori haroratgacha qizdirilganda esa yopishqoqligi ortadi.

Sutning umumiy nordonligi gradus Ternerlarda (°T) ifodalanib, 100 ml sut tarkibida kislotalik xususiyatiga ega bo'lgan moddalarni neytrallash uchun zarur bo'ladigan 0,1 normalli ishqor eritmasining miqdoriga aytiladi. Yangi sog'ib olingan sutning nordonligi 16-18°T ni tashkil etadi. Sutga nordonlik xususiyatini beradigan moddalarga tuzlar, oqsillar, karbonat angidrid gazi, sutda bo'ladigan kam miqdordagi limon kislotasi kiradi. Sut saqlanganda sut kislotasi bakteriyalari va boshqa mikroorganizmlar ta'sirida sut qandi bijg'iydi, natijada sutning nordonligi ortadi. Shu sababli sutning nordonligi uning yangiligidan dalolat beradi.

Sutning nordonligi to'g'risida kengroq xulosaga ega bo'lish uchun rN ko'rsatkichi (faol nordonligi) ham aniqlanadi. Sutning faol nordonligi - bu vodorod ionlari konsentratsiyasining teskari ishorada olingan lagorifmidir. Endi sog'ib olingan va yangi sutlarning m ko'rsatkichi 6,47-6,67 oralig'ida bo'ladi. Bunday nordonlik bakteriyalarning rivojlanish uchun qulay sharoit hisoblanadi. Shu sababli sut tez buziluvchan mahsuot hisoblanadi.

Sutlarning sifatiga talablar. Pasterizatsiya qilingan tabiiy sigir sutining sifati GOST 13277-85 talabiga javob berishi kerak. Mazkur standart talabi bo'yicha sutning sifati organoleptik va fizik-kimiyoviy ko'rsatkichlari asosida baholanadi. Organoleptik ko'rsatkichlari bo'yicha sut oq yoki oq-sarg'ishroq rangi, bir xil konsistetsiyali, cho'kindisiz, o'ziga xos toza ta'm va hidga ega bo'lishi, begona ta'm va hidlarsiz bo'lishi kerak. Sterilizatsiya qilingan sutlarda esa qizdirilgan sutga xos hid va ta'm yaqqol sezilib turadi va rangi sal qo'ng'irroq bo'lishi mumkin. Pasterizatsiyalangan sutlar yuzasida qaymog'i to'planib qolishi ham salbiy ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Yuzasida qaymog'i to'planib qolishlik faqatgina gomogenizatsiya jarayonini o'tmagan yoki uzoq saqlangan sutlardagina bo'lishiga ruxsat etiladi.

Standart talabi bo'yicha sutlarning fizik-kimiyoviy ko'rsatkichlaridan yog' miqdori, yog'siz quruq modda miqdori, nordonligi, tozalik darajasi va harorati tekshiriladi. Sutlarda yog' miqdori ularning turiga qarab 2,5% dan 6% gacha, yog'siz quruq modda miqdori 7,8-8,1% dan kam bo'lmasligi, nordonligi kichik idishlarga qadoqlangan pasterizatsiya qilingan sutda 21⁰T dan, sterilizatsiya qilingan sutda esa 20⁰T dan ko'p bo'lmasligi talab etiladi. Aholiga sotilayotgan sutfarning hamma turi tozaligi bo'yicha 1-darajali tozalikdan kam bo'lmasligi kerak.

Sutlarni qadoqlaganda idishlar toza, sizib chiqayotgan joylari bo'lmasligi, paketlarda bo'lsa paketlar ivib, deformatsiya bo'lib qolmagan, aniq va to'g'ri tamg'alangan bo'lishi kerak.

Taxir, achchiq, em-xashak ta'mli, metal, moy, mog'or, molxona hidi kelib turadigan, konsistensiyasi cho'ziluvchan va boshqa kamchiliklarga ega bo'lgan sutlar sotuvga chiqarilmasligi kerak.

8-Mavzu. Baliq mahsulotlarining soxtaligini aniqlash usullari

Baliqlar yomon sharoitda saqlansa, juda ham tez vaqt ichida buziladi va chiriy boshlaydi. Shuning uchun ham baliq tez ayniydigan mahsulotlar qatoriga kiradi. Bunga ko'pgina omillar ta'sir ko'rsatadi. Baliq go'shti tolalarning yumshoqligi va uning tarkibida ko'p miqdorda suv borlig'i, glikogenning kamligi, yog'ining tarkibida yog' kislotalarining ko'pligi, tanasining shilimshiq modda bilan qoplanganligi (bu esa mikroorganizmlarning o'sishi uchun qullay sharoit, muhit hisoblanadi), ichak fermentlarining yuqori jadalligi va baliq mikroflorasining 0⁰da o'sishi.

Sotish uchun olib kelingan baliqlar tekshirilishi shart.

Namuna olish. Baliqlarni sanitariya jihatdan tekshirishdan maqsad, ularning navini va sifatini aniqlashdan iborat. Namuna olishdan oldin baliqlar olib kelingan idishlar tekshiriladi, keyin esa baliqning ichini ochib ko'rish uchun olib kelingan turkum mahsulotning har-har joydan 5 foiz olinadi. Tekshirishda biror narsaga gumon qilinsa, shu idishdagi hamma baliqlarning ichi ochib ko'riladi.

Laboratoriyada tekshirish uchun o'rtacha namuna olinadi. Olingan namuna bir turkumdagi hamma baliqlarning sifatini ko'rsatadigan bo'lishi kerak. Agar bitta baliqning og'irligi bir kilogrammgacha bo'lsa, o'rtacha namuna uchun ikki-uch dona baliq olinadi, 2 kg gacha

bo'lsa 1-2 dona, 2 kg dan 5 kg.gacha bo'lsa har ikki baliqdan yarmi, 5 kg dan ortiq bo'lsa har ikki baliqdan uch bo'lak olinadi (boshidan, o'rtasidan va dum qismidan). Olingan namunalarning umumiy og'irigi 500 gr bo'lishi kerak.

Organoleptik tekshirish. Baliqlarni organoleptik tekshirishda asosiy e'tibor baliqlarning tashqi ko'rinishiga, uning shilimshiq modda bilan qoplanganligiga hamda suzgichlariga, jabrasiga, ko'ziga, qorniga, muskul to'qimalarining konsistensiyasiga, shilimshiq moddasining hidiga va orqa chiqaruv teshigiga qaratiladi. Baliq go'shtining hidini aniqlash uchun pichoq issiq suvda qizdiriladi, keyin tananing go'shtli joyiga bosiladi va olinib, o'ziga xos hidi aniqlanadi. Ayrim paytlarda baliqlar biror parazitlar bilan zararsizlanganligiga gumon qilinsa, ayrimlarning ichi yorib ko'riladi (misol uchun qorinda suv to'plangan yoki ligulyoz bilan zararlangan bo'lsa). Buning uchun baliq tanasi ikki joyidan qaychi bilan kesiladi: birinchisi oq chiziq bo'ylab, ya'ni orqa chiqaruv teshigidan jabra qopqog'igacha va ikkinchisi yonbosh chizig'i bo'ylab orqa chiqaruv teshigidan boshigacha. Qorin devorining chap tomoni ochilib, ichakari, taloq, ikrasi yoki suti va qorin devorlarining ichki yuzasi ko'zdan kechiriladi. Parazitlarning lichinkasini aniqlash uchun umurtqa muskuli bo'ylab kesiladi, bunda pichoqni suzgichlariga nisbatan 30-35° burchakda ushlash kerak.

Tirik baliqni tekshirish. Odatda sog'lom baliqlar suv tagida suzadi, suv yuzasiga chiqmaydi, tashqi ko'rinishdan baliqning o'zi ham, suzgichlari ham harakatchan bo'ladi. Baliqlar biror kasallikka uchraganda suv yuzida suzadigan bo'ladi (1-rasm).





1 rasm. Kasallangan baliqlar.

Biror narsaga urilib shikastlangan va tangachalari lat egan baliqlar sotishga chiqarilmaydi. Bunday baliqlar saqlash uchun yaroqsiz bo'lib, ularni baliq bazalaridan sanoat maqsadlarida qayta ishlash uchun topshiriladi. Ortiq baliqlar brak qilinadi.

Yangi baliq. Baliqlar ushlab olib kelingandan keyin yomon sharoitlarda saqlansa, bu baliqlar tezda o'zining tashqi ko'rinishini, yangiligini yo'qotadi, ya'ni ustki yuzasi oq shilimshiq modda blan qoplanadi va natijada baliqning o'ziga xos rangi o'zgaradi.

Muzlatilgan baliq. Muzlatilgan baliq muskullarining holatini, hidini va boshqa ko'rsatkichlarini aniqlash uchun ayrim baliqlarning muzi eritiladi.

Eritilgan baliqlarning rangi o'ziga xos tabiiy, ya'ni yangi baliqlarga xos bo'lishi kerak. Eritilgandan keyin muskul to'qimalari boshqa noaniq hidlarga ega bo'lmaydi. Rangi, hidi o'zgargan baliqlar oziq-ovqat uchun ishlatilmaydi.

Laboratoriya tekshirish. Bakterioskopiya. Buning uchun ikkita buyum shishachasi olinib, surtma tayyorlanadi: surtmaning biri baliq muskulining yuza qismidan, ikkinchi muskulining chuqur qatlamlaridan tayyorlanadi. Surtma tayyorlash va uni mikroskop tagida tekshirish umumiy aniq tekshirish usullari asosida amalga oshiriladi.

a) yangi, yaxshi sifatli baliq go'shtidan tayyorlangan surtmada mikrofloralar bo'lmaydi yoki bir, ikki kokklar yoki tayoqchalar bo'lishi mumkin.

b) gumon qilingan baliq go'shti surtmasida agar go'shtni yuza qismidan tayyorlangan bo'lsa, 30-60 tagacha diplokokklar yoki diplobakteriyalar, ichki chuqur qatlami surtmasida 20-30 tagacha mikroorganizmlarni mikroskop tagida ko'rish mumkin.

d) yangi bo'lmagan baliq go'shtining yuzasidan tayyorlangan surtmada 60ta gacha mikroorganizmlar, chuqur qatlamidan tayyorlangan surtmada 30 tagacha mikroblarni mikroskop tagida aniqlash mumkin.

Nessler reaktivi bilan ammiakni va Nessler sonini aniqlash.

Go'sht ekstrakti tayyorlash. Buning uchun bir qism maydalangan baliq go'shti (farshi) va 10 qism suv olinadi. Ekstraktlash 15 minut davom etadi, keyin esa go'sht ekstrakti qog'oz filtdan o'tkazilib suziladi.

Nessler reaktivini tayyorlash. O'lchov kolbasiga (200 ml) 30 g kaliy yo'd tortib solinadi, ustiga 20 ml distirlangan suv quyiladi, so'ngra kaliy yo'd erigandan keyin 22,5 g yo'd kristali qo'shiladi.

Kolbadagi eritmaga 30 gr metall simobi qo'shiladi va aralashma kuchli chayqatiladi, chayqatilish rang yo'qolguncha davom qilinadi va ustiga belgisigacha distirlangan suv qo'shiladi. O'lchov kolbasidagi eritma, hajmi 800-1000 ml kolbaga o'tkaziladi, ustiga 375 ml 10 foizli o'yuvchi kaliy eritmasi qo'shiladi va yaxshilab chayqatiladi.

Hosil bo'lgan eritma shisha tagida qorong'i joyda bir sutka saqlanadi, so'ngra sifon yordamida cho'kmadan eritma ajratib olinadi.

Hosil bo'lgan Nessler reaktivi og'zi rezinkali tiqin yoki jips yopiladigan tiqinlar tiqilgan qoramtir shishali idishlarda, qorong'i, salqin joylarda saqlanadi. Bu reaktivni besh-olti oy mobaynida ishlatish mumkin. 0,5 ml reaktivga 2 ml distirilgan suv qo'shganda suyuqlik rangi o'zgarmasa, reaktiv yaroqli hisoblanadi.

Bixromat shkalasini tayyorlash. Buning uchun 8 ta bir xildagi rangsiz probirkalar olinadi. Keyin esa 25 ml hajmdagi o'lchov kolbachalariga (8 ta) 0,6, 0,8; 1,0, 1,2, 1,4, 1,6, 1,8 va 2,4 mldan bixromat kaliyning desinormal eritmasi solinadi, so'ngra kolbachalarning 25 belgisigacha distirlangan suv qo'shiladi (2,452 g bixromat kaliyni 500 ml distirlangan suvdagi eritmasi). Keyin esa kolbachalar chayqatiladi va har qaysidan 7 mldan eritma boshqa-boshqa probirkalarga o'tkaziladi. So'ngra probirkalarning og'zi kavsharlab bekitiladi, yoki jips qilib tiqin tiqiladi, har qaysi probirkadagi bixromat kaliyning millilitr miqdori Nessler sonini beliglaydi. Bu shkala qorong'i joyda bir yilgacha saqlanishi mumkin.

Aniqlash usuli. Probirkaga 2 ml filtrat olinib, ustiga 0,5 ml Nessler reaktividan qo'shiladi va asta-sekinlik bilan chayqatiladi, keyin 5 minut qoldiriladi va reaksiya aniqlanadi. Probirka chayqatiladi, bunda baliq

go'shti farshi bir tekisda ko'k rangga kirishi kerak, keyin ekstraktning usti 1 sm qalinlikda vazelin bilan yopiladi. Probirka termostatga qo'yiladi va rangsizlanishi kuzatiladi. Yangi bo'lmagan, yomon baliq go'shtidan tayyorlangan ekstrakt 20-40 daqiqada rangsizlanadi, navsiz baliq ekstrakti 40 daqiqadan 2,5 soatgacha vaqtda rangsizlanadi, 1-nav baliq go'shtini ekstrakti 2,5 soatdan keyinroq o'z rangini yo'qotadi.

Peroksidaza reaksiyasi (A.M.Poluektova bo'yicha). Bu reaksiya o'zining ajralib turadigan xususiyatiga ega. Ya'ni bu reaksiyani o'tkazish uchun baliq jabrasidan 1:10 nisbatda ekstrakt tayyorlanadi. Ma'lumki, baliq jabrasi birinchi navbatda buzila boshlaydi. Jabrada oksidlanish jarayoni juda tez boradi. Chunki bunda qon orqali kelayotgan peroksidaza fermenti ishtirok etadi. Bu fermentning aktivlik darajasiga qarab baliq go'shtining yangiligi haqida fikr yuritish mumkin.

Ishni bajarish tartibi. Probirkaga 2 ml filtrlangan ekstakt olinadi, ustiga 5 tomchi 0,2 foizli benzinning spirtli eritmasi va 2 tomchi 1 foizli vodorod peroksidi tomiziladi. Yangi baliq jabrasidan tayyorlangan filtrat ko'k rangga bo'yaladi va keyinchalik qo'ng'ir tusga kiradi, yomon sifatli baliq jabrasidan tayyorlangan filtratning rangi o'zgarmaydi.

Gazsimon ammiakka reaksiya (Ebera bo'yicha). Eber reaktivi bir qism kontsentrlangan kislotalardan, bir qism efirdan va uch qism etil spirtidan tashkil topgan bo'ladi. Asosiy reagent bo'lib vodorod xloridi xizmat qiladi, ya'ni efir suyuqlikni tez parlantiradi. Go'shtdan ajralib chiqayotgan gazsimon ammiak vodorod xloridi bilan birikadi va nashatir hosil qiladi.

Yaxlatib sovutilgan baliqlar bu usulda tekshiriladi Ishning bajarilish tartibi. Probirkaga 1 ml ebera reaktivi olinadi (bir qism kontsentralgan xlorid kislatasi, bir qism efir va uch qism etil spirti). Probirka chayqatiladi va tiqin bilan yopiladi, tiqin ichidan sim yoki shisha tayoqcha chiqib turishi kerak. Sim yoki shisha tayoqchanning uchi ilgakli bo'ladi.

Sim uchidagi ilgakka kichik bir bo'lak tekshirilayotgan baliq go'shti ilinadi. Bu ilingan go'sht bilan reaktiv oralig'idagi masofa taxminan 1 sm bo'ladi. Baliq go'shtida gazsimon ammiak bo'lsa probirka ichida nashatimining oq bulutsimon qatlamlari paydo bo'ladi. Bu bulutsimon oq qatlamlar sim ilgagidagi go'sht pastdan yuqoriga ko'tarilganda yaxshiroq ko'rinadi. Reaksiya natijasi quyidagicha

hisoblanadi. Hosil bo'lgan oq qatlamlar bo'lmasa tezda yo'qotiladigan bo'lsa – kuchsiz musbat, turg'un oq qatlarni bo'lsa – musbat, agar oq qatlam bo'lmasa manfiy hisoblanadi.

9-Mavzu: Patologik materiallardan zaharlovchi moddalarni aniqlash

Zaharlangan hayvonlarning go'shtini iste'mol qilish odam uchun zararli va bunday go'shtdan oziq-ovqat mahsulotlari tayyorlab bo'lmaydi. Ko'pgina pestisidlar kuchli ta'sir qiluvchi moddalar qatoriga kiradi, shuning uchun ham zaharlangan hayvonning go'shtini tarkibida zaharli moddalarning qisman miqdorda bo'lishi ham organizmning ayrim sistemalariga zaharli ta'sir ko'rsatadi va shu bilan birgalikda butun organizmning normal holatini buzadi. Go'shtning tarkibidagi xlororganik va simobli preparatlar uzoq muddatda o'zining ta'sir kuchini yo'qotmasdan to'planib turishi, keyin esa ta'sir qilishi mumkin. Bundan tashqari bu preparatlar, go'sht uzoq vaqt saqlaganda, hamda past va yuqori haroratning ta'siridan ham buzilmaydi. Yuqori va past harorat karbamat pestisidlarni buzmaydi, ularning ayrimlari garmon ishlab chiqaradigan bezlarga va embrionga zaharli ta'sir ko'rsatish xususiyatiga ega.

Ikkinchi tomondan hayvonning organizmi zaharlanganda rezistentligi pasayadi. Zaharli moddalarning ta'siridan ichaklarning retikuloendotelial to'siqi qamrab qo'yiladi, buning natijasida ichakning ichidagi mikroflorasini butun organizmga tarqalishiga sharoit yaratiladi va ikkinchi darajasi sekundlar patogen mikroblar uchun imkoniyat tug'iladi. Bu holatdagi go'shtlarni kishilar iste'mol qilganda, kishilarda ichak infeksiyasini paydo bo'lishiga va ularning ichida eng hayflisi salmonellyozning oqibati natijasida hosil bo'ladigan toksikoinfeksiya hisoblanadi. Oxirida shu narsani xulosa qilish mumkinki, ya'ni zaharlangan hayvonlardan olingan go'shtda normal biokimyoviy jarayonlar bormaydi va oqsillarni fiziko-kolloid strukturasi o'zgaradi, natijada go'shtning fermentasiya yetilish jarayoni buziladi. Bu holat, faqatgina go'shtning ta'mini o'zgartirib qolmasdan, sifat ko'rsatkichini ham o'zgartiradi. Yuqoridagi izohlangan ko'rsakichlarni e'tiborga olgan holda, zaharlangan hayvonlarga so'yishdan oldin to'g'ri diagnoz qo'yish katta ahamiyatga ega bo'lib, diagnozni isboti uchun go'sht

kimyoviy-toksikologik, bakteriologik va biokimyoviy tekshirilishi shart.

Laboratoriyada kimyoviy va toksikologik tahlilni olib boruvchi mutaxassis, unga qo'shilgan materiallarni sinchkovlik bilan o'rganib chiqishi, materialni olib boruvchi xodim bilan suhbat o'tkazishi, hayvonlar yoki ularning kasalliklari o'limining barcha tafsilotlari va holatlarini bilib olishi, sud va veterinariya masalalari bilan tanishishi kerak. Ko'rikdan o'tkazing, material etkazib berilgan qadoqning, muhrlar, muhrlar, etiketkalarining xavfsizligini tekshiring va keyin o'rganish rejasini tuzing. Agar ilova qilinadigan hujjatlarda chorva mollari, ular o'tlatilgan yoki saqlanadigan joy yoki biron bir modda bilan ishlov berilgan bo'lsa, em-xashak va patologik materiallar davolash uchun ishlatiladigan kimyoviy birikma uchun tekshiriladi. Agar hayvonlarning o'limi ratsionida yangi yem turlaridan foydalanish bilan bog'liq bo'lsa, ularning tarkibi o'rganiladi va umumiy zaharlanish oq sichqonlar yoki protozoyalardagi biologik sinov yordamida aniqlanadi. Laboratoriyaga etkazilgan materiallar tekshirila boshlaydi undagi begona aralashmalarni aniqlash uchun ingl. Shunday qilib, oshqozon-ichak traktining tarkibida qoldiqlar bo'lishi mumkin zaharli o'simliklar - siz oldindan xulosa berishingiz mumkin bo'lgan zaharli, akonitlar, shirin yonca va boshqalar.

Bakteriologik tadqiqotlar. Material yuqumli kasalliklarga shubha qilingan hollarda olinadi va material taxmin qilinayotgan kasallikka qarab olinadi va yuboriladi. Masalan, sepsisdan shubha qilingan bo'lsa, taloq, ochilmagan yurak va sepsis (lezyon) manbasi bakteriologik tekshirish uchun yuboriladi. Kuydirgi kasalligini tekshirish uchun ochilmagan murdalardan, ochilgan murdalardan taloqdan va karbunkuloz bo'lsa, shikastlanish joyidan qon tomirlari yuboriladi. Agar cho'chqa go'shti shubhasi bo'lsa, naycha suyagi, taloq va buyraklar yuboriladi; brusellyoz uchun - bekor qilingan homila, meva membranalari, qon, sut; paratifda - jigar, o't pufagi, mezenterik limfa tugunlari, taloq; paratuberkuloz uchun - yonbosh tarkibidagi tarkibiy qism va unga tutashgan limfa tugunlari; sil kasalligi, glandalar, blastomikoz uchun - shikastlangan organlarning qismlari.

Aueski kasalligi bo'yicha tadqiqotlar uchun ular miyani, taloqni, o'pkalarni yuborishadi; leptospiroz uchun - qon, siydik, jigar, buyraklar; quturish uchun - miya olinadi. Bakteriologik tekshirish uchun material steril idishda steril holda olinadi va maxsus holatlarda

laboratoriyaga sir saqlanadi. Kichkina, butun tanalar yoki organlar shisha idishlarga, metall chelaklarga yoki qopqoqli tanklarga yuboriladi. Haddan tashqari holatlarda, material suv o'tkazmaydigan matoga o'raladi va qutilarga qadoqlanadi, ammo hech qanday holatda infektsiyaning tarqalishining oldini olish uchun gazeta qog'ozini, sumkani va boshqalarni ishlatmang. Masofadan kelib chiqqan holda yangi material etkazib berilmasa, u 30% glitserinning suvli eritmasida saqlanadi

Hayvonlarning jasadlari jigar va oshqozon-ichak traktining shilliq pardalari holatiga alohida e'tibor berib, otopsi protokolini rasmiylashtirish bilan patologik va anatomik tekshiruvdan o'tkaziladi. Mog'orlangan joylari bo'lgan iflos hidli ozuqalar mikotoksin uchun tekshirilishi kerak. Dag'al va donli donlarda tutun va ergot mavjudligiga e'tibor qaratiladi. Siloda pH qiymati aniqlanadi. Agar sifatsiz ozuqa (mog'or, g'ayrioddiy hid, rang) bilan bog'liq zaharlanishda shubha mavjud bo'lsa, em-xashak sifatini yaxshilash va sanitariya-mikologik baholash va yaxshilash bo'yicha uslubiy ko'rsatmalarga muvofiq toksik biologik tahlil o'tkaziladi. Hayvonlarning jasadidan olingan patologik materiallar zaharlanish uchun anamnestic ma'lumotlarga, hayvonlarning klinik tekshiruvi va tug'ruqdan keyingi tekshiruv natijalariga muvofiq tekshiriladi.

Patologik materialdagi simobni aniqlash uchun tahlil qilingan namunani azot va oltingugurt kislotalari aralashmasi bilan yo'q qilish, mis yodid bilan simobni yog'dirish va rangli tetraiodomercuroate optik zichligini o'lchash asosida GOST 26927-86 bo'yicha shunga o'xshash usulni A. N. Krilovning kolorimetrik usulidan foydalaning. ... Reaksiya nisbatan past sezuvchanlikka ega, shuning uchun jigar va buyraklarda simob aniqlanishi simob bilan zaharlanish tashxisini qo'yish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Patologik materialdagi simob tarkibini aniqlash uchun ushbu elementni baliq, dengiz sutemizuvchisi, dengiz umurtqasizlari va ularning mahsulotlarida aniqlash uchun tavsiya etilgan atom yutish spektrometriyasi usulidan ham foydalanish mumkin (GOST 26927-86).

Agar mishyak bilan zaharlanish shubha qilinsa, Sanger-Black usuli yordamida oshqozon-ichak trakti va jigarning mavjudligi tekshiriladi. Usulning printsiipi barcha noorganik mishyak birikmalarining vodorod tomonidan arsenik gidridgacha (arsen vodorod. kamayishiga asoslanadi. Arsenik gidrid xlorid yoki simob

bromidi bilan reaksiyaga kirishib, sariq yoki jigarrang rangli kompleks hosil qiladi.

O'tkir qo'rg'oshin bilan zaharlanish juda kam uchraydi. Chorva mollari bilan zaharlanish holatlari yaylovlarda eski batareyalardan qo'rg'oshin plitalari yutilganda, chorva binolarining ichki devorlari qo'rg'oshin oq bilan bo'yalganida qayd etilgan. Suv omborlari ostidan qo'rg'oshin otilishi natijasida yovvoyi o'rdaqning zaharlanishining ko'plab holatlari tasvirlangan. Qo'rg'oshin asosan suyak to'qimasida, kamroq jigar va buyraklarda daraja. Kimyoviy analitik tadqiqotlar uchun, agar zaharlanish shubha qilingan bo'lsa, jigar va buyrak namunalari olinadi. Patologik materialdagi qo'rg'oshinni aniqlash uchun ozuqani tahlil qilish uchun V.V. Ermakov tomonidan tavsiya etilgan fotometrik usuldan foydalaning (1988). Usul namunani perchlorik va nitrat kislotalar bilan mineralashtirishga, gidroksidi muhitda murakkablashtiruvchi moddalar mavjud bo'lganda xloroformda ditizon eritmasi bilan mineralizatdan qo'rg'oshinning olinishiga, elementning 0,05 M xlorid kislotasi bilan qaytarilishiga va undan keyin fotometrik aniqlashga asoslangan.

Mis. Hayotiy element; shaklida mavjud hayvonlarning to'qimalarida turli xil birikmalar. Biroq, ulanishlar. Veterinariya tibbiyotida gelmintlarni nazorat qilish yoki o'simliklarni himoya qiluvchi fungitsidlarni sifatida ishlatiladigan mis kavsh qaytaruvchilarni, ayniqsa qo'ylarni zaharlashi mumkin. Qo'y va qoramol jigaridagi misning fon tarkibi chorva mollari 40 ... 50 mg / kg; zaharlanish holatida jigar tarkibidagi moddalar 100 mg / kg va undan yuqori darajaga etadi. Tashxis intoksikatsiya klinikasida (shilliq pardalarning sarg'ayishi va qondagi bilirubin miqdorining ko'payishi), patologik va anatomik otopsiyaning natijalari va patologik materialning kimyoviy tahlillari asosida amalga oshiriladi.

10-Mavzu: «Soxtalashtirilgan asalni aniqlash usullari»

Vetsanekspertiza amaliyotida ko'p holatlarda gul nektari tabiiy asal tarkibiga har xildagi aralashmalar qo'shiladi, bular jumlasiga shakar, shakar qiyomi, un yoki kraxmal, shakar yoki kraxmal qiyomi, sun'iy va shakardan tayyorlangan asal kiradi.

Shakarqamish yoki lavlagi shakarining aralashmasini aniqlash. Agar asalda kristallar hosil bo'lish belgilari boshlangan bo'lsa, uni soxtalashtirish uchun shakar qo'shiladi. Shakar qo'shilgan asal bir necha vaqt o'tgandan keyin bir xildagi kristallangan massa hosil qiladi. Asal tarkibidagi shakar aralashmasini aniqlash uchun buyum shishachasi ustiga asal yupqa qilib surtiladi va mikroskopning kichik-kattaligida ko'riladi.

Mikroskop tagida shakar kristallari to'rtburchak, to'g'ri burchak va boshqa geometrik shakllarga ega bo'lmagan formalarda, gul nektari asali kristallari ipsimon igna yoki yulduzcha shakllarda ko'rinadi. Agar asal konsistensiyasiga suyuq asalga qo'shilgan bo'lsa, bunda shakar tezda cho'kmaga tushadi.

Shakar qiyomi aralashmasini aniqlash. Tabiiy gul nektari asaliga shakar qiyomi qo'shilib qizdirilsa tezda bir-biriga aralashadi. Bunday soxtalashtirilgan asalni organoleptik ko'rsatkichlari bo'yicha aniqlash juda mushkul. Shuning uchun ham bunday asalni aniqlashda laboratoriya usuli qo'llaniladi. Ya'ni bunday soxtalashtirilgan asalda diastaza jadalligi invert shakar miqdori, mineral moddalar kamayadi va shakar miqdori oshadi.

Diastaza sonini aniqlash. Diastaza fermenti tabiiy asal tarkibida bo'lib, shakar qiyomida bo'lmaydi. Diastaza fermenti asal tarkibida gul nektaridan va qisman asalarining so'lak bezlari suyuqligidan o'tadi. Diastaza soni – bu fermentning aktivlik ko'rsatkichi hisoblanadi. Bu ko'rsatkich Gote birligida ifodalanadi, ya'ni 1 g asal tarkibidagi diastaza fermenti bir soat ichida 1 foizli ml miqdoridagi kraxmal eritmasini 40° haroratda parchalaydi (quruq moddasi hisobida hisoblanadi). Hozirgi vaqtda diastaza soni har qaysi jumhuriyat, viloyat, o'lka uchun alohida belgilangan. Asalga shakar qiyomi qo'shilganda diastaz soni birmuncha kamayadi.

Asal uzoq vaqt (bir yil) saqlanganda diastazaning aktivligi qisman pasayadi. Diastaza fermentini aniqlash uchun 50 ml hajmdagi kolbaga 5 g asal olinib, ma'lum belgisigacha suv qo'shiladi. Tayyorlangan bunday eritmaning har qaysi 1 millilitrida 0,1 g asal bo'ladi (10 foizli eritma). Tayyorlangan eritma 1 l ta probirkaga quyiladi va ustiga jadval asosida boshqa eritmalarining komponenti qo'shiladi.

So'ngra probirkalarning og'zi tiqin bilan bekilib, yaxshilab chayqatiladi va 40° haroratli suv hammomiga bir soat joylashtiriladi. Keyin esa uy haroratigacha sovutib, probirkalarga bir tomchidan yo'd

eritmasi tomiziladi. Bunda agar qaysiki probirkalarda kraxmal parchalanmasa, ko'k rang qolsa, bu diastaza yo'qligini bildiradi. Binafsha rangga kirsas, kraxmalning qisman parchalanganligini bildiradi. Probirkalarda kraxmal bo'lmasa, yo'dga reaksiya ko'rsatmaydi. Diastaza sonini aniqlash tartib nomeridagi birinchi probirkani, reaksiya ko'rsatgan probirkadagi toza asal og'irligiga bo'lish bilan aniqlanadi.

Misol: hisob bo'yicha kuchsiz bo'yalgan probirka qatorida beshinchisi rangsizlangan, bu probirka eritmasida 0,28 g toza asal bor, bunda diastaza soni: $5 : 0,28 = 17,85$ ga teng bo'ladi.

Tajriba uchun kraxmal eritmasi quyidagicha tayyorlanadi: 1 g suvda eriydigan kraxmalga 99 ml distirlangan suv qo'shiladi. Suvning ko'p qismini qaynatiladi, qolgan qismiga kraxmal qo'shilib damlanadi, so'ngra qaynash darajasigacha etkazilib, uy haroratida sovutiladi.

24 soat ichida bu eritmani ishlatish mumkin. To'g'ri, aniq natija olish ko'rsatkichiga quyidagi omillar kiradi.

1. Reaktivlarni to'g'ri tayyorlash
2. Suv hammomidagi suvning harorati
3. Kraxmal eritmasining tayyorlangan vaqti.

Diastaza sonini aniqlash uchun komponentlar, ml

Komponentlar	Probirka nomerlari										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
10 foizli asal eritmasi	1,0	1,3	1,7	2,1	2,8	3,6	4,6	6,0	7,7	11,1	15,0
Distirlangan suv	9,0	8,7	8,3	7,9	7,2	6,4	5,4	4,0	2,3	-	-
0,58 foizli osh tuzi eritmasi	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

1 foizli kraxmal eritmasi	5,0	5,0	5,0	5,5	5,0	5,0	6,0	5, 0	5, 0	5,0	5,0
Diastaza soni	50, 0	38, 0	29, 4	23, 8	17, 9	13, 9	10, 9	8, 0	6, 5	4,4	3,3

Invert shakarini aniqlash. Asal tarkibidagi monosaxaridlarni, ya'ni asosan glyukoza va fruktozalarning umumiy miqdori invert shakari deb yuritiladi. Bularning miqdori asal tarkibida 70 foiz. Invert shakarining miqdorini aniqlash shakarni qizil qon tuzi eritmasining ishqoriy muhitida oksidlashga asoslangan. Bunda indikator sifatida metil ko'ki ishlatiladi.

Invert shakari Ikki usulda aniqlanadi, eng ko'pligi va ma'lum miqdorligi.

1. Invert shakarining eng ko'pligini aniqlash uchun, kolbaga 10 ml 1 foizli qizil qon tuzi eritmasi solinib, ustiga 2,5 ml 10 foizli natriy ishqori va 5,8 ml 0,26 foizli asalning suvdagi eritmasi qo'shiladi. 0,26 foizli asal eritmasi uchun 200 millilitrli kolbaga 5 ml 10 foizli asal eritmasi olinib, ma'lum belgisigacha suv qo'shiladi. Keyin esa kolba ichida hamma narsalar birgalikda bir minut mobaynida qaynatilib, bir tomchi 1 foizli metil ko'ki tomiziladi. Agar bunda probirkada hosil bo'lgan ko'k rang yo'qolmasa, tekshirilayotgan asalda invert shakarining 70 foizdan kamligini bildiradi. Bunday asal soxtalashtirilgan hisoblanadi va sotishga ruxsat etilmaydi. Agar probirka rangsizlanib oqarsa, invert shakarining miqdori 70 foizdan ortiq bo'ladi. Lekin shu narsani nazarda tutish kerakki, invert shakarining normal bo'lishligi mahsulotning tabiiyligi haqida kafolat berolmaydi.

2. Invert shakarining ma'lum miqdorda bo'lishligini aniqlash uchun kolbaga 10 ml 1 foizli qizil qon eritmasi, 2,5 ml 10 foizli kimyoviy toza o'yuvchi natriy, 5 ml 0,25 foizli asal eritmasi olinadi va bir tomchi 1 foizli metil ko'ki tomiziladi. Hosil bo'lgan aralashma aralashtirilib qaynash darajasigacha qizdiriladi. Kuchsiz qaynayotgan kolba ichiga 0,25 foizli asal eritmasi tomizilib, ko'k rang yo'qolguncha

titrlanadi, oxirida kuchsiz binafsha rang hosil bo'ladi. Aralashma sovutilgandan keyin rangni tiklanishi e'tiborga olinmaydi.

3. Asal tarkibidagi invert shakarining miqdori jadval asosida aniqlanadi.

Asal tarkibidagi invert shakarining miqdori (%).

Titrlash uchun sarf qilingan 0,25 foizli asal eritmasi (ml)	Invert shakari (%)	Titrlash uchun sarf qilingan 0,25 foizli asal eritmasi (ml)	Invert shakari (%)	Titrlash uchun sarf qilingan 0,25 foizli asal eritmasi (ml)	Invert shakari (%)
5,0	81,2	6,5	62,6	8,3	49,2
5,1	79,6	6,6	61,6	8,4	48,6
5,2	78,9	6,7	60,7	8,5	48,0
5,3	76,6	6,8	59,8	8,6	47,5
5,35	75,9	6,9	59,0	8,7	46,9
5,4	75,2	7,0	58,2	8,8	46,4
5,45	74,5	7,1	57,3	8,9	45,9
5,5	73,8	7,2	56,6	9,0	45,4
5,6	72,5	7,3	55,9	9,1	44,9
5,7	71,3	7,4	55,1	9,2	44,4
5,75	70,7	7,5	54,3	9,3	43,9
5,85	69,5	7,6	53,6	9,4	43,5
5,9	68,9	7,7	53,0	9,5	43,0
6,0	67,8	7,8	52,3	9,6	42,6
6,1	66,6	7,9	51,5	9,7	42,2
6,2	65,6	8,0	51,0	9,8	41,7
6,3	64,5	8,1	50,4	9,9	41,3
6,4	63,5	8,2	49,8	10,0	40,9

Mineral moddalarning miqdorini aniqlash. Asal tarkibiga glyukoza, saxaroza, shakar qiyomi, sun'iy invert shakari va shakar asali qo'shilsa, mineral moddalarning (kul) miqdori kamayadi. Qizdirish natijasida haqiqiy og'irligiga keltirilgan tigelga 5-10 g chamasida asal

olinib, qora ko'mir hosil bo'lguncha gaz gorelkasi ustida qizdiriladi, bunda asalning sachrab ketishiga yo'l qo'ymaslik kerak. Keyin esa namuna 600°li mufel pechida bir soat mobaynida qizdiriladi. So'ngra tigel sulfat kislotasi ustida 30 minut sovutilib, og'irligi tortiladi.

Mineral moddalarning umumiy miqdori (X foiz) formula asosida aniqlanadi.

$$M_1 - M_2$$

$$X = \frac{\quad}{M} \cdot 100, \text{ bunda}$$

M – namuna og'irligi (g).

M₁ – hosil bo'lgan kul bilan tigel og'irligi (g).

M₂ – tigel og'irligi (g).

Ilmiy nashr

**IBRAGIMOV FURKAT BURIYEVICH,
RASULOV UTKIR ILASHOVICH,
DO'SKULOV VOXIDJON MUXITDINOVICH,
SAFAROV ALISHER ABDOUQAHOR O'G'LI**

**HAYVONOT MAHSULOTLARI SUD
VETERINARIYA SANITARIYA EKSPERTIZASINING
ILMIY VA NAZARIY ASOSLARI**

O'QUV QO'LLANMA

"ACCESS SERVICE" nashriyoti



**Muharrir: D.Urinbayeva
Texnik muharrir: A.Shakarov
Nashrga tayyorlovchi: Sh.Xujakulov**

ISBN: 978-9910-611-81-0

**"ACCESS SERVICE" nashriyoti.
Faoliyat manzili Samarqand shahar, So'lim shaharchasi,
B.Yalangtush MFY, 128-uy, 74-xonadon.tel.: +998 97-289-89-86
Terishga berildi: 04.04.2026-yil. Bosishga ruxsat etildi: 29.04.2026-yil.
Bichimi 60x84 1/16, "Times New Roman" garniturasini.
Bosma tabog'i 13. Adadi 10 nusxa. Buyurtma № 2026/ NI-41
Bahosi kelishilgan narxda. Noshirlik litsenziyasi: № 426583**

ISBN: 978-9910-611-81-0



9 789910 611810